Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Brøndsted, Karl Gustav.; af K. G. Brøndsted.
Titel | Title:	Borretaarn : en Roman
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Det Nordiske Forlag, 1898
Fysiske størrelse | Physical extent:	399 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

57-102.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130002482461

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BORRETAARN

BORRETAARN

EN ROMAN

AF

K. G. BRØNDSTED

KØBENHAVN.
DET NORDISKE FORLAG.
BOGFORLAGET: ERNST BOJESEN.
1898.

KØBENHAVN — GRÆBES BOGTRYKKERI

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Min Fader

Skoleinspektør GUSTAV BRØNDSTED, R.,

min første og bedste Ven,

tilegnes denne Bog.

INDHOLD.

Første Del.

Side

Første Kapitel, hvori der kun køres i Skridtgang..... 1
Andet Kapitel, hvori Assessoren nødes til at tage Beslutning 4
Tredje Kapitel. Skraabjælker og Hjælm 9
Fjerde Kapitel, hvori Assessoren faar sig et Kys. 15
Femte Kapitel handler om forskellige Smaating, som Aser og Jætter, Patriciere og Plebejere 21
Sjette Kapitel. Den sidste af Hvideslægten..... 27
Syvende Kapitel handler blandt andet om Assessorens Menneskekundskab 31
Ottende Kapitel viser den klassiske Dannelses Overlegenhed 34
Niende Kapitel, hvori Erlandsens «trække Vejret lidt» endnu en Gang..... 38
Tiende Kapitel. «Den gode Fyr» 42
Ellevte Kapitel. Ahrenkielerne paa Elleholm..... 44
Tolvte Kapitel. Sider af Frøken Rosas Dagbog..... 48
Trettende Kapitel. En Folkefest..... 51
Fjortende Kapitel, hvori Festen afbrydes paa en besynderlig Maade 56
Femtende Kapitel. Det yndige Lehnsvæsen..... 61
Sextende Kapitel. Direktør Brown..... 64
Syttende Kapitel. «En underlig Dreng»..... 66

Side

Attende Kapitel, hvori Jakob forsynder sig imod Pallas Athene og Madvig 71
Nittende Kapitel. Jakob brænder sine Skibe..... 77
Tyvende Kapitel. Det sidste manglende Led..... 81
Et og tyvende Kapitel. Jakob melder sig ind i Skolen igen 85
To og tyvende Kapitel. Et højlærd Besøg..... 88
Tre og tyvende Kapitel. Uenighed mellem de lærde .. 94
Fire og tyvende Kapitel. Adagio-Toner 96
Fem og tyvende Kapitel, hvori Hofjægermesteren maa rulle Gardinet op igen..... 100
Sex og tyvende Kapitel viser, hvorledes man kan bruge Papes Lexikon mod Videnskabens Fjender 104
Syv og tyvende Kapitel. Jakobs Fylgje viser sig..... 108

Anden Del.

Første Kapitel. Vor Helt drager ud i den vide Verden 115
Andet Kapitel. Fejl Bestik 119
Tredje Kapitel. Jakob gør et foreløbigt Bekendtskab.. 122
Fjerde Kapitel. Hvad Jakob oplevede paa Restaurationen — Fylgjen viser sig for anden Gang..... 125
Femte Kapitel, hvori Jakob bliver Situationens Herre.. 129
Sjette Kapitel. Damen med Logis'et 131
Syvende Kapitel. Præst og Politi 136
Ottende Kapitel. Kongeblod! Asablod!..... 140
Niende Kapitel, hvori Assessor Gram fremdeles hævder sit Køns Overlegenhed 146
Tiende Kapitel. En mislykket Rejse..... 151
Ellevte Kapitel. Til Arbejde — Liv eller Død!..... 153
Tolvte Kapitel, hvori Jakob omsider faar Arbejde 157
Trettende Kapitel. Af Fru Browns Dagbog..... 161
Fjortende Kapitel. Ensomme Aaringer 166
Femtende Kapitel. Hvorledes det imidlertid var gaaet vor Helt..... 170
Sextende Kapitel. En Atavist.. 175
Syttende Kapitel. Skrue..... 177

Side

Attende Kapitel. Umulig i Danmark 181
Nittende Kapitel. Dampskibet «Jotnia» 185
Tyvende Kapitel. De gamle Steder 192

Tredje Del.

Første Kapitel. Mjøsund 199
Andet Kapitel. Nyland..... 203
Tredje Kapitel. Indberetninger..... 209
Fjerde Kapitel. «Jeg er ogsaa en af dem» 213
Femte Kapitel. Kontorchef Eriksen begynder ogsaa at sige «du» 216
Sjette Kapitel. Mødet 220
Syvende Kapitel. Jakob synes at være «færdig» 224
Ottende Kapitel. Ved «Resens Bro» 229
Niende Kapitel. En Prøve..... .. 233
Tiende Kapitel. Privat og officiel..... 236
Ellevte Kapitel. Indviken..... 240
Tolvte Kapitel handler blandt andet om Resens gamle Kæp 245
Trettende Kapitel. Eftersommer paa Indviken 250
Fjortende Kapitel. Vinter paa Indviken 253
Femtende Kapitel. Fødselsdag..... 257
Sextende Kapitel. Vil han pløje deri? 263
Syttende Kapitel, hvori Jakob sætter Vand paa til Toddy 267
Attende Kapitel. Reparation paa egen Haand..... 269
Nittende Kapitel. En stor Dag paa Indviken 272
Tyvende Kapitel. Farvel til Indviken. 278
Et og tyvende Kapitel. Vinterkursus 279
To og Tyvende Kapitel. Det store Bal..... 281
Tre og tyvende Kapitel. Efter Ballet 287
Fire og tyvende Kapitel. Brev til Karen 291
Fem og tyvende Kapitel. William Erlandsen bejler for sin Søn 295
Sex og tyvende Kapitel. Hunden Gram 298
Syv og tyvende Kapitel. «Lykken»..... 303
Otte og tyvende Kapitel. Færdig i Norge 311
Ni og tyvende Kapitel. Om Bord..... 315

Fjerde Del. Side

Første Kapitel. Paa halv Stang 321
Andet Kapitel. Efter Middagen 322
Tredje Kapitel. Krach'et 327
Fjerde Kapitel. Fait accompli 330
Femte Kapitel. Sort Forræderi 335
Sjette Kapitel. Damen kommer til Syne 340
Syvende Kapitel. «Sejr for Hviderne!» 343
Ottende Kapitel. «Slet ingen» 349
Niende Kapitel. En Beslutning 353
Tiende Kapitel. Det nye Tvejstrup-Borre 357
Ellevte Kapitel, hvori den kanarigule gør sin sidste Tjeneste 359
Tolvte Kapitel. Assessorens sidste Fadaise 366
Trettende Kapitel. Hos Ahrenkiels 370
Fjortende Kapitel. Den sidste Fornærmelse 375
Femtende Kapitel. Billeder, Stemmer og Drømme 379
Sextende Kapitel. Terminer 382
Syttende Kapitel, hvori Jakob afhænder sin gamle norske Kæp 387
Attende Kapitel. Fyraften! 390
Nittende Kapitel. Historien ender dér hvor Far og Mor plejede at tale sammen 394

Tyvende Kapitel. Efter Historiens Slutning 396

FØRSTE DEL.

FØRSTE KAPITEL,

hvori der kun køres i Skridtgang.

Tvejstrup-Bjærge hedder den Højderyg, der fra Syd til Nord strækker sig vest om det udstrakte Tvejstrup Sogn og danner en milelang, bølgeformet Horizont for Beboerne af Dalføret østfor. Dalføret er bredt, frugtbart, gammel Ager- og Engbund; her ligge gode Gaarde, Sognets Kraft; Bjærgene ere derimod mager Jord, Siderne dog noget opdyrkede, men Toppene mest Lyng, og bag dem har man allerede den vilde Hede. Langs Højderyggens Fod, men oppe over Dalføret, løber Kørevejen fra Tvejstrups højtbyggede Kirkeby i Syd og lige til det nordlige Annex, hvor Bjærgene holde op; Vejen er ujævn og daarlig; mod Vest stoppes Udsigten af Bakkekammens mørke fasttegnede Bølgelinier, men mod Øst skuer man ned over Dalens frodige Enge og Agre med alt det lyse græsgrønne og saa det mørkere Elleløv og Poppelløv om de fremtittende Gaarde — et lysteligt Syn! især nu, da Augustsolen bestraaler Trave ved Trave, Stak ved Stak, Mejere, Bindersker, Læssere og al en Høstdags fornøjelige Travlhed.

Det er paa Elleholms Jorder, Høsten er i Gang; Hovedgaarden Elleholm, Ahrenkielernes Herresæde — man kan se Gaarden herfra (eller «Slottet», som det

ogsaa kaldes i Omegnen): Zinkspiret og lidt af Taget blinker frem mellem Poplerne og Ellene og Parkens mere herskabelige Træer. Gaarden er en Nybygning, opført i den forrige Ejers Tid; heller ikke Godset er videre gammelt, det er blevet samlet i Løbet af nogle faa Slægtled af vindskibelige Ahrenkielere.

— Den Mand, som kører Giggen dér langsomt op ad Tvejstrupvejen, han er god at kende paa Afstand; thi hans kanarigule Voxdugskappe med tilsvarende Kasket lyser i Solskinnet som en Lue. Helt ude paa Engen skygge Arbejdsfolkene med Haand for Øje for at kigge efter ham; en og anden stryger Huen af og griner venligt, thi Assessor Gram, Distriktslægen i Tvejstrup, er godt lidt, og ligesaa hans unge Datter Karen, der sidder paa Vognen ved Siden af ham.

Men saadan en Kappe og Kasket!

Ingen Mand i Verden havde den Dragt uden netop Assessor Gram. Den var hans Stolthed; han havde selv undfanget Ideen saavel til Snit som til Stof; selv havde han turet om i Købstadens Boder og Lagere og udfoldet en Handelsdygtighed uden Lige — «og hvad tror De saa, jeg har givet for dette Unicum?» — plejede han at sige — «relativt ingenting!!» «Og saadan et smukt Stykke, der holder til hele Livet, lige godt til Sommer og Vinter, til Støv og til Regn og til alting!» Og skønt hans Familie underkendte saa vel Nytten som Skønheden af Stykket, ja endog paastod, at han havde havde ladet sig trække slemt op i Købstaden, saa havde Doktoren dog Ret med Hensyn til Støvet og Regnen og alting — for efter hver Køretur befandtes Lommer og Folder og Slag mættede med Dynd eller Sne eller Støv, alt efter Aarstiden.

Men Doktor Gram havde altid haft den Skæbne at blive underkendt af sine egne. Som nu til Exempel med den Gig, han kørte. Den Gang han for en halv Menneskealder siden som ung praktiserende Læge

havde indladt sig paa at købe eget Køretøj (den samme Gig, han endnu havde, men derimod Forgængeren til den nu regerende Hoppe), da betvivlede hans egen Hustru, den nu forlængst afdøde Fru Gram, at han nogensinde vilde lære at køre selv, og var aldrig i sit hele Liv at formaa til at gøre ham Selskab paa Giggen. Ligesaa nu med hans Søster, Frøken Nathalie Gram, der havde afløst Hustruen i Husets Styrelse og Datterens Opdragelse; ogsaa hun fortsatte den uretfærdige Tradition og betroede sig aldrig til hans styrende Haand. Derimod Datteren Karen; hende tog Doktoren alt fra lille af hyppigt med sig paa sine Praxis-Ture — naar hun var hjemme fra Strandkøbing Pigeskole —, oprindeligt mest paa Trods mod Søsteren og for at bevise det uværdige i dennes Mistillid, men efterhaanden var Karen bleven ham en næsten uundværlig Ledsager, og naar Fader og Datter saaledes kørte sammen, hver fordybet i sine egne Tanker, og han ofte efter sin Vane smaasnakkede med sig selv, saa vare de hinanden til Trøst og Opmuntring nok og krævede ikke anden Selskabelighed.

Det var netop Karen, han nu var kørende med paa Vejen fra Elleholm til sit eget Hjem, Doktorhuset i Tvejstrup. Hun var en 14 Aar gammel, helt Barn endnu; Ansigtet var brunet og noget fregnet af Solen, dertil ligesom lidt kantet skaaret og i det hele taget hvad man fra Skønhedens Synspunkt kalder lidt «almindeligt», men saa tog man rigtignok ikke Øjnene i Betragtning; disse vare store, brune, tankefulde og med et tiltalende Udtryk af Godhed og Trofasthed — «Hundeøjne» sagde nogle; men Hundeøjne kunne være meget kønne. Det var for Resten Faderens Øjne og Faderens Ansigtsbygning — for saa vidt man da kunde se denne for Kasketskyggen og Kappens øverste Slag, der ideligt vilde krybe op over Næsen paa ham.

Doktoren kørte Bakke op, hvisaarsag han (som

den kyndige Kusk, han var) lod Tømmerne hænge slapt; men ogsaa efter at være kommen op paa nem Vej lod han Hoppen gaa i Skridt som før, medens han af og til greb efter Tømmerne som for at stramme dem til hurtigere Kørsel, men hver Gang atter lod dem synke igen. Sagen var, at han om et lille Stød maatte passere Tvejstrupgaard, og det syntes ham netop ved denne Lejlighed rent galt baade at køre forbi og at tage derind. «*Casus mixtus*» mumlede han ved sig selv ikke uden en vis Salvelse. «*Casus mixtus*» — han stak Underlæben frem og rynkede Panden (hvorved han tilstræbte et akademisk Udseende og navnlig Lighed med Rektoren i Strandkøbing Latinskole) — «*et qvidem compositus* — — Karen!»

Det sidste Udbrud «Karen» var foranlediget ved Kaskettens pludselige Nedgliden over Øjnene, paa Grund af hin Panderynkning, thi dette Klædningsstykke taalte ikke den ringeste Forrykkelse af sit Tyngdepunkt. Karen satte med Rutine Kasketten op igen og stak tillige med et energisk Stød Kappestroppen ned paa hans Hals; denne Strop, det altid vilde tilvejrs og føre Krig med Kasketten; en vældig Læderløkke var det, en sand Lasso; Doktoren havde selv givet Ideen til den.

«Far, hvorfor kører du ikke til?» sagde Karen. Doktoren rykkede ubestemt i Tømmerne.

ANDET KAPITEL,

hvori Assessoren nødes til at tage Beslutning.

Øverst oppe paa Tvejstrup Højderyg, hvor privat Ejendom hørte op, og Sognet havde sin golde Almending; dér hvor Lyngen fortrængte Græsset, og Blæsten ydmygede Birke- og Egekrattet og de vilde Æbletræer:

— dér et Sted fandtes fra umindelige Tider en forladt og hensmuldrende Bygning, et rundt Murstenstaarn af røde Munkesten, Borre eller Tvejstrup-Borre kaldet. Midt i Dynger af Grus og Sten — affaldne Lemmer af dets eget svindende Legeme — knejste Taarnet dog endnu og skuede ikke uden en vis vild Majestæt ud over de vide Sletter, som det en Gang havde behersket.

Ud og ind ad de rudeløse Glughuller fløj Svalerne, og om det toppede Teglstenstag kredsede Kragen med Skrig. — Det var et godt Udsigtssted og som saadant en Del besøgt; ogsaa Drengene fra Tvejstrup By turede derop om Efteraaret for de ramme Æblers Skyld — ellers gjorde det ingen Verdens Nytte.

Men nu paa det sidste var Borretaarnet kommet stærkt paa Tale.

Det begyndte med at to pæne sortklædte Herrer fra København havde været der og rumsteret og kravlet op og ned og taget Maal og tegnet Taarnet af paa alle Ledder.

Derpaa var der kommet en Skrivelse til Tvejstrup Sogneraad, Taarnets Ejer, fra Nationalmuseet i København, om at dette Taarn var saa interessant, at det var en Skam, hvis det forfaldt, osv., og om ikke Tvejstrup Kommune havde Lyst til at lade det stive af og derpaa lade det frede.

Gæstgiver Hansen af Tvejstrup, Sogneraadsmedlem, oplyste desangaaende i Raadet, at de to Herrer fra København havde overnattet hos ham i Tvejstrup Kro, og været meget tilfredse saavel med Beværtningen som med Sengen. Han kunde endvidere oplyse, at ved at at frede forstodes at udstede et Dokument og binde sig for Fremtiden, hvad der aldrig var heldigt, da man aldrig kunde vide, om ikke Taarnet og dets Grund under en dygtig Ledelse kunde blive «et godt Aktiva» for Kommunen.

Adspurgt om dette Aktiva skulde han paa nærværende Tidspunkt ikke ytre sig nærmere, men Tømrer Lausen bemærkede, at naar en Mand som Gæstgiver Hansen udtalte sig som sket var, maatte der være noget om det.

Gæstgiver Hansen kunde fremdeles oplyse, at efter et foreløbigt Skøn, afgivet af hans Ven Tømrer Lausen, vilde en fuldstændig Afstivning m. m. komme paa circa omtrent et Par tusind Kroner. Derfor vilde han foreslaa, som imødekommende Svar til Nationalmuseet, at Kommunen vilde tillade Museet at bekoste Afstivningen m. m. Dog skulde dette ske ved lokale Kræfter, og i Fredningsspørgsmaalet ønskede Kommunen ikke at binde sig. — Dette vedtoges uden Vanskelighed.

Nationalmuseets Svar herpaa viste i Formen ikke den Taknemlighed, man kunde have ventet. I Realiteten tilbød det Afstivning m. m., men kun paa Betingelse af Fredning; de lokale Kræfter berørtes ikke.

En Del af Sogneraadet syntes dog tilbøjelig til at gaa ind paa dette, men Hansen, støttet af Lausen, appellerede med Held til Raadets Æresfølelse: man skulde ikke lade sig foreskrive Love fra København. Nationalmuseets Skrivelse kunde man bare lægge hen foreløbigt, det var det værdigste Svar. Man burde selv tage Sagen i sin Haand, dog ikke saadan, at Sognekassen bebyrdedes, nej, men han stolede paa Befolkningens patriotiske Holdning: en frivillig Indsamling skulde nok vise disse vigtige Københavnere, «at Tvejstrup holdt sine Oldsager i fuld saa høj Ærværdighed, som København holdt for Exempel sin Thorvaldsen eller Rundetaarn eller de andre Oldtidsminder derinde.»

Efter dette Møde tvivlede ingen i Forsamlingen om, at Hansen forfulgte private Planer med Borretaarnet, hvilke nu disse end vare. Men det med Københavneriet slog an, og man var desuden kommen under Pres af Stemningen ude i Sognet.

Hansens Bemærkning om Befolkningens patriotiske Holdning var nemlig ikke greben ud af Luften. Fredningsforpligtelsen fremstilledes af Hansens Parti for den jævne Mand som en Opgivelse af Ejendomsretten, som et af de sædvanlige Overgreb fra Hovedstaden. Det viste sig nu, at Folk herude nærede en egen Godhed for Borretaarnet. Dunkle Fortidssagn, der knyttede hele Egnen til Borre som til et herskende Midtpunkt, levede op igen. Der havde i ældgamle Dage staaet et Slot, en Fæstning, en Herreborg. Hele Egnens Herrer havde i Aarhundreder domineret her. De Tvejstrup Drenge hørte af gamle Folk, at hine ramme Skovæbler deroppe nedstammede fra ædel Frugt, og at Krattet var Levning af gammel Herskabshave.

Hansen, der ellers ikke gjaldt for Idealist, var Sjælen i denne lokalpatriotiske Begejstring. En Indsamlingskomité dannede sig med Formaal at restaurere Ruinen. Formanden i Komitéen var Hofjægermester Ahrenkiel til Elleholm (der vanskeligt kunde sige nej til nogen Opfordring, skønt han i Virkeligheden smilede ad hele denne Bevægelse), desuden var der naturligvis Gæstgiver Hansen fra Tvejstrup-Kro, endvidere Tømrer Lausen fra Tvejstrup (som Fagmand, til Afstivnings-Arbejdet), samt vor Assessor Gram (som en dannet og velvillig Mand, der kom meget omkring til Folk).

— Det var netop paa Komitéens Vegne, at Doktoren i Dag kørte. Hans Part var at indsamle blandt Egnens Honoratiores.

Nu med Hensyn til Tvejstrupgaard-Manden, saa var der jo ingen Tvivl om, at denne maatte henregnes til Egnens Honoratiores — gammel Proprietærslægt, paa en vis Maade en dannet Mand, belæst, o. s. v., men . . . men . . .

Doktoren sukkede. «Han bliver rasende, om jeg kører forbi. Men . . . men . . .»

Dette: «men men» betød, at Tvejstrupgaard-Mandens

økonomiske Stilling var saare ugunstig, ja rent ud fortvivlet; man burde ikke kræve ham for frivillige Pengebidrag. Men stolt var Manden, utilgivelig stolt og sær: han vilde give strax, og rundeligt, især til dette Øjemed — — og det var jo netop det syndige — — Galt baade at køre forbi og at køre ind . . .

«*Qvidqvid delirant,*» mumlede Doktoren og holdt Hesten helt an lige udenfor selve Tvejstrupsgaards Indkørsel. Han tørrede sin svedte skaldede Pande med et Lommetørklæde (der fremdroges af Kappen ved et indviklet System af Legemsforskydninger og besværlige Opknapninger) og saa' med et tvivlraadigt mistrøstigt Blik hen paa sin Ledsagerske.

— Der kom en Dreng gaaende tværs over Indkørselen foran dem; lige fra Marken kom han ind gennem det sønderbrudte Stakit; det var en halvvoxen Knøs i Bondetøj; han havde en lang Rive over Skulderen; han tog Hatten af, men fortsatte sin Gang.

«Jakob! Jakob!» raabte Karen fornøjet; i det samme greb hun, halvt uvilkaarligt, i den højre Tømme, og saaledes gik det til, at Assessorens Gig mod dennes Vilje rullede op for Tvejstrupgaards Trappe i nok saa herskabelig Fart.

«*Hic Rhodus, hic salta,*» sagde Doktoren, dermed menende, at nu sad han midt i det.

Over hele Gaardspladsen groede Græsset; midt i stod en trøsket Træstang med et tomt Dueslag paa; Bygningernes Mure trængte overalt til Udbedring; halvvisne Levninger af gamle Espalierplanter søgte hist og her at dække Brøstfældighederne, og bag et hensmuldrende Træstakit saa' man ind i en aldeles forsømt Frugthave. Doktoren overskuede alt dette og meget mere med en gammel Landboers hurtigt dømmende Blik og strøg sig atter med bekymret Mine over Ansigt og Pande, alt imens han ventede paa, om nogen vilde lukke op, thi baade Vinduer og Døre forbleve lukkede

i den tavse Gaard, hvor ej en Gang en Hunds Gøen havde anmeldt Gæsters Komme.

Den unge Pige var imidlertid hoppet af Vognen og havde med en munter Hjemmevanthed, der stod i stærk Modsætning til Faderens nølende Forlegenhed, givet sig til at kalde Beboerne ud ved at tromme paa Vinduesruderne (thi Gaarddøren manglede Klokke); men derpaa var hun ivrig løbet hen til Drengen Jakob, der i den anden Ende af Gaarden stod og syslede med noget Redskab; hvorpaa de to Haand i Haand, som noget, der faldt af sig selv, forsvandt ad Stakitlaagen ind i Haven, ladende Doktoren ene med den Mand, der i det samme aabnede Gaarddøren og traadte ud paa Stentrappen.

Denne Mand var selve Tvejstrupgaards Ejer, Egnens besynderligste Original, Genstand for nogles Misbilligelse, andres Ynk og alles Forundring, Proprietær William Erlandsen.

TREDJE KAPITEL.

Skraabjælker og Hjælm.

William Erlandsen var en mager, middelhøj Mand, godt op i 50'erne. Allerede hans Ydre var sært og fuldt af Modsætninger: Fødderne stak strømpeløse i et Par udtraadte Slæbere, men disse Slæbere vare fint perlebroderede i Mønster af et adeligt Vaaben: Skraabjælker og Hjælm. Benklæderne vare grønlig-brune, af yderst groft Stof, og Vesten manglede, men Jakken var af fint lilla Fløjl, om end meget slidt. Over den fremstak, rundt om den ubarberede Hage, Linningen af en grov Lærreds Skjorte, uden Krave og Slips, men Linningen var aldeles ren. Paa Hovedet bar han en Fløjls

Kalot eller Baret af samme Farve og Slid som Jakken, og indsyet, i douce Farver, med hint Vaabenmærke fra Tøflerne: Bjælker og Hjælm. Denne Udstafering vilde kort sagt have gjort Manden latterlig, om ikke det mærkelige Ansigt paa en vis Maade havde gjort den berettiget og ligesom forlenet Personen med Stil; thi de stortskaarne Træk, den mægtige krumme Næse, de overordentlig skarpe (men flakkende) blaagraa Øjne i stærkt hvælvede Huler, den høje Pande og selv de under Kalotten fremstrittende graalige Haartjavser syntes at henvise til svundne Aarhundreder, til den gamle danske Adels Type.

Saaledes saa' William Erlandsen ud, da han fra Trappen, stiv og uden synderlige Velkomsttegn, modtog sin Gæst, der langsomt steg ned fra Giggen, idet den berømte Kappe ud af sine utallige Folder udsendte smaa Styrtninger af Grus og Støv.

«God Dag, Erlandsen,» sagde Doktoren, forsøgende en gemytlig Tone. «Rigtigt Høstvejr, hvad?»

«Velkommen, Hr. Assessor Gram,» svarede Erlandsen afmaalt og med en lille Tilspidsen af Titulaturen.

«Ja, sér De, Hr. Proprietær,» sagde Doktoren en Del forlegen. «Det, jeg ellers kommer for — det er ikke som Læge i Dag, just; for—e . . .»

«Behag at træde ind,» sagde Erlandsen, stift som før.

— Dagligstuen var stor, tom, med meget faa Møbler; og de, der vare, havde et bondeagtigt Snit. En af Stolene var imidlertid højrygget, og oppe paa Forsiden af Ryggen saa' man atter hint Vaabenmærke, i Vandfarve, hjemmemalet; paa denne Stol nedlod Husherren sig ceremonielt, strax efter at Gæsten havde taget Plads i Sofaen — en lille Bøgetræssofa med Voxdugsbetræk, saare ubekvem. Foran den højryggede stod et særligt lille Bord af Fyrretræ, og paa det en halvfyldt Hvidtølsflaske samt et Tinbæger (paa

hvilket Gram atter troede at skelne Bjælker og Hjælm indridsede med en Kniv).

Erlandsen saa' med sit skarpe flakkende Blik paa sin Gæst og mælede ikke et Ord. Denne syntes at have det ret ubekvemt paa den glatte Sofa, ned ad hvilken hans trivelige Skikkelse idelig gled.

«Jeg kommer egentlig om dette herre Taarn, dette Borre, De véd.»

Erlandsen drog Vejret dybt. Han havde nu i flere Uger tavs baaret paa en dyb Krænkelse, nemlig over ikke at være medoptagen i Komitéen til dette Monument, der af særlige Grunde var ham dyrebart. Dertil var endvidere kommet en voxende Frygt for, at man endog skulde forbigaa ham som Bidragyder. Almindelige sociale Forbigaaelser plejede kun lidet at bekymre Erlandsen (hvis Stolthed var af en egen grandios Art), men denne! Det havde blødt i hans indeklemte Sjæl i disse Uger.

Taarnet var — saa formente han, overensstemmende med Egnens Tradition — en virkelig Levning af det middelalderlige Tvejstrup-Borg, Hvidernes ældgamle Herresæde dér paa Egnen. Endvidere var han fast overtydet om selv at være en direkte Ætling af disse Hvider — en Idé, der, fejl eller rigtig, havde bemægtiget sig ham saa aldeles, at den fyldte hele hans Væsen. William Erlandsen, den lige Descendent af hin Erland Hvide med de tre Skraabjælker, der sidst vidstes at have ejet Tvejstrup-Borg, ham forbigik man, naar Talen var om Tvejstrup-Borg!

Ha! nu kom man dog til ham.

«Det er om dette herre Taarn, jeg kommer, Hr. Erlandsen, det er derom, egentlig.»

»Det er godt og vel, Hr. Assessor Gram,» svarede Erlandsen, endnu uhyre stift.

«Vi skulde jo, oprigtig talt, ogsaa henvende os til Dem om et lille Bidrag, muligvis, et ganske lil—»

«Gerne! gerne,» udbrød Erlandsen med pludselig Enthusiasme og rejste sig op, som han havde for Skik, naar noget greb ham. «Tvejstrupborg? Gerne!»

Men denne overvættes Beredvillighed var netop, hvad den gode Doktor havde frygtet; han fortsatte med et vist Eftertryk:

«Vi havde tænkt os saadan nogle Kroner hist, nogle Kroner her; mange Bække smaa, véd De . . .»

«Hvor meget giver Ahrenkiel?» afbrød Erlandsen. (Han udelod gerne Hofjægermester-Titlen i sin Omtale af denne Nabo, skønt han ellers var formel nok). «Hvor meget giver Ahrenkiel?»

Ved dette Spørgsmaal blev Doktoren noget ilde til Mode og søgte at trække Svaret ud.

«Hvor meget giver Ahrenkiel?» gentog Erlandsen med hævet Stemme og en vis Voldsomhed. Doktoren svarede:

«Aa han — Hofjægermesteren — det var nok en circa hundrede Kroner, tror jeg. Men det er jo . . .» — han vilde have tilføjet: «en ganske anden Sag,» da Erlandsen afbrød ham ved at udslynge:

«Jeg giver to hundrede.»

Gram rejste sig forskrækket. Han var altid en Fjende af større Summer nævnede som Udgiftsposter, ogsaa naar Sagen angik andre; og nu her!

Han saa' Erlandsen gaa hen til et Chatol og ud af en Skuffe aftælle, langsomt og usikkert, Sedler, Sølv og Kobber, indtil der var to hundrede Kroner; han saa' ogsaa, at Erlandsens Hænder rystede og vare fugtige, da han lagde Pengene paa Bordet.

«Nej hør nu, Erlandsen,» greb Doktoren til at sige, men øjeblikkeligt vendte den anden sig om med et Blik og et «Hvad behager?», som ganske berøvede Doktoren Mælet.

— «Jeg glemte nok at lægge dem i Konvolut, undskyld denne lille Ukorrekthed!» Saaledes talte Er-

landsen og smilede, men Sveddraaber piblede frem under Kalotten, og i disse Sveddraaber saa' Doktoren den Kvide, det havde kostet Manden at samle disse Penge sammen og fremdeles vilde koste ham at undvære dem. Erlandsen lagde imidlertid Pengene i Konvolut; derpaa greb han — konvulsivisk, som en syg kan gøre det — efter den halvfyldte Flaske og iskænkede sig Tinbægeret fuldt; Haanden rystede imidlertid saaledes, at Øllet flød over Bægeret og hen ad Bordet. — Doktoren tænkte: disse Penge er hans Arbejderes Løn, nu i Høstens Tid, vovede derfor endnu en Kamp og sagde:

«Hvor er Deres Kone, Erlandsen?»

En hurtig Panderynkning, derpaa et stift Buk og Svar:

«Takker for Forespørgselen. Jeg skal paa Øjeblikket melde min Hustru, at vi har en Gæst. Undskyld Forglemmelsen.» Og i det samme mærkede Gram Konvoluten i sin Haand.

Derpaa sagde Erlandsen: «Saa,» og blev staaende. Hans Kinder havde faaet en uvant Rødme. Han syntes at være falden i Tanker, og det med at hente sin Kone lod han til allerede at have glemt. Situationen blev pinlig for Doktoren. Sofaen vilde han paa ingen Maade ned i igen; han nynnede flere Gange hen i Vejret, sagde derpaa Farvel og mumlede som Undskyldning for sit Opbrud, at han vel vidste, det var en Travlhedens Tid for Landmanden, og at Erlandsen sagtens ogsaa havde sin Del?

Erlandsen tog sig hurtigt sammen, smilede venligt — det var det første rigtige Smil, han fremviste under denne Sammenkomst — og rakte Haanden ud.

«Ganske vist,» sagde han. «Ogsaa jeg bør være ved mit Arbejde. Forøvrigt er det jo lige Middagshvil,» vedblev han, idet han greb som efter et Uhr under sin Fløjlsjakke — men Uhret udeblev —, «saa Deres ærede Nærværelse har kun været mig velkommen.

Imidlertid ser jeg» — dette sagde han efter et Blik paa Ølflasken —, «at jeg ganske har forglemt Gæstfrihedens Love» — han fremtog ilsomt af Chatollet et almindeligt Vandglas —; «behag at smage vort Øl; det er godt, om end hjemmebrygget.» Han fyldte baade Glas og Tinbæger: «Hjærtelig Tak for Deres Nærværelse» sagde han med en glad og lettet Betoning. Doktoren klinkede og drak, men da han bagefter tørrede sig om Munden, førte han med det samme Haanden op over begge sine Øjne, for der sad noget vaadt dér ogsaa, syntes han.

Saa skiltes de. Men ikke hver til sit, hvis man ved «sit» forstaar: dér, hvor En rettelig bør være. Erlandsen gik nemlig ikke til sine Høstarbejdere, heller ikke til sit Kontor, men derimod op paa et Gavlværelse, hvor han havde Gaardens saakaldte Arkiv samt en Del andre gamle Dokumenter, Afskrifter og heraldiske Værker; dem syslede han saa med hele den gode lyse Høstdag — for nemlig at finde de manglende Slægtled, der skulde knytte de sidste 6 sikre Erlandsen'er-til-Tvejstrupgaard sammen med hin Erland-Hvide-til-Tvejstrupborg i det 16de Aarhundrede, ham med de tre Skraabjælker; fandtes først disse «manglende Led,» da var Forbindelsen sikret med selve Sunesønnerne (og derigennem med saa mange Høvdinger, ja Svea- og Danekonger), al den Stund hin Erland Hvides Forfædre vare sikre nok — — thi kun to Led kunde siges at være ubeviste — endnu! Men bi!

Saaledes syslede Erlandsen hele den gode lyse Arbejdsdag (endog Middagsmad og Mellemmad lod han bringe op til sig) — indtil Forkarlen henimod Aften opsøgte ham med nogle Meddelelser, som sædvanligt af ubehagelig Natur.

FJERDE KAPITEL,

hvori Assessoren faar sig et Kys.

Assessor Gram gik heller ikke til sit. Hvor burde han vel ellers være gaaet hen, nu da der ikke var mere for ham at gøre paa Tvejstrupgaard, uden til sin Gig, og saa se at komme hjem, hvor Søster Nathalie allerede ventede paa ham og Karen med Middagsmad? Men istedenfor indlod han sig paa en for en saa korrekt Mand højst mærkelig Afstikker.

«To hundrede Kroner!!» mumlede han. «Nej. Nej.»

Og ladende Hoppen i Ro afbide Græsset omkring det tomme Dueslag, listede han langs Husfaçaden, bukkede sig under hvert Vinduesfag for ej at blive set af Husherren, sneg sig dernæst omkring et Hjørne, omkring et til, vadede over en Pøl af tvivlsomt Indhold, der befandtes udenfor en af Sidelængerne, og arriverede saaledes til en Sidedør, ad hvilken han — stadigt luskende og seende sig omkring — tilsidst gennem nogle Smøger arriverede til Husets Køkken, hvor han aabenbarede sig til Forbavselse for et Par Tjenestepiger og for selve Husmoderen.

«Frue, gode Frue — puh — jeg tænkte nok at træffe Dem her.»

Fru Erlandsen kastede et nervøst Blik paa Pigerne og viste ilsomt Doktoren ind i et tilstødende Rum (det var Mælkestuen), hvor de kunde være uforstyrrede.

«Gud. Er der noget?» sagde hun, idet hun tørrede de rappe Arbejdshænder og saa' Doktoren ind i Ansigtet med et Blik, hvori en vis fjendsk Ængstelighed blandede sig med naturlig Tillid.

Hvor saa hun træt ud. Ikke en Timens eller en Dagens Træthed, der lindres ved en Halvdags Hvile og en god Nattesøvn. Ikke heller en Maaned-Træthed eller en Gang Aar-Træthed, hvor Lægerne sige: «Rejs, rejs

til Syden, saa bliver De frisk!» Nej; dette var en Træthed for Livet; ingen Søvn eller Rejse vilde nogensinde gengive Emma Erlandsen de fordums glade Øjne, den lette Tale og det bløde Smil fra hine Dage, da man sagde om den unge Købmandsdatter fra Strandkøbing og hendes ældre, men statelige Brudgom fra Tvejstrupgaard, at det var det nydeligste Par i Byen! — Nej, thi den Træthed, der tilslørede den endnu unge Kones Blik og gjorde Smilet stramt og Ordet tungt, den var ikke blot selve disse Aaringers næsten uafbrudte Slid og Selvopofrelse — en Husmoders Lod i et arbejdende Hjem, men dog en Lod til Opbyggelse; en Opofrelse, der frugter; et Arbejde, der bærer —, men det var Slidet imod alt Haab, Arbejdet uden Nytte, Anstrengelserne, Udregningerne for et haabløst synkende Hjem.

Og saa en stadig Skræk, endnu værre end alt det andet. Doktoren saa' denne Skræk lure i det næsten fjendske Blik, hun tilkastede ham. Han var vant til det Blik fra hende; han var som Læge vant til saadanne Blikke i Huse, hvor et Familiemedlem befrygtes at hælde til Sindssyge. «Dér er han», siger et saadant Blik, «dér er Doktoren; han, som engang vil komme og tage min Mand — min Kone — mit Barn fra mig, slæbe ham paa Vognen og spærre ham inde i Galehuset». Lægen, det er — Fjenden.

Thi den Tid var længst forbi, da Fru Erlandsen i sin Mands heraldiske Sysler og Hvide-Stolthed saa' en Pryd, en Herlighed mere over ham. Nej, det er dog ikke rigtigt, den var alligevel ikke forbi, thi endnu elskede og beundrede hun ham for hans stolte Lediggang; han var blot ikke for denne Verden, ikke for Hus og Hjem og Boets Bevarelse; fra ham kom jo Ruinen og Ødelæggelsen! Verden maatte jo anse ham for gal, Distriktslægen maatte jo vel vide det — —

men William var han dog, hendes Ungdoms stolte Willi!

«Er der noget i Vejen med ham?», fo'r det ud af hende, ængsteligt og fjendtligt.

«Ikke det mindste», svarede Doktoren vanemæssigt: hans naturlige Godhjærtethed plejede at lægge ham dette Svar i Munden. Men denne Gang tilføjede han rigtignok, forpustet som han var (og ærgerligt tænkende paa de to hundrede):

«Det vil da sige . . . ikke andet end han . . . er bleven . . . hvad man kalder aldeles . . . puh —» og han fremtog Konvoluten og daskede med den paa en af Hylderne, hvorved en Del Sedler og Mønter kom til Syne. «Fuldstændig forrykt, Frue!»

«Saa — aah?» sagde Fru Erlandsen i en almue-agtig-fjendsk Tone, som om hun vilde værge for Manden; men derpaa med ængstelig Interesse:

«Hvad er nu det for Penge?»

«Dem har han givet til Taarnet, dette herre Borre, De véd.»

«Hvor mange er det?» spurgte hun hurtigt.

«Det er sine to hundrede Kroner, lille Frue, hvad siger De til det? To hundrede.»

Fru Erlandsen tav. Det var ligesom hun sank noget.

«Sagde De to—hundrede?»

«Han tvang mig til det, Frue. Men —».

Doktoren standsede, for han var forlegen med, hvad han i Grunden skulde sige. Meningen var, at han vilde have hende til at tage Pengene igen, bag Mandens Ryg altsaa; men han fandt nu sin Plan ubehagelig, udelikat og sagtens umulig at gennemføre overfor en Hustrus Følelse. — Hvad hende derimod angik, da havde hun kun én Tanke: de Penge kan vi ikke undvære.

«De skulde bruges til Arbejdslønnen», sagde hun tonløst.

«Der er en Ting, jeg gerne vilde bede dem om nu», begyndte han uden at have hørt hende.

«Vi har saa ingen Ting til Folkene.»

«De maa endelig love mig hvad jeg beder om, hører De?»

«Ja, ja», svarede hun mekanisk. «Men —»

Han snappede hendes «Ja»: «Godt. Det, De nu har lovet mig — lovet, lille Frue! — det er . . . e . . . ganske roligt at tage de Penge til Dem igen og ikke sige noget til Manden — vil De ikke nok?» Hans Tone var helt bønlig.

«Det ved den gode Gud, jeg vil,» skyndte Fru Erlandsen sig, til ikke liden Overraskelse for Doktoren, der dog havde ventet nogen Modstand. Men den stakkels Kone havde forlængst ophørt at være finfølende i Pengesager; den haarde Nødvendighed havde vænnet hende af dermed.

Da, i det Øjeblik han skulde til at række hende Pengene, først da slog det ham, hvad han i sin Iver ikke havde tænkt paa, nemlig at Sagen jo dog i intet Tilfælde kunde holdes skjult for Erlandsen, selv om dennes Kone nok saa meget fortav den, thi Komitéens Regnskab —?

«Stakkels lille Frue, det gaar jo alligevel ikke», sagde han forknyt, idet han holdt Kovoluten tilbage.

«Hvorfor? — Jeg skal nok tie stille.» Men strax derpaa lod hun Armen synke mat, Blikket tilsløredes, Hovedet bøjedes. Thi nu forstod nok ogsaa hun, hvorfor.

Men tappert stridende, som hun var vant til, imod selve Haabløsheden, gennemløb hun i Tankerne med fortvivlet Hurtighed alle Muligheder.

«Kunde man ikke — alligevel — kunde ikke De, eller Komitéen — alligevel narre ham?» saaledes spurgte hun, halvt hviskende.

Doktoren rødmede. «Lader sig ikke gøre,» sagde han med et Tilløb til Strenghed.

Atter løb hendes Tanker, fortvivlet hurtigt, til andre Muligheder. — Naar hun nu beholdt Pengene. Naar Manden saa altsaa opdagede Tingen; han vilde blive ude af sig selv, rasende, dødssyg. Derfor videre. — De mistede altsaa de to hundrede. Hvad saa? Sælge. Der var sælge af Mælk, af Smør, af Ost. Af Besætning; Bohave, Møbler — Aa Gud. Der var: spare. Spare paa — paa hvad, ja paa hvad i al Verden kunde der mere spares? — Tankerne ilede videre: De ulønnede Arbejdsfolk, som gaa deres Vej; Høsten, som ødelægges; saa kommer Terminen — Rettens Folk — Auktion. —

Tappert stridende, tappert stridende. Tankerne vare nu paa de gamle, kendte Veje. — Terminen, Rettens Folk, Udpantning, Auktion. Videre. — Videre? ja: Gaden. Fattiggaarden. Hun, og Jakob, og William, hendes Ungdoms . . . hendes egen stolte . . . paa Fattiggaarden? Willi?

«Fejler De noget, lille Frue?» sagde Doktoren, et Bytte for Raadvildhed og Medynk.

Tankerne kastes tilbage; vildt løbende søge de tilbage til deres Udgangspunkt:

«Jeg maa have Pengene, Doktor Gram.»

«Ja men Regnskabet, bedste lille . . .»

Endnu tappert stridende. Endnu en Gang det én Gang gennemløbne: Manden ude af sig selv, syg, konvulsiviske Anfald. Videre. Lægen altsaa. Videre. Vognen altsaa. Observation. Gale — Galehuset. Willi? . . . paa Galehuset?

Da, ikke længer stridende (uden for at holde en Krampehulken tilbage), men helt opgivende, saa' hun tomt op paa Doktoren. Og mødte et Blik, et eget, stort, lyst Blik, slet ikke raadvildt længer.

«Nu véd jeg alligevel en Maade», sagde han. «Tag

De bare Pengene. Regnskabet skal nok blive rigtigt alligevel. La la la;» han nynnede ligegyldigt.

Hun forstod strax hans Mening. Slet ikke paa Grund af hans Ord, men netop formedelst hint store lysende Blik forstod hun hans Mening.

Men saadan var denne Kvindes Natur, eller rettere: saadan var hendes Væremaade efterhaanden bleven ved Afvanthed med enhver glad Overraskelse, at hun nu ikke fik andet Ord frem end et tonløst:

«Ja saa. — Tak.» Det klang næsten mut, men var ment som Taknemlighed.

Doktoren vidste ikke, hvad det var ment som — han følte sig en Smule skuffet, lidt ubelønnet; men saa tænkte han (thi han troede at være en fin Menneskekender): Det er bare Finfølelse af hende; hun vil ikke sætte mig i den Forlegenhed at modtage hendes Taknemlighed. — Derfor mente han at imødekomme hende i denne højere Sfære af Finfølelse, ved ligesom hun at antage en vis mut Tone:

«De kunde gerne give mig en Skaal Mælk» sagde han med et ligegyldigt Blik omkring paa Mælkehylderne. Han lykønskede sig til sin Tone. Her var de fintstemte Sjæles Sammenspil, her var de ædle Følelsers Politur, Ridderlighedens Aroma, det aandelige Highlife . . .

Men da følte han sin Haand greben (med et pludseligt og lidt kejtet Ryk) og Trykket paa den af et varmt, inderligt Kys.

«Au» —, udbrød den overraskede Mand. Dér stod han midt i Ruinerne af sin Menneskekundskab. Dog én Ting var sikker: ikke vilde han bytte dette Ryk, dette kejtede Kys, med nok saa fintstemt Sammenspil og aandeligt Highlife.

I en egen stor og festlig Stemning traadte han udenfor. «Det er dog ikke saa galt at være god-

gørende,» tænkte han, mens han saa' efter Køretøjet og sin Datter.

Ved tilfældigt at strejfe Ladens Gavl mødte hans Blik et Syn, der vilde have bragt ham til at studse, hvis han havde haft Følelse for andet end den festlige Stemning. Thi dér i den aabne Loftsluge —

Dog vi ville (efter gamle Romanforfatteres Mønster, der nok vidste, hvad de gjorde) opsætte til et senere Kapitel Beretningen om Synet i den aabne Loftsluge, der vilde have bragt Assessoren til at studse.

FEMTE KAPITEL

handler om forskellige Smaating som Aser og Jætter, Patriciere og Plebejere.

Imens de omtalte Sammenkomster mellem de voxne stode paa, havde Børnene (Karen og Jakob nemlig) plejet lige saa interessante Forhandlinger med hinanden. De vare gode Bekendte: Karen havde tidt været paa Tvejstrupgaard og leget med Jakob, men mellem Familierne var der ingen Omgang.

Jakob var William Erlandsens eneste Barn, og havde af sin Fader faaet Navnet Jakob Hvide Erlandsen. Det var en 15aars Knøs, noget spinkel, men velbygget, med markerede Ansigtstræk og navnlig skarpe blaa Øjne, ligesom Faderen, men uden dennes flakkende Udtryk. Han var klædt i groft hjemmelavet Vadmelstøj, der sad som en Pose om ham, idet Buxer og Vest syntes at gaa i ét; Trøje havde han ikke paa. Det brunlige Haar stak frem gennem en laset Straahat (af simpleste Bondefabrik); Fødderne vare bare, solbrunede og kraftigt formede, skønt han ellers var spinkel nok.

Det mærkeligste ved denne Dreng var hans stolte Holdning og Bevægelser, der ligesom sejrrigt trængte igennem Udstyrelsens Bondeagtighed og i høj Grad røbede enten Hovmod eller Race.

Nu havde han lagt Riven fra sig — han kom fra Høstarbejdet, den Gang Giggen kørte ind i Gaarden — og var ved at bane sig og Karen Vej gennem et tykt Vildnis af udlevede Ribsbuske, forbi nogle meget høje Fuglebærtræer, og atter gennem et Vildnis af alskens Buske omslyngede af Snerler, hvorefter de stode i et terra incognita, godt og tæt begroet med frugtbærende Hindbærranker.

«Jeg tror ikke en Gang, Mor rigtig kender dette her Sted,» sagde Jakob.

De begyndte at spise af Hindbærrene.

»De smager ligesom Skovhindbær,» sagde Karen. «Det gør for Resten jeres Jordbær ogsaa, husker jeg; jeres Kirsebær ligner ligesaadan mer de vilde.»

«Alt bliver vildt her,» sagde Jakob. «Hvem skulde ogsaa passe Haven. Havde jeg bare Tid. Mor kan ikke, hun maa jo være i Køkkenet.»

«Det smager ogsaa allerbedst saadan,» sagde Karen, «det er ligesom man var i Skoven. — Har du for Resten Tid nu, skal du ikke i Marken?» vedblev hun.

«Nej det er lige Middag. Om en Times Tid gaar jeg ud og vækker Folkene.»

«Du?»

Hvem skulde ellers tage sig af det? Mor er jo i Køkkenet.»

Paa Faderen tænkte han ikke en Gang.

De spiste videre. — Karen spurgte lidt efter, og nu fik hendes Tone en hel anden interesseret Klang:

«Hvor vidt er I?»

«Nu skal du høre,» svarede han lige saa interesseret. De holdt op at spise, og hun betragtede ham med en Slags mystisk Spænding. Han dæmpede Stemmen og

talte langsomt: Jeg har fundet, at vi er lige saa gamle som Skjoldungerne. Jeg har faaet en Bog, som hedder «Røde Ran,» og i den bevises, at Hviderne var Konger i Halsnæs paa de ældste Skjoldungers Tid. Du skal læse Røde Ran, jeg vil laane dig den.»

Karens brune Øjne lyste. «Man kan ogsaa godt se paa dig og din Far, at der er Kongeblod i jer.»

«Ha!» udbrød Jakob uvilkaarligt — «Far har ogsaa læst Røde Ran og sagde, det var Digt, og gjorde sig vred paa mig, som han plejer. Men jeg véd, han tog den med op paa Arkivet og gjorde Notitser efter den. Saa det er rigtigt nok.»

«Tænke sig, at jeg staar her og taler med dig, ganske ligefrem?»

«Nu skal du høre noget andet» (hans Stemme blev endnu mere højtidelig). Vi er sandsynligvis ældre end Skjoldungerne. Skjoldungerne kommer fra Aserne, for Skjold var Odins Søn, véd du nok. Men Kongerne paa Halsnæs stammer fra Jætterne, og de var før Aserne. Det staar ligefrem i Røde Ran. Vi er fra Jætterne, før Asadyrkelsen blev indført.»

«Det er gruelig stolt.»

«Der er ingen Slægt i Evropa saa gammel, maaske ingen i hele Verden.» — Mens han talte saaledes, blev Ligheden med Faderen paafaldende, og tillige veg det sundt ernergiske Udtryk i Drengens Ansigt for noget overspændt; det viljestærke forblev, men tilspidsedes paa en unaturlig Maade.

«Hvad vil du være, naar du bliver rigtig voxen?» spurgte Karen efter at have betragtet ham en Stund. «Erkebiskop, ligesom den anden Jakob Erlandsen? — Nej det er sandt», tilføjede hun hurtigt, «vi er jo ikke katholske mere.»

Drengen svarede ikke, men kastede et Blik rundt i Vildnisset, de stode i, paa den brøstfældige Gavl af Huset, der viste sig over Buskadset; derpaa over den

synlige Del af Markerne, der hørte til Ejendommen; og ud over disse, helt op til Tvejstrup Bjærge — og hans Blik antog en besynderlig Alvor og Fasthed, som om en eller anden urokkelig og længe næret Beslutning spejlede sig deri, en Beslutning langt ud over en Drengs Aar.

«Hvad vil du saa være?» gentog Karen med en troendes Ivrighed.

«Det skal jeg maaske sige dig en anden Gang. — Hør, véd du hvad, Karen» (her blev hans Udtryk atter mere naturligt og ligefremt); «véd du hvad, jeg er voldsom glad ved at have dig at tale med. Du er det eneste Menneske, jeg taler til — saadan rigtig fornuftigt.»

«Ja men din Far.»

«Far nok, en Gang imellem, men mest gør han sig vred. Han tør ikke rigtig for Mor. — Vi har ogsaa hele Verden imod os, jeg mener Far og jeg, vi har hele Verden imod os.»

«Ikke hele Verden. Ikke mig, Jakob.»

Jakob saa' lidt paa hende. «Det er Skade, du har brune Øjne,» sagde han pludseligt.

«Hvorfor det?»

«Jo. Alle de rigtig gamle Høvdinge-Ætter i Norden er lysøjede og lyshaarede. De andre er af Trælle-Æt.»

«Saa er jeg da af Trælle-Æt,» svarede Karen og skammede sig over sine smukke brune Øjne — Far har dog ogsaa brune Øjne?» tilføjede hun, atter fattende Haab om sin Herkomt.

«Gram'erne kan jo være blandede,» formildede Jakob. «Jeg har jo selv temmelig mørkt Haar. Det har jeg fra Mors Side. Men det gør ikke noget, naar Faderen er af Høvdinge-Æt.»

— — Der hørtes Hestetrampen ude paa Landevejen. Børnene bøjede Grenene tilbage og kiggede ud. Det var deres gode Bekendt, Kaj Ahrenkiel, som kom ridende, Hofjægermesterens Søn fra Elleholm. Han var en 15—16aars Knøs, og kom ridende paa sin egen brune Fux. Allerede i Afstand syntes hans gule krøllede Haar at skinne i Solen (thi Huen havde han taget af for Varmens Skyld); Karen hviskede til Jakob (som en lille Hævn for de brune Øjne):

«Saa er han da af renere Høvdingeæt end du» — og satte derved en Brod, langt stærkere, end hun anede, i Jakobs pirrelige Sind.

Kaj fik strax Øje paa de to Ansigter, der kiggede frem over Gærdet, og parerede Hesten elegant. Hvilket fortrinligt Ansigt, — lyst og leende; og hvilken brillant Figur! Hans Tilsynekomst var som et Glimt fra en straalende og sorgløs, overlegen Verden.

«Halløj, I to!» raabte han. Kaj var Klassekammerat med Jakob inde fra Strandkøbing Latinskole; ogsaa i Ferierne, som nu, søgte han ofte sammen med denne; og da var Karen tidt deres Kammerat til alskens Friluftssport.

«Hør bi lidt, jeg binder Fuxen og kommer saa lidt ind til jer!» I et Øjeblik var Fuxen bunden til et Træ, og han selv i et Sæt over Grøften, derpaa i et elegant Bomspring over Gærdet.

Saa stod de lidt og saa' paa hverandre, Jakob paa en underlig stiv og afvisende Maade (mindende om Faderen), hviket dog Kaj ikke bemærkede.

«Her er egentlig ikke videre morsomt,» sagde Kaj strax efter. «Er der ikke andet at faa end de Skovbær, I spiser? Halløj, dér er sgu et Kirsebærtræ, mon man kan komme op?» — Han gik hen til et af de førnævnte Fuglebærtræer, et højt et, som et Skovens Træ, med lang Stamme. Et Sæt, nogle smidige Tag, en gratiøs Voltigeren, og han var oppe, hvor Grenene be-

gyndte. «Nu kan ingen Djævel komme højere op,» raabte han, «og Bærrene sidde for højt. Derfor — enfin!» — og han lod sig glide ned igen og naaede Jorden med et langt, smukt Luftspring. «Halløj, min Jakke gik nok i Løbet, naa, Skidt med det!» Hvorpaa han (med et let: «Undskyld!» til Karen) afdrog Jakken, der var flænget fra øverst til nederst, og kastede den fra sig.

Jakob havde strax efter Kaj nærmet sig det samme vanskelige Træ; hans Opstigning var sindigere og mere prøvende, men just som Kaj opgav Forsøget, havde Jakob ad en klogere beregnet Vej naaet højere end hin, og ved udholdende Manøvrering vandt han tilsidst op i Bærrenes Region, hvorfra snart en Rigdom af bærfyldte Kviste dalede til Jorden.

«Det var godt gjort,» sagde Kaj. «Men nu maa jeg skam hjem — hvis du vil laane mig en Trøje, Jakob, man kan da ikke være bekendt at gaa i Skjorteærmer. — Hør en Gang, kom hjem til os i Eftermiddag, saa tager vi os en Ri'tur paa de to skimlede, og hvis De vil være med, Karen, og maa for Deres Far, saa skal jeg sadle Lotte til Dem, saa bliver det en hel Kavalkade, vi tager til Borretaarnet, og derfra . . . siger du nej, Jakob?»

Thi Jakob, der nu var kommen ned fra Træet, vedligeholdt sin forrige utilgængelige Stivhed (Brodden fra før).

«Vil du ikke? Hvad gaar der af dig?»

Der blev en underlig, kejtet Pavse. Man hørte et Vindue blive lukket op i Gavlen under Taget.

Jakob sagde: «Jeg kommer ikke til dig. Det maa være dig nok.»

«Nej, mæn er det ikke,» sagde den stadig godmodige Kaj. «Hvorfor?»

«Vil du vide hvorfor?»

«Ja vel.»

Jakob svarede — Stemmen var skarp, men lød ganske lidenskabsløs, ligesom overvejet:

«Kan du huske fra Skolen det med Patricierne og Plebejerne. Plebejerne kunde godt være rige, og Patricierne fattige, men Patricierne vilde alligevel ikke omgaas med dem, for de var ikke de ægte, gamle Romere. — Vi er fattige, men I rige.»

Dette sagde han til Kaj, men han saa' imens paa Karen.

Kaj saa' fra den ene til den anden, i Førstningen ganske uforstaaende. Derpaa blev han rød i Hovedet — han gik et Par Skridt frem, men standsede, hilste tavs paa Karen, sprang saa over Gærdet, løste Hesten og red tilbage til Elleholm, idet han efterlod sin flængede Jakke paa Busken.

— Der var kommet Rastløshed over Jakob. «Vil du med i Laden,» sagde han, «jeg kan ikke gaa her og drive hele Middagshvilen bort. «Vil du med, Karen?»

Undervejs spurgte denne:

«Hvorfor fornærmede du ham?»

Jakob svarede ikke.

SJETTE KAPITEL.

Den sidste af Hvide-Slægten.

I Laden laa den sidste Indkørsel Neg smidt hulter til bulter. Midt i Negene laa et Par Høstkarle og døsede; ved Synet af Jakob listede de bort, som om de havde en ond Samvittighed; den ene af dem søgte at skjule en Cigar, han havde ligget og røget paa midt i den tørre Sæd.

«Der kan du se,» sagde Jakob og gav sig i Lag med at lægge Negene til Rette. «Saadan gaar det, naar jeg ikke selv kan være overalt. Og Mor maa jo være i Køkkenet.»

«Der er da heller ingen, der kan kalde Ahrenkielerne for «Plebejere», sagde Karen lidt efter.

«Jo,» svarede Jakob,» i Forhold til os. Fem—sex Led mod næsten hundrede. Det kalder jeg Plebejere.»

Karen følte sig slaaet, men sagde dog:

«Ja, men han fornærmede dig jo slet ikke. — Du kan vist ikke lide ham.»

«Jo. Ham selv kan jeg godt lide. Men han er Arvefjenden. Arvefjenden,» gentog han og slyngede et Neg med stor Kraft hen paa Bunken af de andre.

«Arvefjenden? Hvorfor det?»

«Det er underligt, du ikke forstaar det. Men nu skal jeg forklare dig det, naar du vil vente lidt.»

Han sled med Negene i Tavshed nogle Minuter, beskedent hjulpen af Karen. Derpaa tog han en Kæp og begyndte at ridse Tegninger i det stampede Lergulv.

«Ser du; her er Tvejstrupgaard. Og de nuværende Jorder her, saa vidt, det er 150 Tønder Land, som du véd, med Skoven dér, og Mosen, og Landet oppe i Bakkerne. Men i gamle Dage, i 6te Led, da gik vores Jorder helt herhen, saadan, og helt heromkring. Det er dem paa Elleholm, der har plukket os, Led for Led. Det troede jeg, du vidste. Men jeg skal en Gang vise dig det paa Fars gamle Matrikelkort, dér kan du se det alt sammen. Tvejstrupgaard var alting, Elleholm ingenting. Nej, Ahrenkiels, det er Arvefjenden.»

«Da har du dog mange Gange leget med Kaj før.»

«Det kan jeg saamæn gærne gøre endnu. Ham selv holder jeg meget af. Og jeg skal ogsaa nok være god mod ham, naar vi en Gang —»

Han tav, og hans Ansigt begyndte at faa Udtryk af den Alvor over hans Alder, som interesserede Karen saa stærkt. Han sagde:

«Naar du kryber her op og ser ud ad denne Tagluge, hvad sér du saa — — langt ude, tilvenstre, helt oppe paa Bakkerne?» Hun krøb op og kiggede ud.

«Nej — det er jo Borretaarnet! Det vidste jeg ikke, man kunde se herfra. Det, som de vil stive af».

«Ja og pynte paa, og male op — det er mit! Det er min Tvejstrup-Borg!»

«Jeg véd det nok,» nikkede hun. «Paa en Maade. Erland Hvide med de 3 Skraabjælker.»

Han var kommen op ved hendes Side; de stode i den aabne Luge: Udsigten var vid og skøn. Elleholm med sine Tage og Spir syntes at ligge under dem; dens og Tvejstrupgaards og de Tvejstrup Bønders gode Agre strakte sig jævnsides op ad Bakkedraget; dér blev Jorden magrere, og paa Kammen laa der Lyng. Midt i Lyngen laa Ruinen Borre.

«Alt det, du ser, og meget mere, til alle Sider, det var Hvidernes Land. Aa Karen — Jorden, Jorden!»

«Og du er den sidste Hvide.»

«Hør Karen, kan du huske, du før spurgte mig, hvad jeg vilde gøre, naar jeg blev voxen. Nu skal jeg da betro dig, hvad jeg ikke en Gang har betroet til Fader selv:

«Jeg vil bygge Tvejstrup-Borg op og rejse Hvide-Slægten. Saaledes har jeg svoret.»

Karen tav, og troede fast, at det vilde ske.

«Karen,» vedblev han med mystisk Højtidelighed. «Karen, vil du være min Fylgje?»

«Hvordan mener du,» spurgte hun, henreven af Drengens fanatiske Begejstring.

«I gamle Dage,» sagde Jakob dæmpet, «i gamle Dage havde Heltene saadan en Slags Aand, eller ogsaa

et kvindeligt Væsen, som opflammede til store Bedrifter og bistod dem.»

«Det er jeg slet ikke værdig til.»

«Jo. Du er den eneste, som forstaar mig.»

«Jeg vil gerne være saadan en — Fylgje — for dig; og — og jeg skal ikke svigte dig hele dit Liv.» Saaledes talte Karen med Beklemthed og i stor Bevægelse.

«Hvad er der? Græder du?» spurgte Jakob.

«Aa nej. — Jeg vilde kun ønske,» hviskede hun sagtere og sagtere, «at — at — du vil faa Lykke af Vor Herre.»

«Nej, heller Aserne. Eller endnu heller: Jætterne, vores ældste Guder, mine Stamfædre.»

Hun følte en hellig Gysen. «Hvor turde du dog sige det.»

«Aa» — sagde han — det var heller ikke ment lige akkurat.»

Strax efter, da hans Blik strejfede Elleholms Zinkspir, kom han uvilkaarlig til at mumle: «Kaj»; og hans Stemme havde en næsten medlidende Klang.

«Du skulde,» sagde Karen, «du skulde dog alligevel gøre ham en Undskyldning.»

«Det kan jeg saamæn gerne. — «Nej, jeg kan dog ikke.»

«Er det, fordi han er Arvefjenden?»

«Slet ikke derfor; man kan godt gøre en Fjende en Undskyldning. Og ogsaa godt holde af ham, saadan personligt. — Men saa maatte jeg indvie ham i alt det med vores uhyre Ælde, og dér er du jo min eneste fortrolige. Jeg kan derfor ikke.»

Hun nikkede og indsaa det.

«Karen,» sagde Jakob, idet hint mystisk-overspændte vendte tilbage. «Saa indvier jeg dig.»

«Indvier?»

«Ja, til min Fylgje.» — Han gjorde nogle høj-

tidelige Tegn ved hendes Pande, Skuldre og Bryst, Fagter af egen Opfindelse, hvilke hun modtog med samme Andagt, hvormed de bleve udførte.

«Karen Nathalia Maria Gram, jeg indvier dig til livsvarig Fylgje for mig Jakob Hvide Erlandsen.»

— Dette foregik oppe i den aabne Loftsluge. Og det var dette Syn, der sikkert vilde have bragt Assessoren til at studse, hvis han ikke havde været i saa festlig en Stemning.

«Karen! nu kører vi!» kaldte Assessoren.

SYVENDE KAPITEL

handler blandt andet om Assessorens Menneskekundskab.

Efter en festlig, løftet Sjælestemning følger gerne en Reaktion; det er Mulkten, det er Tømmermændene. — Saa snart Assessoren var kommen vel til Sæde i sin Gig, havde faaet Kappestroppen stødt ned og Kasketten puffet op af Karen, samt Hoppen sat i Trav, da indtraadte med de normale Tilstande ogsaa søgne Tanker.

«To hundrede Kroner,» mumlede han. Det var dog pinende galt gjort af mig.» Han gav Hesten et Rap. «To hundrede.» Han hensank i økonomiske Tanker, som han gjorde sig langt mere ærgerlige, end der var Grund til, thi han var en meget velhavende Mand. Tankerne lededes lidt efter lidt hen i Retning af Familiens Fremtid, af Karens Fremtid, naar han en Gang faldt fra. Om hun monstro vilde blive gift eller ikke. At et godt Parti var bedre end et daarligt. At Penge var et godt Parti, og ingen Penge et daar-

ligt, hvad de saa end sludrede i Romanerne. At Karen var begyndt at læse Romaner. At hun var en stor Pige, og at man skam maatte passe paa i Tide . . .

Og nu, da hans Tanker var dér, da først stod ogsaa hint Syn for hans Bevidsthed, Synet af de to sammen oppe i den aabne Loftsluge, deres romantiske Positur, de løjerlige Fagter.

Assessorens Bevidsthed, der saa længe ikke havde givet hin Sansning Audiens, maatte altsaa dog i Mellemtiden have staaet under en vis hemmelig Indflydelse af den. Først havde han sanset en Ting — Scenen i Loftslugen nemlig —, som krævede Opmærksomhed hos hans Bevidsthed. Men Bevidstheden var optagen af andre Ting — de hundrede Kroner nemlig — og gav ikke Audiens. Nu var det imidlertid netop magtpaaliggende for vedkommende Sansning at faa Audiens; derfor magede den det saa — ad hemmelige Veje, ved snilde Budbringere —, at Tanken paa de hundrede Kroner bøjedes hen til Tanken paa Karens Fremtid, paa at hun nu var «en stor Pige», at man skam maatte passe paa o. s. v. -- kort sagt hen i Nærheden af det, den selv vilde, Loftslugen nemlig. Saa var Døren aaben til Bevidsthedens Værelse. Ganske som haardnakkede Supplikanter kunne bringe sig i Erindring, naar de have Forbindelser blandt Tjenerskabet.

— Synet stod altsaa nu for Assessoren, og med det oprandt en ny bekymret Tankerække:

«Man tror, det er ingenting,» mumlede han med en Del skjulte Sideblik til Karen. «Og saa er det dog tilsidst en hel Del. Og saa er det dog naturligvis ingenting alligevel. — Hvad bestilte I egentlig?» tilføjede han højt.

«Hvad siger du?» spurgte Karen; hendes Tanker vare langt borte.

«Hm,» mumlede han. «Drømmer allerede. Slemt Tegn. Hm.»

Han overvejede (hvilket Hoppen følte som en Række ubehagelige Ryk) og fandt det tilsidst nyttigt at ytre sig som følger:

«Næ — jeg sidder ellers og tænker paa ham deroppe» (han mente Jakob). «Noget fordægtigt er der ved den Fyr; man véd aldrig, hvor man har ham. Aa, Stroppen, Karen. Den anden véd man da, hvad man skal tro om.» (»Den anden» var gamle Erlandsen). «Ikke, Karen?»

«Jo» svarede denne, fuldkommen distræt. — Derpaa antog Doktoren en bestemt Mine, den nemlig, naar han i sin Praxis skred til en ubehagelig, men nødvendig Operation. «*Principiis obsta*», mumlede han, og vedblev højt:

«Næ — vi talte om Sindssyge, *Paranoia*, mener jeg. Jeg kan som Læge sige dig — saadan ganske en passant —, at denne *Paranoia* desværre tidt nedarves i hverandet Led, mærk dig det, hverandet. Jeg tror gerne, at Fyren selv er normal nok, men det er sandsynligt, at det vil springe over i jeres — over i hans altsaa — hans Børn igen. Et meget stort Ansvar, min Pige. Har jeg talt klart?»

«Jo» svarede Karen aldeles fraværende.

«*Principiis obsta*,» mumlede han igen, rynkede Panden og skød Underlæben frem. Han havde gerne iagttaget Virkningen af sine Ord paa Karens Ansigt, men af en vis Undseelse saa' han stift ud for sig.

— Og da han nu alligevel i Dag (for første Gang) var kommen i Vej med at handle for Karen under Synspunktet «voxen Datter», saa henkastede han lidt efter:

«Næ, vi talte om Ahrenkiels. Det er prægtige Mennesker. Han er en mageløs Gut» (menende Kaj nemlig). Ved at sige dette troede han at bære sig ad som den kloge Læge, der efter at have nægtet Patienten en kær Drik som skadelig for hans Sundhed, derefter giver Anvisning paa en anden og nyttigere. — Ribs-

limonade maa du ikke faa, men her skal du se, Hindbærlimonade!

«En ganske mageløs Gut, synes du ikke?»

«Jo det er han rigtignok!» svarede Karen ivrigt og slet ikke distræt længer — hun mente nemlig Jakob.

«Allerede!» mumlede Doktoren noget forbavset over sit Held. «Hvor dog Kvindehjærtet er let at vende — naar man bare viser Takt, det forstaar sig, og Menneskekundskab. Haa haa!»

«Hyp!» han lod Hoppen strække ud. Han glædede sig nemlig til at meddele sin Søster, hvorledes han havde handlet for Barnets Fremtid: opdaget en Fare og med det samme afværget den. Udryddet et skadeligt Frø og med det samme lagt en fortræffelig Spire.

Og Nathalie, som bestred hans Menneskekundskab!!

OTTENDE KAPITEL

viser den klassiske Dannelses Overlegenhed.

«Tante Nathalie» var et Aar ældre end sin Broder Doktoren (begge vare godt oppe i 50'erne), hvisaarsag hun vedblivende betragtede denne som et temmelig ungt Menneske. Hun var tilmed bedre Hoved end denne, og underkendte, som sagt, hans Menneskekundskab, ligesom overhovedet de fleste af de Færdigheder, han gjorde sig til af, saasom «Takt», Diplomati, at være en dreven Kusk, ja endog de smaa latinske Citater, idet hun som den mere voxne gik ud fra, at det meste, de unge gør og siger, er forkert. Ja egentlig talt kunde hun end ikke helt fatte, at Broderen havde drevet det til en god Lægepraxis og endog var Distriktslæge; Peter — Distriktslæge og Assessor!

— hvorvel hun naturligvis overfor Omverdenen holdt stærkt paa Peters Ære. Fra hans Side var Forholdet nærmest en stille Trodsen og Oprør og «dér kan du se», samt en hemmelig Bøjen sig for hende. Hvilket gensidige Forhold ikke i mindste Maade ændredes ved, at hun var økonomisk ganske afhængig af ham.

De sad i Dagligstuen ved Eftermiddagskaffen (Karen var i Haven), og Doktoren overtænkte just, i hvilken for ham selv mest flatterende Form han skulde berette sine Bedrifter, da Tante Nathalie pludselig udbrød:

«Har Karen grædt, da I var ude?»

«Grædt?» sagde Doktoren forbavset, men antog hurtigt et meget vidende Udtryk. — «Jo, Nathalie. Hm. — — Ser du, jeg har jo længe gaaet og lagt Mærke til, hvordan det Pigebarn udvikler sig . . .»

«Du?»

«Jeg, ja. I ugevis, ja i aarevis har jeg lagt Mærke til hende. Hun er i den Alder, hvor Hjærtet kan begynde at tale, hvad Øjeblik det skal være. Jeg maa vaage over hende nu, da hendes Moder . . .»

«Er det ikke rigtigere at overlade det til mig?»

«Hm. Du iagttager ikke nok, Nathalie. Nej, vi maa gaa varsomt til Værks. Der maa ogsaa en sjælelig Analyse til, som vi Mænd . . .»

«Kæreste Peter, jeg tror ikke, du kan magte det Forhold, med al din bedste Vilje.» —

«Da er det dog mig, der opdagede hendes Forhold til ham,» sagde han lidt hidsigt.

«Forhold? ham? hvem? Du taler altid saa uklart.»

«Jakob Erlandsen, naturligvis — er det nu klart nok?»

«Jakob? Drengen? — Hør, Peter, prøv at tale tydeligt. Mener du virkeligt, at de Børn — Er det om Forlovelse, du taler? Nej du er god, Peter.»

«Maa jeg spørge, saa' jeg da ikke alle de Dikkedarer?»

«Dikkedarer? Hvad for Dikkedarer?»

«I Loftslugen naturligvis; jeg saa' det, hvad du saa end siger.»

«Loftslugen? — Hvad var det saa med Børnene?»

«Ja vel: *sunt pueri pueri, pueri puerilia tractant,* siger en gammel Vismand — hvem du ikke kender. Og en anden gammel Vismand (hvem du heller ikke kender) tilføjer: *Principiis obsta* — det anvendte jeg og forandrede Stillingen til det bedre. Nej, Latin er sgu ikke saa galt; *principiis . . .*»

«Principer» kan man da ikke tale om hos et Barn. Hun er en sædelig, velopdragen Pige, det er nok.»

Doktoren lo. «Principer — principiis! jo, du er god. Det var en ordentlig Lapsus.» Han følte sig atter sin Søster overlegen og blev i godt Humør. I denne Stemning berettede han udførligt, hvorlunde han med en Blanding af Kraft og Takt havde vendt Karens Hu fra Jakob, ja forberedt en heldigere Tilbøjelighed.

«Aak Peter,» sagde derpaa Nathalie hovedrystende og med et saa levende Udtryk af Ynk over Broderens ringe Begavelse, at denne forbitret rejste sig, gik ind i sit eget Værelse og smækkede Døren i efter sig.

— «Disse Fruentimmerhjerner,» sagde han ærgerligt, idet han stoppede sin Pibe. Siddende i sin magelige Stol lod han Blikket glide hen over Bogreolerne. Dér stod, foruden lægevidenskabelige Bøger og Tidsskrifter, en hel lang Hylde fuld af latinske og græske Autores. Rigtignok læste han af gode Grunde aldrig i disse, men det var ham en Tilfredsstillelse at se dem staa der: ofte havde de hævet hans sunkne Selvfølelse, naar han efter et tabt Slag mod sin Søster trak sig tilbage til sit Værelse; og han plejede at fremvise denne Hylde for besøgende: «der har vi Klassikerne, haa haa. Cicero. Sofokles's Ødip. En Sallust. Plato. Ovidius. Og en Naso.» (Saadan stod der paa Bog-

ryggen). — «Næh — Romanerne, dem finder De inde hos min Søster.»

Ogsaa nu trøstede han sig svært ved Beskuelsen. Han følte, at han var en Mand, og sin Søster overlegen. «Man burde egentlig have en Thesaurus», mumlede han, idet han betragtede Ryggen af Badens gamle Lexikon. «En Thesaurus,» repeterede han med Eftertryk paa den fede Difthong og stak Underlæben frem. «Saadan en Thesaurus er vel dyr, sagtens en hundrede Kroner eller to.»

«To hundrede Kroner» — og strax var han midt inde i Dagens økonomiske Ærgrelse. Han var gal i Hovedet paa sig selv, paa Erlandsens, paa Komitéen for Borretaarnets Bevarelse. Ærgrelsen bredte sig og det blev en almindelig Ærgrelse over alt og alle, men mere og mere blev hans Søster dog Hovedgenstanden. Tilsidst sad han ligefrem og spekulerede paa Hævn over hende.

Efter nogen Grublen opklaredes hans Ansigt af et Smil, man kunde kalde ondt, hvis det ikke modsagdes af hans permanente godmodige Ansigtsudtryk.

Han aabnede Døren til Dagligstuen og sagde med lumsk-venlig Betoning:

«Apropos, Nathalie, er der nogen Udgiftspost, der forestaar her i Huset for Tiden? nogen større Post?»

«Større?» svarede Tante Nathalie. «Ja, der er jo den store Reparation paa Karens Flygel, nyt Filt over det hele — det véd du jo godt.» (Naturligvis vidste Doktoren det godt; det var netop derpaa, han tænkte nu).

«Meget vel,» sagde Doktoren, og det onde Smil bredte sig. «Meget vel. Du faar ingen Filt til Karens Flygel.» Hvorefter han lukkede Døren og gned sig i Hænderne.

— Selvfølgeligt skrev Doktoren alligevel (og det endnu samme Aften) til Hovedstaden efter Filt og Reparation og det hele. Men Hævnen havde dog været

der. Og noget, der lignede at indvinde de tohundrede Kroner, havde ogsaa været der — for han kunde sgu have gjort det, om han havde villet.

NIENDE KAPITEL,

hvori Erlandsens „trække Vejret lidt" endnu en Gang.

Den stærke solsvidende Arbejdsdag har begyndt at miste en Del af sin Ild, Eng og Mark rødme under Solens blidere Kys, Skyggerne fra Landevejspoplernes Kroner begynde at glide op ad Tvejstrupgaards hvidkalkede Mure og glatte for Synet over deres Sprækker. Der er kønt derude under de Popler paa Landevejen; det ser helt hyggeligt ud med den hvide Gaardlænge og Havegærdet og de frodige Grøftekanter; Vejen slynger sig nok saa malerisk til begge Sider; det damper over Engene dér borte.

Paa Tvejstrupgaard er Nadveren indtagen: Folkene have faaet deres, Herskabet ogsaa — Mælk og Grød begge Parter. — Og nu er Aftenen saa mild og sval.

I gamle Dage, den Gang Erlandsens endnu var et ungt Par (det smukkeste Par i Egnen), og den Gang der endnu var Haab og Fremtid paa Tvejstrupgaard, og megen Tale om, at alt nok vilde gaa godt, da kunde det unge Par nok lide saadan en sval Sommeraften at spadsere lidt frem og tilbage Arm i Arm paa Landevejen udenfor deres Gaard. De kaldte det «at trække Vejret;» det var deres eneste Luxus, sagde de, og spøgede selv dermed. Saa passiarede de om de bedre Tider, som ufejlbarligt maatte komme; de kiggede op paa Bygningen og syntes, den var stor og smuk og deres egen; tilsidst kyssede de hinanden, for der kom

ingen Folk forbi paa den Tid. — Det var i gamle Dage, thi i lange, lange Tider havde der ingen Aftenpromenade fundet Sted; Arbejdstiden tillod ingen «Luxus,» og de bedre Tider — ja om dem var det ikke værd at snakke mere.

Men denne Aften er saa ganske forunderlig sval og mild. Fru Erlandsen, der hele Eftermiddagen har mærket sig lidt mindre tung i Sinde, og som tilmed har en vis Følelse af at skylde sin Mand ligesom Oprejsning for noget — Fru Erlandsen taler efter Nadveren til ham: «Hvad siger du om, William, at vi trækker Vejret lidt?»

William ser op fra en distræt Grublen, stryger sig over Ansigtet ligesom for at levendegøre et Minde, der paakaldes, og siger:

«Emma.»

Der er Pathos i dette «Emma.» Overraskelse, Ømhed, Vemod, Taknemlighed. Der er Minder, en lang Række dyrebare Minder. Der er et tungt: Forbi! men dog ogsaa et glad: Atter?

»Gerne, Emma. — Men hvor du ser træt ud, min Pige.» Han klapper hende paa Kinden.

— De spadsere sammen, frem og tilbage, udenfor den hvide Længe, som i gamle Dage.

«Det gaar maaske ikke saa galt,» siger hun — ikke fordi der skulde være Mening i disse Ord nu, men Stedet og Minderne og den svale Sommeraften faar hende til at sige det.

«Maaske,» siger han med en Trækning om Munden. Og strax flygter hans Tanker bort til Ahnerne, Heraldiken, Undersøgelserne. Det er hans Tilflugt fra Nutidens pinlige Tanker. Han trænger til den Tilflugt, ligesom Drankeren trænger til Flasken.

— Indenfor Gærdet, i Havens Grus paa en Træknude, sidder Jakob. Han skærer et Riveskaft til,

medens han samtidigt kigger i en Bog. Fru Erlandsen gør sin Mand opmærksom paa ham og siger:

«Jakob bliver en dygtig Dreng, det er jeg vis paa.»

«Det haaber jeg; han skal bevare den gamle Slægt.»

«Vi maa passe paa, han ikke bliver stolt» — saaledes indleder hun, hvad hun egentligt har paa Hjærtet at sige sin Mand.

«Hvad?» siger Erlandsen (hos hvem «Stolthed» har en anden Betydning end hos hans Kone). «Uden Stolthed ingen Slægtfølelse; uden Slægtfølelse ingen Drift til at hæve Slægten. Stolt? Jo, Emma.»

«Jamen nu som i Dag, William; det, vi hørte meliem Drengene nede i Haven, det var dog stygt.»

«Naar?» sagde Erlandsen; men han huskede det godt; det var i Middags, da hans Kone havde været oppe paa Gavlværelset for at lukke et Vindue op hos ham; da havde de begge hørt Jakob kalde Kaj en Plebejer.

«Du véd det godt; han kaldte ham en Plebejer; det har han da ingensomhelst Ret til. Du kommer virkelig til at . . . . det er jo det styggeste Hovmod.»

Erlandsen kunde af sin Hustrus Tone mærke, at det var Alvor. Han vidste, at vilde hun drive videre paa den Stræng, saa maatte han tie. Han vidste, hvad hun kunde sige med Rette, hvis hun vilde, at den Slægtstolthed havde været Husets Ruin; han vilde ikke kunne svare igen. Maaske vilde hun ogsaa minde om de Penge, de skyldte Ahrenkiels. Derfor, glad over i Tide at kunne gøre hende en Indrømmelse, skyndte han sig at sige:

«Dér har du Ret; det var urigtigt; Ahrenkiels er virkelig ikke Plebejere.»

«Vil du saa ikke skænde paa ham, men alvorligt; han gaar mere efter dig.»

«Gerne. — Jakob!»

Jakob kommer ud imellem de søndrede Gærde-

stave. Han kan se paa Faderen, at han skal have Skænd, og véd hvorfor; Moderen har sagt ham, hvad de hørte i Middags. Nu, det er ikke første Gang, han faar Skænd af Far for sin Hvide-Stolthed, men altid er det Mor, der er Skyld deri; og Far mener det ikke. Denne Gang har han virkelig fortjent Skænd, véd han, men Mor skal ikke opleve, at han indrømmer det.

«Du har kaldt Kaj Ahrenkiel en Plebejer, det er urigtigt af dig.»

«Far, jeg mente . . .»

«Vil du tie.» Tonen var Vrede, men Jakob søgte hans Blik og fandt noget andet paa Bunden.

Moderen sagde: «Jakob, du maa udrydde den Hovmodsdjævel. Den bringer Ulykke over os alle; du . . .»

Jakob: «Jeg maa vel nok forsvare mig. Jeg mente, at Ahrenkiels med deres lumpne 5—6 Led nok kunde kaldes Plebejere overfor os . . .»

Faderen: «Vil du øjeblikkelig . . .»

Jakob kastede et hurtigt Blik ind i Faderens Øjne og fortsatte derpaa:

«. . . overfor os med de hundrede Led.»

Faderen (opbragt): «Du holder Mund, Knægt!« — (men derpaa helt forandret, spilende Øjnene op): «hundrede? hvorledes kommer du til hundrede? Fyrre i det højeste, min Søn.»

Jakob: «Nej Far; hundrede. Husk paa Røde Ran.»

Faderen (med et Lyn i Øjet): «Nu vel; maaske. Hundrede. (I ny Tone, streng): Imidlertid, du har handlet højst forkasteligt. Og dermed Basta. — Naa, Emma, jeg maa ind nu; det er noget, jeg . . .»

Moder og Søn vidste begge, at han gik op paa Gavlværelset til Genealogierne.

— Jakob saa' paa sin Moder. Han saa' (han kunde ikke lade det være), at Ansigtsudtrykket ikke

var fornemt, at Kindbenene vare en Smule fremstaaende, at Øjnene vare mattede. Det saa' han, og tænkte ikke paa, hvor meget af dette Slidet og Bekymringen havde udrettet. Tilmed gik han i en idelig Tilstand af Medlidenhed med Faderen, i hvem han saa' det nedtrykte ædelbaarne; i sin Moder saa' han derimod det trykkende nedaddragende Element. Endelig var han nu irriteret, og saaledes gik det til, at han udbrød:

«Du er ikke jævnbyrdig med os» («os» — dermed mente han Far og sig selv). Men lige saa snart han havde sagt det, faldt det som Skæl fra hans Øjne; han saa' nu i hendes Ansigt ikke andet end Mor, og Mors Kinder, og Mors Øjne, og Mors Kærlighed — — — — han følte et bittert Stik af Anger — eller snarere var det Medlidenhed — og sagde: «Jeg mente det ikke.» Og i stærk Trang til at gøre det godt igen gentog han mange Gange: «Mor, om Forladelse, Mor.»

Hun klappede ham paa Haaret og sagde: «Ja ja, min Dreng.

Han vedblev: «Mor, du er bedre end jeg, det véd jeg nok; jeg mente kun: Slægten.»

Hun rystede sørgmodigt paa Hovedet: Ja ja, min Dreng. — Slægten.»

Hvor saa hun træt ud.

TIENDE KAPITEL.

„Den gode Fyr."

Nu kommer Tusmørket, og Stilhed ude og inde; Tvejstrupgaards Beboere er gaaet i Seng, de fleste. Men Jakob tænder sit Tællelys og bereder sig til at

repetere «Røde Ran.» Alt er han fordybet i disse vilde fantastiske Forestillinger; alt knytter han i Tankerne sin Aand, ja sit Kød og Blod, sammen med disse Urtidens Fantomer, da han hører sagte Fjed udenfor sit Vindue, ude i Havens Gang. «Jakob, hører du, Jakob,» lyder en forsigtig kaldende Stemme.

Jakob skjuler Bogen i Hast.

«Er det dig, Kaj?» siger han.

«Jeg gik hjemme fra — skal jeg sige dig — for jeg kan ikke godt — være Uvenner med dig, Jakob.»

«Jamen det var jo mig, som . . .» siger Jakob forundret, men afbryder sig.

«Jeg kom til at tænke paa — jeg har hele Eftermiddagen tænkt paa, om jeg — at jeg vist havde fornærmet dig, siden du kunde blive saadan mod mig.»

«Du har ikke fornærmet mig.»

«Jeg kom til at tænke paa det med Trøjen.»

«Det med Trøjen?»

«Ja, jeg bad om at laane din Trøje, og du — — du havde jo ingen. Det tænkte jeg ikke paa. Og saa kom jeg til at sige noget om «ikke være bekendt» at have Skjorteærmer. Det var noget Sludder. Naturligvis kan enhver være det bekendt.»

«Jamen det har jeg heller aldrig tænkt paa.»

«Saadan er jeg virkelig ikke. Jeg regner virkelig ikke efter, om En har Raad. Det gør heller ikke Far. Vi regner ikke Folk efter Penge; ved Gud! — Det var det, jeg vilde sige dig.»

«Jeg holder rigtig meget af dig. Af dig,» sagde Jakob med et lille Eftertryk paa «dig,» hvilket dog undgik Kaj.

«Kommer du saa ned og rider med mig imorgen? — og jeg henter Karen med?»

«Det er sidste Feriedag i Morgen, husker du det?

«Skidt med det. Kommer du saa?»

«Ja.»

«Det var godt. — Farvel.»

Dermed gik Kaj. Jakob havde stor Lyst til at tilstaa ham, at det dog egentlig var ham selv, der var Fornærmeren — men saa maatte han jo forklare — — og det var jo det samme som at indvie ham i alt det.

«Den gode Fyr!» tænkte Jakob med det gamle Anstrøg af Medlidenhed.

Røde Ran kom atter frem.

Det er om Aftenen, meget sent. Jakob vaagner i sin Seng ved en sagte Berøring. Det er Faderen, som ubemærket har listet sig ind til ham, Ættens sidste Skud og Haab. Jakob tror gennem Mørket at se Faderens Øje, fuldt af Kærlighed og Stolthed, og han véd, at denne Kærlighed og Stolthed er for «Plebejeren»'s Skyld. Stille rækker Jakob sin Haand ud, og det bliver til et tavst Haandtryk mellem de to; tavst — men Mørket synes dem begge fyldt med Vidner: den lange Række af hedenfarne Ætmænds Aander: Hvider — Aser — Jætter!

ELLEVTE KAPITEL.

Ahrenkielerne paa Elleholm.

Medens Livet paa Tvejstrupgaard gik saa tungt, og de trykkende sære Forhold paa alle Ledder gjorde den næsten til et Skræmselens Sted i Egnen, syntes den større Nabogaard Elleholm ret et Lykkens Hjem.

De havde et lykkeligt Temperament, det havde

alle Ahrenkielerne. Man kan sagtes bevare et lykkeligt Temperament, sagde Barbereren Schmalz, der kom hveranden Morgen fra Tvejstrup og akkomoderede Hofjægermesteren og de voxne Sønner og disses Venner samt øvrige mandlige Gæster paa Elleholm — man kan sagtens bevare et lykkeligt Temperament, naar man som De, Hr. Hofjægermester, har nok i Skæppen, og Skæpper nok, he, he. (Schmalz anvendte gerne Antistrofer og anden Stil i sin Tale og holdt i det hele taget, midt i en barbarisk Tidsalder, en mere klassisk Smags Fane højt).

Af disse Skæpper øste uafladeligt fire, fem voxne Sønner og deres Venner, tre voxne Døtre og deres Veninder, dertil andre Gæsters Skare, som aldrig syntes at aflade; de øste med begge Hænder, Sommer og Høst og Jul og alle Ferier og ellers ogsaa.

Elleholm syntes altid at genlyde af Glæde.

Fra Græsplænerne klang Slag af Kroketkøller fra Morgen til Aften, fra Musiksalen tonede Flygel eller Strygere, i Billardstuen rullede Ballerne. Latter allevegne, lyse flagrende Kjoler, Heste opsadlede, Hunde springende, Bouteiller optrukne, Galanteri og Kur og røde Kinder; Landaueres Hjuls Skuren i de sandede Skovveje, Jagtriflers Ekko over Engen. Og i Parkens stille Hjørner, under Elle og Kastanjer, saas i den sværmeriske Aftenstund smukke unge Par bevæge sig.

Ahrenkielerne vare alle smukke. Store, velskabte, sunde Mennesker vare de alle efter Faderen. Og elegante. Elegante uden Pynt; hvad de saa end toge paa, saa' man, det var Aristokrater. Og mere endnu: den fremmede, som kom indenfor den gæstfri Dørtærskel, forekom sig selv at blive elegant og aristokratisk derved: saa naturlig en Ting syntes Livets Komfort dér at være, saa uadskillelig Lethed og Gratie fra dette Hjem. Lige fra det Øjeblik, da Husets unge Døtre modtoge en paa den brede Gaardtrappe med deres

lattermilde: «God Dag! velkommen!», og man i Forhallen mærkede Duften af Meloner eller Æbler eller Roser (der var altid noget fint og sødt, der duftede velkommen fra den Forstue), lige fra det Øjeblik syntes man, at man selv hørte til dér.

Der var Føde baade for Aanden og Legemet i det Hus. Hofjægermesterinden havde udpræget kirkelige Interesser: ikke sjældent var Elleholm gæstet af celebre Prædikanter, og da var der Formiddagsgudstjenester i Elleskoven for Befolkningen, og Frokoster paa Elleholm for Honoratiores, og saa igen Middage, og Aftenmøder paa Højskolen i Tvejstrup — ja, som Barber Schmalz sagde (men ikke til Hofjægermesteren) «saa snakker de, og saa æder de, og saa æder de igen og saa snakker de igen«. Men Schmalz var nu ikke kirkeligt udviklet. Hofjægermesteren selv — en høj, nu lidt krumbøjet, Skikkelse med stort smukt Hoved og muntre sammenknebne Øjne, der let antoge et satirisk Udtryk — dannede Hjemmets værdige, uundværlige Baggrund. Hjemmekær, mild og morsom var han Bordets og Stuernes garanterende Hygge. Ofte foretrak han imidlertid sig eget lille afsides Værelse indenfor Kontoret, hvorfra saa Adagiotoner af en ensom Violoncel kunde høres gennem de mange Døre. Det var ikke Kunstnerspil, men der var dog Følelse deri. — Overfor fremmede var Hofjægermesteren ens: altid jævn godmodigsatirisk, «mageløs at komme til Rette med» sagde alle.

Livet var let paa Elleholm: Bekymringer og Sorger lod til at holde sig fjernt fra saa megen Elskværdighed. Blev f. Ex. nogen af Kredsen syg, saa troede de andre i det længste, at det var ingenting; og da en Gang et af Børnene (en elskværdig sød Pige) alligevel gik hen og døde, — ak ja, man saa' lidt paa hverandre, ligesom i stille Forundring, og begravede vedkommende — hvorefter man talte saa lidt som muligt om den Historie. Selv lige overfor den Kendsgerning, at ingen

af de voxne Sønner syntes at blive til noget, at de alle vare dovne, nydelseslystne, tildels udsvævende (men elskværdige) Herregaardsdolke, der gjorde megen Gæld, nogen Skandale og aldrig Spor af Nytte — selv overfor dette havde Faderen kun en mild leende Satire, der gjorde Skandalerne til Anekdoter, fornøjelige at høre paa.

Et af Børnene dannede imidlertid en Slags Opposition mod Familietonen. Frøken Rosa, den ældste af Døtrene, lidt ind i 30'erne, sværmede for Originalitet og Aand. Hun læste en hel Del Romaner, førte Dagbog over sine sjælelige Oplevelser, «studerede» Kunsthistorie, Samfundslære og Hygiejne samt Spansk. Tillige havde hun gjort Rhinturen, og nu sidst været i Stokholm, alt paa egen Haand. Hun holdt for, at Livet paa Elleholm var prosaisk, og Anskuelserne filistrøse. For Tiden elskede hun genial Armod. Det hele med hende var imidlertid blot Manér, og Faderen satiriserede over hende. Godhjærtet var hun, og let, som de andre Ahrenkielere, men lunefuld og en god Del taktløs.

Hendes sidste Begejstring var en ung svensk Dame (Datter af den Pensionatsværtinde, hos hvem hun havde boet i Stokholm, og Sopransangerinde ved et lille Theater); med hende havde hun sluttet et »Vänskap til Dötan» (som hun selv kaldte det), og uden videre inviteret hende med sig hjem, idet hun (ɔ: gamle Ahrenkiel) betalte Rejsen. — I Hjemmet fordrede hun naturligvis Henrykkelse over sin Selma —: «aa, du, sjung än en Gångan den vakra . . . .» — saa maatte Flygelet slaas op, ja rulles frem i Stuen, og Trillerne lød i vilden Sky: Hofjægermesterens Øjne kneb sig satirisk sammen. Efter Sangen nejede saa Mamsellen efter sin Theatervane og saa' sig rundt med de spærrede vandblaa Øjne; «se dog hendes Øjne, er det ikke liksom de svenska djupa Sjöarna», udbrød Frøken Rosa, hvis

Svensk væsentligt bestod i at sige saa mange a'er som muligt. — Ved Maaltiderne skulde Selma have det bedste. Køreture arrangeredes for hendes Skyld, Brødrene skulde gøre Kur til hende; til Hofjægermesteren og Hofjægermesterinden skulde hun sige «Pappa» og «Mámma». Dette lille svenske Tossehoved havde aldrig i sit Liv nydt saa meget godt eller levet under Tyvendedelen saa flotte Forhold, og dog skammede Rosa sig for hende paa Familiens og Husets Vegne — alting var jo her saa ryslikt prosaiskt.

TOLVTE KAPITEL.

Sider af Frøken Rosas Dagbog.

. . . . August . . . .

Ak, saa er jeg da atter i Hjemmet, medens Minderne fra det yndige Stokholm endnu svære om min Sjæl som Bier. — Ere Minderne ikke Sjælens Bier? Lykkeligvis har jeg Selma — hun sidder paa min Sofa, mens jeg nedskriver dette ved Lampens Skin. Jeg skriver om hendes dybe Øjne, hvor Furuen spejler sig og Sangens Svaner svømme. — Omlidt vil hun sige: Söta, hvat skrifvar du? Og jeg vil svare: Intet.

* * *

Alle har de nu set Selma — kun ikke Kaj — han er rejst til sin Skole. Jeg hører, han blev ikke opflyttet med sin Klasse.

Jeg spørger mig selv, hvad Indtryk hun har gjort? Ak, Selma, er du en liden fremmed Fugl fra Poesiens Kyster? Jeg saa' noget saadant i Faders Øjne —

Brødrene ere dumme. Var jeg en Mand, da vilde jeg elske hende. Hvorfor er Kvinderne ikke Mænd, og Mændene Kvinder? O da vilde meget være anderledes.

* * *

Søndag . . .

Vi fik da Pastor Bregne hørt, ja! dér er Aandens Pust, som over alle Hovedstadspræster — Smuk? Jeg véd ikke. Efter Kirken inviterede Moder ham med hjem til Frokost, og ligesaa vor egen Præst. Han bliver vist nogle Dage. Selma sang baade efter Frokosten og efter Middag; han tav saa længe. Tavshed er Sjælens Nathimmel; jeg elsker Nathimlen.

— Er han betydelig? saaledes spørger jeg mig selv.

* * *

Fader har en Maade at spise Bekkasiner paa, som oprører mig. — De spise alle her saa groft, saa kødeligt. I saadanne Øjeblikke længes jeg efter Vinger, oh Vinger! — at flagre bort! langt ind i Ætherens Pauluner! Saaledes var omtrent Genstanden for min Samtale efter Bordet med Pastor Bregne — han gav mig delvis Ret — en i Sandhed indholdsrig Dag.

Og nu, i den tavse Aftenstund, ene med mit Kvindehjærte og disse Blade, nu spørger jeg mig selv: Er han den, med hvem du kunde svinge dig i Ætheren? Svar, mit stridige Hjærte!

* * *

Nej. Nej. Nej. Aldrig bliver Pastor Bregne den, som kunde vorde min Sjæls Ledsager «over alle Fjelde». Hvad er der da passeret? Intet. Hvorfor da ikke? Hvorfor? — Hvad er «hvorfor»? — Hvorfor spørger jeg «hvorfor»? Digteren siger, at Kvindehjærtet er et

Spørgsmaal uden Svar. Digteren har Uret: thi Svaret er: «Ak».

Men jeg føler, at disse Tanker ere for fine, endog for Papiret. O, jeg kunde blive Digterinde, hvis ikke disse Omgivelser vare. Hvad jeg trænger til, er en Skovhytte, en Kilde, en kvidrende Fugl, ellers — Intet.

* * *

Jeg har vist min Selma disse Dages Optegnelser. Hun smilede med sit søde forstaaende Smil og sagde: «Ja—ha.» Hvor meget kan der ikke ligge i et lille Ord?

O Selma, hvorfor har jeg ikke altid kendt dig? Hvorfor er jeg ikke en lille svensk Fugl? O det var grusomt af mig at tage dig her ned fra dit Fødeland, hvor alt er Poesi, her ned, hvor — — ak, jeg kvalmes.

Er der da intet, slet intet, til?

* * *

Broder Holger hjembragte i Dag fra København en ny Gæst, en Direktør Brown. Mon ogsaa han er som de andre? Et tungsindigt Træk om Munden — han har gennemgaaet meget. Han er heller ikke helt ung. Med mig talte han en hel Del, og det tungsindige veg ikke fra ham; men med de andre Damer pjankede han kun. Har han maaske gennemskuet mig?

Kunde denne Mand blive noget for min Sjæl (som Menneske, mener jeg). Maaske! Og dog, mere som en Fader eller ældre Ven, ved hvis Faderbryst man kunde sukke ud.

Han spiser nettere end Pastor Bregne.

* * *

I Dag har jeg Hovedpine og Hjærtebanken. Det kom af, at Pastor Bregne har begyndt at tale ogsaa naar Selma synger; hidtil skiftedes de dog. Hr. Brown havde nogle Pastiller, som hjalp, da Pastor Bregne var gaaet ind at ryge.

Moder har berammet kirkeligt Møde ved Borretaarnet paa Torsdag, hvor dog Livet er uudholdeligt, og dog er jeg ung endnu, en Livsfange omkring de 30!

Direktør Brown synger ogsaa. Mandigt og dog blødt. Fader siger, det er «med Smør», men Fader forstaar aldrig Følelseslivets Strenge. Sjælen er en Harpe; Følelserne ere Harpens Strenge. Selmas Sang har derimod altid trættet mig.

TRETTENDE KAPITEL.

En Folkefest.

Komitéen for Borretaarnets Restauration havde ikke ligget paa den lade Side. Snart præsenterede det sig fra øverst til nederst med Træstilladser af Tømrer Lausens Konstruktion; de nødvendigste Murstivere vare satte op; Nationalmuseet selv kunde ikke have gjort det bedre.

Inden nu disse fortræffelige Stilladser bleve nedtagne og saaledes unddragne Almenhedens Beundring, havde Gæstgiver Hansen fundet det rigtigt, at Komitéen indbød Folk, særligt de bidragydende, til Beskuelse af Værket. Man ønskede med det samme at gøre en lokal-patriotisk Folkefest ud deraf, og saaledes gik det til, at Tvejstrup-Borre en klar September Eftermiddag havde det i Aarhundreder uvante Skue af et muntert Folkeliv ved sin Fod: leende, syngende, spisende

Grupper rundt om i Græs og Lyng, Talerstol, Flag, Guirlander af Georginer og Asters.

Egentlig var Festen dobbelt; thi Hofjægermesterinden og de paa Elleholm for Tiden gæstererende Præster havde arrangeret kirkeligt Møde paa samme Tid og Sted. Dagens Program var altsaa: først Gudstjenesten, saa gruppevis Maaltid i det grønne, derpaa Komitéens Fest til Ære for Taarnet, med Taler og en lille Svingom bagefter. «*Utile dulci*», henkaster Assessor Gram til Hofjægermesteren, der med sin muntre Suite af Damer og Herrer har lejret sig om en yderst velbesat Dug henne i Læhjørnet.

— De Elleholmske Damer pakke nu Sagerne ind, thi Maaltidet er forbi. En af Sønnerne trækker distræt endnu en Flaske Rhinskvin op, en anden morer sig med at kaste Pærer (store kostelige) omkring til Nabogrupperne, Frøken Rosa paanøder sin svenske Veninde endnu nogle Ferskener. «Ak Selma», siger Frøken Rosa, «nu skulde du sjunga en Saang, den, du véd, om den litan Fogal med de hvita Fjätar!» Men Hofjægermesteren siger: «Nej dér har vi allerede Hansen», og Rosa tilkaster sin Fader et krænket Blik.

Gæstgiver Hansen bestiger Talerstolen.

Han byder Velkommen i Komitéens Navn, foreslaar afsungen: «I alle de Riger og Lande» og proponerer derefter Tømrer Lausen til Ordstyrer. Bifald.

Lausen er overrasket over dette store Bevis paa Tillid, men haaber, at «Hvervet ikke vil blive gjort ham altfor vanskeligt», idet han udbeder sig «Forsamlingens Medvirkning til at overholde Ro og Orden». Han giver derpaa Ordet til

Hansen. (Bifald). Denne minder først paa en passende Maade om «de Guds Ord, vi nylig have hørt», derpaa let spøgende om «den mere materiæle Nydelse, der fulgte efter», hvorpaa han med en Haandbevægelse op til Taarnet og Stilladserne, og efter en Bemærkning om «dette smukke Tømmerarbejde, som vi alle glæder os over»

(Bifald. Lausen bukker) — vender sig til Dagens egentlige Emne, «vores gamle minderige Borre, der har samlet denne Egns Befolkning til patriaatisk Iver, trods alt Københavneri» (stærkt Bifald). «Ja, ærede Forsamling, vel er jeg selv, som De nok véd, oprindelig ovre fra København, men i denne Sag, som i alle andre, er jeg Jyde og Patriot; jeg har amalgemeret mig ganske og aldeles!» (meget stærkt Bifald). — Han gør dernæst opmærksom paa, at «vi heller ikke her i Tvejstrup er bare om Mænd med arkiologisk Sagkundskab» (han vender sig til Lausen; denne bukker), «klassisk Dannelse» (til Assessor Gram, der bliver fornøjet rød i Hovedet), «og det sande naable Sindelag» (til Hofjægermesteren, der kniber Øjnene sammen). En kort Kunstpavse fremkalder fra Tilhørerne et «Leve Hansen» med efterfølgende Hurraraab, hvorfor Hansen takker. Derpaa følger Redegørelser osv. i Komitéens Navn — Tak til Bidragyderne — Opfordringer til fremdeles at «virke for den gode Sag» — og slutteligt igen et godt Hib til Københavneriet, der tager stærk Applaus.

Men det er dog ikke saadanne Almindeligheder, man just havde ventet af Hansen. Man havde tværtimod Forventning om noget nyt og aktuelt: et eller andet Forslag om Borretaarnet eller en Afsløring eller anden Overraskelse; thi at Hansen tilsigtede privat Interesse ved hele den Affære, var man paa det rene med. Denne Anskuelse om Hansen svækkede ikke hans Autoritet hos Almuen, tværtimod: denne saa' deri Ben af sine Ben og Kød af sit Kød.

Da Hansen derfor med et fiffigt Blik og strygende sig under Næsen nedstiger af Talerstolen, efterlader han Forventning om mere — den bedste Sortie for en Taler. — Foreløbigt gaar han hen i Nærheden af Hofjægermesterens Gruppe og hvisker med en af dennes Gæster — hvem man i de sidste Dage ofte havde set sammen med Hansen —, en værdigt udseende

fremmed Herre med Whiskers, høj Silkehat og sort Diplomatfrakke.

Imidlertid opstiger Pastor Bregne — der før talte i en Time ved det kirkelige Møde — og taler nu i tre Kvartér om Folkeaanden.

Derpaa beder den fremmede Herre om Ordet og præsenteres af Ordstyreren som «Direktør Brun».

»Brown,» berigtiger den fremmede med beskeden Værdighed, idet han langsomt aftager sin skinnende Silkehat for Forsamlingen og aabenbarer den vederhæftigste Isse, man vil se for sine Øjne. De faa Haar (blonde eller hvidgraa, det kan man ikke se, men de skinne) ere paa en faderlig Maade lagte tværs over Hovedet; Blikket er velvilligt, Brystnaal og Gulduhrkæde tillidvækkende.

Folk se Manden an med Nysgerrighed: de mærke strax, at han ikke er af Arten Elleholm, men dog en «fin Mand.»

«Naar jeg som fremmed har udbedt mig Ordet midt i den intelligente Landbefolkning . . . . .»

Hvor han dog taler pænt, dannet. Ordene komme fyldige, runde, vederhæftige, med svag Bæven undertiden, saa trohjærtig, faderlig.

«. . . . . Mine Venner, i mig ser De en jævn Mand, modnet i Livets Skole. Onde og gode Dage ere gaaede hen over mit Hoved; jeg har haft rig Lejlighed til at iagttage Livet paa nært Hold —»

En svag Bæven paa de sidste Ord. Frøken Rosa ser sympathetisk op paa ham.

«Tro mig derfor; jeg nærer Interesse for alle Livets forskellige Skikkelser. Men blandt alle disse forskellige Brancher har jeg ingen fundet, der staar mit Hjærte nærmere end Landmandens. Dette simple, hæderlige Liv, saa fjernt fra Hovedstadens Smitstof, saa rent, saa uskyldigt (Bæven) — ja, mine kære Venner af Agrarstanden: selv er jeg Hovedstadsmand, Verdens-

mand, Forretningsmand — men mit Hjærte er en Landmands.« (Let Slag paa Frakkeopslaget. Bifald). «Og ved særligt at befinde mig i denne skønne Egns Midtpunkt, ved en saadan Fest, i en saadan Kreds, har min Følelse fremtvunget . . . . ja mine Ord ere uforberedte . . . . .»

Loyal Stemme: »Nej, nej.»

«Jo —; det kunde tilmed synes ubeskedent; jeg — en jævn Gæst hos min hædrede Ven Hofjægermesteren (Bifald) — en fremmed her — at jeg vover at fremtræde med Raad, med Synspunkter, med . . . . (opmuntrende Bifald).

Nu vel da! Jeg nægter ikke, at jeg i denne uforglemmelige Dags Forhandlinger har savnet et — Moment. Jeg har i Dagens festlige Anledning væsentligt kun hørt Aandslivets Krav fremhævede; tillad mig som praktisk Verdensmand at gøre Dem opmærksom paa et reelt Udbytte, der synes at tilbyde sig af dette skønne Sted, af denne ærværdige Ruin.

Jeg ser min Ven Hansen nikke; han forstaar mig, ser jeg. Og dog berørte han ikke dette Punkt i sin Tale. Min Ven Hansens Tale fremholdt Taarnets om jeg saa maa sige videnskabelige Side, Mindernes Ærværdighed, og saa fremdeles. Ligesaa talte min højtærede Ven Pastor Bregne uforglemmelige Ord om — e — om — e — ja uforglemmelige Ord. Det geraader mine Venner til største Ære, at de saaledes glemmer (om jeg saa maa sige) det timelige over det aandelige; ogsaa jeg kender Stunder, da Aandens manende Røst (Bæven) . . . . . og dog . . . . .

Ærede Forsamling! Behag en Gang at kaste Deres Blikke ud over disse Sletter, behag at fylde Deres Lunger med denne Luft, behag at beskue dette romantiske Mindesmærke. Véd De, hvilken Plet De staar paa? Uden Tvivl paa Jyllands, ja Danmarks skønneste, sundeste, mest romantiske! Tillad mig, jeg har

rejst meget, meget, men aldrig har jeg indaandet en Luft som paa denne Bakke, aldrig har mine Øjne skuet et skønnere Syn end denne Udsigt. Hvorfor har De intet Sanatorium her? Hvorfor intet første Klasses Hotel? Hvorfor nedkalder De ikke en Guldstrøm over denne Egn? — De, denne intelligente, foretagsomme Befolkning, hvorfor leder De ikke Turiststrømmen hid? — Den maa ledes hid. Hvad? et mondænt, første Klasses Hotel her paa denne Bakke! Natur, mine Herrer — Helbred — Romantik! Alt! — En storstilet Reklame — en Aktietegning — en . . . . jeg garanterer dem for Udfaldet . . . . . Ja, mine Herrer, tilgiv mig som fremmed, at jeg saaledes har udkastet et Frø . . . . . jeg føler mig paa en vis Maade ganske skamfuld . . . . . Tillad mig til Slutning blot at udbringe et Hurra for denne skønne Egns Fremgang, dens økonomiske saa vel som dens aandelige Fremgang!»

Der raabtes Hurra, men derefter indtraadte en Tavshed; man saa' ligesom forlegne paa hverandre. Hansen hviskede til Brown: «Tak skal De ha'; det var brillant.»

Derpaa gik Hansen langsomt hen til Talerstolen; han gned sig under Næsen. Folk vare nu meget spændte.

FJORTENDE KAPITEL,

hvori Festen afbrydes paa en besynderlig Maade.

«Ja — se — det er jo saa, at Hr. Direktøren har rørt ved en Slags — saa at sige Ynglingstanke. For — e — man kan jo sige en hel Del pro & kuntra, men mod en saadan Mand, med hans Berejsthed og

Belæsthed og nøje Kendskab med den store Verden, ekcetera, mod ham er vi andre jo bare som Hjemmefødninger at regne; det er lige godt hos saadan En, man skal hente det store Overblik, som de kalder det. Alligevel, skal jeg sige min Mening, saa er det den, at vi begynder smaat, og ikke sadler, før vi kan ride.

«Hør!» raabte Folk, thi Hansen havde givet den Tanke Udtryk, man havde følt under Slutningen af Direktørens Tale, men ikke turdet give Luft. Nu hørte man Hansen med fuld Tilslutning; Direktøren havde været Jordbundsbereder for hans Tanker. Nu kommer det egentlige, tænkte man.

«Nej — se — vi har jo'nte Pengene til alt det. Ikke desmindre: der er noget i det; der er meget i det. Det er da for Exempel uimodsigeligt, at — jeg vil sige — et Gæstgiveri, saadan i moderat Stil, her paa Bakken, at det vilde gi' Komflux til Egnen. — Nu vil I naturligvis sige, at Hansen, han meler sin egen Kage. Ikke? — jo det vil I sige — — og jeg vil dertil svare: Godt og vel; hvorfor ikke? Er der noget i det?»

Denne Tilstaaelse var heldig for Hansen: man lo, men ikke mod ham.

«Og for Resten, kan I finde nogen Mand her paa Egnen, som er mere egnet end mig til Gæstgiveri og Hotelværterі, saadan i moderat Form, saa kan I jo tage ham — men hvem skulde det være? siger jeg bare.«

Direktør Brown stod i Afstand, henne ved Hofjægermesterens. Han smilede bare; faderligt, velvilligt — maaske lidt tvungent. Derpaa gav han sig til at konversere Føken Rosa.

Hansen fortsatte:

«Nu er det jo saadan, at Komitéen som sagt paa Grund af Befolkningens patriaatiske Holdning har en Del flere Midler end akkurat til Afstivningen. Saa

var det, at jeg og Lausen her, som jo er den sagkyndige, og en Del andre Mænd, som er her til Stede, at vi havde tænkt os . . . »

Under de sidste Sætninger havde han saa smaat skottet hen til den Side, hvor den øvrige Komité var, som om han ventede noget fra den Kant. Virkeligt havde Assessor Gram rejst sig, forbavset og vred. Hofjægermesteren derimod blev ganske roligt siddende, hvor han sad, med Ryggen til et Træ; han kneb bare Øjnene sammen til sit poliske Smil.

«. . . Ja for I kan nok regne ud, at jeg først henvendte mig til den øvrige Komité om Sagen. Men se, de vilde jo'nte entrére; naa, man kan jo forstaa, det er jo store Herrer, de kan jo'nte saadan se paa Smaamandens Tarv, som vi andre; og den Komflux, det vilde gi' i Byen og rundten om, den mærker de jo'nte saadan — —»

Assessor Gram havde harmfuld nærmet sig Tribunen, men holdt sig tilbage; han var ingen Taler.

« . . . Næ i saa Tilfælde mener jeg og Lausen (vi er jo den halve Komité), vi mener det ganske korrekt at gaa til jer allesammen med mit Forslag; I er allesammen Bidragydere, det er jeres Penge; det er da den demokratiske Tankegang i saa Tilfælde, mener jeg.

«Hør!»

«Ja det er hørt, det er ligefrem. — Naa, siden nu Hr. Direktøren har givet os det store Overblik, som vi takker ham for, saa vil jeg og Lausen — saadan i almindelig Prospektus — udtale, hvordan vi Smaafolk har tænkt os Tingen. Saa kan vi jo en anden Gang holde rigtig Generalforsamling, naar I har tænkt over det. Men maaske jeg bedre skal tie stille nu. I kan jo bare sige til.»

«Nej, nej, snak bare væk, Hansen.«

— Paa dette Tidspunkt havde den hidtil lyse Septemberdag allerede begyndt at miste lidt af sin

Glans. Under Borretaarnets fremspringende Teglstenshat var der kommet stærke Slagskygger; de øverste Glughuller mørknedes og lignede vrede Øjne under en truende Pande.

»Ja ja da. Vi har nemlig tænkt os at lave et lille Aktieselskab, dels af Bidragyderne — saa faar I dog noget for jeres Penge — og dels af nye Aktier. Sogneraadet gi'r nok Grunden — jeg har for Resten snakket privat med en hel Del af Medkollegerne, og det er jo til Byens Tarv — naa, og saa smækker vi saadan en lille Restaurant op her: to Etager, fjong Villastil, men ganske moderat, med lidt Plantning og Grusgange og Bænke og alt saadan noget rundtenom, og kolørte Glaskugler, og lidt Statýer ekcetera. Men se Taarnet, vores kære Taarn, det skal nu'nte være Stedbarn, for det bliver en intergrerende Bestanddel af Villaen, saadan at der bliver runde Sibberatslokaler i Taarnet for det Publikum, der ynder Oldtiden. Dér kan de tage deres gamle Carlsbergere og mindes Oldtidsbedrifterne, hvad behager?»

Bag Hansens Ryg stirrede Taarnet ud ad de vrede Øjne; Rynkerne paa dets Sider vare fulde af harmfuldt Udtryk; det saa' ud, som det vilde tale, og da ikke med en Nutidsstemme.

Hansen vedblev:

«Naturlig maa vi pynte lidt paa Taarnet, male det med Olje, og sætte et flunkende Skifertag paa istedenfor det gamle grimme, saadan i Sveitserstil, i Lighed med det øvrige Hotel. Det er noget, Lausen er med paa; han sitter inde med den arkiologiske Sagkundskab, og som saadan véd han Besked med de nødvendige Stilarter. Det er grusomt, siger han, med de Glughuller; nej, store flotte Vinduer med Spejlglas over det hele — —»

Da skete der noget vidunderligt:

En Røst lød bagved Hansen, ikke en Nutidsrøst; Taarnet begyndte at tale.

Der var virkeligt et Øjeblik, da Folk troede, det var Taarnet. Det gav ligesom et Sæt i alle, saa u-nutidigt klang den Røst; saa lige ud fra Taarnet selv lød det. Ligesom Hansen havde sagt: »Spejlglas over det hele» — saa lød en mørk, lidenskabelig, uvant og hæs Stemme: «Aldrig i Evighed! Ved Gud i Himlen! Før skal jeg selv brænde Borre af!»

En Mand stod oprejst, støttet til Borretaarnets Fodmur; enten kom han i samme Nu ud fra Taarnets Indre, eller han havde hidtil siddet i Skjul dér i Krogen.

Manden var bleg; lidenskabeligt dirrende; graalige Haartjavser stak frem under en Fløjls Baret eller Kalot. Hverken Ansigt eller Skikkelse syntes at tilhøre dette Aarhundrede; han kunde ligne selve Taarnets Aand.

«Aldrig i Evighed!»

Man gav Plads, thi Manden fjernede sig gennem Mængden; menneskesky og alle andre ulig fjernede han sig.

«Erlandsen!» hviskede man. «William Erlandsen!»

— Hansen var naturligvis stoppet op i sin Tale, saa længe denne Afbrydelse stod paa. Derpaa tog han det Parti at smile og banke sig med Fingeren paa Panden for at antyde Erlandsens Forrykthed. Blandt Publikum faldt der ogsaa en og anden Ytring som: «Han er gal» eller deslige, ligesom der ogsaa gjordes Forsøg paa en haanlig Latter.

Men de fleste, selv de mest almuesagtige, havde alligevel modtaget en Følelse af Respekt: der var passeret noget ligesom af en højere Orden; noget, i Sammenligning med hvilket Hansen faldt slemt igennem og blev simpel.

Havde Hansen vidst at spænde Ben for Brown, saa holdt Taarnet nu til Gengæld Dom over Hansen.

Resten af dennes Tale slog ikke an; hans Forslag var dødfødt; man saa' paa Taarnet og fandt det højtideligt smukt i sin gamle, rynkede Barskhed. Og Borre skuede paa sin Side fra de dybe Glughuller ned paa Folket med et mildere Blik end før.

— Da Hansen gik ned fra Tribunen, følende sit Nederlag, nærmede Brown sig ham og hviskede smilende:

«Tak skal De ha'; det var brillant.»

Hansen gned sig under Næsen. De to slagne Rivaler saa' paa hinanden; den svedne Almuesmand og den smarte Forretnings-Starter. Den praktiske Nutid var for en Gangs Skyld bukket under for den døde Fortids Romantik.

FEMTENDE KAPITEL.

Det yndige Lehnsvæsen.

Frøken Rosas Begejstring blev altid vakt ved, hvad der var aparte. Derfor havde William Erlandsens Optræden strax gjort et overordentligt Indtryk paa hende. Uden at oppebie Slutningen af Hansens Tale trykkede hun, rød i Hovedet af Enthusiasme, Selmas Haand og hviskede, med Theaterhvisken:

«Det er stort! stort! — ikke, Selma?»

«Hva' sa'?» svarede denne.

«Synes du ikke, det er mægtigt, hvad?»

«Jaha; det er säkert, det.»

«Kom, Selma,« udbrød Rosa pludseligt. Og uden at bryde sig om Opsigten, fo'r hun op og trak Selma med sig. Kommen udenfor Sværmen udbrød hun:

«Ikke sandt? Vi maatte bort fra Sværmen —

Puh! denne Hansen! og Mors evige Præster! Uh! finder du ikke denne Bregne dræbende?»

«Hva' sa'?»

«Utaalelig?»

«Ja saa.»

«Kom, Selma, vi vil opsøge ham.» («Ham» var Erlandsen).

— Dennes bortgaaende Skikkelse saa's nede paa Vejen; dér gik han langsomt ad Tvejstrup til. Rosa næsten løb ned ad Bakken, trækkende Selma efter sig.

«Nej at jeg dog ikke før opdagede denne Perle — — Rosa, nu skal du endelig — nu har jeg dog noget originalt til dig — — at jeg dog ikke før — — det er noget!»

Da de næsten havde naaet Manden, raabte Rosa:

«Her er han! Selma! Saadan ser han ud!»

Selma blev ikke saa lidt forlegen og ulykkelig, da Erlandsen standsede, vendte sig om og efter en dyb, forundret Hilsen gravitetisk spurgte:

«Hvormed kan jeg tjene Damerne?»

Rosa, henrykt og uden mindste Forlegenhed:

«Selma! hørte du? -- Er det ikke som et Pust fra Middelalderen og Oldtiden og Fjerbuske og Trubadurer og hele det yndige Lehnsvæsen — synes du ikke, Selma, hvad?»

«Säkert», sagde denne. «Låtom os nu gå, Rosa.»

Erlandsen saa' mere og mere forundret ud, alt mens han vedblev at staa med Huen høfligt i Haanden. Omsider farvedes hans blege Kinder langsomt røde: han begyndte at ane, at han spillede Rollen som «Seværdighed.»

«Selma!» vedblev Rosa med himmelvendte Øjne, «man faar saadan en rædsom Lyst til at blive bortført paa en Hest, synes du ikke?»

»Frøken Ahrenkiel!» begyndte Erlandsen. «Mænd skylde Kvinder Ærbødighed, men — tillad mig — der

er ogsaa for Kvinden en vis Ridderlighed at udøve overfor Manden — dobbelt klædelig, min Frøken, overfor den ringerestillede; — — ringerestillede» (tilføjede han med et lynende Blik) «ikke i Byrd, men i tilfældige Kaar. De vilde ikke have budt en af Deres Lige denne Opførsel.»

«Låtom os nu gå, Rosa — genast —»

Rosa, til Erlandsen, yderst overrasket:

«Men Gud! jeg mente jo netop . . . .»

Erlandsen afbrød hende med en Haandbevægelse:

«Om Deres Menings Godhed tvivler vistnok ingen, Frøken, men vel om Deres Takt. Farvel, mine Damer.»

«— Hvor uforskammet,» sagde Rosa efter en rum Tids Pavse; de gik tilbage til deres Selskab. «Der kan man dog se, at simple Folk — — Hvad synes du, Selma? Jeg kommer her i den bedste Hensigt — —«

«Ryslikt», sagde Selma.

«Det er i Grunden mageløst morsomt. Ha ha ha ha» (hun græd). «Det er ikke værd, vi omtaler det til nogen.»

«Kors!»

— Paa Bakken bleve de modtagne af Direktør Brown, der galant smilende bød Rosa Armen og forklarede, at Hofjægermesterens Selskab med Længsel ventede Damerne ved Vognen. «Og», tilføjede Brown med Hvisken, «jeg bemægtigede mig Frøkenens Handske som Pant — den slipper jeg ikke, nej, nej; den hviler her» [let Slag paa Frakkens Hjærteside]. — Rosa smilede huldsaligt.

Saa fulgte han hende til Vognen, sirligt læmpende sine Trin efter hendes.

Selma trippede afsted bagefter.

SEXTENDE KAPITEL.

Direktør Brown.

Direktør Brown var et Exemplar af disse gentilt klædte ældre Probenreutere med nette Manerer og dannet Sprog, som undertiden dukke pludseligt op i det gode Selskab og holde sig dér, uden at man kan vide, hvorfra de have faaet deres Manerer og Sprog og Klæder og overhovedet Subsistensmidler. De ere ikke Slyngler (i almindelig Forstand), de vise ofte Godmodighed, ere hjælpsomme, velvillige, praktiske og stedse fulde af Tillid. Skønt de «for Tiden» intet ere, have de altid været noget, ja været en hel Del endogsaa: «Grosserere», «Agenter», «Direktører»; hyppigt have de besiddet en »Ejendom i Skaane», eller ogsaa staa de paa Nippet til at «overtage» en, og agere i begge Tilfælde den muntre «Brugspatronen» med gamla, friska og andre fjellhöga Vendinger; eller de have tilbragt deres Manddom i England i forskellige store «Brancher», i hvilket Tilfælde de bære Whiskers og andre Tegn paa bred angelsaxisk Vederhæftighed. De lide specielt godt Herregaarde; dér gaa de paa Jagt med Sønnerne, tale om Præster med Fruen og spille L'hombre med Husherren; og skønt de ere Forvalterens og Skovfogdens fortrolige, give de dog ikke deres Værdighed bort, thi de have kun sjældent Kommers med Tjenestepigerne, men vedligeholde en (blid og følelsesfuld) Kur til Husets Døtre, med hvem de endog kunne musicere ved Klaveret.

Hvad Brown angaar, da var hans Introduktion paa Elleholm sket ved en af de unge Ahrenkiels. Løjtnant Holger, der tilbragte en Del af sine ledige Timer (ɔ: af Døgnet) med at kede sig foran et Skakbord oppe i et Klublokale i København, havde dér sluttet Bekendtskab med hin ældre Verdensmand, der

paa en faderlig Maade delte hans Portvin og Cigarer, besejrede ham i Schak og Væddemaal, samt meddelte ham sit virksomme Livs rige Omskiftelser. Bekendtskabet førte hurtigt til Beundring fra den unges Side, hvilket ensidige Forhold den ældre paa en højsindet Maade foreslog ombyttet med gensidigt Venskab — og saaledes gik det til, at Hr. Holger en skønne Dag præsenterede Direktør Brown for Familien paa Elleholm, der modtog den fremmede med sædvanlig charmant og kritikløs Gæstfrihed. Efter at have været der én Dag over regnede han sig allerede som Husven. Han kunde spille Billard og Kroket, hans Konversation var flydende, Garderoben komplet; det viste sig, at han delte Fruens Anskuelser med Hensyn til Sognepræsten, at han ikke brugte Kniv til Fisken, ja at han endog kunde skære Hare for — og alligevel missede Hofjægermesteren lidt med Øjnene, naar Brown udbredte sig om sine tidligere «Virksomhedsfelter» og forhaandenværende «Ressourcer.»

— Det var en Dag, da ingen anden Sport var forhaanden, at Brown og en af Husets Sønner havde taget en Gig og kørt op til Tvejstrup Kro for at drikke Bajer i Hansens Gæstestue. Man var dér faldet i Passiar med Hansen om det Røre med Borretaarnet; Hansen slog paa et og andet, der bragte Brown til at spidse Øren. Den næste Dag kom denne igen, og alene; ligesaa den følgende Dag. Brown var en Mand, der havde sine Garn ude allevegne; tilmed var han dristig og hurtig og elskede at «starte» Foretagender. De to Verdensmænd sluttede et Slags Forbund, men rigtignok med Bagtanker fra begge Sider. I Følge dette Forbund skulde Brown træde op ved den kommende Folkefest og forberede de Hansenske Planer (i visse Tilfælde ere nye Folk de bedste Fremmere af en Sag); hvad Brown skulde have for sin Part, om disse Planer lykkedes, blev aldrig oplyst; thi nu gik det

jo saadan, at Brown i sin Tale søgte at gøre Affære for egen Regning, men alligevel blev overlistet af den snu Hansen. Indtil begges Planer uventet ramlede sammen ved Erlandsens Optræden.

At Brown imidlertid ogsaa havde andre Strenge paa sin Bue, vil den kloge Læser nok have anet.

SYTTENDE KAPITEL.

«En underlig Dreng.»

Jakob Erlandsen gik i Strandkøbing Latinskole, 4de Klasse.

Han havde hidtil boet i et Drengepensionat i Byen, hvor der betaltes to hundrede Kroner for ham om Aaret (og hverken Fader eller Moder fik nogensinde at vide, af hvad Art hans Middagsmad og øvrige Pasning dér var), men nu i den sidste Tid havde han af sig selv yderligere indskrænket Forældrenes Udgifter: han gik en Dag hen og lejede sig et Bagkammer til et Bageri; dér boede han nu paa egen Haand og syntes at trives saa godt som før ved selvkøbt Tørkost og Mælk, som han selv kogte; nogen Stuevarme havde han jo fra Bageriet. Endvidere læste han Lektier med nogle Sinker i Skolens Smaaklasser, 20 Øre Timen; nu stod hans økonomiske Forfatning brillant, syntes han.

Ingen Dreng i hele Latinskolen gik saa tarvelig klædt som han; og heller ingen uden han spiste til daglig Frokost lutter bart Fedtebrød. I Førstningen, som lille Purk, havde han da ogsaa mellem Drengene maattet døje Spot derover, men disse bitre Tider vare forlængst forbi, thi den Trods, hvormed han ufor-

anderligt var sin Kost bekendt, havde afvæbnet Spotten; og det hjemmegjorte Bondetøj bar han med en Rejsning som en ung Adelsmand. — En Gang senere havde dog en Dreng i en ældre Klasse prøvet at forny det gamle Drilleri, men saa havde Jakob uden et Ord givet ham en saadan Lussing, at dens Minde endnu lever i Skolens Tradition. Siden den Stund gjaldt Bondetøjet og Fedtebrødet næsten som Hæders-Attributer hos Jakob Erlandsen.

Kammeraterne følte, at der var noget overlegent ved den Dreng. Det var ikke blot hans legemlige Styrke — den han kun sjældent brugte mod andre, og aldrig mod mindre Drenge —, men meget mere denne faste, tilbageholdne Stolthed ved hans Væsen, der indgød Respekt. Naturligvis manglede en Dreng af hans Karakter ikke Uvenner, men disse turde ikke vise det; paa den anden Side kunde han hos nogle vække den største Hengivenhed, og han havde en egen uvilkaarlig Evne til at underlægge sig andres Vilje; ikke saaledes, at han misbrugte andre; men der var adskillige (saaledes den enthusiastiske men karaktersvage Kaj Ahrenkiel), som vilde gøre hvad det skulde være for hans Skyld. — Saadan var hans Position nu bleven mellem Kammeraterne.

Paa noget lignende Maade var det ogsaa gaaet ham i Skolefagene og Forholdet til Lærerne. Uden særlig Begavelse for noget enkelt Fag havde han efterhaanden kæmpet sig op i dem alle, og det uden den Støtte, som et dannet Hjem giver, ja fra Begyndelsen af uden synderlig Opmuntring fra selve Lærerne, der ikke let forstode en saa indesluttet Karakter. Paa Lærermøderne hed det altid om Jakob Erlandsen: «usædvanlig energisk, men — en underlig Dreng.»

Nu gik han, som sagt, i 4de Klasse, 4de studerende. Ved Omflytningen i December Maaneds Begyndelse blev han Klassens Dux; det var første Gang,

det var sket, men alle holdt for, at nu vilde han ikke mere slippe den Plads.

Det var imidlertid netop paa denne sin Hædersdag, at han paa en aldeles overraskende Maade kom til at røbe, hvor fast Brodden fra hine tidligere Dages Drillerier over hans Fattigdom endnu stadig sad:

Da nemlig Rektor paa Omflytningsdagen passerede Klasserne med et lille borgerligt Ord efter Anledningen, sagde han: «Vel gjort, du Erlandsen, vel gjort. For saa vidt. Men» — tilføjede han — «nu maa du se til ikke at blive hovmodig.» — Alle Eleverne stode ret op; henne fra den nye Dux's Plads lød det pludseligt med Erlandsens bekendte mørke Stemme:

«Nej, for mig passer det ikke at blive hovmodig.» — Der gik en bølgende Bevægelse gennem Klassen; dette var noget ganske uhørt, at en Elev vovede at svare Rektor ved en saadan Lejlighed.

«Hvad mener du?» faldt Rektor overrasket ind. — Nogle af Drengene begyndte at fnise — det var Erlandsens hemmelige Uvenner, der nu ventede sig et Uvejr over hans Hoved —, men der indtraadte øjeblikkelig Tavshed, og man saa' spændt fra Rektor hen paa Erlandsen. Thi denne havde traadt et Skridt ud paa Gulvet; bleg; Læberne dirrede.

«Jo for jeg er fattig», sagde han dæmpet.

Rektor studsede, men efter et Øjebliks Betænkning sagde han med Vægt:

«Netop derfor, Erlandsen, netop derfor. Det forekommer mig, at selve denne din Opførsel ikke er meget fjern fra nævnte Last, Erlandsen, sæt dig ned.»

— — Denne Scene blev umaadelig meget diskuteret mellem Drengene, og et Par Frikvarterer efter kom en Deputation af 3 Elever ind til Rektor paa Kontoret; de vare meget forlegne og røde i Hovederne.

Endelig sagde Deputationens Ordfører, det var Kaj Ahrenkiel:

«Undskyld, Hr. Rektor. Vi kommer fra 4de Klasse og vilde gerne bare sige . . . . det var om Erlandsen; vi forsikrer for ham, at han er virkelig ikke hovmodig, men . . . . bare . . . . stolt. Det var bare det.»

«Se se!» sagde Rektor. «Se se. — Har han bedt jer om det? — Nej naturligvis,» tilføjede han hurtigt ved Eftertanke om Erlandsens Karakter. Han smilede og tog Kaj i den gule krøllede Top. «Saa er det vist dig, Kaj, der har hittet paa det.»

Kaj saa frimodigt paa ham.

«Hvad?» sagde Rektor og rykkede ham for Spøg i Haartotten.

«Vi vilde saa nødigt have, at Rektor . . . . skulde tænke noget daarligt om Erlandsen.»

«Det gør jeg saamæn heller ikke videre, du. — Naa ja ja. I véd altsaa Forskel mellem Hovmod og Stolthed?»

«Jo, Hr. Petersen har lært os det i Dansk.»

«Ja ja, det er jo godt, I har lært det, for saa vidt. Naa, saa kan I da gaa. — — Stop lidt, Ahrenkiel, hvordan kommer du ellers her mellem 4de? Du blev jo Oversidder, hvad, for dine Dyders Skyld, hvad?»

Atter saa Kaj Rektor ind i Øjnene.

«Drengene mente, nu havde jeg været Kammerat med ham saa mange Aar. Og saa . . . og saa . . .» Han standsede i Talen; Øjnene syntes at blive fugtige. Kaj var en voxen Dreng, legemligt udviklet og højere end Rektor; alligevel klædte det ham ikke ilde, at hans Øjne bleve fugtige.

«Og saa — ?» spurgte Rektor.

— — — «Jeg holder saa meget af ham,» sagde Kaj.

«Hm hm,» mumlede Rektor. — «Ja saa kan I

gaa.» Da Rektor var bleven alene, gik han et Par Gange op og ned ad Gulvet.

«En underlig Dreng. Jeg kender ham i Grunden ikke. Hm.»

— Et Par Uger efter udbredte der sig mellem Drengene et Rygte, som vakte den største Sensation. Jakob Erlandsen skulde pludseligt være meldt ud af Skolen. Han skulde selv, endnu denne Dag, have været inde paa Rektors Kontor og meldt sig ud!

Imidlertid — Genstanden for dette Rygte deltog i Dagens Timer, som om intet var passeret, og ligesaa i Frikvarterne. Han syntes en Smule blegere, og de skarpe Øjne en Smule skarpere, end ellers; Kammeraterne iagttoge ham uafladeligt, men ingen havde Lyst til at spørge ham.

Rektor kom ind paa Lærerværelset i Frikvarteret.

«Det er ganske rigtigt, ja han har været inde hos mig, og — meldt sig ud, for saa vidt.»

«Og det nu, et halvt Aar før 4de Klasses Hovedexamen,» udbrød en af Lærerne, «Faderen maa jo være gal.»

«Det skal han ogsaa være,» sagde en anden Lærer.

»Og just som det tegner saa storartet med ham!» udbrød en tredje. «Men hvorfor?»

Rektor: «Ja, hvorfor. Jeg spurgte ham skam ogsaa: «hvorfor». — For Resten maa jeg sige, at det er hverken Far eller Mor, der er paa Spil dér. Det er ham selv. Han vil hjem, vil han.» «Gaarden trænger til ham,» det er det eneste, han siger.»

En Lærer: «Ja den Udmeldelse gælder jo altsaa ikke.»

Rektor: »Nej det gør den jo ikke — for saa vidt; Hr. Klugmann.

Lærer: »Fornærmet over et og andet. Man kan jo straffe ham. — Var han uartig mod Dem?«

Rektor: »Nej. — Hør de Herrer, jeg kan efter dette mærke, at De ikke rigtig kender den Dreng. — Det er ellers sandt nok, naturligvis; Udmeldelsen gælder ikke. Men jeg er bange for, han gaar alligevel.»

Lærer (indigneret): «Det manglede bare — Skolen kan jo — Skolen kan jo — — —»

Rektor (smiler lidt): «Ja det kan den jo — med Lethed. Imidlertid sagde han til mig lige rent ud, at han gik alligevel. Og han sagde det endda ikke «uartigt», Hr. Klugmann. — Ja det var nærmest det, jeg vilde meddele de Herrer.»

Lærer: «Ja der er jo ingen Tvivl om Skolens Optræden i dette Tilfælde.»

Rektor: «Ulykkeligvis, Hr. Klugmann, jo; i dette Tilfælde. — Naa ja ja. Saa vilde jeg bare bede de Herrer ikke tale til ham derom i Dag. Jeg tror ikke, det er klogt, — for saa vidt — Adiøs.»

Lærer (efter Rektors Bortgang): «Rektor er en meget svag Mand. Det skulde have været mig.»

ATTENDE KAPITEL,

hvori Jakob forsynder sig imod Pallas Athene og Madvig.

Samme Eftermiddag, kort efter Skoletid, sad Jakob alene hjemme i sin Bagstue, beskæftiget med sin Middagsmad — thi det var en af hans Middagsmads-Dage: han havde en Kasserolle over et Spritapparat; i Kasserollen var Mælk; i Armen havde han et Rugbrød, af hvilket han skar sig en tyk Skive; saa var der Salt i Saltkar ved Siden af Tallerkenen . . .

Han hørte Trin i Bageriet ved Siden af; Spørgsmaal og Svar, der udvexledes — han fo'r sammen, vilde skjule Middagsmaden, men kom for sent og stod nu ret op, med Brødet i Favnen og Kniven i Haanden —

«Hr. Rektor!!»

«God Dag, Erlandsen — naa saa her bor du?» sagde Rektor og saa sig langsomt om. Der var en Seng i Stuens Hjørne, med Tæpper, men ikke Lagener; der var et umalet Fyrretræsbord og to Stole; paa Bordet laa en Del Skolebøger og et Par Breve; under Bordet var der en Gulvmaatte (ellers var Gulvet af stampet Ler); gennem Vinduet saa' man ud i en lille grim Baggaard.

«Naa saa her bor du. Du er ved din Mad, naa, ja ja, for saa vidt. Varm Mælk og Brød, naa, det er jo ikke den værste Spise. — Fryser du ikke?» sagde Rektor og knappede uvilkaarligt sin Frakke.

»Slet ikke — naar jeg tager dette paa;» Jakob pegede paa et godt tykt Uldtørklæde, han havde om Halsen.

«Hm» sagde Rektor. Han satte sig paa en af de to Stole. Jakob blev derimod staaende. Brødet havde han faaet lagt fra sig, men Kniven holdt han endnu, i Distraktion; han var meget rød i Hovedet.

«Hr. Rektor» begyndte han med forlegen Stemme, «De kommer for at hindre mig?» Stemmen var som sagt forlegen, men Blikket fast; det skarpe graablaa Blik, som alle Skolens Drenge havde Respekt for — og Lærerne med.

Rektor sad nogle Øjeblikke tavs og betragtede ham. Han overvejede, hvorledes man skulde tage den Dreng.

«Foreløbig» sagde han sindigt, «foreløbig vilde jeg bare snakke lidt med dig. — Du var saa — e — knap mod mig i Formiddags, du.» Han smilede lidt.

«Jeg haaber ikke — det var da ikke min Mening

— jeg vilde ikke være uartig. Men det er svært at være saadan — rigtig høflig eller den Slags, naar man dog skal sige noget bestemt, Hr. Rektor. Og Hr. Rektor maa ogsaa huske paa, jeg er kuns en Dreng.»

»Naar blot du vilde huske paa det, Jakob.»

Jakob stod lidt; hans Bryst bølgede; Blikket var rettet mod Brevene paa Bordet, og Fingeren pegede uvilkaarligt derhen. Saa kom der en Hulken, en taareløs, halvbehersket, kejtet Hulken:

«Ja naar jeg — kunde — bare jeg fik Lov — jeg mener at være Dreng — men jeg skal være voxen, — — der er ingen andre hjemme —»

Rektor havde fulgt Drengens Blik. «De Breve er fra din Far? — Det staar daarligt til paa Gaarden, sagde du?»

«Hr. Rektor skulde bare vide, hvor det alt sammen ligger i Skuddermudder. Brevet er for Resten fra Mor — — det er ikke om at kalde mig hjem, det véd hverken Far eller Mor.

«Er det Folkehjælp, I mangler hjemme?»

«Nej vi kan nok faa Folk, men Opsynet mangler. Mor maa jo altid være i Køkkenet.»

Rektor vilde sagt: «Men din Far?» — men der var i Drengens Ansigt et eget Udtryk, som Rektor tydede som Angst netop for dette Spørgsmaal; istedenfor sagde han derfor:

«Du kan da ikke gøre Fyldest som Opsyn, du.«

Jo jeg kan, Hr. Rektor. Derfor er det, jeg maa hjem nu. Ellers ender det med, at vi gaar fra Gaarden.»

Efter et lille Ophold sagde Rektor:

«Hør nu. Din Fremtid er nok saa vigtig, ogsaa for dine Forældre. — Her bliver du Student, siden Kandidat, efter al Rimelighed meget dygtig Kandidat; saa et Embede — jeg vil ikke tale om din Aands Udvikling — —»

«Gaarden, Hr. Rektor!» afbrød Jakob med dæmpet Lidenskab.

«Aa, «Gaarden». Dér bliver du Bonde. En Slags Forkarl, kan jeg forstaa. Du synker, kort sagt. — — Jeg appellerer,» vedblev Rektor med hævet Røst — «jeg appellerer til din Aand, Jakob Erlandsen, til det bedste i dig; til Pallas Athene i dig — — O, Jakob:

»Nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis ingeniiqve bonis.» *)

Den gamle Skolemand sagde dette med bevæget og lidt dirrende Stemme. — Efter en kort Tøven svarede Jakob dæmpet:

»Gaarden er os vigtigere, Hr. Rektor.»

Da blev Rektor indigneret: denne Tankegang, denne Maade at møde hans Appel paa, forekom ham over al Beskrivelse lav.

«Ja saa,« sagde han og rejste sig. «Du er mig ret en Aandens Plebejer. — Imidlertid, imidlertid ta'r jeg en Vogn og kører endnu i Dag ud til dine Forældre —»

Det gav et Sæt i Jakob.

»— jo jeg gør; de vil fornuftigvis med mig vide at holde dig i Ave. En Udmeldelse af dig gælder ikke, kan du vel forstaa.»

«Hr. Rektor. Hr. Rektor.» Drengens Ansigt viste pinlig Angst; han ledte efter Ordene. «De maa ikke gøre det, Hr. Rektor.»

»Og hvorfor ej — om jeg tør spørge.»

«Hr. Rektor! Hr. — Far er — det vil sige,

---

*) Latinsk Vers:
. . . . Alt, hvad vi har, vorder Dødens —
Hjærtets og Aandens Klenod ene til Grunde ej gaar.

Folk tror — De kunde let tro — der kommer aldrig nogen hjem til os; Far . . . .»

Rektor saa paa ham med en sær Blanding af Medfølelse og Vrede.

Han havde jo nok hørt en Del Tale om Tveistrupgaard-Manden.

«Saa skriver jeg.»

«Hr. Rektor, imens er jeg gaaet hjem.»

«Jeg befaler dig Lydighed! Befaler!»

Jakob tav lidt, og i hvad han derpaa sagde, troede Rektor at mærke, at Trodsen var brudt. Det mærkedes i Tonefaldet:

«Vi har haft Gaarden i sex Slægtled; men vi er meget ældre; jeg vilde gerne bede Rektor lade mig rejse.»

Rektor Herbst var en Mand, der havde arbejdet sig frem fra neden; hans Fader havde været Ministerialbud, højere op i sin Slægt kunde han ikke komme og brød sig ikke derom. Ahnefølelse var ham ganske fremmed; derfor raabte ham:

»Snak, Vrævl! *nugæ nugarum!*»

Jakob fortsatte: «Der er noget, men det kan jeg ikke indvie Hr. Rektor i — nej — det kan jeg ikke — —»; der kom et eget uforklarligt Udtryk i Drengens Ansigt; Rektor havde nogle Gange lagt Mærke til det Udtryk paa Skolen, naar Jakob et Øjeblik kunde være distræt. — «Maa jeg saa ikke nok blive fri?» tilføjede han saa bønligt, som hans Stemme tillod det.

«Du har at møde i Morgen, som sædvanligt!«

— Da traadte Jakob hen til Bordet, hvor Bøgerne og Brevene laa; de sidste stak han til sig; men Bøgerne gennemflængede han en efter en med Kniven, som han hele Tiden havde holdt. Haanden rystede lidt, men Snittene vare faste og fuldstændigt sønderlemmende.

Maalløs og ligesom hypnotiseret fulgte Rektor med Blikket Knivens Bevægelser; da den kom til Madvigs latinske Grammatik, udstødte han en Stønnen, som om det var ham selv, der blev flænget i. Men alligevel, trods Lammelsen, fremkaldte Situationen — af gammel Lærervane — en uvilkaarlig Undervisnings-Reminiscens:

«Det er jo ligesom Gustav Vasa i Skolen,» mumlede han.

«Vi er ældre end Gustav Vasa,» hviskede Jakob med en ukendt Lue i Blikket. Men strax derpaa fattede han sig:

«Farvel, Hr. Rektor!» sagde han og gik forbi denne hen mod Døren.

Rektor var endnu ikke kommen til sig selv: «Skal du ikke have din Hue med?» spurgte han mekanisk.

«Farvel, Hr. Rektor,» gentog Jakob blødt, og Tak for alt godt« — han strakte begge Hænderne frem. Saa gik han; han forsvandt ned ad Gaden, ad Tvejstrupkanten til.

— — «Hvad skal man nu gøre,» sagde Rektor ved sig selv, da han begav sig hjemefter. «Jeg kendte altsaa slet ikke den Dreng. — Hvad var nu det Snak med «ældre end Gustav Vasa.» — — Nej men denne mageløse Haan mod Pallas Athene; og Madvig!! Nej nej nej nej. Det var godt, vi slap ham, ja, det var. Jo. Det var godt for Skolen. For saa vidt.»

NITTENDE KAPITEL.

Jakob brænder sine Skibe.

Det er noget ind i Januar.

Aftenmørket hviler over Tvejstrupgaard. Fru Erlandsen famler sig frem ad de Krinkelkroge, der fra Køkkenet fører ud til Gaardspladsen; hun stikker Hovedet ud i det frie, spejder og lytter. Der er faldet lidt Sne; Gaardspladsen ligger graahvid; Bygningslængerne staa som en mørk Ramme derom. En Hammers Slag og en Savs Hvislen lyder afvexlende over det store Rum, givende Ekko overalt.

Fru Erlandsen gaar lidt frem efter Lyden, saa standser hun og kalder: «Jakob!» — Men da den travle Lyd ikke holder op, gaar hun helt til Kostalden og kalder igen: «Jakob, vi skal spise!» Stemmen er næsten frygtsom. — En Luge lukkes op, hvorved Lysstrimen fra en Staldlygte falder ud over Gaardens Snedække. «Jeg skulde bare —» høres Jakobs Stemme, og strax begynder Saven igen. Fru Erlandsen betænker sig lidt; saa gaar hun ind til ham.

Han er beskæftiget med at bøde Træværket mellem Baasene; der havde ogsaa været et stort Brud paa selve Muren ud til Vejen, det er nu lappet med Lægter; og Hullet i Taget, hvorigennem Sne og Regn faldt ned i Stalden, det har han ogsaa faaet stoppet. Det er Jakob, der gør alting; i den Maaaned, siden han kom hjem fra Skolen, har han snedkret og tømret og muret og malet — han synes at kunne alting, eller ogsaa lærer han sig til at kunne det —; han er ogsaa den, der har med Folkene at gøre, med Kreaturerne, med alt; er paa Færde Nat og Dag, ude og inde; Folk undrer sig over den Dreng; man taler om ham i Egnen. «Men det er ganske haabløst alligevel med Gaarden,» tilføjer Folk.

— «Hvor du er flittig, min Dreng,» siger Fru Erlandsen sagte.

»Se saa!« siger Jakob og slaar den sidste Spiger ind. »Se saa. — Hvor er Far?«

«Ovenpaa, tror jeg. Jeg skulde op og kalde paa ham nu.»

«Ovenpaa,» gentog Jakob med en vis Bitterhed i Tonen.

Forhen havde han ikke kritiseret Faderens Opførsel: Faderen var noget for sig selv, ophøjet over det hele og ikke pligtig til Arbejde. Nu derimod: denne Maaneds Slid, det altopslugende ene Formaal: at bevare Gaarden — dette havde gjort Jakob pinligt nøgtern. Arbejde, Arbejde og kun Arbejde! Lediggang var en Forbrydelse. Med den gamle Beundring og Kærlighed kæmpede denne nye smertelige Overbevisning: Far er unyttig.

«Sig mig,» sagde Fru Erlandsen strax efter, «tror du — e — tror du» (hun hviskede, som man gør ved Nævnelsen af onde, farlige Ting) — «tror du, vi er kommet over Terminen denne Gang?»

«Hvor skulde jeg vide det, mer end du?« svarede Jakob. — Om Pengesager var der ingen, der spurgte William Erlandsen; det var det samme som at gøre ham ulykkelig — og man fik heller ingen Besked.

«Er der kommet Breve til ham i den sidste Tid, store Breve?» spurgte Jakob.

«Det tror jeg ikke.»

«Saa er der vel heller ikke noget i Vejen. Terminen er jo ogsaa forbi. Har han sendt noget Brev?»

«Ja for en Uges Tid siden saa' jeg selv, han gav Posten et. Jeg husker ikke, om det var stort; det kan godt være.»

«Saa maaske det var Terminspengene.«

De fulgtes nu ad over Gaarden, Jakob med Lygten i Haanden.

«Her er Spor i Sneen, friske Fodspor fra Trappen og ud til Vejen.» — Saa sjældent kom der Folk til Tvejstrupgaard, at de begge formeligt standsede for at se paa Sporene.

«Det maa være Far,» sagde Fru Erlandsen.

I det samme hørtes Stemmer langt henne fra Indkørslen.

«Det er Far,» vdblev hun. «Han taler med Posten.»

— William Erlandsen kom gaaende fra Indkørslen, ilsomt, ligesom en, der frygter at blive bemærket. Da han saa' de to, standsede han og lod til at ville gemme sig for dem.

«Willi,» sagde Fru Erlandsen, «om du vilde komme ind og spise?»

«Hm. — Jeg var bare ude og saa' efter Posten.«

«Var der noget?»

«Dette —» han fremviste et Brev. Men de saa' godt, at han skjulte et andet; dette sidste var stort, forretningsmæssigt. «Ja ja, nu kommer jeg strax.» Han skyndte sig ovenpaa.

— Moder og Søn spiste deres Aftengrød alene. Senere gik hun ovenpaa med Mad til sin Mand; hun traf ham midt i sine Papirer, nedsunken i Heraldik; han vinkede hende utaalmodig ud.

— Ved Sengetid gik Jakob til sit Værelse; Vejen var gennem en Del mørke Gange og Værelser. Han hørte nogen komme efter sig og kendte Faderens Skridt. Der var noget, han vilde ham, som Moderen ikke maatte høre.

«Jakob,« hviskede det; Tonen var glad, begejstret. «Du skal høre det: jeg har faaet Svar fra Arkivet.«

«Arkivet?»

«Ja, Provinsarkivet i Viborg. Jeg skrev om — — jeg anede det nok! — og nu sender de mig

Udskriften fra Vørring Kirkebog —: de to Led er rigtige!! — jeg mangler kun et — et eneste! Og det har jeg næsten Midlerne til at finde.»

«Men det andet Brev?» spurgte Jakob efter en Pavse; Tonen var næsten streng.

Dog, i den Pavse havde Jakob selv været under Indflydelse af den samme Følelse, der beherskede hans Fader, hin underlige, mystiske Slægt-Glæde. Men i samme Øjeblik som Følelsen meldte sig hos ham, vendte han sig med hele sin Vilje mod den som mod en Forbrydelse — den var jo Kilden til Faderens Lediggang, til Forfaldet paa Gaarden. Derfor, i samme Pavse havde han bekæmpet hin Følelse hos sig, forfulgt den og slaaet den ned med et Raseri, som man kun nærer mod det, man — elsker.

«Men det andet Brev?» gentog han med indeklemt Forbitrelse.

«Det andet? — Naah — det andet!» — Faderens Stemme viste, hvorledes Glæden og Begejstringen døde bort. «Aa det var ingenting.»

Saa spurgte Jakob ikke mere, men gik ind paa sit Værelse, tændte Lys og begyndte at klæde sig af. Men inden han var afklædt, gik han hen til sin Bogreol, tog «Røde Ran» ud, tændte den i Lysets Flamme og lagde den ind i Kakkelovnen.

Og alle de mange Naboer og Sognets Folk, som i denne Tid havde beundret Drengen for hans Handledygtighed og Viljestyrke — ingen af dem anede, at han i denne lille vidneløse Handling havde opbudt det største Maal af Vilje, han endnu havde udfoldet. Det er ikke let at brænde sine Skibe.

— — Men Natten. Natten er Fantasiens. Natten er ikke Viljens. Hele Natten drømte han om Høvdinger og Konger, Jætter og Aser, Slægtens fjerneste Fortid — mystiske Ting.

Og han vævede sin Fader ind i Drømmene, førte ham op paa et Slot — Slottet var Tvejstrupgaard —:

«Far. Alle de Agre og Enge, saa vidt dit Øje kan naa, det er dine — Hvidernes gamle Jord, generhvervet.»

TYVENDE KAPITEL.

Det sidste manglende Led.

Der var gaaet en Uges Tid eller saa, efter at William Erlandsen havde modtaget hin glædelige Meddelelse fra Provinsarkivet i Viborg, samt hint andet Brev — og i den Tid havde han ikke yderligere modtaget Brev —, saa var det en Middagsstund, at tvende Mænd, begge af Tvejstrup By, jævnsides hinanden begave sig frem ad den bakkede Landevej fra Byen og nærmede sig Indkørslen til Tvejstrupgaard. To ældre Bondemænd, sindige og langsomme; men frem kom de — ingen saa' dem fra Gaarden.

Paa dette Tidspunkt stod Fru Erlandsen i Køkkenet og rørte i Gryden, medens Jakob kvistede Grene til Brændsel ude i Gaarden. Begge standsede deres Arbejde i samme Øjeblik, thi begge hørte en Lyd oppe fra Erlandsens Gavlværelse, et Raab; det lignede et Glædes-Udbrud.

Strax efter hørte de ogsaa hans Trin; han kom ilsomt over Loftet og ned ad Trapperne, kaldende: «Emma! — Emma! — Jakob!»

De mødtes alle tre i Dagligstuen. Han havde en Bog og nogle Papirer i Haanden, hans Udtryk var lysende:

«Endelig,» raabte han, «Emma, min Emma! Dette er en stor Dag! Vin paa Bordet! — dette er en stor Dag!»

Men udenfor vare de to Mænd allerede tæt ved Indkørslen; de drejede ind nu. Ingen saa dem. —

«Heureka! Det sidste Led er fundet; vi er virkelig . . . . Se selv! — en stor Dag!»

De to Mænd puslede ved Døren, betænkte sig, puslede igen og traadte saa ind, nølende, forlegne, alvorlige.

«Behag at sidde ned,» sagde Erlandsen med en stor, festlig Gestus. «Emma, byd — Men hvad? det er jo mine gode Naboer, Lars Jensen og Rasmus . . .»

«Rasmus Nielsen,» fuldendte den ene af de to Mænd, «begge af Tvejstrup By, ja.» De havde ikke sat sig, men stode i Nærheden af Døren og drejede deres Hatte i Haanden. «Vi er ellers Stævningsmændene, Hr. Proprietær.»

«Ja saa,» sagde Erlandsen og tog sig til Panden.

Det gav et Sæt i Fru Erlandsen, saa gik hun hen og tog sin Mand i Haanden. Jakob kneb Læberne sammen, men rørte sig ikke af Pletten.

«Ja det er rigtignok vores triste Pligt,» begyndte den ældste af de to og trak et stort Stykke Papir frem — «for hvis at heller Fruen vil gaa lidt ud af Stuen, saa . . . .»

«Dette er,» sagde Erlandsen, hvis Haand hans Hustru holdt krampagtigt fast, og hvis Ansigt hendes Blik ufravendt hvilede paa, «dette er min ædle Hustru, Frue til Tvejstrupborg — en stor Dag, mine Herrer —»

«Du godeste Gud!» udbrød Emma, «han er . . .» — men Stemmen blev borte i det. Hendes Kræfter svigtede — Jakob kom akkurat tidsnok til at tage den besvimede i sine Arme. Saa bar de hende forsigtigt ud; hun var let at bære —

— De to Mænd saa' forlegne paa hinanden. «Do ska jo gjør'ed,» hviskede tilsidst Lars Jensen til Rasmus Nielsen. Denne tog Briller paa, langsomt og og højtideligt.

«De gode Mænd maa undskylde dette,» sagde Erlandsen med mærkelig Fatning — «min Hustru er saare svag. — Men hvem har jeg den Ære at . . . ah, Lars Jensen og Rasmus . . . .»

«— Nielsen, Hr. Proprietær. Stævningsmændene.»

«Ja saa.»

Rasmus Nielsen oplæste:

«Rekvisition til Kongens Foged.

«Ifølge Obligation af 19de Oktober 18 . . . skylder Hr. Proprietær William Peter Erlandsen til Tvejstrupgaard den Sum af 50,000 Kroner til Kreditforeningen for jydske Landejendomsbesiddere. Da ovennævnte Debitor trods gentagen skriftlig Maning udeblev med Renternes Udbetaling sidste Termin, og da som Følge heraf hele Gælden er forfalden, beder ovennævnte Kreditforening for jydske Landejendomsbesiddere Deres Velbaarenhed at følge til pantsatte Ejendom og dér . . .»

«Pantsatte! Ha!» udbrød Erlandsen.

Rasmus Nielsen saa' over Brillerne paa Afbryderen og læste derpaa videre: «. . . samt i Mangel af Betaling gøre Udlæg i den pantsatte Ejendom med Bygninger, Inventar og Tilbehør til Fyldestgørelse for ovennævnte Beløb 50,000 Kroner med samt yderligere paaløbende Renter og Omkostninger . . .»

Rasmus Nielsen holdt af sig selv op et Øjeblik for at se over Brillerne, hvordan Erlandsen nu saa' ud. . . . . «Berammelsespaategningen,» sluttede Rasmus Nielsen. «Berammes til Foretagelse den 24de Januar Klokken 11. Randrup Herredskontor, 17 Januar 18 . ., P. Petersen, Herredsfoged.«

»No æ 'ed forkyndt,» sagde Rasmus Nielsen. «Ja de æ 'ed,» sagde Lars Jensen. De bukkede forlegent flere Gange og trak sig baglængs hen ad Døren til.

«Jeg tror,» sagde Erlandsen med en let Betoning, der stod i grel Modsætning til hans Ansigts forfærdelige

Bleghed, »jeg tror imidlertid, at denne Sag lader sig ordne. Behag at oppebie Resultatet, de Herrer.»

Han gik hen til Chatollet og aabnede det. Der var Smaarum, der var Skuffer; de fleste vare tomme, han trak dem alle ud — ikke uden visse forsigtige Smaablik omkring sig, om i Stuen og ud ad Vinduet. Disse Smaablik vare uhyggelige i deres Modsætning til Mandens øvrige methodiske Ro.

«Ha,» sagde han omsider. Han holdt en Pistol i Haanden, en gammel rusten en.

Med en pludselig Bevægelse satte han den for sin Tinding, trykkede af — — et tomt Smæk: den var ikke ladt.

Han lo', højlydt, længe. — «Lige meget» — han kastede Pistolen for de to Mænds Fødder — «lige meget, sig de Riddere, som har sendt mig deres Fejdebrev, at Herren til Tvejstrupborg er beredt.» Han løftede Armene og raabte:

«Alle mine Vasaller! til Hjælp!» — De graa Haartjavser strittede frem under Fløjlsbaretten; til dette Ansigt og disse Øjne havde Sværd og Skjold passet. — Men strax derpaa syntes han at besinde sig:

«Undskyld, jeg forglemmer mig. Disse gode Mænd ere jo kun Udsendinge. Høflighed mod Gesandter! — Emma! Vin paa Bordet; dette er en stor Dag.»

— Men de to Stævningsmænd vare allerede ude af Døren.

Midtvejs til Tvejstrupby mødte de en ung Fyr paa usadletHest; han sprængte dem forbi som et Lyn. «Det var sgu Sønnen,» sagde Lars Jensen. — Og snart efter saa' de en kanarigul lysende Prik, der ligeledes kom fra By-Kanten og voxede med temmelig Fart.

ET OG TYVENDE KAPITEL.

Jakob melder sig ind i Skolen igen.

«Naa, er du nu dér igen?» sagde Rektor, da det bankede paa hans Kontordør. Efter Bankningens Art, og Tidspunktet, maatte det sagtens være en Skolediscipel. Det var Audienstiden; Drenge kom og gik, men enhver Banken af en ny Dreng var for ham en Tilbagevenden af den samme, nemlig af «en Dreng.» Skoledrenge ere ikke Individer, men Exemplarer.

«Er du nu dér igen? — — Hvad? Er det dig, Erlandsen?» — Rektor lod Pibespidsen synke.

Begge tav nogle Øjeblikke. Rektors Blik hvilede paa Jakob; dennes paa Gulvet. — Jakobs Væsen var forandret i de Maaneder, Rektor ikke havde set ham. Selve dette, at han ikke paa vanlig Vis mødte Ens Blik, syntes den største Forandring.

«Jeg vilde gerne bede Hr. Rektor om at blive optaget i Skolen igen.»

«Hvad behager?» sagde Rektor med streng Forundring. — Derefter var der igen Pavse. Begges Blikke strejfede hinanden; Jakob sænkede strax sit, men Rektor fik dog Indtrykket af noget — trods Ydmygheden — noget stolt, fast.

«Og saa vilde jeg gerne bede Rektor om Forladelse — for det sidst.»

«En anden vilde rødme ved de Ord; du bliver bleg — — — Herrens Død, Dreng, drik lidt Vand! sæt dig! saa.»

«Tak,» sagde Jakob. Han trak Vejret tungt. «Kan jeg saa blive optaget?»

«Kan jeg saa?» repeterede Rektor og tyggede paa sin Pibe. Han spekulerede paa den Drengs Væsen; det var noget aldeles nyt at høre ham saadan bede om

noget, og navnlig «om Forladelse.» — «Hæ, kan jeg saa?» — «Hør, hvor kom I til at bo, da jeres Gaard blev solgt?»

«Mor døde endnu paa Gaarden. Siden tog — siden tog — Sognet, og — e — anbragte Far. Far har det godt nu.»

«Sognet,» sagde Rektor. «Naa. Og — e — hvem købte Gaarden paa Auktionen?»

«Det gjorde» — Jakob talte med øjensynligt Besvær — «det gjorde en Svigersøn til Hofjægermesteren. En Direktør Brown. — Vil Hr. Rektor saa tage mig igen?»

«Ham, Brown, naa ja. For Hofjægermesterens Penge. — Og saa flytter de ind, naar de bliver gifte, jo jeg har hørt det omtale altsammen. — Og du — hvem er din Formynder? — naa, Sognet, ja. Men hvem tager sig saadan af dig?»

«Doktor Gram i Tvejstrup har været meget . . . jeg tror, han kalder sig min Curator.»

«Naa. Det hedder det ellers ikke, med dig. — Men hvorfor kommer han da ikke selv?»

«Jeg syntes, jeg skyldte Hr. Rektor det, efter det . . . efter det . . .

«— passerede. Aa jo. For saa vidt. Naa saa det syntes du dog. — — Hvor vil du ellers faa Penge fra til Opholdet her i Byen, og Kost, og Klæder, og Bøger, hvad?»

«Jakob ligesom svælgede noget. — «Dem vil jeg, dem vil jeg bede Hofjægermesteren om. Saa vil jeg siden se at . . .» Han standsede, ude af Stand til at fortsætte.

«Ja saa, dem vil du altsaa bede Hofjægermesteren om. — Hør, lad Kaj bede om det for dig,» fortsatte Rektor i en lidt anden Tone — hensynsfuld midt i sin Indignation.

«Kaj har ogsaa tilbudt det. Men jeg vil heller selv.»

«Naa du vil heller selv. Rektor fortsatte med stigende Vrede: «Og Skolepengene? Du vil vel gerne have fri Skolegang hos mig? hvad? Og Legater? hvad? Og Præmier og Stipendier? hvad? — — Véd du, at du har fornærmet mig groveligen den Dag? Med en grov Ulydighed? hvad? — Stille! — Hvad? jo jeg hører det nok: det er godt nok at komme bagefter med sin »om Forladelse», naar man nemlig vil opnaa Fordele — — Saa; drik noget Vand; sæt sig, saa —.

Det er nemligen ikke blot mig, du fornærmede; det er hende dér — hende dér oppe paa Kaminen, *Pallas Athene*, ja!!

Naa. Ja. For saa vidt. — Nu kan du gaa; saa kan du jo komme igen paa Mandag; du kan faa nogle Bøger hos mig, foreløbig. — Din *Madvig*,» tilføjede han med genopblussende Forbitrelse. «Som du flængede, ja. Du har vel glemt al din Latin nu; hvad hedder *coepi* i Præsens.»

«Det mangler, Hr. Rektor,» hviskede Jakob.

«Naa ja, det er rigtigt — for saa vidt«, sagde Rektoren mildere. «Det mangler; der kan du se. — Ja saa kom da paa Mandag.«

Da Jakob stod i Døren, mødtes deres Blik, og atter troede Rektor at se dette — trods Ydmygelse og Afbeden — uovervindelige deri.

Rektor gik op og ned ad Gulvet. «Det maa alligevel have kostet ham, ja det maa!« mumlede han.

— I næste Frikvarter stak Rektor sit Hoved ind i Lærerværelset og sagde:

«Jakob Erlandsen er kommen igen. Han meldte sig selv ind, Hr. Klugmann.»

TO OG TYVENDE KAPITEL.

Et højlærd Besøg.

Siden Planen om Borretaarnets Omdannelse til en Beværtning var strandet, havde Gæstgiver Hansen kun været et tvært Medlem af »Komitéen for Taarnets Restauration»; der blev nu intet videre foretaget, thi Hansen havde været Komitéens drivende Kraft. Kort efter meldte han sig helt ud; det samme gjorde Tømrer Lausen — efter dog først at have indsendt en Regning for sit Træstillads.

Komitéens Formand, Hofjægermester Ahrenkiel, kørte op til Viceformanden, Assessor Gram — disse vare de eneste tilbageblevne Medlemmer — og traf denne i mørk Grublen over Lausens Regning. Ahrenkiel læste den og lo højt.

Man enedes derpaa hurtigt om at opløse Komitéen. Dens resterende Pengebeholdning, mente Ahrenkiel, vilde nok slaa til til at tage Stilladset ned igen. — «Nu kan De skrive Komitéens Beretning,» sagde han med stille Munterhed og kørte hjem igen.

«Tak skal De ha',« mumlede Gram efter ham og kløede sig bag Øret. Dog, da han var stolt af sin stilistiske Færdighed og nok holdt af at skrive i Amtsavisen, var Hværvet ham ikke uden Sødme.

En Eftermiddag sent i Februar — det var et Par Uger efter Jakobs Genindmeldelse — kørte Rektor Herbst i en lejet Droske den to Mil lange Vej til Tvejstrup Borre. Vognmanden havde foreslaaet Kane, men Rektoren havde holdt paa Droske, for han havde aldrig kørt i andet.

«Nu kan De jo holde her — for saa vidt.» Han var staaet af midt paa Tvejstrup Bakke, dér hvor Vognene plejede at holde. En lille Gig holdt der allerede.

«*Pyrgos*», mumlede Rektor uvilkaarligt, idet han betragtede Borretaarnet, der knejsede over ham oppe paa Bakkekammen. Stilladset var nu borte; de gamle Munkestenes Rødt, uforvansket af Maling og Reparation, stod smukt til den hvide Sne. «Visselig — dette er Romantik.»

Rektor stod nu ved Taarnets Dør, en lille svær Egetræs Dør. Efter i nogen Tid at have banket paa med Knoerne fandt han endelig paa at støde Jærnringen mod Knappen. Det gav et hult Drøn gennem hele den gamle Bygning; noget Kalkpuds faldt ned, og et Par Krager fløj skrigende i Vejret om Tagtoppen. Derpaa hørtes listende Trin indefra — Taarnet var beboet!

Rektor stampede Sneen af sig, og imidlertid lukkede en halvgammel Pige Døren op; den knagede grueligt paa sine Hængsler. — Rektor saa' sig nysgerrigt om i et stort tomt Rum, svagt belyst ved et Par rudeløse Glugger. En skrøbelig Trætrappe eller Stige førte midt op gennem Loftet, saa man saa' op i Rummet oven over; derfra hørtes ogsaa Stemmer:

«Som jeg siger Dem, min gode Huslæge — eller Borglæge, for at bruge den rette Titulatur —» Stemmen var temmelig livlig, om end noget hæs og svag.

«Jeg be'r» svaredes der. «Imidlertid maa De fremdeles tage disse Hostedraaber — — Karen, hjælp mig saa med den Strop . . .»

«Tys — jeg hører fremmede,» lød den første Stemme.

Rektor havde imidlertid arbejdet sig op ad Stigen, forbi en opslaaet Trælem, og stod nu i det forunderligste Beboelsesrum, man kunde tænke sig.

Et Udsnit af Taarnrundingen med Lys gennem et Par Glughuller i den vældige tykke Mur; der var

sat Ruder i Hullerne. Vægge af tynde Fyrrebrædder, der afgrænsede Rummet fra den øvrige Taarnrunding; de vare aabenbart nylig opførte og tapetserede med Billeder: Udklip af billige illustrerede Aviser, forestillende fortrinsvis Scener fra Ridderliv og Middelalder. En Kakkelovn var sat op; dens Rør gik ud gennem Muren. I Loftet hang en godtkøbs Hængelampe; midt paa Gulvet stod et stort Fyrretræsbord med Papirer og Bøger: Romaner om Middelalderen, blandt andet Ingemanns; Illustrationer dertil; malede Vaabenmærker. Blandt de faa andre Møbler fandtes ogsaa hin højryggede Stol med Bjælker og Hjælm. — Fra denne rejste sig med gæstfri Værdighed en graanet Mand i Fløjls Jakke og Baret. En ung Pige, beskæftiget med at opklæbe Billeder paa Væggen, holdt inde med sit Arbejde — nydelig saa' hun ud, som hun stod der i naturlig Forlegenhed, med Klisterpinden i den løftede Arm. Endelig sad der en Person, hvis Køn og Alder vare ukendelige formedelst Indhyllingen i en kanarigul Kappe af ukendt Formation.

I dette Beboelsesrum havde Sognet anbragt William Erlandsen, efter at hans Hustru var død paa Tvejstrupgaard kort efter Katastrofen. Denne trætte Kvinde havde dog faaet sin sidste Levetid forsødet ved at se sin Willi glad og lykkelig.

Den, der egentlig havde hittet paa det med Taarnet, var — Karen Gram. Hun og Tante Nathalie havde sagt Idéen til Assessor Gram; denne havde haanet Fruentimmerne dygtigt og derpaa — med deres Argumenter — forebragt Sagen for Sognet. Sognet havde erkendt det praktiske i Planen og derpaa indrettet Taarnet som et Slags Filial til Fattighuset, til Beboelse for Erlandsen, samt for en gammel Pige, der ogsaa var paa Sognet, og som nu kunde forestille Tyende for Erlandsen. — Denne aandssvækkede Mand troede at være Borgherre, og til den døende Fru Erlandsen havde

Assessoren sagt, at man havde udvalgt hendes Mand til «Opsyn paa Monumentet.»

Saaledes beboede William Erlandsen Borretaarnet, og intet Sted i hele Verden var mere egnet til at give hans stakkels Sind Ro og Tilfredshed. Ogsaa som Læge erkendte Gram det praktiske i Planen.

— «Jeg har den Ære at tale med — ?» sagde Erlandsen.

«Jeg er Rektor Herbst, Rektor ved Latinskolen i Strandkøbing — og kommer i Anledning af — hm — i en ikke uglædelig Anledning, Hr. Erlandsen — for saa vidt.»

«Ha!» sagde denne og bukkede dybt — »et højlærd Besøg — — Doktor, dette er vor Rektor, en Pryd for Videnskaben og Ære for os; Rektor, dette er vor gode Borglæge: Doktor, Assessor Gram — et sjældent Sammentræf, I gode Herrer, begge højlærde — et sjældent Besøg . . »

Han havde faaet rødlige Pletter paa Kinderne af Glæde og Ivrighed. Doktor Gram gjorde skjulte Tegn til Rektoren.

«Ak,» vedblev den meget talende Erlandsen: «Ak, havde ikkun min salig Hustru oplevet dette.» Han sukkede og strøg sig over Panden.

«Deres Hustru døde glad,» sagde den godmodige Doktor.

«Ja» svarede Erlandsen. «Thi hun oplevede, at jeg fik Ret tilsidst. Livligt tilføjede han:

«Behag at se ud ad disse Glugger, I gode Herrer. «Alt, hvad I ser, er mit. Hvidernes gamle Jord, I Herrer. — Men hvorledes lider min Søn, Hr. Rektor? Jeg haaber, han gør Navn og Æt ikke Skam?»

«Hm» svarede Rektoren, uvilkaarligt en Smule paavirket af Stil og Tone. «Eders Søn, Herr Erlandsen, er en saare fremmelig Yngling — — jeg mener, det

gaar ham godt, for saa vidt. Jeg kommer netop for at meddele, at vi har tilstaaet ham fri Skolegang.»

«Nu» sagde Erlandsen — efterat en lille Utilfredshedsrynke paa hans Pande havde vist sig og var gaaet bort igen — «nu; det var jo ogsaa underligt andet, eftersom vore Forfædre havde oprettet og doteret Skolen. — Dog dette ville vi ingenlunde pukke paa, men ikkun forespørge om Skolens Vilkaar. De Eder underlagte Lærere — gøre de deres Pligt?»

Doktor Gram gjorde en hel Del Tegn til Rektor, ganske overflødige.

«*Sat sapienti*,» mælede han tilsidst; han havde længe ledt efter et latinsk Citat. (Det gik lidt smaat for ham, dette, nu i Rektors Nærværelse).

«Ej, taler dog dansk, I Herrer,» sagde Erlandsen med et lille mistænksomt Blik til Doktoren. «Min Stand har desværre kun liden Kundskab i det ædle latinske Tungemaal, jeg nys hørte. — Men nu skulle I se vor Riddersal» tilføjede han livligt. »Dog først —: dette er Folkestuen» — han lukkede en Dør op i Træ-Skillerummet —; «for Tiden er det kun gamle Marianes Soveværelse . . .; og her bor min Søn, naar han kommer hjem om Lørdagene — og dette er mit Soverum» — han oplukkede en tilsvarende Dør. I sidstnævnte Rum gik en Stige opad gennem Loftet; han indbød sine Gæster til at følge sig; der maatte stryges en Tændstik af, saa mørkt var der, skønt midt paa Dagen.

Men oppe paa «Riddersalen» viste sig storartede Syner. Solen faldt blændende ind ad en af Gluggerne i det ellers mørke kredsrunde Rum — men alle de andre Glugger vare lige saa mange herlige Malerier, thi de indrammede selve den dejlige Natur. Hist bølgede Tvejstrups lange Bakkedrag i sine mandigstrenge Linier; her saa's — dybere ned og videre ud — over de elleholmske Enge og Agre, nu hvide af Snedækket — fjerne Kirker og Landsbyer og Skove; her atter skim-

tedes endog Strandkøbings røde Tage med det blaanende Hav til Baggrund.

«Herligt!« udraabte Rektor og trak Vejret dybt. — Erlandsen pegede ud: «Dér bygger de Tvejstrupgaard om — en af mine Vasaler skal bo der, en vis Herr Brown — en meget vakker Mand ellers.»

Fra Tvejstrups Kirke bares Klokkeklang op. Erlandsen skjulte Ansigtet i Hænderne. «Tys» sagde han bevæget. »Sjælemesse. For min Hustru; jeg lader den afholde hver Dag. — — O I Herrer, hvor var hun god!» Han greb uvilkaarligt Grams Haand.

«Her trækker», sagde Doktoren efter en Pavse. (Og virkeligt vare hans Øjne blevne lidt rødrandede). «Lad os gaa ned. De hostede, Hr. Erlandsen.»

«Nu vel» sagde denne med et godmodigt Grand-Seigneur-Smil, «hvad Borglægen siger, er os en Befaling. — Jeg vilde dog gerne have vist de Herrer Arkivet» — han pegede paa en Stige, der førte opad gennem et Skelet af Bjælker, bedækkede med Støv og Spindelvæv. Dér oppe hørte de Blæsten huje, og vilde Fugle fløj ud og ind.

«Nej,» sagde Doktoren. «*Sat sapienti*» (det kneb stadigt med nye Citater).

— Nede i «Stuen» fandt de Karen. Herrerne toge Afsked, men Karen bad sin Fader om at maatte blive, indtil alle Billederne vare klæbede paa. Doktoren saa lidt misfornøjet ud og bemærkede, at hun jo var buden til Elleholm til Middag. Men Karen mente, hun nok kunde blive færdig alligevel.

Rektor henvendte sig til alle: «Kan De nu, hm, tror De nu, De kan lade være med at sige til Jakob, naar han kommer hjem paa Lørdag, at jeg har været her, hvad?»

Karen var den første, der sagde «ja». Hun kastede et kærligt, medynksomt Blik til den gamle Erlandsen.

TRE OG TYVENDE KAPITEL.

Uenighed mellem de lærde.

«Jeg er glad over dette Besøg», sagde Rektor til Doktor Gram, da de fulgtes ad ned til Vognen. «Nu er det, ligesom jeg kender Jakob lidt bedre.»

«En sær Idé med det Taarn at lade ham bo i», konverserede Doktoren, «finder Hr. Rektoren ikke? — Men saadan er disse Sogneraad.»

«Det kan nok være,» svarede Rektor. Han var adspredt; Doktor Grams Selskab interesserede ham ikke.

Denne fortsatte, med en vis Følelse af Dristighed: Havde *Horats* kendt vort Sogneraad, da havde han med Rette kunnet udbryde: . . . «*Nos numerus sumus* — eller» (her blev han lidt mere usikker i Stemmen) «eller, in casu:» «*Isti numerus sumus*, ha ha ha» — hvilken lærde Spøg imidlertid ikke indbragte ham andet end en Rettelse:

«*Sunt*» sagde Rektoren (der fra nu af satte Doktoren lavt i aandelig Henseende).

«*Sunt*, naturligvis.» Doktoren blev rød og tilføjede: «*mutatis mutandis* — det maa underforstaas ved slige Citater.» Derefter nynnede han, let henkastende.

Rektor sagde: «Hvad ellers Taarnet angaar, gode Hr. Assessor, da finder jeg tværtimod Idéen fortræffelig — afpasset efter Manden. Særdeles fortræffelig.»

«Hm. Ja saa. Ja maaske. — Idéen var nok ellers min,» sagde Doktoren med exempelløs Glemsomhed.

«Saamæn. — Hør nu: De kalder Dem jo Jakobs »Curator», hvad?»

«Joh — jo jeg har stillet mig saadan — det vil sige . . .»

«Jeg véd det nok. — Saa vil det vist være, hm, være klogt af Dem at gøre det, som Jakob vil, jeg

mener, naar der opstaar Meningsforskel — for saa vidt.»

«Det var egentlig et højst mærkeligt Forlangende,» udbrød Assessoren ikke uden Føje.

«Han er ogsaa en højst mærkelig Yngling.» sagde Rektor. — «Det er jo Hofjægermesteren her, der koster hans Ophold i Strandkøbing? Klæder og Kost? — Bad han ham om det?»

«Joh — saadan — gennem Kaj.»

«Næj, min Far,» sagde Rektor med et sært Udtryk af Triumf. «Næj, for han var selv oppe paa Elleholm, det véd jeg. Han vilde nemligen selv tømme den Ydmygelsens Kalk, vilde han. — — Saa véd De vel ogsaa, han var selv oppe hos vores Præst og bad ham om gratis Præstegang? Bad?»

«Ja saa?»

«Og endelig, Doktor, endelig var han hos mig, ja paa mit Kontor, og bad om at komme i Skolen igen, og bad om Tilgivelse, og ydmygede sig.»

«Naa — ja.»

««Naa ja,» repeterede Rektor vredladent, «saadan noget siger man ikke «naa ja» til. Her et Tale om en ligefrem heroisk Handling. Heroisk, sagde jeg.»

«Hm, ja, ganske vist.»

«Mand! — Indsér De da ikke, hvad det vil sige? Med hans enorm stolte Karakter? I mit Kontor tvang han sin Stolthed i Knæ og tømte Ydmygelsens Kalk til Bunden. Han vilde tømme den. Af Kærlighed til Retfærd, og til Videnskaben, ja.»

«Ganske vist; Jakob besidder megen Viljestyrke.»

Rektor standsede pludseligt sine Skridt og udbrød med Pathos:

«Jeg be — un — drer den Dreng.»

«*Nil admirari*» troede Doktoren at turde tilføje.

«Aah!» vrissede Rektor. Og derpaa (halvt hviskende og ligesom elegisk:) «Han kan allerede sine

Konjunktiver bedre end mangen En i sjette!» Samtidigt sendte han Doktoren et Blik, hvilket denne fortolkede som Tilføjelse: «og meget bedre end du, min Far.»

— — «Den Pedant!» mumlede Assessoren, da han kørte hjem i sin Gig. Og han tog Oprejsning ved at udskyde en hel Masse latinske Sprikworter (nu kunde han!) med lærd fremskudt Underlæbe og rynket Pande.

FIRE OG TYVENDE KAPITEL.

Adagio-Toner.

Frøken Rosa havde indsét, at Selma «i Grunden» ikke var noget for hende. «Hun var overfladisk» og havde «disse falske svenske Øjne«. De græd dog i hinandens Arme ved Afskeden, da Selma atter skulde hjem til Mælarens Bredder (for Hofjægermesterens Penge), og gav hinanden Mindegaver: Rosa en kostbar Broche, Selma en Lok af sit Haar.

«Du är lycklig, ty du är förlofvad» sagde Selma. «Och änn en Direktör!»

«Bevar min Hemmelighed!» hviskede Rosa.

Selma græd, som hun var pisket, den Gang hun sagde Farvel til de unge Ahrenkielere, den ene efter den anden.

— Rosas og Browns ømme Overenskomst havde fundet Sted kort efter hint Folkemøde ved Borre forrige Efteraar. Den øjeblikkelige Virkning paa hende var den, at hun holdt op med at føre Dagbog. Hun havde ønsket at forlænge den «hemmelige» Forlovelses-

periode — den «var saa yndig» —, men Brown havde mandigt fremskyndet Erklæringen for Forældrene (ved hvilken Lejlighed Hofjægermesterens Øjne bleve overmaade smalle). Kort-Udsendelsen fandt dog først Sted ind i det nye Aar.

Tvejstrupgaard var under fuldstændig Ombygning: den indrettedes (for Hofjægermesterens Penge) til «det unge Par» som en Slags herskabelig Filial til Elleholm. Brown var utrættelig i Planer og Entrepriser, som alle havde et grandiost Snit. Han bredte sig i Herregaarden, hvor han var meget populær; lige saa ansét var han nede paa Byggepladsen, hvor han med sine store Ord og øvrige Tilforladeligheder imponerede baade Murere og Snedkere, ligesom han ogsaa var godt om sig med Drikkepenge overalt. Arkitekten (der havde Station paa Elleholm) var hans private Ven inde fra København af. Hyppigt smuttede Brown ind til Gæstgiver Hansen om et Krus Bajer i dennes private Lejlighed, og havde da meget at prate om med denne sin fordums Modstander.

Rosa beundrede sin praktiske verdensmandige tilkommende; det lykkelige Par saa's ofte at vandre Arm i Arm ud til Byggepladsen, deres fremtidige Hjem. Men Hofjægermesteren selv kunde ikke lade være at knibe Øjnene sammen, naar han talte om eller til sin Svigersøn — hvilket Rosa tog ham ilde op. Brown selv følte sig altid lidt usikker overfor Hofjægermesteren, skønt han søgte at skjule det ved livlig Flothed og hyppig Brug af Ordet: «Svigerpapa.»

— Først i Marts skulde der holdes en lille Forlovelsesmiddag. Assessor Gram med Søster og Datter vare indbudne; endvidere Sognepræsten i Tvejstrup med Hustru, og saa en ganske enkelt Nabogodsejer-Familie. Selvfølgeligt Arkitekten; og Gaardens Forvalter, der jo alligevel spiste hos Herskabet hver Søndag Middag. Og saa jo Sønnerne, af hvem der altid var nogle hjemme

(med Venner), samt Husets Døtre (med Veninder). Saa der var alligevel en hel Del Mennesker, skønt det kun var Familiemiddag, og den finere Portion af Omgangen ikke var indbuden: ingen af de adelige eller betitlede Godsejere, og ingen af Omegnens Embedsaristokrati. Hvorover Rosa havde surmulet paa sin forlovedes Vegne. Men Brown kom hjem fra en «rask Morgentur» (han havde været hos Hansen), medbringende som sædvanligt et Pust af mandigt Livsmod og Tilforladelighed; og Rosa var atter lykkelig.

Det var Formiddagen før Selskabet, en Søndag. Hofjægermesteren havde hele Tiden holdt sig tilbagetrukken, og Violoncellens Adagiotoner løde fra det fjerne lille Værelse helt ind til det Kabinet, hvor Brown for Øjeblikket konverserede sin Svigermoder og Rosa.

«De kom tidligt hjem. De naaede ikke Gudstjenesten, kære Brown?»

«Nej, bedste Svigermama, desværre — jeg naaede ikke Gudstjenesten; jeg—e—Klokken — hm. Jeg forsømmer ellers nødigt Pastor Madsen, som De véd.»

«Naa ja. — For Resten ser vi jo Pastor Madsen til Middag, saa —»

«Ganske rigtigt, bedste Mama. Og undertiden» — her bævede hans Stemme lidt og blev dybere — «undertiden bæres det mig for, at man — e —, at et alvorligt Menneske . . .»

«Nu spiller Far igen saa underligt» afbrød Rosa.

Hofjægermesterinden: «Du har saadan en kedelig Vane, Rosa. Du afbryder Brown og mig midt i de smukkeste Samtaler. Du skulde hellere høre efter, hvad Brown siger, og se at faa lidt af hans religiøse Interesser — «et alvorligt Menneske —» sagde De?»

«Jeg vilde have bemærket, bedste Mama, at ogsaa en stille ensom Søndags-Morgentime, ogsaa uden officiel Kirkegang — naturligvis dog kun sjældent — — der er meget Udbytte, megen Velsignelse ved en ensom

Gudstjeneste, om jeg saa maa sige — — man faar noget indadvendt, noget —»

«Tror De ikke, jeg kender det? Aa; saadan en Dag, naar man skal have fremmede, bliver jo saa underlig urolig. Og saa maa jeg rigtignok sige, at Pastor Madsens Forkyndelse ikke altid —»

«Netop. Pastor Klüver i Frejslev forkynder ganske anderledes.»

«Ikke sandt? Der er mere ligesom, ligesom —»

«Aldeles, kære Svigermama.»

«Og nu Provst Jensen i — —» (til en Pige, der gør Tegn i Døren til sin Frue:) «Ja, nu kommer jeg, Oline» — (til Brown:) «Naa nu maa jeg nok ud og være Husmoder. — Aa, hvor er det sjældent, man faar talt ordentligt med et alvorligt Menneske» — (til Rosa:) «Hvor du maa være taknemlig for den Mand, du faar, i saadan moden Alder, og altid enig med mig.»

Hofjægermesterinden fjernede sig med et venligt Blik paa Brown; denne bukkede og slog belevent Døren op for hende.

— Violoncellens Toner bares dæmpede ind; den ligesom klagede. De forlovede løftede Hovederne, begge paa en Gang, og lyttede.

«Min Dukke!» sagde Brown med et galant Kys. «Vil du saa gøre det? du lovede det denne Gang.»

«Ja, min elskede,» sagde Rosa og skred ud af Stuen. — Brown hørte den ene Dør efter den anden lukkes op og i efter hende. Han stod tilbage og gned sine Whiskers med et spændt Udtryk.

FEM OG TYVENDE KAPITEL,

hvori Hofjægermesteren maa rulle Gardinet op igen.

Da Hofjægermesteren saa' sin Datter i Døren, lod han Buen glide hen over Strengene til en blød Afslutning, idet han saa' op og smilede venligt. — Han var noget krumbøjet og graahaaret nu.

«Far, Brown siger . . .»

Der kom en falsk Tone fra Violoncellen; den sidste; Spillet hørte op.

«Nu? — Brown siger altsaa igen —?»

Dér var de sammenknebne Øjne og dette lille Smil, som Rosa ikke kunde lide. I den sidste Tid var dette Smil næsten blevet stereotypt; man vidste knapt, om det var hans gamle milde Satire, eller om det var noget nyt, der var kommet, noget ligesom forpint.

Der var to Vinduer i Værelset, hvert til sin Kant. For det ene var Rullegardinet nedtrukket. Rosa huskede, at det ogsaa havde været nedtrukket, da hun sidst var herinde forleden Dag; og ligesaa i forrige Uge.

«Det var da en underlig Vane, du har faaet, Far, altid at rulle det Gardin ned.»

«Aa», sagde Hofjægermesteren, «det er tilfældigt.» Han rejste sig langsomt og rullede det op.

«Nej se,» udbrød Rosa ved at kigge ud ad Ruden; »nej se! det var da morsomt!»

Thi hun havde opdaget noget nyt i denne Udsigt. Tvejstrupgaard, som forhen ikke havde kunnet ses fra Elleholm, fremstak nu over Træerne med det øverste af sin nye Frontispice.

«Man kan se vores nye Gaard, Far! Det var da morsomt!»

«Ja det var morsomt,» sagde Hofjægermesteren

langsomt. — «Naa, og hvad siger saa Brown denne Gang?»

«Hør Far, véd du hvad. Vi maa have det lille Spir paa. Det siger ogsaa Brown og Arkitekten. Der bliver ikke Spor af Stil ellers. Brown siger, at Stil er det vigtigste af alting. Det staar ogsaa i Lübke.

«Haa haa haa» lo Hofjægermesteren paa sin stille Maade.

«Det bliver ellers bare til en Bondegaard. Det siger ogsaa Brown. — Vi skal da heller ikke være Bønderfolk.»

«Hvad koster det Spir — siger Brown ogsaa det?»

«Aa — koster. Det er den Slags smaa Ting, der tilsammen gør Livet lykkeligt. — Og desuden véd du jo, at Brown selv ogsaa har sat Penge i» tilføjede hun i en lidt forurettet Tone. «Saa han har da ved Gud ogsaa juridisk Ret til at være med. Hvad ler du nu igen ad, med den underlig kedelige Latter? Faar vi saa Spiret? — — Naa, det tænkte jeg da ogsaa! Tak!» (Hun kyssede ham).

«— Og saa er der rigtignok en anden lille Ting, som Brown og jeg har talt saa yndigt om. Du vilde vist selv have foreslaaet det. — Vi kan da ikke rykke saadan lige ind paa Rosalykke . . .»

«Hvad er «Rosalykke»?» afbrød Hofjægermesteren.

«Herregud Far, véd du ikke, at Brown og jeg har bestemt, at Gaarden skal hedde «Rosalykke»? Er det ikke yndigt? — Nej hvad du vist vil give os Ret i, det er, at alle Mennesker først gør en lille Brylupsrejse — lad dog vær med de Øjne! — saadan til Paris og Italien. Brown siger, man stagnerer, naar man ikke har været i Paris og London og Italien. Og imens staar Rosalykke saa yndigt og tørrer. Du véd, man faar let Brystsyge i nye Huse, Far!»

— Nu blev der kaldt ude fra Haven; det var en af Søstrene. der fo'r om og ledte efter hende: «Rosa!

hvor er du, Ro — sa! Din nye Kjole er kommen, den fra Paris! Op at prøve, Ro — — sa!»

Hun ilede henrykt ud.

Men Hofjægermesteren satte sig i sin Lænestol og rørte ikke en Gang Violoncellen.

— — Selskabet var samlet i Salen. Den var kun halvbelyst, men gennem Dørsprækken trængte Straaler ind fra Spisesalens glimrende Belysning. Doktorfamilien og Præstefamilien talte højt og utvungent, thi de havde hurtigt set, at ingen af «de egentlige» var der; den eneste indbudte Nabo-Godsejer var ogsaa mødt uden hvide Handsker. Forvalteren var forlegen og derfor tavs; Arkitekten var ogsaa forlegen og derfor forceret livlig; Brown derimod var altfor vant til Gæsteroller i den fine Verden til at røbe andet end jovial Tryghed; dog troede han at bemærke, at Nabogodsejeren skævede til ham et Par Gange. Selve Elleholmerne meddelte imidlertid det hele deres Præg af naturlig Elegance og godt Selskab; ingen af dem var særligt pyntet (men de saa' alligevel aristokratiske ud) undtagen Rosa, der var i sin nye Pariser-Robe. Kaj (han var bedt fri fra Skolen den Dag) havde strax velopdragen trukket sine Handsker af, da han saa' en af Gæsterne uden Handsker; han snakkede nu med Forvalteren og løftede derved denne op i den almindelige Følelse af trygt Velbefindende.

Alene Husherren manglede. Der kom et Bud til Hofjægermesterinden; hun meddelte med Beklagelse, at hendes Mand var bleven utilpas og ønskede at blive paa sit Værelse.

«Fy for Fanden,» hviskede Løjtnant Holger, den ældste af Sønnerne, «saa kommer jeg til at holde Talen for de forlovede.» Derpaa trak han sig tilbage til en af Vinduesfordybningerne, hvor han i lang Tid saa's at

staa memorerende og bidende sig i Neglene (selv det syntes at klæde ham; alting klædte de Elleholmere!).

Oluf (nok en af de voxne Sønner) havde ogsaa røbet Ærgrelse, thi han havde med Bordplanen at gøre, og nu skulde den laves om. Han kom hen til Kaj med et Papir i Haanden: «Du kommer skam til at tage Frøken Krause og ikke Karen, jeg maa jo nu arrangere det hele om, det er ogsaa fatalt med de Pylrerier med Far . . .»

«Nej,» sagde Kaj hurtigt, «lad mig se Listen.» Han lavede lidt om paa den, men Karen beholdt han til Borddame. Hvorover Assessor Gram senere, ved Bordet, sendte sin Søster et hoverende Øjekast.

Imidlertid sad Hofjægermesteren ene inde paa sit Værelse; Retterne bleve efterhaanden bragte ind til ham; han rørte dem ikke; daarlig var han. Men i Spisesalen talte man ikke derom; naar en Gæst kom med en Beklagelse, blev den slaaet hen af Familien. Thi det var Ahrenkielernes Sædvane at holde alt ubehageligt borte fra sig, ogsaa ved ikke at tro derpaa. Derfor gik ogsaa alt ved Bordet, som det skulde, og det var næsten mod Familiens Ønske, at Doktor Gram en Gang gik ind og saa' til Hofjægermesteren.

Holger Ahrenkiel udbragte de forlovedes Skaal, og kom rigtig net fra det (hvor kunde der ogsaa være Tale om, at en Ahrenkiel ikke skulde komme net fra alting!); Direktør Brown takkede bevæget og lod falde Ord om, at naar den praktiske Verdenserfaring allierede sig med den fødte Noblesse, saa vilde der komme gode Tider for gamle Danmark. Pastor Madsen talte for det Ahrenkielske Hjem, særligt for Hofjægermesterinden. Brown takkede paa dennes Vegne og talte meget længe og troværdigt. Godsejer Krause ønskede kort «God Bedring» for hans gode Nabo Ahrenkiel. Paa dette Tidspunkt bad ogsaa Assessor Gram om Ordet (trods Panderynkning og Rysten paa Hovedet af Søster Nathalie),

nemlig for en Skaal for de Ahrenkielske Børn; fik ogsaa sagt et Ordspil om Rosalykke, samt et Par latinske Citater — da pludselig Døren gik op, og Hofjægermesteren viste sig, venligt smilende, om end lidt mat; «Ildebefindendet var gaaet over.» Haandklap, almindelig Jubel. Alting var nu fuldkomment.

Kaj og Karen talte hele Tiden sammen, næsten udelukkende om Jakob Erlandsen og hans Fader og det gamle Taarn — og saa om Jakob igen.

SEX OG TYVENDE KAPITEL,

der viser, hvorledes man kan bruge Papes Lexikon mod Videnskabens Fjender.

Rektor Herbst havde den Skik at indbyde Konfirmanderne blandt Skolens Elever ind i sit Kontor, traktere dem med et Glas Sherry og sige dem nogle Ord.

Saaledes begav det sig — det var i Oktober —, at Jakob Erlandsen befandt sig i Rektors Kontor, ene med denne, thi han var bleven konfirmeret i en senere Alder end alle Kammeraterne. Han gik nu i femte Klasse.

«Naa. Ja.» sagde Rektor. «Det var nu et Afsnit af dit Liv. For saa vidt. — Jeg kan sige, at Skolen og jeg har været gennemgaaende fornøjede med dig, Erlandsen. Der er kun faa, vi kan sige det om. I Sandhed, meget fornøjede. Drik nu, og gaa saa; det har ringet.»

Rektors Tone var i Dag noget knap. Ikke at han var ilde stemt mod Jakob; tværtimod. Men just i de samme Dage havde han læst i Aviserne,

at de oppe i Norge skulde have afskaffet Græsk og Latin i Skolerne, en Efterretning, der havde rystet ham dybt. Efter i nogle Dage forgæves at have ventet paa den Naturrevolution, der ufejlbarligt maatte følge efter og tilintetgøre Broderriget, hensattes han i en stadig Tilstand af Græmmelse.

«Drik nu ud, og gaa saa sin Vej.»

Jakob klinkede med ham og takkede.

«— Bi nu lidt. Jeg føler Trang til at sige dig, Erlandsen, at din sidste latinske Version har glædet mig — glædet mig.

«Tak, Hr. Rektor.»

«Føler du nu ikke selv Glæde, naar du saadan rigtig har forstaaet en Konjunktiv, som den *eriperem*, som du heldigt oversatte ved: «efter hans Formening udvristede.» Føler du ikke Glæden derved?»

«Jo,» svarede Jakob efter lidt Betænkning, «som Middel.»

«Hvad mener du nu med det?»

«Jo,» sagde Jakob, der aldrig var i Stand til at lyve, «fordi saadan noget giver mig Haab om en god Examen.»

«Examen. Examen. Véd Du ikke: *non scholæ, sed vitæ discimus*. — — Hvorfor tier du nu? — — Erlandsen, Erlandsen, der er mig vedblivende noget — e — foruroligende ved dig, jeg forstaar dig ikke. — Du genkalder mig Mindet om hin Dag, da du paa egen Haand . . . . . Og dog, som Discipel betragtet, nærer jeg Godhed for dig, ja sandelig.»

Jakob bøjede Hovedet.

«Jeg sagde «Godhed», Erlandsen.»

Denne blev fremdeles tavs. Rektor fortsatte med ærgerlig Betoning:

«Du bøjer Hovedet, men siger ingenting. Erlandsen, du bringer mig i — i — falske Situationer. Det er — det er — ingenlunde morsomt for mig at rose

en Dreng højlydt og supponere Glæde over Videnskaben hos ham og saa faa ingenting til Svar. Om det saa er din Mine, saa synes der at ligge en vis — ingenlunde morsom — Negligens eller Ringeagt deri. Der gør, Erlandsen.»

«Det er virkelig ikke min Mening, Hr. Rektor.»

Denne skævede til ham. «Du, du har ogsaa en Gang før sat mig i en falsk Stilling. Du husker nok den Gang.»

«Jeg bad om Tilgivelse.»

«Jo, du bad om Tilgivelse, men det paa en Maade, som — som —» (han gjorde et ærgerligt Vrid med Skulderen) «som satte mig i ny Usikkerhed. Jeg kan ikke forstaa dig, Erlandsen. Du er mig imod. — — Ja dér kan du se; før sagde jeg, jeg nærede Godhed for dig. Er det nu ikke igen en falsk Stilling for en Rektor, hvad?»

Jakob hviskede — og Rektor anede ikke, hvor megen Sorg der laa i denne Hvisken: «Det er mig, der er i en falsk Stilling, grundfalsk.»

«Naar du bare kunde svare, at du glæder dig ved Videnskaben, saa vilde jeg give Afkald paa det Svar, at ogsaa du nærede Godhed for Skolen og for — for — mig. «Ja for,» vedblev Rektor med en svag Rødmen, «du kan ikke med Sandhed sige, at jeg mangler Interesse for Fagene, eller en vis Livlighed i Undervisningen.»

«Nej, nej, Hr. Rektor.»

«Glæder du dig da ikke ved til Exempel at kunne scandere det alkæiske Metrum: «*Vidés ut áltá stét nive cándidúm*, hvad? «Glæder det dig heller ikke at stifte Bekendtskab med Parthenons Indretning og de herlige Skulpturer? hvad?»

Jakob hviskede med mørk Vemod: «Glæder? Jeg glæder mig aldrig mere — rigtigt.

Under andre Omstændigheder vilde Rektor her

enten have hørt eller set. Hørt saadanne Ord, der kun sjældent pleje at lyde fra en 16—17 Aars Yngling. Eller i alt Fald set den Sorgens Skygge, der gik hen over hans Pande. — Men nu i disse Dage, ved hin norske Efterretning, var Rektor ikke sig selv i Spørgsmaal om de Ting, der for ham vare de dyrebareste af alt.

«Hvad mumler du?» sagde han. Og i det samme hævede han sit Blik op til Kaminen, op til sin Pallas Athene, og sagde, rystende sit graa Hoved:

«Jakob! Se! elsker du ikke Hende? Har du ikke Pallas Athene i Hjærtet?»

«Jeg kan ikke,» sagde Jakob. — «Jeg maa blot frem i Livet, frem.»

Jo, der var det. Der var denne plebejiske Tankegang i hele sin Nøgenhed, frækt tilstaaet. Der var dette norske —

«Frem!» udbrød Rektor og betragtede ham med usigelig Harme. Og med en Reminiscens, der næsten uvilkaarligt opstod hos ham, snerrede han:

«Er det maaske jeres Gaard, der er vigtigere?»

Jakob vidste ikke, hvad der strax skulde overgaa ham, derfor svarede han i rolig Tone (men med Lidenskab dirrende bag Ordene):

«Ja, Hr. Rektor. Vi er en gammel Slægt, De kan maaske ikke rigtig forstaa det. Vi maa have Gaarden tilbage. Derfor maa jeg frem i Livet, have Penge og komme frem.»

«Penge!» raabte Rektoren. Hans Pande var blusrød, og der var kommet en svulmende Aare paa den. Han rejste sig og greb om en tyk Bog — et Bind af Papes græske Lexikon — det var ligesom om han maatte støtte sig til den —

«Penge!! — Og jeg skal være din Trappestige til dette elendige Formaal? Og denne Skole skulde misbruges? Og den hellige Videnskab skulde nedvær-

diges? — — Og Folks Godhed skulde — — Og selv Hende dér oppe, den værdige Pallas Athene — — for Penges Skyld?? O Judas!! — Aldrig! — Væk!! Herut!!

Den gamle Mand var vild af Raseri: han hævede Pape og slog den tungt mod Jakobs Hoved.

«Saa» sukkede han og sank tilbage i Stolen. Det var ham, som om han med dette Slag havde ramt hele det norske Demokrati og alle Videnskabens Fjender.

SYV OG TYVENDE KAPITEL.

Jakobs Fylgje viser sig.

Senere hen i Livet kunde Jakob aldrig huske Ordenen paa, hvad han umiddelbart efter dette Slag havde gjort. Jo, et huskede han: da han saa' Rektor synke tilbage i sin Stol, var han gaaet ind i hans private Lejlighed og havde anmeldt, at Rektor trængte til Hjælp; derpaa var han gaaet ud paa Gaden. Alt dette havde han gjort med stor Ro, og som selvfølgelige Ting. Heller ikke havde han følt Vrede mod selve Rektor, ikke heller egentlig Skam over Slaget, end sige fysisk Smerte. Det huskede han godt. Men hvad han ikke huskede, det var, om han først var gaaet hjem til sin Bolig i Byen, eller om han umiddelbart havde gjort det, han derefter gjorde. — Det var i det lange Frikvarter, han var hos Rektor; og det var ud paa Mørkningen, han kom til Tvejstrupgaard; Afstanden er kun $1\frac{3}{4}$ Mil; saa han maatte jo have været hjemme — eller ogsaa gaaet timevis om paa Gaderne.

Et og andet Sted maatte Tankerne have ordnet sig, inden han kom til Tvejstrupgaard. Thi fra det

Tidspunkt (det var omtrent udfor den lange hvide Længe), derfra huskede han alting godt.

Dér i alt Fald (om ikke før) var det blevet ham ganske klart: at der nu slet ikke var andet for ham at gøre end at tage Livet af sig.

Livet maatte han tage af sig, fordi Haabet var forbi — ganske simpelt. Nu kunde han jo ikke blive Student, og altsaa ikke komme frem i Verden. Naturligvis: man kunde jo ogsaa blive Student ad privat Vej, ligesom der jo ogsaa nok var andre Veje til at komme frem. Men han var for træt. For træt. — I saa Tilfælde maatte han desuden have Vejledning og Raad af andre, og der var ikke «andre», ikke en eneste. Nej, han var for træt af det hele. Væk med det. — Han huskede siden godt, at han havde fundet Behag i at sige: «Væk med det».« En anden Ting — huskede han — havde han ogsaa gaaet og repeteret for sig selv, rent mekanisk, de Ord nemlig:

«Den sidste Ætling af Hvidernes ældgamle Stamme «døde forladt af hele Verden; han tog Livet af sig uden- «for sine Forfædres gamle Gaard efter først at have —» — «efter først at have —»

Ja, for der var jo noget at tage Hævn for, noget at tage . . .

Rektor? Nej ingenlunde. En rar gammel Mand. Han holdt endogsaa af ham. Ingen Yngling kan undlade at holde af et Menneske, der elsker Ideerne. Forhaanelserne? Slaget? — Nej; Jakob kunde næsten forstaa ham. Ja, godt forstaa ham.

Thi et Øjeblik (det huskede han godt) havde ogsaa Oldtidens Skikkelser, de gamle Skulpturer, Parthenon, Odysseus, Sokrates vist sig for ham — netop nu —, og med en vemodig, bleg, Skønhedsglans. Han kunde have elsket Pallas Athene; vist kunde han. Under andre Betingelser; om han havde været en anden. — Nej paa Rektor var han ikke vred.

— Dér var Gaarden. Indkørslen var den samme. Og den hvide Længe var der. Her havde Mor gaaet, og Far. Far havde det godt nu. — Men Stuehuset var væk; de havde revet det ned. Stuerne var der ikke. Ikke hans egen, hvor han havde læst «Røde Ran». Ikke Fars Gavlværelse med Arkivet. Ikke Spisestuen, ikke Dagligstuen. Ikke Køkkenet, «hvor Mor altid var.» — Men der var et nyt flottere Stuehus, med Frontispice, graat Cement med Ornamentering; «Rosalykke». Færdig nu til Modtagelse af det unge Herskab, naar de kom hjem fra Italien. Staaet og tørret til dem i tre Maaneder. Skønt det regnede nu, og Cementet altsaa var vaadt, saa maatte Stuer og Bjælkeværk og alt indeni være tørt.

Aa! han var nu gaaet der forbi hver Lørdag, vidste godt, hvor vidt de var. Vidste hver ny Lørdag, hvor meget mere alt det gamle kære var dødt, og hvor meget mere det nye forhadte fik Liv — Brown'ernes og Ahrenkiel'ernes «Rosalykke». Vidste hver ny Lørdag, hvor meget hans Had til dette nye var voxet siden sidst.

«Den sidste Ætling af Hvidernes ældgamle Stamme døde forladt af hele Verden; han tog Livet af sig selv udenfor sine Forfædres Gaard efter at have —»

Nu greb han sig i at oversætte denne Sætning paa Latin, som i en Skole-Version.

«*Ultima progenies antiqvæ gentis Hvidorum*» . . . var det ikke endog næsten et Hexameter? — Og han saa' Rektors Ansigt for sig, klassisk bevæget. Derpaa saa' han Faderens Ansigt (med et ligesom Samlet-Udtryk af hundrede Ahner), og derpaa Agent Browns Ansigt (med et Udtryk af uendelig Simpelhed).

Han havde knyttet Hænderne og bidt Tænderne hadefuldt sammen, mens han stod og saa' paa den nye Tvejstrupgaard. Tankerne rendte aldeles rundt; han fandt ud, midt i dette Rundløb, at der dog var én Ting, han vidste:

«der var vaadt udvendigt, men tørt Bjælkeværk indeni.»

Hvilken Djævel tvang ham til at repetere: «Tørt, knastørt, knastørt.» Nu følte han, at han var glohed i Kinderne, skønt det regnede koldt paa dem.

Han tog paa sin venstre Lomme; jo der var en Tændstikæske. Han slog paa den; det raslede: altsaa var der Tændstikker i. Var der nok? Bare saadan en Snes Stykker? Bare for Eksempel ti? Han vovede ikke at tage i Lommen for ikke at gøre Strygefladen vaad.

Han gik ind ad Indkørslen, over Gaarden; der laa Kalk og Grus, vaadt, slibrigt. Der var ingen Folk at se; jo: en Mand gik og skuffede Gaarden ren; men han var ved at fortrække: det var vel Fyraften nu. Saa' Manden efter ham?

Naar bare man kunde komme ind i Huset. — Der kunde jo ikke være meget Opsyn; Huset maatte jo være nærmest ubeboet. Ha! her var en Dør — —

Han befandt sig i en Slags Køkkenforstue; Døre stode aabne baade til højre og venstre. — Jo der var tørt nok. Hylder af Træ. Og Gardiner . . .

Manden? — Aa Manden var allerede et Stykke nede ad Tvejstrupvejen. For Resten; hvad gjorde ogsaa det?

Jakob raslede med Tændstikkerne. Jo; en hel Masse.

Nu altsaa. Nu altsaa. — — Først, i en Fart, endnu en Gang se ned ad Vejen efter Manden. Manden var væk —

— Men se! dér langt nede ad Veien; dér kom noget andet, et gult Punkt. Ganske kanarigult. Som en Lue. Som en Ildebrandslue. Som paasat Ild — saadan voxede det.

Og i Giggen hos sin Fader sad Karen.

Da — huskede Jakob — da var der kommet en under-

lig konvulsivisk gurglende Lyd fra hans Bryst, og han var løbet ud paa Vejen til Karen.

Men han huskede ikke, hvordan det var gaaet til — for saadan maatte det jo være gaaet til —, at Karen var kommen ned ad Vognen til ham, og at Doktoren var kørt videre alene. Han huskede ikke, at han havde fortalt hende noget — men saadan maatte det jo alligevel være gaaet til — thi han erindrede hendes Ansigt, at hun havde grædt meget stærkt . . . og sagt »Gud ske Lov« mange Gange . . . og ogsaa talt noget om — men saa var de vist allerede hjemme i Doktorhuset — noget om, at han skulde vist heller rejse, og komme hjem igen . . .

Derefter kom et Tidsrum, han slet ikke kunde huske noget om. Maaske flere Dage. Men saa kunde han igen mindes, at han en Dag vaagnede og laa i en Seng, og at han havde det rigtig godt og sagde til Doktor Gram (det maatte være som Følge af en Drøm, at han sagde det:)

«Hvor er min Fylgje?»

«Vrævl,» sagde Doktoren; «læg sig nu ned igen.»

Men lidt efter (eller længe efter?) var Karen i Stuen, og én Dame til, nemlig Tante Nathalie. Da kendte han ogsaa, at det var Doktor Grams Hjem, de var i.

Han hørte Tante Nathalie hviske til Karen: «Din Far siger, at han godt kan læse privat Latin og Græsk med ham. Det er rædsomt upraktisk; din Far kan naturligvis ingenting selv længer.»

Da lo Jakob henne i Sengen.

«Hys» sagde begge Damerne forskrækkede.

Jakob følte sig stærk og munter. Han sagde:

«Nej, jeg vil rejse. Langt bort. Og komme hjem igen.»

ANDEN DEL.

FØRSTE KAPITEL.

Vor Helt drager ud i den vide Verden.

Dampskibet «Jotnia» gaar som bekendt to Gange om Ugen fra Strandkøbing til København. Det er Natteture; men endnu sidst i Oktober Maaned kan en rask ung Mand godt tage Dæksbillet, naar Vejret da er nogenlunde skikkeligt; ved Skorstenen er der i alt Fald lunt. Dér laa Jakob Erlandsen (eneste Dækspassager den Nat) med Hovedet paa sin Bylt — en Voxdugspakke, indeholdende alt hans jordiske Gods — og nød den Art fysiske Velvære, som følger med Halvfrysen i Nærheden af en stærkt varmeudstraalende Genstand. Armene havde han foldet over Brystet, og (i Mangel af Overfrakke) havde han viklet sit lange Uldtørklæde om Maven. Styrmanden havde et Par Gange passeret ham og tilsidst sagt, at der var god Køjeplads nede i Forkahytten; han skulde ikke betale for det; men Jakob havde svaret «nej tak.»

«Nej tak» — det havde overhovedet været Jakobs Løsen i disse Dage. Af Kaj havde han dog taget imod Rejsepenge, akkurat til Billetten, «og kun som Laan»; fra Doktorens Hjem havde han i Bylten lidt højst nødvendige Underklæder; til al anden Rejse-Understøttelse havde han i sin uovervindelige Selvstændighed sagt nej tak.

Til denne Selvstændighed hørte ogsaa, at han ikke havde meddelt nogen sin Plan, Rejsens Maal — han var ikke vant til at raadføre sig, kunde ikke lide det, og frygtede vel ogsaa i dette Tilfælde Modsigelse og Fraraaden. Assessorens Forhold til ham som «Curator» erkendte han ikke, og denne manglede Energi til at gøre det gældende. »Ind til København at søge Arbejde» var alt, hvad Jakob meddelte. Hans Plan var imidlertid den: at lade sig hverve til den vestindiske Hærstyrke; i en Butik havde han tilfældigvis hørt En sige, at man fik Penge paa Haanden; et andet Sted, at Folk kunde lægge mange Penge op i Vestindien; Tid og Kontor for Hvervningen havde han fra et Exemplar af «Københavns Vejviser», der laa hos Bageren i Tvejstrup — mere troede han ikke at behøve at vide. I værste Fald, hvis det mislykkedes (men hvorfor skulde det mislykkes?), i værste Fald havde han sine stærke dygtige Arme og sin faste Vilje — jo det skulde nok gaa.

Han laa nu og tænkte paa Faderen. Til ham havde han dog i sidste Øjeblik sagt saa meget, at han «agtede at være Soldat.» Det var nu igaar Aftes, da han nød sit sidste Maaltid paa Borretaarnet, og medens gamle Mariane smurte ham noget Smørrebrød at tage med paa Rejsen.

«Men, min Søn» — havde Faderen sagt med et flakkende, uroligt Blik — «hvordan har du — hvorledes — hvad er egentlig —?»

«Jo, Far, jeg agter at være Soldat.»

Da havde Faderen nikket med et opklaret Smil: «Ret saa. Sønnen drager i Ledingsfærd og prøver sine unge Vinger; den gamle bliver hjemme paa Borgen; det maa saa være . . .»

Dette tænkte Jakob paa; han syntes, det var en Slags Sanktion. —

— — Men hvad er det for Trin? — Naa, jo,

det er sandt — han er om Bord paa Skibet nu. Styrmanden gaar op og ned ad Dækket, op og ned.

Men nu holdt Trinene op, Styrmanden var gaaet ind i sit Lukaf. Over Jakob kom den absolute Ensomhedsfølelse med sin sære Bitterhed og sin sære Vellyst. Han saa' op efter Stjernerne — stundom kom en og anden til Syne mellem de drivende Skyer —; han udvalgte sig en bestemt til sin Ven og Beskytter i denne Ensomhed. «Fylgje» kom han til at hviske, og med det samme syntes Karen at staa for ham — —

Karen pakkede hans Bylt sammen og sagde gode Ord. Saa fulgtes de ad til Borretaarnet . . . Faderen sagde: «Ret saa, Sønnen drager i Ledingsfærd, den gamle bliver hjemme paa Borgen, det maa saa være . . .»

«Farvel Far, farvel . . .»

«Farvel Far, farvel . . .»

Jakob gentog disse Ord flere Gange. Saa var det, som om han vaagnede fra noget. Ja vist maatte han have sovet. — Stjernen var der endnu. Han gyste, halvt af Kulde, men halvt af Velbefindende.

. . . Faderen vedblev: «Om jeg havde kunnet udstyre dig lidt rundeligere, min Søn! Men Godset kaster kun lidet af sig, som du véd. I Guds Navn da — far vel!»

«Farvel, Far.» — Dér stod den gamle, med sit underlige vilde Ansigt og de pjudskede graa Tjavser frem under Fløjlskalotten; han vilde slet ikke slippe Sønnens Haand. Jakob saa', at der var noget, han endnu vilde meddele ham, noget, der syntes at forekomme ham vigtigt og glædeligt — men at han ikke rigtig turde, saa længe Karen stod der —

Karen rystede paa Hovedet, som om hun nok forstod, hvad den gamle vilde, men misbilligede det.

«Gaa lidt,» sagde Jakob til Karen. Da hviskede Faderen:

«Min Søn. Jeg har hørt hende i Nat. Damen.»

«Damen?»

«Ja min Søn. Familie-Synet. Visionen. Oppe paa Arkivet. Hun synger. Hun sang i Nat for mig. Du vidste nok ikke, at vi har en virkelig Familie-Vision? Jeg vidste det heller ikke med Bestemthed, før i Nat — skønt jeg jo gik ud fra, at saadan maatte det være».

Og skønt Jakobs Forstand jo nok sagde, at det var Forrykthed, saa var der dog noget i ham, der sympathiserede med den ufordulgte Stolthed, der spejlede sig i den gamles Ansigtstræk. Et Familie-Spøgelse hørte visselig med til Slægtens Højhed. Jakob vilde have spurgt mere, men skammede sig for Karen.

Denne sagde: «Det blæste en Del i Nat, og saa lyder det sagtens som Sang.» Men disse Ord stødte Jakob . . .

— Stjernen? Stjernen? Den er nu borte; Skyerne drive vilde over Himlen; Vinden har begyndt at tude i Takkelagen. Jakob skubber sin Bylt tættere ind under Skorstenen og folder Armene over Brystet. Vinden tuder stærkere; den lyder som Sang, Kvindesang — Varselsang af «Damen» til Slægtens sidste Skud . . .

— Egentlig er det lystigt — storartet lystigt saadan at drage ud i den vide Verden, uden andre Midler end sin Næve og sin Vilje. Uden at noget andet Menneske véd, hvad han vil.

Skibet duver, og «Damen» synger. Hvad synger hun? Véd hun, hvordan det vil gaa Jakob i Morgen? Véd hun, om han bliver antagen? — Naturligvis bliver han antagen; men véd hun saa, om det — i Grunden — er fornuftigt af ham, det hele.

Aa hvad — ét Sted skal man begynde. Der var ikke meget at vælge imellem. Det var det eneste Sted, hvor man begyndte med at faa Penge; og man kunde tjene udmærket godt derovre.

Penge! Penge! — Først betale Far ud af Sognet. Saa betale tilbage Laan og Godhed fra Ahrenkiels og

fra Doktoren og fra Rektoren og Præsten og fra andre Folk. Aa, den Dag, den Dag!

Derpaa flere Penge, mange mange flere Penge. Saa efterhaanden. Efterhaanden. Slægtens gamle Jord, Ættens, Hvidernes. Gamle Far skal se . . .

Hu — det er i Grunden koldt. Armene tættere over Brystet, Benene op under sig. — Er det Morgenrøden, det dér henne, allerede?

Her er forfærdeligt ensomt herude midt paa Havet. Ensomt? Snak. Ja, hvis du laa derude i det sorte Vand, for Exempel just paa den Plet, lige dér —, og der ingen Skibe var, og ingen Kyster, og du kæmpede for Livet, og hvis du skreg og saa ingen kunde høre dig — det var ensomt. — Men nu: Her er de trygge Planker, og den lune Skorsten, og Mennesker, som passe paa: der staar En ved Roret, og andre nede ved Maskinen, og andre i Kahytterne — nej — her er ikke ensomt. Her er lækkert, her er behageligt — tæt ind til den lune Skorsten.

Det duver og det synger. Hejsa, en lystig Færd. Og Morgenrøden dér forude.

ANDET KAPITEL.

Fejl Bestik.

I stille Vejr glider «Jotnia» ind i Københavns Havn om Morgenen Klokken 7. Jakob spiser paa Dækket sin Morgenmad, den, Mariane havde smurt ham. «Skal Herren have Kaffe?» siger en søvnig Opvarter, men retter

det strax til: «Naa jeg troede.» — Styrmanden kommer: «Gaa De forud og hils fra mig og faa Dem en Taar Kaffe.» «Nej tak,» siger Jakob. «Hvad er De egentlig?» siger Styrmanden og standser foran ham. Men saa kommer der Passagerer, og Styrmanden faar andet at bestille. Jakob spiser, dog betænksomt gemmende det halve til op ad Dagen. Han har ogsaa den Lærke med Vin, som Karen paanødte ham. — Hejsa! der er Københavns Taarne, og Frederiks Kirkes Kuppel, — Rheden — Hvidtfeldssøjlen — de gamle Blokskibe — nej, hvor der er meget at se —.

Den store By! nu er han der!

Efter Rubriken «Vestindisk Hærstyrke» i Københavns Vejviser skal Kontoret være aabent Kl. 3—5. Først gaar han omkring i Gaderne i den store By, interesseret, fængslet. Han er ude i Kastellet og ser paa Rekrutterne, iagttager deres Fysiognomier, om nogen mon tilhører en god gammel Slægt, og hvordan saadan En ser ud, naar han kommanderes af simple Underofficerer. Dér er vistnok En: Ansigtstrækkene ere aristokratisk skaarne; han gør Geværgreb for en Underkorporal, præcist, stramt — lider ikke noget i sin Værdighed derved, synes Jakob — tværtimod. Jakob smiler: det maa jo være en let Sag; han glæder sig til selv at begynde.

Saa gaar han hen paa Thorvaldsens Museum. Ja. Dér er de, disse Skønheder, disse Livets evige Idealer. Jakob er endnu med i det klassiske Repertoire. Men hvor fjernt, fjernt, fra hans Livs kommende Bane! En smertelig Bevægelse griber ham. Han kan ikke andet: han hulker. Heldigvis er denne Sal ganske tom. Foran «Iason» staar han og hulker. Der kommer ingen rigtige Taarer, men den tørre Hulken kan han ikke standse. Tys! Opsynsmanden kommer. Opsynsmanden ser paa ham og paa denne Voxdugsbylt, som han bærer med sig overalt. Saa gaar Jakob sin Vej.

— Nu er der kun 2 Timer til Kontorets Oplukning. Han gaar ind i Kongens Have saa længe. Kun 2 Timer til; saa vil han faa Penge paa Haanden, mange Penge; han vil da købe sig allerhøjst en Kop Kaffe, eller skal han virkelig spendere en Portion varm Mad paa sig? Thi han føler en vældig Kødtrang, og medens han sidder paa en afsides Bænk og nyder Resten af Smørrebrødet, tænker han hele Tiden paa saftig Steg eller sydende Koteletter eller Bøf med Løg, saadan som han nogle Gange fik det hos Assessorens i den sidste Tid. Men om halvanden Time vil han staa med mange Penge paa Haanden, saa skal det første være varm Aftensmad . . .

Nu er Klokken 3, og her er Kontoret. Hejsa! lystig, Jakob! nu begynder Eventyret, Ledingsfærden! Men Hjærtet banker, og Tænderne bider han sammen.

Han forebringer sit Ærinde for Obersten. Denne ser paa ham og spørger om hans Alder. Jakob svarer: «Snart 17 Aar.» «Saa kan De jo ikke have været Rekrut,» siger Obersten. «De er helt paa Vildspor, min Ven, vi kan ikke tage Dem.» Der sidder et Par Skrivere paa Kontoret; de stirre paa ham, en af dem begynder at fnise.

«Ja nu maa De gaa,» siger Obersten. Thi Jakob blev staaende maalløs, det sortnede for hans Øjne.

«Hører De» siger Obersten utaalmodig.

Jakob vil tale, vil bede, men kan ikke. Nu staar han atter ude paa Gaden med sin Voxdugsbylt.

TREDJE KAPITEL.

Jakob gør et foreløbigt Bekendtskab.

Uden at Jakob vidste af det, sad han igen paa sin Bænk i Kongens Have. Den var ligesom et Tilholdssted, den Bænk; her havde han jo spist sit sidste Maaltid Mad. Det var hans Hjem dér.

Der var endnu en Slurk Vin tilbage; den drak han. Saa begyndte han at tænke.

Det altsaa: Alderen. Derpaa havde han rigtignok ikke gjort Regning. Hvorfor havde heller ingen givet ham Besked? Aa, han havde jo ingen spurgt. Han knyttede Haanden i trodsig Selvstændighedsfølelse. Mon Livet var saadan, at man altid først skulde spørge andre? Usselt!

Men hvad nu? Ja hvad kunde han?

Han kunde for Exempel læse Lektier med Drenge. Han kunde ogsaa arbejde med Krop og Næver. Slaa Sten, grave, være Haandlanger, bære Byrder, læsse, rende Ærinder — han var beredt til alting foreløbigt — men hvor skulde han henvende sig?

«Her i alt Fald ikke,» sagde han og rejste sig fra Bænken, besluttet paa at gaa Byen rundt, Butikker, Værksteder, Kontorer, og spørge om Arbejde.

Et Par Steder blev han afvist, et Par endogsaa udlét.

Saa gik han ned til Havnen. Han henvendte sig til en Mand med Snor om Kasketten, en Slags Havnefunktionær sagtens.

«Arbejde?» sagde Manden og saa' ned ad Jakobs Klædning, — den var ganske ordentlig og solid: «Vil De losse Mel?»

«Hvorfor ikke?» sagde Jakob.

«Saa prøv og gaa hen til den Bark der, han skal

losse, men se og slip om Bord uden at de Folk dér mærker det. De bøjkotter, skal jeg sige Dem» — han pegede paa en Gruppe ledige Folk, der stod paa Kajen ved Landgangen.

Jakob forstod ham ikke rigtigt, men gik hen til Landgangen. En Mand om Bord gjorde Tegn til ham; Jakob nikkede. Men i det Øjeblik, han vilde om Bord, traadte en af de ledige Folk — han var velklædt og syntes at være deres Fører — hen til ham, tog meget høfligt til Hatten og sagde:

«Undskyld Herre, hvis De vil losse denne her Bark, men det er mit Hverv at sige Dem, at Losse-ærbejderne strejker.»

«Det er meget muligt, men hvad angaar det mig?»

Manden tog igen til Hatten og sagde: «Undskyld, men Fagforeningen har frabedt Tilgang.»

Manden om Bord raabte: «Kom De kun; det er 25 Øre Timen.» Den høflige Herre stillede sig foran Jakob og sagde: «Undskyld, men det gælder Kammerat-skabet, og hvis De er en god Kammerat, saa gør De ikke dette herre. Undskyld, men De ser alt for ung og brav ud til at være en Skruebrækker.»

Manden om Bord raabte: «30 Øre» — men i det samme antog den strejkende Gruppe en mod Jakob truende Holdning og begyndte at raabe «Skruebrækker! Skruebrækker!» Harmfuld over denne Indblanding i sine Sager skubbede Jakob den høflige Herre til Side og gik om Bord. Nu fornyedes Raabene og Skælds-ordene; der kastedes endog Sten efter Jakob; Skipperen raabte forgæves paa Politi. — Det viste sig, at Skip-peren havde nogle andre «Skruebrækkere» om Bord, thi fattende Mod ved Jakobs Optræden kom et Par tilmelede Fyre hen ved hans Side foran Lastaabningen, hvor Sækkene laa. «Tag saa fat, Manne,» sagde Skip-peren; «det er 25 Øre Timen og en Bajer, naar I er færdig.»

«Før sagde De 30,» udbrød Jakob.

«Jeg ka sgu'nte mer end 25. Hiv saa!»

De andre gik i Gang, men Jakob betænkte sig noget overfor dette Ordbrud. Imidlertid blev hans Opmærksomhed henledet paa noget andet.

Tæt op ad Barken lagde en flot Passagerdamper netop til Broen under megen Sensation og Tilstrømning af fint Publikum og Drosker; «Lübeck» stod der paa Stævnen. Ved et tilfældigt Blik op paa Skansen saa' Jakob mellem Passagererne en Skikkelse, han kendte. Rigtigt — den Herre i Pelskrave og Hue — dette snobbede verdensmandige, denne forlorne Vederhæftighed — — og saa Damen ved hans Side, extravagant paaklædt, men alligevel virkelig Dame; hun saa' ikke glad ud; led og ked af det hele — — Rosa Ahrenkiel og Brown! Rigtigt — det passede ogsaa med Tiden; i disse Dage ventedes jo netop «det unge Herskab» hjem fra Italien. Ikke længere end en Snes Alen stode de fra Jakob i dette Øjeblik.

Han gik om bag Ruffet for ikke at blive genkendt. Uvilkaarligt betragtede han sine Lossekammerater — de vare overmelede og saa' komiske ud —; «saadan vil jeg ogsaa komme til at se ud,» tænkte han. Rent instinktmæssigt tog han sin Bylt og gik i Land. Skipperen raabte: «tredive!» efter ham, man de strejkende gave ham et Hurra. Lidet ænsende begge Dele gik han igen op i Byens Gader.

FJERDE KAPITEL.

Hvad Jakob oplevede paa Restaurationen. Fylgjen viser sig for anden Gang.

Nu vare Lygterne tændte, og der var Lys i mange Vinduer. — Jakob mærkede, at han begyndte at blive mat i Knæene; det var den rene Sult; hans Fantasi var opfyldt af Mad, Kødmad; han tænkte ikke paa andet end alskens Kødretter. Vinduerne stode aabne fra et stort oplyst Lokale i Stueetagen; Madlugt bares ud derfra. Han gik ind, næsten uvilkaarligt; det var en stor Restauration af den jævnere Slags. Han gik igennem Salen: mange smaa Borde, Piller, Maling, Spejle, men især Madlugt. Alle spiste eller drak; der var Masser af Mennesker; Opvartere rendte hid og did i vild Travlhed.

I Baggrunden af Salen, bag Piller og Gardiner, stod Disken, flot besat med alle spiselige Herligheder. Her var Trængselen størst; med Møje banede Jakob sig Vej derhen og sagde halvhøjt, henvendt til en bag Disken siddende Dame, der syntes at dirigere Opvartningen:

«Kan jeg faa en Portion Bøf, naar jeg arbejder derfor?»

Ingen syntes at høre ham, for Tummel og Travlhed; han gentog højere:

«Kan De ikke bruge mig til noget Arbejde, saa jeg kan fortjene en Bøf?»

Damen svarede rapt: «Er De gal,» og fortsatte sin travle Expedering af Kunderne. En og anden af disse lo; men Jakob, hvem Synet og Lugten af den megen Mad næsten gjorde ude af sig selv, vedblev:

Jeg kan hente Vand — gaa Ærinder — hugge Brænde — hvadsomhelst!»

Han mærkede, at der blev Grin omkring ham; han saa' sig vildt om som et Menneske falden imellem Fjender; som i en Taage saa' han disse Masser af Ansigter, onde alle, syntes han; og da en godmodig ung Fyr pikkede ham paa Haanden og hviskede: «Tag De den Krone, saa faar De Deres Bøf» — saa svarede han haardt: «Tror De, jeg tigger?»

Han var imidlertid af Trængselen bleven skubbet helt hen til den anden Ende af Disken; der stod en Klap aaben; han blev presset indenfor, kom imellem nogle travlt ilende Opvartere og med dem ind ad en aaben Dør — nu stod han pludseligt i Køkkenregionen, maalløs og raadløs.

Her var Travlheden aldeles forvildende. Skælden og Smælden og Kommanderen, Smækken med Døre; Bestillinger paa alskens Madvarer raabtes ind og gentoges videre i et uforstaaeligt Jargon. Piger og Opvartere tørnede sammen med Tallerkener og Glas. Røg og Em stod over det hele, og saa en lokomotiv-agtig Syden og Brasen fra det vældige Komfur.

«Hvad er De for en Fisk?» siger En i Forbifarten.

«For Fanden, staa ikke dér og glo! Har De ingenting at bestille?»

«Spær ikke Vejen med den Bylt!»

«Er der ikke noget Arbejde at faa?» sagde Jakob til den ene efter den anden.

Der stod en travl Pige og hakkede Farce. «Skær det Brød for mig,» sagde hun mekanisk uden at se op og pegede paa en Brødskæremaskine. — Og nu havde han faaet sit første Arbejde i København.

«De skær altfor tykt», sagde Pigen, men ikke uvenligt. — «Hvem er De egentlig?»

«Jeg vilde gerne tjene lidt — midlertidigt — jeg har ingen Penge . . .» I det samme gik en sortklædt værdig Mand over Gulvet, en Overkellner eller anden

Stormægtighed, eller maaske Etablissementets Ejer; han havde rynket Pande og mønstrede alting med Øjnene; der blev forholdsvis stille, hvor han skred frem. Derfor hørtes det ogsaa, da Jakob sagde: Jeg har ingen Penge. Den sortklædte Mand saa' paa ham og hans Bylt, sagde intet, men skred videre.

«De skulde heller lægge den Pakke, mens De arbejder,» sagde den venlige Pige. Jakob gjorde saa. — «De er da ikke sulten?» udbrød hun pludseligt efter at have betragtet ham.

«Jo, det er jeg rigtignok.»

«Herre Du milde» sagde Pigen og snubbede en Tallerken med Smørrebrød, der stod paa Køkkenbordet — — men i det samme skred den sortklædte igen over Gulvet; han syntes at se netop herhen, og Pigen fik i en Fart Tallerkenen puffet væk. Jakob blev rød; det var jo, som om han var greben i noget —

Siden blev han sat til at trække Flasker op, tørre Tallerkener af, besørge et Par Indkøb i Gaden; ja i en snæver Vending blev han endog et Par Gange sendt ind med Fødevarer til Gæsterne i Salen, thi Travlheden var overvældende. — Ud paa Aftenen blev der større Ro baade i Salen og i Køkkenet.

Endnu havde Jakob intet faaet at spise, skønt hin godmodige Pige nogle Gange havde givet ham Lejlighed, men nu var det ham en Æressag at erhverve Retten af den sortklædte. — Da denne atter indfandt sig i Køkkenet — der var nu kun faa til Stede —, henvendte Jakob sig derfor til ham:

«Jeg vilde gerne have min Løn; jeg har arbejdet noget her i Køkkenet.»

Manden mønstrede ham og sagde omsider koldt: «Jeg lagde Mærke til, De blev anvendt til Gæsterne; saa har De vel faaet Deres Drikkepenge. Her giver vi ikke Løn til Opvarterne; tværtimod: de betaler for at gaa her.

«Jeg har ingen Drikkepenge faaet.»

Manden saa' det skarpe lynende Blik, der ledsagede disse Ord, og tænkte, at det var en uforskammet, løgnagtig Knægt. Han vendte sig fra ham og tiltalte Damen bag Disken:

«Det undrer mig, Mikkelsen, at De lod denne — — Fyr komme til Gæsterne —» Han drejede sig pludseligt til ham:

«Er De ren om Hænderne?»

Det tindrede for Jakobs Øjne ved denne Tiltale; Dagens Lidelser samlede sig i en voldsom Tilskyndelse: slaa! slaa fra dig! Haanden var knyttet, den var løftet til Slag — da saa' han, at den ikke var ren.

Da sank Haanden og Hjærtet og Modet.

«Giv ham 25 Øre, Mikkelsen, og lad ham saa forsvinde,» sagde Manden og gik sin Vej.

Den venlige Pige fra før sagde medlidende: »Det er ved Gud en Skam.»

Damen ved Disken rakte hovmodigt en 25-Øre ud, men Jakob lagde i sin altererede Tilstand ikke Mærke til noget. Kun klang for ham den Stemme, der havde talt medlidende, og den klang som noget, han havde oplevet for uendelig lang Tid siden; men hvordan, hvordan; det var noget, han havde plejet at høre, noget godt, noget kært; han var lille, han laa i en Seng, og Mor talte kærligt til ham . . .

Pigen lignede ikke hans Moder i mindste Maade; det var bare en ung Pige, vistnok tilmed en meget simpel en, en slem Tøs maaske endogsaa — men alligevel; det var lidt af det, som om Mor havde talt kærligt til ham . . .

«Vil De gaa, eller vil De ikke?» sagde Damen ved Disken, og Jakob ligesom vaktes; han havde et Øjeblik været helt borte i det. Han vendte sig til den unge Pige og sagde med usædvanlig blød Stemme: «Farvel»

— og rakte Haanden frem. Men strax drog han den med et Ryk tilbage, og tilføjede:

«De vilde vel ikke vise mig et Sted, hvor jeg kunde vadske mine Hænder, inden jeg gaar?»

Hun viste ham et lille Hjørnerum ved Køkkenets Trappegang; dér lyste et Gasblus over en Stenkumme med Vandhane og et smudsigt Haandklæde. Der laa ogsaa et Stykke Sæbe, men det var saa uappetitligt, at Jakob ikke gad røre det. Men i Voxdugspakken skulde der ligge Sæbe hjemmefra, kom han til at tænke paa. Han satte sig paa Trappen og begyndte at pakke op; Hænderne rystede, saa han knap kunde faa Stropperne løsnede; han brød sig ikke heller meget derom; han var i en Slags narkotisk Tilstand —

Men hvad var dog det dér? En Konvolut med noget i!

Penge! Guldstykker! en — to — tre — fire — fem Guld-Tikroner! Halvtresindstyve Kroner!

Og saa et Fotografi, Karens Fotografi, og nedenunder stod der — med ganske smaa Bogstaver —:

«din Fylgje.»

FEMTE KAPITEL,

hvori Jakob bliver Situationens Herre.

Der fo'r en Svimmelhed op i hans Hoved, saa snart han opdagede Pengene, en Glædessvimmel; og det var over den Ting, at han nu kunde faa Mad.

Med en Guld-Tikrone i Haanden ilede han hen til Disken, raabende paa noget at spise, og da Damen ikke

var der, tog han selv til sig af Spisevarerne: Karbonadestykker, Sildesalat, Kager, Laxeskiver, alt —

Dette Syn saa' Damen, da hun kom tilbage, og gjorde strax Anskrig. Et Par Opvartere kom tililende, men standsede, da de saa' Jakob holde Guldet i den opløftede Haand. Med den ene Haand puttede han Mad i Munden, med den anden holdt han sin beskyttende Talisman i Vejret, alt imens han (med en Blanding af Mad-Munterhed og Undseelse) gentog: «Jeg vil jo betale!»

Men nu kom den sortklædte Herre til:

«Stop, unge Fyr. De erklærede før, ar De ingen Penge havde — ikke? — Hvor er De da pludselig kommen til den Tikrone, hvad?»

«Den — fandt jeg hos mig — jeg fandt 50 Kroner . . .»

«Fandt?» gentog den sortklædte ironisk.

Det varede noget, inden det gik op for Jakob, hvad Manden insinuerede. Saa blev han bleg og stammede af Forbitrelse:

«De antager mig vel ikke for en — Tyv?»

Dar var noget underligt befriende for ham ved at nævne dette Ord nu. Nu var det værste sagt (og af ham selv), ingen Underforstaaelser, alt paa det rene; aaben Krig.

«En Tyv? en Tyv?» gentog han. Den anden vilde have taget sig i Agt for denne Tone, om han havde kendt Jakobs Natur. Nu foretog han sig det for ham selv farligste: han trak ironisk paa Skuldrene.

«Luk Gangdøren,» sagde han til Opvarterne, «og hold jer herinde, mens jeg —» han gik hen til Telefonapparatet for at ringe efter Politi.

Men inden han havde naaet Telefonen, var Jakob i Vejen for ham. De stode Bryst mod Bryst; de vare lige høje, men Manden var førere. «Vil De bede om

Forladelse!» sagde Jakob og satte sit faste Blik — graafunklende, truende, høgeagtigt — ind i Mandens Øjne.

«Af Vejen, Bølle!» sagde denne og gav Jakob et drøjt Puf for at komme forbi. Jakob tog ham i Skulderen og holdt ham fast paa Stedet: Manden langede nu ud efter ham, og Slaget var solidt; men derefter tumlede han selv over imod Væggen og dejsede om paa Gulvet under adskillige Eder og Forbandelser.

Jakobs Væsen var forandret; Pigerne og Opvarterne betragtede med Forundring og hemmeligt Behag denne slanke stolte Yngling med de lynende Øjne og den roligt overlegne Holdning.

«Hjælp jeres Herre op!»

For første Gang paa den lange pinefulde Dag var han Situationens Herre. Det var Frilands-Naturen — maaske ogsaa gammel Kriger-Race — der havde fundet sit Felt: Kampen Mand mod Mand.

«Om De nu vilde vexle denne Tikrone for mig,» sagde han roligt til Damen ved Disken, «og gøre Dem betalt for, hvad jeg har taget — — og om De vilde skænke mig et Glas Øl til — Tak — og et til — mange Tak — — og De dér, maaske De saa vil flytte Dem fra Døren —»

Den nærmest staaende Opvarter bukkede vanemæssigt, da Jakob gik ud.

SJETTE KAPITEL.

Damen med Logis'et.

Atter gik han ude paa Gaderne med samt sin Voxdugspakke. Han følte sig munter nu, befriet, og navnlig mæt.

«Karen,» tænkte han, «det var mageløst flinkt af hende — — — men den Gæld, aa den Gæld, den voxer istedenfor at blive mindre — hvordan skal jeg dog —» og hans Pande rynkedes; det var ikke langt fra, at han blev bitter mod Karen.

Bare jeg havde Arbejde! Arbejde!! — Imorgen vil jeg se — aa det gaar nok!

— Han var overvældende søvnig. Komme i Seng, aa hvem der laa i en rigtig Seng — eller bare laa ned, med Pakken under Hovedet, bare laa!

Men hvordan var det? nu havde han jo Penge, kunde komme i en rigtig Seng — — men det maatte være et billigt Logis, ikke Hotel eller saadan noget. Imorges havde han rigtignok tænkt (ja «imorges,» hvor var det længe siden!), men han havde tænkt at skulle ligge denne Nat paa Kasernen, sammen med de andre Vestindiefarere . . .

Han stod stille foran en Butik og tænkte, om han skulde gaa ind og spørge efter det nærmeste billige Gæstgiversted. Udenfor de mat oplyste Ruder stod han og saa' ind. «Bare jeg havde Logis,» mumlede han.

— Der var ikke mange Folk paa Gaden. En Dame strøg forbi, standsede og tiltalte ham med nogle utydelige Ord. Han saa' op: Det var en yngre Dame, fjong paaklædt, men i hendes Ansigtsudtryk forekom der ham at være noget simpelt; snart saa' han ogsaa, at hendes Stads ikke var helt dameagtig. Imidlertid tog han Hatten af og spurgte høfligt, hvad Frøkenen vilde.

Damen gjorde en vinkende Bevægelse med Haanden, idet hun samtidigt saa' sig om til alle Sider. «De spurgte efter Logis, syntes jeg. Jeg har Logis.»

«Hvad koster det? — undskyld jeg spørger, men jeg har ikke godt Raad.»

Hun nævnte en Sum, der forekom ham altfor stor. Da han rystede paa Hovedet, slog hun af til det halve,

idet hun samtidigt (paa en egen Maade, hvorover han undrede sig) stirrede ham i Ansigtet. — Jakob syntes ogsaa, den nævnte halve Sum var for meget.

«Det er det samme,» sagde hun efter lidt Betænkning; «Betalingen skal vi nok komme ud af. — Jeg bor her henne.»

Saa fulgte han med hende; han længtes efter Søvn og Hvile og fandt det heldigt, at han netop havde truffet paa en Gæstgiverske her. — Undervejs sagde hun ingenting.

De gik op i et Værelse i en Stueetage; Møblementet syntes billigt, men havde dog et vist prangende Snit med brogede Tæpper og Puder, Vifter og Fjer. Belysningen var et Par Lamper, i Krogen stod en Seng bag et Skærmbræt, i en anden Krog en Chaiselongue.

«Værsgo aa tag Plads,» sagde Damen. Han satte sig i Chaiselonguen, undrende sig over, at man ikke anviste ham hans Værelse.

«Vil De maaske ha Bajer?» spurgte hun. «Eller Vin? jeg har no'en.»

«Nej tak; jeg vilde gerne gaa til Ro, om det var Dem belejligt at vise mig mit Værelse.»

Der blev en Pavse, hvori Damen syntes at betragte ham med en vis Forundring. Et Øjeblik forekom det ham, at hun fik et spottende Udtryk. Han saa' ellers ikke meget paa hende; der var ham noget uforklarligt, ligesom ængstende, ved hendes Nærværelse; han spekulerede dog ikke meget over dette, men tænkte paa Hvile.

«Værelse? — ja der er kuns dette her. Jeg har'ed ikke finere.»

Der blev igen en Pause, under hvilken Jakob ventede, at hun da vilde gaa, naar dette var det eneste Gæsteværelse. Hun saa' hele Tiden paa ham.

«De er rigtig køn; véd De det,» sagde hun

pludseligt. «De skal ha Vinen for ingenting.» Hun rejste sig for at hente Glas; Jakob saa' nu, at hendes Figur var smuk, at hun var stærkt rød og hvid paa Kinder og Ansigt, og at Øjnene ligesom glimrede.

«Folk siger ogsaa, at jeg er køn,» vedblev Damen og smilede til ham. «Drik nu».

Han havde aldrig været saa underlig tilmode. Der kom en vag Uhygge over ham, som om man lagde ukendte Snarer for ham; han forstod ikke det hele; men tillige var der en anden, ganske ny og uforklarlig Følelse, der ligesom fortrængte Uhyggen — — Søvnigheden var forsvunden. Han syntes, han trængte til Vinen, og drak den.

»Hvad har De egentlig i den grinagtige Pakke?» spurgte Damen; hun havde sat sig i Chaiselonguen ved Siden af ham og pillede ved Hægterne paa Voxdugsbylten. «Ih — et Dameportræt? — maa jeg se?» Han snappede det fra hende — med en underlig Angst paa Billedets Vegne —, men noget fik hun dog kigget derpaa.

«Hun er ikke saadan meget — fix,» sagde Damen. «Men alligevel — — og rar ser hun ud.»

Hun tav lidt og var paa en Gang bleven alvorlig. «Aa hvor saa' hun egentlig rar ud. Og god. — Bare jeg maatte se det endnu en Gang, maa jeg ikke?»

«Nej» sagde Jakob.

«Jo! — aa jo!» vedblev hun bønligt. «Jeg skal jo ikke røre ved hende.» Hun talte nu helt anderledes; ogsaa Jakob var befriet fra hin uforklarlige Følelse fra før. — Billedet laa paa Bordet; hun betragtede det en Stund. «Saadan no'en skulde man ha kendt!» hviskede hun for sig selv. Pludseligt flyttede hun sig bort fra Chaiselonguen og sagde med vred Betoning:

»Naar De har saadan en Kæreste, hvorfor kommer De saa her? Fy, det er en Skam!»

Underligt var det at se, da en ny, naturlig, Rødme bredte sig over hendes Ansigt og skinnede gennem den sminkede.

«Det er aldeles ikke min Kæreste!»

«Pyh! vil De bilde mig ind, at De bliver rød for en Søster! — Men dette her er en Skam, véd De det! Saadan en Dame!»

«Hvad er det, der er en Skam?»

«At De kommer her, det véd De godt.»

«Hør nu,» sagde Jakob en Del forvirret. «Det var jo Dem selv, der tilbød mig Logis'et. Er det ikke et Gæstgiversted, dette her?»

Hun betragtede ham med ufordulgt Forundring. «Hvor gammel er De egentlig? Saadan en Snes Aar?»

«Omtrent sytten — men hvad kommer det . . .»

«Aa Gud, aa Gud!» udbrød hun pludseligt; der syntes at ligge baade Medlidenhed og Klage i Tonen. — Har De ikke noget andet Sted, De kan gaa hen?»

«Jeg kender ikke et Sted eller et Menneske i hele København.»

«Aa Gud,» sagde hun igen og rejste sig. «Følg med, De.» Dermed tog hun en Lampe og gik ind i et Sideværelse, et tomt og trist lille et; der laa en Madras paa Gulvet.

«Kunde De sove her, tror De? Jeg har ikke bedder.»

«Storartet,» sagde Jakob og lagde sin Voxdugspakke som et Hovedgærde.

«Her er et Sjal aa ligge over Dem, og et til. — Saa slukker De maaske selv Lampen?»

«God Nat.»

«God Nat.»

Inde fra det forreste Værelse hørte han endnu et «Aa Gud!» saa hjærteligt sukkende; og derpaa noget, der kunde være Snøften, men ogsaa kunde være Graad.

«Jeg forstaar ikke et Muk af det hele,» tænkte

han, men glemte alt andet over den Sødme at kunne strække sig og mærke Søvnen komme.

— Dybt og sundt sov han, hele den udslagne Nat. Men om Morgenen lød Damens Stemme til ham gennem Nøglehullet:

«De kan slippe ud paa Gaden gennem Gaarden og Porten.»

«Jamen Pengene —?»

«Jeg vil ikke ha en Øre — farvel — De.»

Jakob rystede uforstaaende paa Hovedet. Han efterlod alligevel en Krone i Vindueskarmen og forlod sit underlige Logis.

SYVENDE KAPITEL.

Præst, og Politi.

I Gaarden var der en Post; dér vadskede Jakob sig. Det kolde Vand over Arme, Hals og Hoved gjorde godt; Tankerne klarede sig. Han indsaa, hvor forkert han havde grebet Tingene an igaar; idag vilde han begynde fornuftigt med at gennemlæse Aviserne om ledige Pladser.

Gaarden var næsten ligesom en Brønd, mørk og snavset i Bunden, hvor han stod, og snavset op ad Murene, hvis mangfoldige Vinduer gloede ned paa ham. Han skyndte sig ud paa Gaden, men her faldt det ham ind, at han dog ogsaa burde betale for Vinen; og han tog i Gadedørens Haandtag, lidt ubestemt og nølende —

I det samme tiltaltes han af en mørkt klædt Mand, der langsomt passerede Fortoget.

«Unge Menneske! maatte jeg ikke tale et Par Ord med Dem, inden De gaar derop?»

Tonen var alvorlig og indtrængende; det var især Eftertrykket paa Ordet «derop», der bragte Jakob til at studse.

«De er meget ung,» vedblev Manden efter at have betragtet Jakob med et Blik, hvori denne troede at se en ham selv uforklarlig Medynk. «Har De noget imod at sige mig, hvor længe det er siden, De blev konfirmeret?»

«Lige nylig — et Par Maaneder siden,» svarede Jakob; der var noget ved denne alvorlige Mand, der indgød ham Tillid. Manden syntes at være omkring de tredive Aar, Ansigtet var sundt og ungdommeligt, Udtrykket tænksomt og energisk.

«Et Par Maaneder!» gentog Manden og rynkede Brynene, «og det siger De saadan frejdigt, med Øjnene lige ind i mine? — Et Par Maaneder siden! Plejer De saa hurtigt at bryde Deres Løfter og Tilsagn?»

«Løfter og Tilsagn?» gentog Jakob forbavset.

«Kom lidt med!» sagde Manden. Jakob fulgte ham ned ad Gaden, skønt han syntes, han burde være vred — men det var vel atter en af dette forunderlige Københavns Uforstaaeligheder.

«Deres Øjne,» vedblev Manden, «tyder paa, at De har Æresfølelse. — Det regnes for æreløst at bryde et Løfte til et Menneske. Ikke? Er det mindre æreløst, naar Løftet er aflagt til Gud —?»

«Jeg véd slet ikke, hvad De mener.»

— «Saah?» — Mandens Stemme blev meget streng. Han gik lige til Sagen og sagde nogle Ord, der bragte Blodet op i Jakobs Kinder og Hjærtet til at banke af Skam og Undseelse. «Var det maaske ikke det Hus, De vilde op i?»

«Jeg anede det ikke, hvad det var,» sagde Jakob med halvkvalt Stemme. Han var opfyldt af Væmmelse

og dertil af Flovhed over selve sin uskyldige Uvidenhed. «Jeg logerede dér i Nat, i Bagværelset; jeg troede, det var et Gæstgiveri. Jeg er fra Landet, jeg søgte bare Arbejde i København.»

«Hm» sagde Manden. Men derpaa, efter i nogen Tid at have betragtet Jakob, udbrød han:

«Jeg tror Dem. Folk siger nok, at vi Præster er lettroende. Jeg tror Dem nu alligevel, for Deres Bliks Skyld. — De søger Arbejde? Hvad er De oplært til?»

«Landmand.»

«Hvorfor søger De saa Arbejde i København?»

«Aa det er en lang Historie,» sagde Jakob.

«Fortæl mig den.»

«For Resten vilde jeg allerhelst arbejde ude paa Landet,» sagde Jakob, der efter en Dags Bekendtskab hadede København.

«Fortæl mig nu Deres Historie. Maaske jeg ogsaa kan skaffe Dem Arbejde.»

Jakob tav. Det gærede i ham: han følte en barnlig Trang til at aabne sig, men ogsaa sin indesluttede stive Naturs Sky derimod. Da hændte der ham dette underlige, Mage til hvad der var vederfaret ham den foregaaende Aften: fra uendelig lang Tid tilbage fremsteg et Minde om F a r — nej Minde kunde det ikke være, for Præsten lignede slet ikke — men det var alligevel noget, der gjorde blød og barnlig og fuld af Tillid, noget som at være hos sin Far —

«Fortæl mig det kun, min Ven!»

Jakob begyndte — i knappe Udtryk og afbrudt af stridige Pavser — at fortælle om, hvordan de maatte gaa fra Gaarden, hvordan Moderen var død, og Faderen — nej det med Faderen sprang han over —; saa hvordan han kom fra Skolen, og nu Rejsen til København, og hvad han dér havde oplevet. Den unge Præst hørte til, gaaende ved hans Side.

«Og Deres Livsmaal er nu —?»

«Arbejde.»

«— Og saa?»

Men her tav Jakob. Han gjorde sig fast, og tav.

— — De mødte en Politibetjent; denne iagttog Jakob, studsede, vendte om og fulgte efter. Betjenten vinkede ad en anden Betjent; denne syntes ogsaa at studse; de tog Notebøger frem, konfererede og fulgte saa begge to efter. Da Præsten og Jakob standsede ved en Gadedør og lode til at ville gaa ind, traadte den første af Betjentene frem og sagde høfligt:

«Undskyld, Hr. Pastor Brink, men Deres Fyr dér passer til Signalementet; ham maa vi have fat i.»

«De maa tage fejl, Jensen; det er en ung Mand, der besøger mig.»

Jensen smilede (over Præsternes Godtroenhed i Almindelighed eg dennes i Særdeleshed):

«Undskyld, men vi kender Fyren, navnlig paa den Voxdugsbylt. Han har igaar overfaldet Restauratør Madsen i hans Hus og har desuden snubbet noen Penge — De er arresteret, unge Menneske, følg med!»

Men Jakob — uden Tid til fornuftig Eftertanke, uden Tid endog til harmfuld Modsigelse, blot følgende en instinktmæssig Selvopholdelsesdrift, en Slags Dødsangst for Fængsling og Politi — han snoede sig ud mellem Betjentens Hænder, huggede sig løs, flygtede, styrtede afsted — — snart genlød den stille Gade af af ilende Folk, Trilren af Fløjter, og Raab: «Stop ham! — Stop Tyven!» —

«Hvor rap han er!» udbrød den unge Præst i uvilkaarlig Beundring — «se, han smider ham af sig — nu har de ham — nej igen — — herlig Knøs — nu om Hjørnet — — naa, de faar ham jo tilsidst alligevel!»

Han strøg sig over Pande og Øjne og mumlede: «Igen en af disse Skuffelser. Ham troede jeg dog. At

jeg dog aldrig kan lære af Livet!» Dette sagde han med en vis Lidenskab; derpaa steg han op ad Trapperne til sit ensomme Værelse.

OTTENDE KAPITEL.

Kongeblod! Asablod!

Pastor Brinks Dag gik hen med anstrengende og mangeartet Arbejde, ude og hjemme, mest selvpaataget og ulønnet, alt i den Sags Tjeneste, han holdt for hellig. Han var en meget kendt Mand i indre Missions Tjeneste, elsket af mange, spottet af flere, men i Virkeligheden agtet af alle.

Det var i Mørkningen; Brink sad, som sædvanligt inden han tændte Lampen, og gennemgik i Tankerne den forløbne Dags Hændelser, om hans Gerning kunde paaregne en nok saa liden Frugt, eller om det alt var som Skrift i Sandet. — Hans Mine var denne Aften mere end sædvanligt bekymret.

Da hørte han Skridt paa Trappen, hurtige, forsigtige Skridt — nu bankede det paa hans Dør.

Det var Jakob Erlandsen. Flænget paa Tøjet, udaset, hidset af Angst, ulig sig selv.

«Jeg kom løs af dem,» stønnede han, «gemte mig, løb — aa — løb; Pakken kastede jeg i Kanalen for ikke at blive kendt — siden gemte jeg mig — saa fandt jeg endelig Deres Gade — endelig — maa jeg være hos Dem i Nat?»

«I Guds Navn, ja,» svarede Præsten.

«Tak; tror De mig da? Jeg har virkelig ikke, nej aldrig, jeg har ikke stjaalet —»

Og Præsten glemte sin Selvformaning og sine Forsætter og troede paa ny dette unge Menneske, hvem alt Skin var imod, troede ham blot paa Klangen af hans Stemme. Saa tændte han Lampen og bad Husholdersken sætte Mad for Gæsten.

«Nej tak,» sagde Jakob uvilkaarligt, men spiste dog. Imens redte Husholdersken efter Ordre et Leje paa Sofaen, men af og til saa' hun hen paa Præsten og rystede misbilligende paa Hovedet, thi Jakobs forkomne Skikkelse syntes hende ikke beroligende. — En Gang saa' han op og sagde: «Det er meget kedeligt, al den Ulejlighed, jeg gør Dem», og da var hans Blik meget aabent og barnligt. Men Husholdersken saa' ikke dette, svarede blot stramt: «Ja saa.» — Da skød Jakob strax Tallerkenen fra sig og stirrede med rynkede Bryn ud i det tomme.

«Naa min Ven,» sagde Præsten venligt, da de vare ene. «Nu sover vi først, og saa — ja De vil vel hjem snarest?»

«Nej,» svarede Jakob hurtigt. «Nej» — han saa' sig hjælpeløst om — «jeg vil —. Arbejde».

«Hvad er nu det?» sagde Præsten og smilede lidt — thi Jakob havde rejst sig op og gjorde virkeligt Mine at gaa sin Vej. «Vil De nu bare — det bedste for Dem nu er at komme til at sove. — Saadan. Se saa.»

— Jakob havde lagt sig paa Sofaen; Præsten sad ved sit Bord og skrev Breve. En Gang imellem rejste han sig, som han havde for Vane, og gik tænkende op og ned ad Gulvet. Da han opdagede, at Jakob fulgte ham med Blikket, gik han af en Slags Forlegenhed hen og glattede paa Sengetæppet, sigende: «Sover vi ikke endnu, hvad?»

En sær stærk Bevægelse greb Jakob ved denne lille Ytring af Omhu, igen denne usigelige Følelse af at have en Far eller en Mor; men ogsaa Præsten blev underligt bevæget, og for at skjule denne Bevæ-

gelse sagde han spøgende: «Naa saa du vilde løbe fra mig, vilde du!!»

Dette «du» kom overraskende for dem begge. Et Vidnesbyrd om, hvor dybt nede fra Opdragelses og Vanes Bund det grundliggende Forhold mellem Mennesker — Broderforholdet — undertiden kan bryde igennem.

«Hør nu,» vedblev Præsten, atter gaaende frem og tilbage, «jeg forstaar jo nok, at De ikke ønsker at komme hjem saadan helt uden Resultat. Men Arbejde her i Byen — naa, De vil jo ogsaa selv helst herfra, sagde De. Nu har jeg skrevet til en Ven, jeg har i Norge, en udmærket Ven og Slægtning, ved Mjøsund i Norge; jeg tror næsten, han baade kan og vil — det var jo nærmest Landbedrift eller sligt? — naa, mere derom imorgen —»

«Tak! tusind — aa Hr. Pastor, jeg har saa daarligt med at sige Tak; og saa er det dog det, jeg altid maa —»

«Naa. Naa. — Imidlertid faar De bo hos mig, til Svar indløber — — — Unge Menneske!» tilføjede han med kunstig Strenghed, «min unge Ven, vi skylder hinanden den Slags; det er jo derfor, vi er Medmennesker! Hvad, véd De ikke det?»

«Det er godt nok, Hr. Pastor, men —»

«Snik snak. Hør» — tilføjede han blødere — «vi maa begge tro, at det er Vor Herre, som har sat os to sammen idag. — Jeg har ogsaa haft min Tid, hvor jeg trængte til andre Mennesker — og de hjalp mig —»

«Men ikke saadan vildtfremmede.»

«Ingen Mennesker er vildtfremmede for hinanden; vi er alle Sødskende» — og som den praktiske Mand tilføjede han:

«De bør nu imorgen tidlig skrive til Deres — — denne Assessor, eller hvad De nu kaldte ham — lidt

Forpligtelse maa han da føle — naa, jeg kender jo ikke Forholdet —»

«Nej det er udelukkende mig, som — de véd slet ingenting af derhjemme.»

«Naa ja — men De maa virkelig skrive; der er jo Politiet, véd De; Deres Identitet maa De jo kunne bevise. Hør — i Fald — hvis nu denne Assessor — — De har slet ingen Penge?»

«De var i Pakken, den jeg smed i Vandet — jeg var nødt dertil, jeg maatte jo slippe væk —»

«Hm. Ja. Naar jeg nu lægger ud for Dem til Deres Rejse til Norge, og lidt Klæder . . . God Nat,» skyndte han sig for at spare den anden for Tak. «Gud beskytte dig, min lille stakkels Bror, nu i din Søvn, og altid.»

Han gik ind i det andet Værelse og lukkede Døren efter sig.

Hjærtet hamrede i Brystet paa Jakob, da han laa dér alene.

Sove? Hvor kunde han sove? Hvor kunde han sove, naar denne Mand — denne fremmede Mand — oven i Købet bød ham Penge?

«Penge. Penge. Penge,» mumlede han og knyttede Hænderne. «Først er der Sognet, som holder Far. Saa er der, saa er der —» og han opremsede i Tankerne alle de mindre «Gældsposter» hjemmefra. Saa kom Karen nu tilsidst og sendte ham Penge — «men det kunde han nu Gud ske Lov ikke gøre for» — men saa igen ham her! Aa hvor haabløst, aa den Ydmygelse, den evige Taknemlighed, den — u ha!

Hjærtet hamrede, og det værkede i Hovedet.

Siden faldt han lidt hen, og nu gik Billederne i Virvar gennem hans Sjæl. Først de sidst oplevede Tings Billeder, og de syntes hvide, eller røde, eller grønne. Siden ældre Tings Billeder; de vare doucere farvede: blaalige og derefter graa. Der var Hvile og Sødme deri; han er oppe hos Far paa det gamle Gavlværelse; de tale om Slægten, dens Ælde og Højhed. «Der er Kongeblod i dig, min Søn; du skal rejse Slægten.» Drengen peger paa «Røde Ran»: «Vi er ældre endnu, Far, vi er lige fra Aserne, og fra Jætterne!!» «Mand efter Mand,» nikker Far. «Du maa rejse vor ældgamle Stamme.» «*Ultima progenies . . .*» — men nu flammer det pludseligt brandrødt for hans Øjne, en paasat Lue blusser over Tvejstrupgaard; «Karen!» raaber han uvilkaarligt, og finder sig siddende oprejst i Sengen, med voldsomt bankende Hjærte.

Han søger at samle sig, og husker, hvor han er.

Jeg tiggede om at være her. Tigget hat jeg. Jeg spiste hans Mad ligesom en anden Tigger. Jo du skulde rejse Hvideslægten! Jo du ser mig ud til det! Kongeblod! Asablod! — Her ligger jeg som en Tigger i hans Seng.

Husholdersken kom han til at tænke paa; han huskede Klangen af hendes «Ja saa»; da susede Blodet op for hans Øren af Skamfølelse. «Nej,» tænkte han; «det kan jeg idetmindste . . .»

Det var ikke et normalt Menneskes Handling, den, han nu gjorde. Han sprang ud paa Gulvet, drog i Hast Klæderne paa sig, lukkede sig ud ad Døren — alt i største Stilhed. Saa listede han sig ned ad Trapperne; først dér tog han Støvlerne paa. Nu var det at faa Gadedøren op — jo. — Ætter ude paa Gaden.

«Tilhøjre eller tilvenstre? Det vidste han ikke; det var jo ogsaa aldeles ligegyldigt. Det gjorde ondt i Hovedet; der var ogsaa noget ligesom Kvalme; han

frøs, eller ogsaa var det for varmt, en af Delene. Gaa bare frem! nej han magtede det nok ikke . . .

— Et Kvarterstid efter stødte den patrouillerende Politibetjent paa en vagabondagtig Skikkelse, der laa udstrakt paa selve Brostenene. Han purrede ham op som en anden fuld Bølle og fik ham ved en Kollegas Hjælp transporteret til Politistationen.

Her genkendtes han som den unge Person, de havde været paa Jagt efter om Formiddagen for Overfald og Tyveri.

— Asablod! Kongers Ætling!

«Jeg varede Dem nok ad,» sagde Pastor Brinks Husholderske næste Morgen tidlig til sin Husbond. — «Jeg haaber da til Gud, at Pastoren drejede af for Deres Pengeskuffe. Buffeten svarer jeg for; den lukker jeg altid selv.»

Pastor Brink havde intet at svare. Han skammede sig paa ny over sin evige Godtroenhed.

«Ja de Præster!» tænkte Husholdersken.

NIENDE KAPITEL,

hvori Assessor Gram fremdeles hævder sit Køns Overlegenhed.

Næste Dags Eftermiddag sad Familien Gram i sin Dagligstue ved Eftermiddagskaffen — en vis højtidelig Siesta og Forventningstid i den Familie, thi Posten plejede at komme ved det Lag.

De tænkte alle paa den nys bortrejste Jakob, om der mon vilde komme Brev fra denne selvraadige Dreng, hvor han nu var, og om han havde «faaet Arbejde». De tænkte paa ham hver paa sin Maade: hos Assessoren, hvis Curator-Samvittighed ikke var rigtig god, ytrede det sig ved en noget højrøstet og pralende Snakken op, nemlig om alle andre Emner end just Jakob; hos Tante Nathalie ved mistvivlende Antydninger og søsterlige Stiklerier; hos Karen endelig ved Tavshed og et aandsfraværende Væsen.

«Nej Ahrenkiel, sagde jeg» — det var Assessoren, der talte (og det bør bemærkes, at han naturligvis aldrig havde tiltalt Hofjægermesteren med «Ahrenkiel») — «nej Ahrenkiel, sagde jeg. Og De, lille Frue; det, der skal gøre Deres Mand rask, det er ikke Maltøllet eller Medicinal-Tokayeren eller Pastor Bregne og de Grundtvigianere, som render om her i Huset —»

«Det sagde du jo slet ikke, Peter.»

«Jo gu sagde jeg saadan noget. — Nej, sagde jeg. De gaar og tænker for meget paa Gaardens Avling og Pløjning og Kréturet og den Slags, og saa bliver De nervøs. Jeg kender Dem. For Pokker, tænk paa noget andet, noget glædeligt, sagde jeg, saa skal De se. Tænk for Eksempel paa det unge Hjem paa Tvejstrupgaard, paa Børnenes Lykke — det véd jeg sgu da er glædeligt.»

«Meget taktfuldt af dig, Peter.»

«— — Saa kommer Kaj ind i det samme — et smukt Menneske, brillant at se paa, og brav i Hjærtet» (dette sagde han med et skjult Blik paa Karen) — «og saa siger Kaj — han er min Sandten det bedste Hoved i Familien — «Far,» siger Kaj, «du skulde tage Verden lettere ligesom vi andre!» «*Recte tu quidem*», siger saa jeg, hvorpaa Kaj ler og dunker den gamle gemytlig i Ryggen. «*Recte tu quidem*» Nathalie, er Latin, Ciceros den 5te Bog, og betyder saa meget som: «Det har du skam Ret i.» Ciceros den 5te — man kan Gud ske Lov sine Klassikere, haa.»

«Tvivler ikke om det, Peter. Saa véd du vel ogsaa, hvad «Curator» betyder paa dansk?»

»Hvad mener du med det?» fo'r Doktoren op. Han havde hele Tiden været stærkt irriteret, men hidtil skjult det under sin støjende Snakken op.

«Aa det var noget, jeg kom til at tænke paa,» svarede Nathalie.

«Tænke. Tænke — det er noget, I Fruentimmer ikke skulde give jer af med,» sagde han arrigt og skred ind i sit Kontor, smækkende Døren efter sig. Dér anbragte han sig i Lænestolen og betragtede sine Reoler med de græske og latinske Bøger, af hvis klassiske Titler han hentede sig Trøst og Bestyrkelse af sin Mandighed.

— Saaledes var han allerede mild og god, da Karen lidt efter kom ind til ham med hans halvuddrukne Kaffekop samt med Posten.

«Der er ogsaa et Telegram, sagde hun, da Faderen greb efter Avisen. Hun blev mod Sædvane staaende og saa' meget bekymret ud. Han klappede hende paa det glatte brune Haar og sagde (vel vidende, hvad de begge tænkte paa):

«Han? han klarer sig skam nok, den Fyr. Aldrig

værd at grublisere over ham. Stor stærk Prygl; han kommer nok ind i noget.»

«Der er det Telegram, Far.»

«Jeg for min Part» vedblev Assessoren, «har nu altid syntes bedre om Kaj. Naa, ja, Telegrammet.»

Karen blev staaende og iagttog Faderen, mens han læste.

«Hvad for noget?» udbrød denne. Fra Politiet i København?» — «Har man hørt Mage til Sludder!» Han kastede Telegrammet hen ad Bordet: «Ja de Herrer Politimennesker, de render godt rundt!» Han lo, men Minen var befippet og ængstelig.

«Nathalie!» han rejste sig og raabte ind ad Døren. «Nathalie! har du — — har du nogensinde taget og givet denne Jakob 50 Kroner i Guld? — Naa det manglede sgu ogsaa bare — Karen, vil du lade Papiret ligge!!»

Men hun havde allerede læst Telegrammet; hun stod med det i Haanden og stirrede ud for sig.

Han snuppede Papiret: «Nu skal I bare høre:

««Assessor Gram, Tvejstrup.

Man forespørger tjenstligt, om De har overdraget nogen ung Person ved Navn Jakob Hvide Erlandsen Kroner 50 i Guld? Kan Fotografi tilvejebringes for at godtgøre Arrestantens Identitet? — Carlsen, Politiassistent.»»

Saadan bliver man ulejliget! Med Sludder og Vrævl og Misforstaaelser — jo det er det begavede københavnske Politi — for den Fyrs Skyld, den forb — Saa, Nathalie, nu har du udrettet, hvad du vilde; det er Følgen af dine «Formynderpligter», nu sidder vi net i det; mange Tak, Nathalie!»

«Arrestanten!» gentog Tante Nathalie efter Telegrammet.

«Nej hør véd du hvad, stjæle gør han sgu ikke. Det er givet. Og *pro secundo* er det ogsaa givet, at vi ikke har givet ham de 50; *ergo* følger deraf, at det ikke er ham. Gud ske Lov, man kan da sin Logik.»

Tante Nathalie: «Jeg tør dø paa, han ikke har gjort noget uhæderligt. — Men det maa dog være ham, for hvor kunde han ellers referere til dig.»

Assessoren: «Aa, «referere.»» (Efter en Pavse; højtideligt:) «Karen; jeg vilde have skaanet dig, men nu ser du selv, din Tante vilde ikke. — Ja, mit Barn, jeg har længe anet det: «Jakob er ikke den, I ansaa ham for. Vi er nødt til at tilstaa, at Jakob har tilvendt sig 50 Kroner et Steds, og saa . . . Ti, mit Barn, intet Forsvar. Kaj kunde aldrig . . .»

Tante Nathalie: «Ja men det er jo en Misforst —»

Ass. (opfarende): «Maa jeg ogsaa faa et Ord indført?? — (Pavse; sindigere:) Tja! jeg siger blot: Hvis er Skylden? Hvem opfordrede mig til at tage mig af ham? — Men deraf lærer man, hvad Fruentimmerforstand er. *Mulier, mulieris*, femininum efter tredje. Skulde være masculinum efter Endelsen, men hører til Undtagelserne. Kun femininum, Nathalie, haa.»

Tante N. (alvorligt): «Vi har stort Ansvar: vi lod det Barn slippe os saadan af Syne ind til det farlige København. Nu maa du for alle Tilfældes Skyld vedkende dig de 50 Kroner, Peter.»

Ass. (forbitret): «Naa saa det maa jeg! Ja du skal faa at se, hvad jeg maa. Hit med — hvor er nu Blækhuset — og Papir — ind med jer begge to, at jeg kan skrive i Ro — jo jeg skal skrive, skal jeg — ind med jer» (smækker Døren i for dem).

Tante N. (til Karen): «Du skal ikke tage det saa forskrækkeligt. Du kan jo nok begribe, det med Jakob er en Misforstaaelse.»

Karen: «Tante, det er mig, der har givet ham de 50 Kroner.»

T. N. (efter en Pavse): «Du?»

K. (sagte): «Jeg havde jo selv de Penge.» — (Urolig) «Men nu maa jeg sige det til Far; før turde jeg ikke.»

T. N.: «Nej vent heller, til det har sat sig.»

K.: «Ja men nu skriver han jo det Brev, og saa tror de derinde, at Jakob er en . . .» (bryder pludseligt ud i kort Hulken, men tvinger sig med Magt).

T. N.: «Jeg tror ikke, din Far skriver saadan.» — (Tankefuld): Naa saa du . . .!»

K. (med sænket Hoved): «Vi har altid leget sammen.» — (Pavse).

Ass. (raaber ind ad Døren): «Nathalie, skaf mig et Frimærke.»

K. gaar hen og tager hans Haand: «Far, det er mig, der gav ham de Penge; jeg syntes, det var Synd, han slet ingen Ting havde.»

Ass. staar et Øjeblik forbløffet, derpaa sukker han lettet og siger hoverende til Tante Nathalie:

«Pigebarnet har fuldstændig Ret, og du Uret. Det var stor Synd mod Drengen, og det skulde du have tænkt paa, hvorfor gav du ham ingenting? Sende saadan et Barn ind til København?» (Kysser Karen).

T. N.: «Ja det er galt, men du var da mindst lige saa nær.

Ass. ler overlegent: «Hør nu bare først, hvad jeg har svaret Politiet: ««Jeg undlader ikke at meddele Hr. Politiassistenten, at nævnte Jakob Erlandsen ganske rigtigt har modtaget 50 Kroner i Guld af mig, og bedes han løsladt. Peter Gram, Distriktslæge.»» Ha ha ha; næh — vi er Situationen voxen, hæ.» Derpaa til Karen, ængstelig: «Du har vel ikke ogsaa Fotografi af ham? Naa Gud ske Lov. — Nathalie, vil du lade mit gule Overtøj banke, jeg skal i Praxis, til Ahrenkiels — Vil du med, Karen?«

T. N.: «Du kan da ikke køre til Elleholm i det Tøj, Peter.»

Ass. (rasende): «Det skal jeg sgu vise dig.»

Og kort efter rullede han ganske rigtigt af Gaarde i sin Gig, lysende som en Høstsol, sejrrigt mumlende: *præsta te virum.*» — Karen var ikke med; hun gik oppe paa sit Værelse og havde travlt med noget; Tante Nathalie lyttede nogle Gange efter hende, men spurgte ikke.

TIENDE KAPITEL.

En mislykket Rejse.

Anden Dags Formiddag efter Jakobs Arrestation aabnedes Døren til hans Lokale, og Betjenten meddelte — ikke uden et svedent Smil —, at en ung Kvindeperson havde faaet Lov at besøge ham.

Strax efter traadte Karen ind.

«Jakob,» sagde hun uden Indledning, «nu bliver du fri. Saa snart Fars Brev kommer. Jeg har talt med Assistenten og fik Lov at se dig.»

Jakob havde forbavset rejst sig; de stode en Tid tavse overfor hinanden. Det var tydeligt at se, at hun med Magt holdt Graaden tilbage.

«Hvordan er du —? Véd din Fader og Tante det?»

«Nej — jo nu; jeg skrev en Billet derom igaar Aftes, før jeg gik. Jeg syntes, jeg maatte vide lidt Besked. Der gaar Tog Kl 12, saa kan jeg være hjemme inden Aften.

«Du har udsat dig for megen Ubehagelighed, Karen. Saa har du ogsaa lagt en hel Del Penge ud for mig. Det var venligt af dig.

Hans Tone var, trods Anstrengelse for det modsatte, hverken varm eller en Gang venlig; thi i sit stille Sind indregistrerede han Karens Rejse som en ny ydmygende Gældspost. Og selve dette: at maatte vise sig for hende her, og saadan! . . . Under et mat og forlegent Smil ulmede Forbitrelse i ham. —

Efter en trykkende Pavse begyndte hun: «Vil du virkelig ikke fortælle mig . . .», men det var hende ikke muligt at faa mere frem.

«— hvordan jeg er kommen her,» fortsatte han med et bittert Blik omkring i det triste Rum. «Jo, man beskyldte mig for Tyveri, og tilsidst fik man fat paa mig; det er det hele. — Saa har vel Assistenten, som holdt Forhør, telegraferet til jer om mig, kan jeg tænke?»

Hun nikkede. «Men hvordan gik det hele til med dig?»

«Aa det er saadan en lang Historie. — Jeg forudsætter, du ikke tror, jeg er Tyv — ja det er sandt, du véd jo, hvordan jeg kom til de Penge.»

Hun saa' paa ham med et langt bebrejdende Blik. — «Du spørger ikke en Gang til din Far?» sagde hun omsider.

«Far,» sagde Jakob heftigt. «Han maa ikke vide noget af dette her. Hører du, aldrig!»

«Nej» svarede Karen. «Men hvad vil du nu tage dig til, Jakob. Eller kommer du hjem?»

«Hjem? — Kender du mig saa daarligt?»

Nu kom Betjenten og kaldte Jakob op til Assistenten. «De bliver fri nu, tænker jeg. Og i Anledning af Affæren med Madsen, saa tænker jeg nu, da vi kender Omstændighederne, at De slipper med en Advarsel.

«Farvel, Jakob.» — Er der ellers nogen Hjælp, som du — saadan trænger til?» vovede hun at tilføje.

«Nej tak. Jeg vil for Fremtiden helst være min egen Hjælper. Jeg skal let faa Arbejde. Farvel, og tak for alt godt.»

Det lød som en Afvisning. Hun var bleven bleg og betragtede ham med et fast Blik, et forbigaaende Glimt af at kunne byde selv ham Trods, naar Mishandlingen blev for stærk. Men derpaa, da hun saa', hvor stakkels han var, smeltede det vrede i hendes Øje.

Han følte lidt af sin Uret og sagde: «Jeg kan ikke være anderledes. Du kender mig ikke rigtigt; jeg maa være — selvstændig!»

«Ja ja da,» sagde hun og rakte ham Haanden til Farvel.

— Karen gik med bøjet Hoved ned ad Jærnbanestationen til. Og inde i Kupéen sad hun længe og tørrede sine Øjne.

Men paa den lange Rejse — og mange Gange siden — fandt hun en fattig Trøst i den Tanke, at «Selvstændighed» er en storartet Egenskab.

ELLEVTE KAPITEL.

Til Arbejde — Liv eller Død.

Jakobs bitre Stemning havde nær bragt ham i ny Ulejlighed overfor Assistenten, der dimitterede ham. Konflikten med Politiet og mest den «Advarsel», han modtog, havde bragt en sand Proletar-Trods op i ham.

Han forlod Politistationen med den faste Beslut-

ning hellere at forgaa, naar han ikke kunde faa Arbejde, end for Fremtiden at modtage gratis Bistand af noget levende Menneske. Han svor ved sig selv paa denne umulige Beslutning og bed sig derpaa fast i Overvejelser om, hvilken Dødsmaade han vilde vælge til at forekomme Sulten med, om det nu ikke lykkedes at faa Arbejde idag eller imorgen. Disse to Dage gav han sig selv.

Saa truende mørk var hans Mine, at Folk formeligt gik af Vejen for ham. Han saa' det med Tilfredshed.

Arbejde! — Og fik han det — lige meget hvilket — saa var det ydermere hans faste Beslutning at holde sig skjult for dem derhjemme, disse «Velgørere». Ingen skulde vide, hvor han var, indtil han kunde begynde for Alvor at afbetale. Den store Stund, naar han kunde begynde!

Flere Gange i disse forløbne Dage havde han paa Gader og Stræder hørt «Socialistmarchen» synge. «Til Arbejde, Liv eller Død.» Denne Tilføjelse: «Liv eller Død», der altid før havde forekommet ham meningsløs, den fik nu for ham den simple, skarpe Mening, skarp som Døden selv: enten faar jeg Arbejde, og saa vil jeg fortsætte Livet; eller ogsaa faar jeg ikke Arbejde, og saa: Døden.

To Dage altsaa.

— Men nu er det kun halvanden Dag, thi Klokken er tolv. Imorgen Nat, saa — —

— Ud ad en Port strømmede en Drengeskare: Skolebørn, der fik fri nu.

Nu vel — det var da et Forsøg værd — det var rigtignok aldrig faldet ham ind før at søge «Timer», halv Dreng, som han var — men han havde da før læst med Smaadrenge, og 4de Klasses Hovedexamen havde han da ogsaa.

Han var ved at ringe paa Klokken til Skolebestyrerens Kontor, da en Herre kom forbi paa Trappe-

gangen, en yngre Mand, Lærer formodenligt. Jakob lagde Mærke til, at den anden ligesom mønstrede ham med Øjnene; saa saa' han selv ned ad sig: det lod sig ikke nægte, Tøjet var laset, og, hvad der var det værste, Skjorten var snavset — Kraven var vist værre endnu — og Pakken med Linnedet i var borte — og Pengene —

Saa ud paa Gaden igen.

Nej det gik jo ikke med «Arbejde.» Altsaa — — Ja der var jo Præsten fra forleden. Gaa op og tigge altsaa. Og efter det passerede! Tigge nok en Gang! Nej! nej! nej! —

Mon det var for tidligt allerede idag, allerede nu, at søge den sidste Udvej? Nu var det altsaa at vælge. Hænge sig? drukne sig? var der meget andet? Sult var vist i alt Fald den værste Død —

Uvilkaarligt styrede han ned ad Havnen til. En Fortælling randt ham i Hu, som han en Gang som lille havde faaet i dansk Stil i Skolen. Fortællingen om Drengen Whittington, der vilde drukne sig, fordi han ikke kunde faa Arbejde, men blev standset af Kirkeklokkens Klang:

«Whittington,
Whittington,
Tre Gange Lord-Mayor af London!»

Hvad om en Klokke nu begyndte at tone for ham:

«Jakob Erlandsen,
Jakob Erlandsen,
Du skal rejse Hvide-Slægten!»

Rejse Hvide-Slægten, samle Jorderne, skue fra det knejsende Tvejstrupborg over Ens egne Agre og Enge, saa langt Øjet kunde række — — jo jeg skal love for det, jeg skal love for det!

Men det flimrede for hans Øjne af disse Agre og Enge, solbelyste, frodige, allesammen hans egne, Slægtens urgamle Eje. «Jorden, Jorden!» havde han en Gang udraabt til Karen. Der er Magt i dette «Jorden», mystisk Magt over Sindene hos en gammel jordbesiddende Slægt. Fædrenes Jord, selve Muldet, Grunden. Men nu!!

«Whittington,
Whittington!»

Vilde der ingen Klokke lyde?

Men derimod klang i hans Øre den afbrudte Linie af Socialistmarchen:

«Til Arbejde — Liv eller Død!»

— eller ogsaa var det blot for hans Fantasi, den klang —

Der kom en Mand hen til ham og tog høfligt til Hatten. Jakob troede at have set ham før, men kunde ikke henføre ham.

«Undskyld», sagde Manden, «har De Lejlighed, saa kan vi maaske tale sammen idag. Jeg mente, da De kom paa samme Tid, og stod saadan og saa'.»

Jakob opdagede nu, at han var helt nede ved Havnen, og at han uden at vide af det stod paa samme Sted som iforgaars. Barken laa der, den bøjkottende Gruppe stod der, han selv maatte have staaet der længe og set paa alt dette uden at vide det, thi han vaagnede som af en Drøm.

«Er De ledig? eller er De maaske slet ikke Arbejder?» spurgte Manden. Jakob saa' nu, at det var Manden fra iforgaars, Anføreren for den bøjkottende Gruppe. Der var skiftevis Vagthold dér mod Skruebrækkere.

«Jeg søger Arbejde — hvadsomhelst».

«Sagen er,» vedblev Manden,» Kammeraterne syntes godt om Deres Optræden iforgaars.»

Jakob erindrede ikke nogen fortjenstlig Handling af sig, men han saa', at de strejkende Arbejdere derhenne løftede paa Huerne, saasnart han saa' til den Kant.

«Saa er der det, vi allesammen lagde Mærke til: der er noget aparte ved Dem. De ser ud til at vide, hvad De vil. En Viljes-Mand.»

«Jeg vil have Arbejde — Liv eller Død,» tilføjede Jakob mekanisk.

«Deres Haand, Kammerat!» sagde den fremmede, og i samme Øjeblik gav Gruppen derhenne et Hurra fra sig.

TOLVTE KAPITEL,

hvori Jakob omsider faar Arbejde.

Manden vedblev: «Hvad er Deres Profession som Arbejder, eller er De mere saadan hvad man kalder «Herre?» Deres Dragt tyder paa det ene, men Deres Ansigt paa lidt af hvert.»

«Jeg har 4de Klasses Hovedexamen.»

«Slags Student, altsaa. Aa» (sagde han til Arbejdergruppen), «jeg gaar lidt med Kammeraten her. Klokken 4 bliver I afløst. — Vil De gaa hjem med mig paa Kontoret?»

Han gik afsted med Jakob.

«Student er godt. Er De Taler? Ikke? saa skrive da. De kan gøre Prøveskrift for mig med det samme. Behøver ikke at være Politik just; det Fag er for Tiden i ganske gode Hænder hos os. Jeg er Redak-

tøren, Claudius Nielsen. Bladet hedder «Proletaren,» véd De.»

Jakob skottede til Manden: det dagligdags jævne, der ellers var over ham, veg, naar han talte livligt, for noget originalt og intelligent. Blikket især, det var et Fører-Blik.

«Og jeg hedder Jakob Erlandsen».

«Jakob Erlandsen? ja noget skal man jo hedde. Det lyder ellers stygt gammelt — var der ikke En i Middelalderen, en Herremand eller anden Tyran —? man glemmer saa meget. Naa det er jo lige fedt, hvad man hedder, naar man bare er. Det ser De mig ud til: være noget, en Personlighed.»

Der var noget i dette, der stødte an imod Jakobs inderste Natur. Men han skød det bort og sagde:

«Jeg skulde gøre Prøveskrift, sagde De?»

«Vi trænger til noget i Causeri-Faget. Beskrivelser — Tingene selv — hvad De hører og ser — lægge lidt Glans derover — Studenterstil! — Gid jeg selv var Student, det savner man saa tidt i min Stilling. — Jo, for Exempel gøre Prøve med det, der ligger lige for — hvad De ser paa nu; hvad ser De?» Han standsede og gjorde en livlig pegende Gestus med Armen. De vare i snævre Gader, et Fattigkvarter.

«Hvad jeg ser? — Husene — Gaderne — Menneskene —»

«Rigtigt. Og hvad ser De i Menneskene? Hvad Udtryk er fælles for dem? Træthed, synes De ikke? Træthed. Som om ingen af dem rigtig levede. Jeg skal sige Dem, disse Folk her i Kvarteret er alle utilfredse. Den, der er utilfreds, lever ikke rigtig. — — Husene? Gaderne?: Fængselsmure; Bunden af Brønde; og dér skal Mennesker leve. Der er raakoldt her, graat, taaget;: men ser De Solen paa Taarnet derhenne: der er Solskin i andre Kvarterer af Byen. Nu vel: skriv nu om Solen, der bryder ind over Fattigkvarteret,

det ogsaa. Skriv nu om alle disse Ansigter, der lysne op paa en Gang. Har De set saadan noget? Det er et sjældent Syn. Har De set en fattig blive rig? Fattigmands Sol, det er Guldet. Lad Solen komme til Arbejderne; de andre har haft den længe nok! — — Kan De skrive om det?» vedblev han. Nu flammede hans Øjne.

«Jeg véd ikke,» svarede Jakob. «Selv har jeg kun set fattige blive endnu fattigere.»

«Godt svart. — Men naar Taagen bliver endnu tættere, og tung, og er ved at kvæle Folk, saa kommer — saadan hen ad Nattetid — et pibende Vindstød, et til, en fejende Blæst, en Orkan — har De set en Orkan i en stor By? Jeg har set den i Amerika — Bulder og Torden og bragende Nedstyrtninger. Og naar Solen staar op næste Morgen, saa ligger Byen i Ruiner; hvad der var nede, er oppe; hvad der var oppe, er nede. Men Taagen er væk, de kan begynde at bygge igen, de, som ikke er døde. Revolution — kan De skrive det? — — Saa' De nu alt det i disse Gader og Huse? Jeg ser det. Jeg kan ogsaa nok tale om det, holde Folketale, men saadan rigtig skrive — jeg gør Fejl i de fremmede Ord — gid jeg var Student. — — Naa, her er «Proletaren»s Kontor — her ind. — Papir, alting, værsgo, begynd saa. Om en Time ser jeg til Dem, far vel. — Bi lidt» (henkastede han), «vil De ha Øl og Smørrebrød op?»

Øl og Smørrebrød! — det gav et Sæt af Glæde i Jakob. Dog sagde han: «Ikke uden jeg kan gøre Arbejde for det.»

Redaktøren saa' paa ham og fløjtede sagte, ringede saa og sagde Besked til en, der kom. Derpaa til Jakob:

«Deres Artikel er Arbejdet. Vi betaler altid for Prøveartikler. Farvel til videre.»

Der kom 6 Stykker Mad og en Bajer. Da Jakob

havde fortæret det i Løbet af et Par Minuter, var han vel ikke mæt, men fornøjet og styrket. Nu var det altsaa at skrive den Artikel. Vist maatte han kunne skrive den, det var jo ikke stort andet end naar man skulde skrive dansk Stil i Skolen.

— Men, da Redaktøren kom tilbage, fandt han ham sovende paa Stolen; Pennen gledet af Haanden, Hovedet sunket tilbage mod Væggen. Der var ikke skrevet et Bogstav.

«Hys! gaa let! lad ham sove!» sagde Redaktør Claudius Nielsen til Personalet, der indfandt sig til sædvanlig Eftermiddags-Kontortid. «Han var forkommen af Sult; da han havde faaet at spise, faldt han i Søvn. En Kammerat i Nød; vi kommer til at bistaa ham. Se paa ham, de Herrer; tror De ikke, han en Gang kan bistaa os?»

— «Jeg har hørt,» sagde Redaktionssekretæren, «at Jørgensen ude i Lersøgade skal bruge en større Arbejdsstyrke, men — men —» (han betragtede Jakob) «mon saadan En vil tage Haandlangerarbejde?»

«Han tager alt» svarede Redaktøren.

Medens der endnu er Skygge og Taage nede i den store Bys Gader, har Morgensolen alt lagt sit blanke Guld over Taarnenes Sider og Husenes Tage. Oktobersolen rinder op og forkynder endnu en Sommerdag, endnu en eneste, efter mange Dages barske Efteraar. Den funkler paa Ruderne øverst oppe i det høje Hus; og hvis der ligger en lille Dreng i Soveværelset indenfor, da bringer den ham til at drømme om den nu forgangne Sommerferie, om Skov og Have og Hindbær og vilde Rosenhækker; den spiller paa Væggen; saa

han vaagner og spørger: Far, skal vi dog ikke tage paa Landet igen?

Men udenfor, oppe under Taget staar paa det gyngende Arbejdsstillads Mureren og hans unge Haandlanger; Solen lægger Guldfarve over deres hvide Dragter; under dem er Gadens Skygger og Taage, over dem den blanke høje Himmel. Mureren synger, mens Haandlangeren rører i Baljen:

«Til Arbejde — Liv eller Død!»

«Du Student,» siger Mureren til Haandlangeren, har du nogen Plads, naar vi er færdig her?»

Jakob Erlandsen skygger med Haand for Øje og ser ud over Tagene til Markerne og Landet. Solen stryger netop derover; Lys og Skygger vexle.

«Dér skal jeg ud og dræne, foreløbig.» Han ser fornøjet ud; sund, stærk, energisk. Han glæder sig til at tumle med Jorden derude, grave dybt og fast i Landets Muld.

TRETTENDE KAPITEL,

Af Fru Browns Dagbog.

* * *

«Rosalykke,» den . . .

Nu spytter han ogsaa i Dagligstuen.

Var dette min Drøm? Var det dette, du higede efter, du zarte, uforstaaede Kvindehjærte? Til hvad Nytte Sydens Orangelunde og Kunstens Haller, naar Duen er lænket til sin Bøddel? Allerede i Venezia sagde jeg til ham: «Brown, du snorker. Din Snorken nedtramper mit Hjærtes fineste Blomster.» Og i Rom

begyndte han at ryge Tobak i Sovekammeret. Saaledes henvisner jeg Tomme for Tomme.

Der staar i Mythologien, at Proserpina, den zarte, ømme, ved sin følelsesløse Ægtefælles Side forvandledes til et grumt og vildt Væsen. Ja, jeg føler det: denne Forvandling foregaar ogsaa med mig. Jeg vil være en Proserpina. — Nu kommer han hjem; vogt dig, Pluto! Og dog — om han blev anderledes — —

P. S. Nej. Han begærede kun sin Toddy. Jeg vidste det. Oh!

* * *

Igaar Aftes, da jeg gik til Sengs, fældede jeg Taarer over Proserpina. Min Hr. Pluto forstod med sin sædvanlige Stupiditet ikke disse Taarer. Han fløjtede i Sovekammeret; dette var altsaa Kærlighed! Da rejste jeg mig i min fulde Højde og udslyngede disse Ord til ham: «Brown, du tog mig kun for Pengenes Skyld!» Kort efter hørte jeg ham snorke. Hvorfor jeg nedskriver dette? Spørg Vulkanen, hvorfor den udspyr Lava! Ja, jeg er nu bleven en Vulkan, og Verden skal vide det. Jeg har længe tænkt paa at skrive en Roman, hvori Hjærtets Trevler skulle lægges blot. Den skal hedde «Proserpina, eller et Kvindehjærtes Skæbne.» Første Kapitel. I en af Graubündtens mest henrivende Dale . . . .»

* * *

Første Kapitel. I en af Graubündtens mest henrivende Dale bevægede sig et ungt skønt Par i munter Skridtgang af et Par fyrige Skimler hen ad den under de snedækkede Bjærgtinder sig i yndige Bugtninger henslyngende Landevej. De vare paa Bryllupsrejse. Grev de Platen — det var hans Navn — udpegede

med Kyndighed disse Terrasser, disse Borge og Stæder og hele deres Historie for sin lyttende Tilhørerinde — ogsaa hun var skøn —, uafbrudt afbrudt af fyrige Kys, dem hun modtog med kvindelig Blidhed. Hun hed Sakuntala, og var indhyllet i blaat Musselin, thi Parret havde lagt alle den forhadte Civilisations Paafund langt bag sig, idet Tjenerne fulgte efter i en halv Fjerdingvejs Afstand med hele deres luxuriøse Bagage.

«Sig mig,» udbrød Sakuntala, «o sig mig, Rudolphe, er alt dette en Drøm?»

Hun saa' ikke det Smil, der krusede Rudolphes Læber, og det Blik, der skød frem under de buskede Øjenbryn. Havde hun set det, da havde hun gyst, men nu saa' hun intet, thi hun elskede — og spurgte atter:

«Rudolphe, er alt dette en Drøm?»

Og medens han ivrigt forsikrede hende om det modsatte, raslede Træerne over deres Hoveder og hviskede: «Ja — en Drøm.»

Træerne havde Ret, thi Rudolphes Kys vare lige saa hule, som hans historiske Forklaringer vare falske. Thi i Virkeligheden vidste dette Menneske intet og var udygtig i alt. Heller ikke var han Greve, men det modsatte . . . .

* * *

Jeg maatte afslutte igaar, thi han kom. — Andet Kapitel. Nogle Maaneder efter de i forrige Kapitel skildrede Begivenheder sad en ung bleg Kvinde alene i et fattigt Bondehus med Haanden under Kinden. Læseren vil allerede have gættet, at det var Sakuntala . . .

* * *

Foreløbigt vil jeg kun nedskrive de mest spændende Scener. Senere hen kan jeg fylde Mellemrummene

ud. Fyrretyvende Kapitel. Hun greb altsaa Kniven, og idet hun rev Musselinet til Side og rettede Staalet mod sit skønne Marmorbryst, sagde hun:

«Morder, det er dig, der dræber mig!»

Rudolphe betragtede denne Scene med sit stupide Smil.

Da, rasende over Skurkens Følelsesløshed, slyngede hun Kniven fra sig og udraabte:

«Nej; nu vil jeg just leve — dig til Trods!»

Med Rudolphe foregik der i dette Øjeblik en total Forvandling . . .

* * *

Jeg véd ikke rigtigt, om denne rystende Scene er tilstrækkelig til at forbedre Rudolph. Maaske fortjener han slet ikke at forbedres. — Min Rudolph er i alt Fald uforbederlig. Han sidder nu næsten hver Aften nede hos Hansen og drikker Øl. Heller ikke hjemme paa Elleholm finder jeg Opmuntring. Der er Selskaber som før, men Fader er begyndt at hænge med Hovedet, og Doktoren siger, han er syg. Det er vist ikke andet end Indbildning, det siger de andre ogsaa.

Paa Hjemvejen fra Elleholm igaar oplevede jeg noget. O! endeligt!

Jeg mødte nemlig dette underlige gamle Menneske, som bor paa Borretaarnet, han, som en Gang var uartig mod mig. Han ser unægtelig interessant ud. Jeg talte til ham, og denne Gang var han elskværdig. Han skal jo være «gal.» «Gal» kalder Spidsborgeren alt, hvad der ligger over den almindelige Horizont. Vi forstode hinanden godt; vi hade begge alt, hvad der er dagligdags. Paa dette Taarn bor han som en rigtig Romantiker; o, hvem der boede paa saadant et Taarn,

hvor der rigtigt stormer omkring En og knager i Væggen, og løber Rotter om, og maaske endog Spøgelser!

* * *

Før røg Brown dog Cigarer, nu er han begyndt paa Piber. Dette Liv holder jeg ikke ud. Brown er desuden ingen Mand. O hvor sjældne ere Mændene! Vidste jeg en saadan, vilde jeg rejse ud i den vide Verden og opsøge ham. Men han findes næppe i vort civiliserede Europa. Jeg læser i Aviserne om den sejrrige Konge Menelik, o, en saadan! Stolt, vild og dog ridderlig! Fuld af Poesi! Han vilde forstaa mig.

O guddommeligt, ha ha ha, om en Dag den forpinte Fugl fløj ud af sit Bur! Vogt dig Brown, imorgen rejser jeg til Afrika.

Gid jeg kunde.

Men jeg vil besøge min gamle paa Taarnet.

* * *

Han er uhyre interessant. — Flertallet af Menneskenene, de saakaldte fornuftige, burde indespærres i Galehus, og de saakaldte gale burde beherske Verden, o, da vilde meget se anderledes ud! Min Gamle er en højst ædel Skikkelse, og den Anstand, hvormed han modtog mig! Jeg kom til at tænke paa Bortførelser og Sjælemesser og Jomfruers Indemuring og Korstog og alle disse yndige Kanniker og alt saadan noget. Han havde nogle gamle Bøger, som man fik rasende Lyst til at læse i! — Tilsidst spurgte han mig, om jeg ikke hørte nogen synge; han sagde, at der somme Tider var en «Dame,» der sang oppe i Taarnet. Hvorfor skulde saadan noget ikke være til? Selv hans gamle Mariane er mystisk. Jeg vil skrive til Boghandleren, at han sender mig alt, hvad der er mystisk.

Jeg vilde gøre Rosalykke til et Nonnekloster, hvis ikke Brown var. Men hvor Brown er, der er ikke Poesi, og hvor Poesi er, der er ikke Brown. — «Rosa-Kloster» — og saa vilde jeg, som Abbedisse, digte dejlige latinske Salmer for de unge Piger. O, hvem der kunde Latin!

Saadan omtrent:

«Rosa Clostra
Pater Nostra
Ora Nobis
Sancta Vobis.»

Det er maaske ikke helt rigtigt, men det lyder henrivende. —

FJORTENDE KAPITEL.

Ensomme Aaringer.

Rosa Brown var ikke det eneste Damebesøg, gamle William Erlandsen plejede at modtage paa Borretaarnet. Thi baade nu i Efteraaret og senere — naar der da ikke laa Snedriver og spærrede Vejen op ad de Tvejstrup Bjærge, saa skulde Karen Gram helst en Gang om Dagen op og se, hvordan han havde det.

«Ingenting» plejede da Karen at raabe op ad Stigen, saa snart Mariane havde lukket hende ind. «Hm hm,» svarede da Erlandsen oppefra, imens han holdt Loftslugen aaben for hende. «Nej der var ingenting paa Posthuset i Dag heller,» sagde Karen med skuffet Tonefald, «heller ikke til os.»

Hun mente Brev fra Jakob. — En Gang var der kommet Brev, det var en Gang i December, og til

hende; det indeholdt ingen anden Adresse end København og ikke andre Ord end: «Hjærtelig Tak for Laanet. Hils Fader» — Og saa laa der 50 Kroner i Brevet; dette sidste havde krænket hende, og hun fortav dette Træk; i øvrigt var det jo Bevis for, at han klarede sig derinde.

«Nu er det en Maaned siden sidste Brev —»

«Nu er det to Maaneder siden —»

«Ja ja» — «nu nu» — trøstede saa den anden. — Derpaa kunde de sidde lidt i Tavshed; han maaske snittende Vaabenmærker i et eller andet Bohave; hun med sit Haandarbejde eller anbringende et nyt Udklipsbillede paa Væggene — de vare helt tapetserede dermed.

«Man kan jo ikke saadan strax —»

«Han vil maaske ikke sige noget, før han har meget paa én Gang at fortælle —»

«Mulig han ogsaa er ude paa Tog med sin Herre —»

«Ja naturligvis,» smilede Karen.

Hun gik ind paa alle hans Riddertids-Forestillinger undtagen den med den syngende Dame; den syntes hun var skadelig og modsagde ham derfor, hvilket var det eneste, der var dem imellem.

Hun havde tidt Brystsukker eller Lakrids med til ham; han havde faaet Smag for sligt.

Sognet holdt ham med Brændsel, som med alting; var det alligevel koldt i Taarnværelset, saa sad han tæt op ad den Kakkelovn, hvis Rør gik ud gennem Muren; gamle Mariane varmede sig ved et særligt Rør inde i sit Lukaf — de sade aldrig sammen —; men var det særdeles koldt, saa tog Erlandsen et af sine Sengetæpper om sig og saa' helt malerisk ud i det Drapperi.

Et Punkt beskæftigede hans Tanker ikke lidet. Det var de Tvejstrup Gadedrenge; i Efteraaret havde de som sædvanligt været oppe efter de vilde Æbler omkring Borretaarnet; i de Drenge saa' Erlandsen en Slags Krigsfjende, der berendte hans Borg og plyndrede hans Abild-

gaard. Nu var det Vinter, men Erlandsen beredte sig til næste Aars Felttog.

«Nu har jeg udtænkt en Krigslist, en ny Krigslist,« smilede han. «Jeg har indrettet et Baghold bag Taarnet, et ret Baghold, lille Karen, og saa farer jeg pludseligt frem — saadan — og indbringer et Par Stykker af disse Stratenrøvere i Fangehullet, — i Borgens Donjon, ha ha ha.»

Karen lo ogsaa; saa slog hun om til et andet Emne:

— «Har Mariane været flink siden sidst?»

«Mariane? Aa jo, aa jo. Har jo sine Særheder, som alle disse arvede Familietyender. Mariane? Aa jo.»

— — «Nu er det to Maaneder siden —»

«Nu er det tre Maaneder siden —»

Men da det var over de tre Maaneder siden Efterretning fra Jakob, var der ingen af dem, der længere talte Maanederne; og Karen raabte heller ikke mere «Ingenting» op ad Stigen.

Men én Gang — det var i Marts — raabte hun noget andet, og nu var Tonen glad:

«Der var Brev! der var Brev!»

«Maa jeg se,» sagde Erlandsen og fo'r op.

«Nej det var til Sognet — og Hilsener til Dem og til mig, ogsaa til mig — han har det godt.»

Brevet var ganske rigtigt til «Sognet»; indlagt 30 Kroner med Anmodning om at se Faderen lidt til bedste (det vidste Karens Fader gennem Gæstgiver Hansen, og Sognet havde vedtaget 20 Kroner til en Slobrok).

Nu meddelte Karen lidt af dette; Erlandsen troede, at Sønnen havde «doteret» Sognet; han var meget stolt derover — dog fandt han, at Sønnen hellere burde have doteret Tvejstrup Kirke.

«Og til sin Fader en Vaabenkjole — ret saa, ret

saa. Vidste jeg ikkun, hvor han færdedes, da vilde jeg sende ham en opsadlet Hest til Gen-Gave — min raske Søn —»

Derpaa syntes han at falde i Tanker; hans Pande formørkedes. Muligvis følte han sig ikke sikker paa Bestanden i sine Stalde.

Karen tog Brystsukker frem, og hans Træk opklaredes.

«Tak, min dyrebare unge Pige,» sagde han bevæget. «Der er ingen, der er som du. Gid du var min Datter. Ja» — vedblev han — «gid du var af ædelig Byrd! — — — Kære,» afbrød han sig rødmende, «jeg mener, du er lige god for det; men . . . men . . . om du nu havde været af ædelig Byrd, saa — o hvor gerne hilste jeg dig ikke som min Datter . . . Tys!» afbrød han sig pludseligt; hans skarpe og tilmed af Stedets Ensomhed udviklede Høresans havde opfanget Lyd af Skridt langt ude paa Bakkerne. «Tys!»

Og derpaa, med en hemmelighedsfuld Mine og halvt hviskende:

«Jeg har oftere hørt hende, men endnu aldrig set hende — — Jeg hørte hende for to Nætter siden» — han kastede et Blik op efter Taarnets højere liggende Stokværk. Karen vidste, at han nu talte om «Damen», Familiegenfærdet.

«Aa, det er bare Vinden, det véd De jo godt.»

Erlandsen sendte hende et vredladent Øjekast.

Trin hørtes nu tydeligt knirke i Sneen udenfor; Erlandsen rejste sig skyndsomt og lukkede Lemmen op. «Det er «Rosa», sagde han med et uroligt forlegent Blik til Karen, som om han ønskede, hun skulde gaa.

«Naa hende,» sagde Karen misfornøjet.

Erlandsens Blik flakkede utaalmodigt om; saa tog Karen Afsked; han kyssede hende paa Panden, men helt distræt.

Maaneder gik; Aaret gik. Det næste Aar med. Og i den Tid hørtes intet fra Jakob uden enkelte sparsomme Hilsener; Pengesendinger var der ikke. Men saa begyndte disse igen, og det efter en større Maalestok; altid 50 Kroner ad Gangen, og altid til «Sognet»: en formelig Tilbagebetaling af Faderens Fattigforsørgelse. Dette varede næsten halvandet Aar; men derpaa holdt Sendingerne brat op, og ligesaa Hilsenerne.

Da var det en Gang i Juli, en Morgen tidlig — Jakob havde da været borte i over halvfjerde Aar —; da sang Damen i Taarnet for William Erlandsen. Hun sang saa tydeligt og skingrende for den gamle Mand, at han fo'r op af Sengen og vækkede Mariane.

«Mariane! Damen!!»

«Vrævl,» svarede Mariane, vendte sig i Sengen og sov videre.

Men inden Aften — hen ad Mørkningen — aabnedes Taarnporten, og en Mand famlede sig op ad Trapperne.

«Min Søn!» raabte William Erlandsen og laa i Mandens Arme.

FEMTENDE KAPITEL.

Hvorledes det imidlertid var gaaet vor Helt.

Strax da Jakob havde faaet Arbejde ved Redaktør Claudius Nielsens og Socialisternes Beskyttelse, meldte han sig ind i Arbejdsmændenes Fagforening, deltog i Foreningsmøder og det socialistiske Liv — dog ikke med den Iver, Nielsen havde ventet af ham. Heller

ikke fik Redaktionskontoret den ventede Nytte af «Studenten»: han var ikke journalistisk anlagt; en Gang imellem læste han Korrektur paa Bladartikler, det var omtrent det hele.

Derimod erhvervede han sig hurtigt, og paa egen Haand, en ikke ringe personlig Anseelse mellem sine nye Kammerater. Meget bidrog naturligvis dertil, at han havde denne Examen, der i deres Øjne gjorde ham til «Studenten», men endnu mere hans personlige Egenskaber. Ikke blot var han i sjælden Grad legemlig dygtig til alt Arbejde, der forefaldt ved Muring, Tømring, Gravning, hvadsomhelst: en saadan Udholdenhed, Styrke og Haandelag hos en 17—18 Aars Knøs imponerede ligefrem. Men dertil var der over denne slanke, næsten elegante, Skikkelse noget eget, der betog Folk: de skarpskaarne Træk, de hvasse blaa Øjne, det faamælte og selvtrygge ved hans Væsen tydede, at han var bedre at have til Ven end til Fjende; og den Evne, han allerede i Skoletiden havde til at underlægge sig andres Vilje, gjorde sig ogsaa gældende i de nye Forhold. — De socialistiske Ledere paa Redaktionskontoret og i Foreningen kom snart til at synes mindre om ham, men Claudius Nielsen, der var den klogeste af Lederne, holdt altid stærkt paa, at man ikke maatte lægge sig ud med ham.

Han var kommen til at bo hos en Snedkerfamilie Svendsen: Mand, Kone og tre Børn; Manden var Svend og tjente ret godt; den ældste Dreng gik i Latinskolen, hvor han holdtes af Svendsens Fætter, der var Tømrermester. Om Aftenen hjalp Jakob Drengen med Latinlektierne; det gik af i Betalingen for Logiet.

I den første Tid tjente Jakob 5—6 Kroner om Dagen; hans Fornødenheder vare yderst ringe; i December kunde han allerede begynde sine «Afbetalinger» hjem til Tvejstrup, som ovenfor fortalt.

Men ud ad Vinteren blev Arbejdet smaat. Saa

var det, at han modtog Tømrermester Svendsens Tilbud om at blive «Forbundter» hos ham; dette blev regnet for en Lykke, han havde gjort, thi af de andre Arbejdsmænd gik de fleste ledige. Han var dog ikke tilfreds, thi Lønnen var kun 1½ à 2 Kroner om Dagen — som Forbundter stod han jo i Lære —, og skønt han om Aftenen hjalp sin Snedker med at lave et og andet, saasom Støvleknægte, Strygebrætter e. desl., samt læse Lektier med Drengen, saa formaaede han ikke at lægge videre Penge op. Han higede da efter at blive Svend, men saa maatte han tage Aftentimer paa et Tegnekursus, og dertil gik atter baade Tid og Penge.

— I to Aar var han Forbundter, saa gjorde han Svendetegning, Svendestykke og fik sit Svendebrev. Nu var han paa den grønne Gren og kunde snart tjene 7—8 Kroner om Dagen; dette var godt gjort af en Fyr paa 19 Aar uden egentlig Uddannelse; han begyndte at blive bemærket og omtalt. Nu kunde han igen fortsætte sine «Afbetalinger» hjem.

Men nu begyndte man ogsaa fra de socialistiske Lederes Side at stille større Krav til hans Virksomhed. Ikke nok med, at han naturligvis blev Medlem af Tømrersvendenes Fagforening; man forlangte Agitation, Taler og Avisartikler af «Studenten», og Larsen, Redaktionssekretæren ved «Proletaren», lod ham en Dag høre, at han fra Begyndelsen af skyldte Kontoret sin Fremgang.

Dette var Jakob utaaleligt, netop fordi han ikke kunde fragaa Faktum.

Samme Dag gik han op paa «Proletaren»'s Kontor og spurgte brysk, «hvor meget han var de Herrer paa Kontoret skyldig.»

Larsen vilde svare, men Redaktøren stoppede ham og sagde i en rolig, men forundret, Tone:

«Skyldig? — ikke det mindste — Jo: «Interesse.»

«Interesse?»

«Ja, for vort Formaal og vor Sag. Den er De skyldig.»

«Den har jeg ikke,» svarede Jakob.

Folkene paa Kontoret saa' forundrede og indignerede op paa ham. Redaktøren beherskede sin Vrede og sagde:

«Jo, De har, Erlandsen. Læs Deres Forenings Love, hvoraf De er Medlem. De er jo en sandhedskærlig Mand.»

Jakob følte det rigtige i Redaktørens Bebrejdelse. Efter en kort Pavse sagde han — med den ham ejendommelige Beredthed til at tage Konsekvensen af sin Optræden —:

«Ja saa kan jeg altsaa ikke være —»

Redaktøren hævede afbrydende Fingeren i Vejret og sagde med Vægt:

«Jo De kan. — De er blot irriteret nu; maaske med Rette — jo Larsen, det var ingen Manér; man pukker ikke paa saadan noget; De véd jo desuden godt, at en Mand som Erlandsen i hvert Fald var kommet frem —»

Jakob udbrød: «Man har dog sat mig i Vej herfra» — nu var det ham selv, der fremhævede dette.

«Aa — det har De jo afbetalt — ved at gøre Standen Ære,» smilede Redaktøren; «tror De, Socialismen er tjent med daarlige Arbejdere? —»

Jakob var ikke ufølsom hverken for Undskyldningen eller navnlig for Anerkendelsen. Paa det Svar, han gav, mærkede man, at han trods sin Mandighed dog kun var en Snes Aar gammel:

«Ja men hvis jeg nu — alligevel ikke — synes, jeg har Interesse nok for Socialismen, hvor kan jeg saa blive ved at være —»

«Interesse nok», lo Redaktøren, snappende Ordet »nok». De vil faa mer, det er klart.»

Derpaa fik Redaktøren det Udtryk af Liv og Glød,

der kom over ham, naar han holdt Taler eller ellers agiterede:

«Socialist er enhver Arbejder, der hæver sig over personlige Interesser til Standens; Socialist er enhver, der har Hjærte for Kammeraterne; enhver, der véd, at han er Broder til alle de undertrykte over hele Jorden: — De er for god, Erlandsen, til at gaa op i Deres Særinteresser; hæv Dem!»

Ved Ordet «Deres Særinteresser» kastede Jakob et skarpt, prøvende Blik paa Redaktøren; han havde en ængstende Uro for at være gennemskuet af denne Mand; men Redaktørens Blik røbede ikke nogen saadan personlig Gennemskuen; han vedblev, ligesom henkastende:

«Om nogle Aar — vil jeg spaa Dem — er De desuden Næstformand, eller mere, i Deres Forening; der er Stof til en Fører i Dem; det véd De jo godt.»

Og et Øjeblik følte Jakob en kildrende Ærgerrighed efter at staa som Høvding for Masserne — en Ærgerrighed af en anden Natur end hans egentlige.

«Naa,» sluttede Redaktøren. «Lad nu den Historie være glemt. — Skriv os et Par Artikler ved Lejlighed, saa er vi ganske kvit. Gratis,» tilføjede han med et Smil og rakte Jakob Haanden. Denne tog den og gik forsonet bort.

— — Han bliver alligevel aldrig ægte Socialist,» sagde Larsen.

«Nok muligt», svarede Claudius Nielsen. «Vi bør imidlertid ikke slippe ham endnu.»

SEXTENDE KAPITEL.

En Atavist.

Jakob grublede meget i denne Tid, læste ogsaa en Del, men mest iagttog, hørte og overvejede. Han var under stærk Udvikling nu, men en egen sær, ensidig Udvikling.

Da han Aftenen efter sit Besøg paa Kontoret sad hjemme hos sin Snedker og som sædvanligt syslede med et og andet Arbejde for denne, paakom der ham en stærkere Følelse end ellers af, hvor ensom og forskellig fra Omgivelserne han i Grunden var. Naar han overvejede Redaktørens Ord, kunde han ikke andet end indrømme, at der var noget storartet ved en Standsfølelse og en Standsløftelse, der var anlagt paa alle Nationers Arbejdere. Han syntes at se Bevægelsen i sine rene Konturer, og da han ikke var udviklet nok til at øjne Grænserne hverken for dens Berettigelse eller for dens Magt, beredte han sig i en vis Tilskuer-Stemning til at overvære en grandios Udvikling, hvorom Verdenshistorien sandsynligvis i den nærmeste Tid vilde komme til at dreje sig.

Men samtidigt mærkede han sig ligesom staaende udenfor, og han spurgte sig selv med Forundring, hvorfor han dog ikke, ligesom de andre, følte sig som Part i Sagen. Naar han snakkede med den ivrige Socialist Svendsen eller de andre om saadanne Ting, saa snakkede han som Socialist med Socialist; syntes, det var rigtigt nok, det med Kammeratskabet og Sammenholdet o. s. v.; men -- ja han kunde ikke selv begribe hvorfor — han følte nu en Gang ikke det Kammeratskab, følte sig ikke som Kollega med Svendsen eller Broder til Arbejderne eller Lem af Socialistpartiet.

Vel havde det ramt, det, Claudius Nielsen havde

sagt om ikke at sætte Sær-Interesserne over Samfunds-Interessen. Men naar han nu bagefter tænkte derpaa, saa dæmrede det for ham, at heller ikke det Formaal, han havde sat for sit Liv, var en udelukkende Sær-Interesse, men at ogsaa Slægten — den, der stiger opad gennem Tiderne og siden nedad gennem Tiderne — danner et Samfund, hvis Krav lyder til den lydhøre. Ofte anvendte han Kritik over for dette Kravs Berettigelse; spurgte sig selv, hvorfor han følte sig knyttet til det uhaandgribelige mere end til det haandgribelige; men hans Natur var stærkere end alle Overvejelser; Glansen af den Fremtidsdrøm, der hed Slægtens Genoprejsning, overstraalede tilsidst altid Glansen af en mulig Fører-Stilling mellem Socialisterne; og det var altid Faderens Billede, der kom i hans Fantasi og gjorde Udslaget.

Det dæmrede for Jakob, at Menneskeheden er ikke blot i Samtidens Fladeforhold, men ogsaa i For- og Eftertids Rumforhold; de Baand, der binde Menneskeheden sammen, strække sig ikke alle udad til Siderne, men nogle ogsaa tilbage og fremad, til For- og Eftertid.

Lette ere hine at fornemme. Hvor mærkes ikke i Nutiden Sammenslutningens Aand, lige fra de smaa kammeratlige, kollegiale, faglige Korporationer og til de Jorden omspændende sociale Forbindelser. Snilde Hoveder, praktiske Hænder flette og styre disse Baand; Kulturarbejdets Organisation beror derpaa. Ære være Nutidstankerne og deres Udøvere; Ære være det tidssvarende!

Men tilbage strække sig andre Menneskehedens Baand, som heller ikke tør brydes. Til fælles Udspring, til henfarne Slægter og Tider gaa de skjulte, men stærke Baand: Traditionens, den historiske Sammenhængs Baand; paa dem beror sikkerligt Kulturens hele Retning, ja fortsatte Levnedsløb, thi disse samme Traade vise ogsaa fremad, til de ufødte Efterkommere. Uret at ville skære dem over, selv hvor de synes at komme Nutidsspindet

paa tværs, thi de ere selve Aarerne i Menneskehedens Stamtræ og skulle bringe vor Arts Livssaft til de endnu ikke fremstaaede Kviste. Blodets skjulte Baand, Slægternes Baand. — Til Siderne strække sig den levende Samværens Baand til andre levende; tilbage og fremad gaar den skjulte Naturgrunds Baand fra vore døde Forfædre, gennem os til vore ikke-fødte Efterkommere.

— Samfundet med ikke-levende er ikke noget for den blot praktiske Nutidsmand. Heraldiken gælder ikke meget i Nutiden. Folk, der i Nutiden tænke meget paa Forfædre eller «Slægten», ere sjældne; der er noget atavistisk ved dem. Kun faa ville forstaa Atavister som Jakob Erlandsen; og dog er den Slags til; de gaa ensomme og underlige om iblandt os. Men de pønse gerne paa store Ting. Og somme Tider udføre de dem. En Genrejsning af noget, en Opvækkelse af noget; nyt Liv til noget, der troedes dødt for Nutiden, men altsaa ikke var det — fordi det skulde bevares for Eftertiderne.

SYTTENDE KAPITEL.

Skrue.

Jakob havde været Svend snart halvandet Aar; trods de gode Penge, han tjente og kunde sende til «Sognet», var han ikke tilfreds; han vilde raskere frem; gik og spekulerede paa at købe Grunde, lave Byggeforetagender eller andet extra. Saa at Svendsens, hos hvem han boede, mente, at han tænkte paa at blive Storborger og Arbejdsherre og Højremand, men den Slags Bemærkninger turde de ikke komme med til ham selv. Ellers kom han godt ud af det med dem;

de vare ogsaa stolte af at have en saa anseelig Fyr til logerende. Hjemmet var vel smaakaarsagtigt, men dog ret selskabeligt; der kom Tømrermesterens Familie, deriblandt en Del unge Damer; Folk undrede sig over, at Jakob ikke forlovede sig, thi det formentes, at flere end én vakker Ungmø blot ventede paa Skridt fra hans Side. Men den erotiske Side af Livet var endnu en lukket Bog for den mer end tyveaarige Yngling.

I April indtraadte en Ændring i Snedker Svendsens Forhold; efter en Konflikt med Mestrene blev der nemlig erklæret Strike af Snedkersvendenes Fagforening. Det var en alvorlig Historie — med stormende Generalforsamlinger, Anfald paa Skruebrækkere, Sammenstød med Politiet. I Svendsens Hjem mærkedes det som Klager fra Husmoderen, Bitterhed fra Manden; Fætteren truede med at inddrage Sønnens Skolepenge; — og i Maj begyndte Kosten at blive Smalhans.

Da saa' Jakob paa nært Hold, hvad Socialismen er — ikke i dens rene Konturer eller som et grandiost Stykke Verdenshistorie, men i sine Enkeltvirkninger.

«Hvad vedtog de i Aftes i jeres Generalforsamling, Svendsen?« spørger Konen.

«Skruens Fortsættelse» svarer Manden mørkt. Hun siger:

«Idag kunde jeg heller ikke betale Skomageren. — Hvad stemte du for?»

«Det kommer ikke dig ved.»

«Kommer det ikke mig ved? At Børnene ikke har Tøj? At de ikke faar ordentlig Mad mer? Tror du, jeg kan føre Hus for Strejke-Bidraget, tror du det?

— Og atter en anden Gang:

«Igen Fortsættelse? Tænker I da ikke paa Kone og Børn?»

«Det er Kammeratskabet, Mutter.» Manden tørrer sig om den svedte Pande.

«Aa. Kammeratskabet! Er Kone og Børn da ikke mere Pligt end jeres Kammerater! Aa I Pjalte!»

«Giv Tid lidt endnu, saa kommer det.»

««Tid!!» Der er ikke Kød mer i Spisekammeret.»

«Spis Brød — for Saten!»

«Ingen Klæder til Børnene.»

«Saa giv dem Laserne paa, for hede Helvede,» skriger Manden.

Skruen fortsættes.

«Nu er lille Marie blevet rent daarlig; Doktoren siger, hun skal spise Æg og andet lækkert.»

«Hvor er Pengene paa Skeerne og det andet?»

«De er brugte. Vi har ikke mer at sætte ud.»

«Hvorfor var du ikke hos Fætteren?»

«Han sagde, du kunde jo arbejde.»

«Det er Løgn; saa kalder de mig Skruebrækker.»

«Er det bedre maaske, at Barnet kreperer? Aa din Pjalt, dit Skarn!»

— Manden gaar ud og kommer sent tilbage. Han har drukket meget Brændevin og synger: «Til Arbejde, Liv eller Død.»

Og Skruen fortsættes.

Snedker Svendsens Familie var ved Elendighedens Rand. Men saa traadte Jakob til. I flere Uger var det ham, der væsentligt ernærede Mand, Kone og tre Børn, samt betalte Skolepenge for den studerende Dreng skønt hans Principal, Tømrermester Svendsen, var forbitret paa ham derover. «Skruen er tabt; de kan jo gi sig, de Idioter,» sagde Tømrermester Svendsen.

Men Skruen var ikke tabt, thi ogsaa Snedker-

mestrene sade haardt i det: mangen lille Mester gik fallit i de Dage.

Under disse Omstændigheder mente Socialistlederne at burde stramme Konflikten og udvide Kampens Omraade til beslægtede Fag. I Juni begyndte man at boycotte enkelte Tømrermestre for at se, hvordan det vilde gaa. Men Tømrermestrenes Organisation svarede øjeblikkeligt med en Lock-out; Lock-out over hele Linien, af alle Fagforeningsmedlemmer. Saaledes blev ogsaa Jakob foreløbigt arbejdsløs.

Men da han kom hjem den Dag og saa' Madam Svendsen sidde ved lille Maries Seng og græde, da skrev han resolut til sin Fagforening og meldte sig ud af denne, hvorpaa han atter opsøgte Tømrermester Svendsen om Arbejde.

«Hvad skal jeg fange an med én Svend?« sagde Tømrer Svendsen. Og det samme sagde de andre Mestre, hvem han gik til. Alt Tømrerarbejde holdt op i hele Byen, ligesom Snedkerarbejdet. Murerarbejdet truede med at følge efter. Enten Strike eller Lock-out over det hele. Den private Elendighed var stor, men de mægtige Organisationer, som tørnede sammen, holdt ud endnu.

Saa tog Jakob Haandlangerarbejde, ligesom i gamle Dage; alt Slags Arbejde; dette var efter Svende-Begreb at fornedre sig, men han gjorde det for at holde Snedkerfamilien og sig selv oppe.

Ved hver Arbejdsplads fandt han Fagforeningsudsendinge, der passede paa Skruebrækkere. Det var aldeles enestaaende, at en «udbrækket» Svend kunde «nære sig», og gennemføre sit Arbejde; men Jakob turde man ikke ret fortrædige, fordi han strax i Begyndelsen, da man prøvede derpaa, havde givet vedkommende en eftertrykkelig Dragt Prygl — Rygtet fortalte siden, at han havde banket tre Mænd paa én Gang.

Ja han blev ligesom en Fører for Skruebrækkere,

Udbrækkere og ikke-socialistiske Arbejdere, thi paa de Pladser, hvor han viste sig, dukkede saadanne op og optoge Arbejdet under hans Beskyttelse. Han alene trodsede ved sin personlige Kraft Arbejdernes mægtige Organisation.

ATTENDE KAPITEL.

Umulig i Danmark.

En Dag, midt i en saadan arbejdende Hob paa en Plads, hvor der var Blokade, fik Jakob Besøg af Redaktør Claudius Nielsen.

«Hvis De endnu» sagde denne med kold Høflighed, «hvis De endnu muligvis husker, at De en Gang havde Venner i os, saa tjen os i at rejse Deres Vej. Rejs væk fra Byen; dette her, De nu foretager Dem, er smudsigt Arbejde.

«Bruger De den Slags Udtryk én Gang til, saa gennemprygler jeg Dem», svarede Jakob. Han var i denne Tid helt vild af sig og farlig at komme nær.

Claudius Nielsen traadte et Skridt tilbage. «Jeg skal da ikke gentage, hvad jeg mener om Dem, men kun endnu en Gang raade Dem til at rejse. Helst ud af Landet. De er umulig i Danmark.»

«Umulig i Danmark?» raabte Jakob ude af sig selv. «Jeg — umulig i Danmark? Jeg, der har hundrede Slægtled af danske Høvdinge bag mig — og De vover at sige til mig, at jeg er umulig i Danmark? — Jeg, en Hvide — De? en — en — Nielsen!»

Det var hans oprindelige Natur, der talte ud af ham, den forborgne i Skygge satte. Og strax fortrød

han sine Ord, men beholdt sin trodsige Holdning. Rundt om sig hørte han Haanlatter, blandet med Trusler og Skældsord: han opdagede nu, at Nielsen var ledsaget af en usædvanlig Skare Tilhængere. Overfor denne Overmagt fandt hans egne, de arbejdende, det raadeligt at trække sig tilbage. De forsvandt efterhaanden og lode ham i Stikken.

Nielsen pegede paa sine ophidsede Tilhængere, som han med Møje holdt tilbage, og sagde:

«De ser, hvor langt jeg er den stærkeste. — Sig, at De vil rejse, og jeg skal intet ondt gøre Dem.»

«Det er Dem, der burde rejse. Det er Dem, der volder Ulykke her i Landet. Véd De, hvor mange Familier De har bragt i Elendighed?»

«Véd De, hvor mange flere Familier jeg vil bringe ud af Elendighed?» svarede Redaktøren ikke uden en vis Højhed. — Dreng, som kun skønner fra Næse til Mund! uden Sans for det store, uden Blik for Fremtiden. Smaatskaaren er Deres Aand!»

«Plebejere! uden Sans for Fortiden, uden dansk Blod og Aand og dansk Ære!»

«Fortiden er død. Kun Fremtiden har Vext.»

«Men den voxer kun af Fortidens Rod.»

— Nu kunde ingen holde de forbitrede tilbage; Jakob veg langsomt for deres Kæppe, Sten og Næver.

«Erlandsen!» sagde Nielsen, tvungen til Beundring af Knøsens Mod og Holdning. «Erlandsen! De var blevet til noget stort i en anden Tid end vor. Rejs! maaske finder De etsteds den Tidsaand, der passer for Dem.»

«Jeg vil finde den her. Jeg rejser ikke.»

«Saa maa De tvinges.»

— Dette Ordskifte fandt Sted under Deltagelse af en voxende Tilskuermængde. Nogle tog Parti med Socialisterne, men andre med Jakob. Det kunde være

kommet til en rigtig Gadekamp, hvis ikke Politiet havde skredet mandstærkt ind. — Men længe ud paa Aftenen hørte Beboerne af de omliggende Kvarterer Skarer drage gennem Gaderne syngende snart Socialistmarchen, snart patriotiske Sange.

«Proletaren» indeholdt i de nærmeste Dage Artikler, hvori Jakob Erlandsens Person blev tilstrækkeligt betegnet og tilbørligt brændemærket. «Proletaren» behandlede den Sag saa eftertrykkeligt, at der inden en Uge ikke var en Svend, ikke en Arbejdsmand i hele København, der vilde eller turde arbejde sammen med Jakob. Naar han kom, forlode alle demonstrativt deres Arbejde; ingen Arbejdsgiver kunde have ham.

Det blev ikke en Smule bedre for ham, selv da de store Striker imod Juni Slutning begyndte at holde op — «ved gensidig Imødekommenhed,» som det hed i Højrebladene; «med Sejr for Fagforeningerne», som der stod i de socialistiske Organer.

Det blev ikke bedre for ham; man vilde fremdeles ikke arbejde med ham noget Sted; han var efter »Proletaren»'s Artikler for godt kendt. Selv ude i Provinserne, hvor han skriftligt forespurgte sig, mærkede han, at han ikke kunde komme an.

Endog den dybt taknemmelige Snedker Svendsen, der nu atter havde Arbejde, raadede ham til at rejse ud af Landet. Svendsen græd, da han sagde det; det samme gjorde Madamen og Latinskoledrengen, og henne hos Fætteren, Tømrermesteren, var der en og anden af de unge Kvindfolk, der i Smug havde røde Øjne i den Tid, Jakobs Afrejse forestod.

Men Claudius Nielsen havde Ret: Jakob var umulig i Danmark.

Han havde naturligvis mange Gange i disse Aar tænkt paa de første slemme Dage i København og derved ogsaa paa den unge Præst, hvis Venlighed han havde lønnet med saa forkert og kejtet en Optræden. Han havde ventet at møde ham paa Gaden; saa vilde han undskylde sig — thi til at opsøge ham i hans Hjem kunde han ikke drive sin Stolthed eller Undseelse. Men han havde aldrig mødt ham.

Der klang i hans Erindring hyppigt et af denne Mands Ord: dette, at han havde en Ven i Norge, som nok kunde hjælpe Jakob. Og det var «Landbedrift eller sligt»; det lød godt: «Landbedrift eller sligt.»

Havde han fulgt Præstens Raad, saa havde han maaske nu siddet i Landbedrift. Men istedenfor havde han baaret sig saa forkert ad som muligt. — Hvordan var det nu, han havde sagt om den Ven? «En udmærket Ven og Slægtning», det lød rigtig godt. Han huskede ogsaa: «ved Mjøsund i Norge.»

— Jakob overvandt sig og gik til den kendte Gade og op ad den kendte Trappe. Men der boede nu ingen Pastor Brink. Den Pige, der lukkede op, var saa venlig at tilkalde en af Herskabet; denne raadførte sig atter med en anden, og tilsidst fandtes virkeligt et Menneske, som dunkelt mindedes en lokal Tradition om, at disse Værelser en Gang i en fjærn Fortid havde huset en Præst.

Det var alt. Hjemme hos Svendsen spurgte Jakob, om der ingen Maader var at skaffe sig at vide, hvor en Præst var ansat, naar man kendte hans Navn.

Men Svendsen havde «heldigvis» ikke haft noget med en Præst at gøre, siden en af dem døbte hans sidste; det var bedst at holde sig den Slags fra Halsen a'.

Men Jakob tog den dristige Beslutning at rejse til Mjøsund paa det uvisse — lige saa godt derhen som et andet Sted. Naar man dog skulde ud af Landet.

Det kunde træffe til, at man faldt i Hænderne paa

«den udmærkede Ven» — eller en anden. Naar man dog skulde ud.

Mjøsund er en norsk Søstad; der gaar Rute dertil, foruden fra København, ogsaa fra en jydsk Kyststation ikke saa langt fra Strandkøbing; da Jakob opdagede dette, gav det et Sæt i ham. Mon han ikke kunde slippe til at se sin Fader, uden ellers at vise sig. Han tænkte efter.

Saa talte han sine Penge, dem, han endnu havde tilbage fra de gode Tider af.

NITTENDE KAPITEL.

Dampskibet „Jotnia".

Dampskibet «Jotnia» gaar fra Strandkøbing til København i Natture, men fra København til Strandkøbing om Dagen.

Om Midsommer — over stille Sø og hele Tiden med grønne Kyster eller graahvide Brinker til Siderne — kan det være en fin Tur, den til Strandkøbing. Jakob stod paa Dækket forude og undrede sig over, hvor skønt Danmark er — det Danmark, han skulde forlade. Han tænkte paa Romanerne, han havde læst; de havde alle saa meget om Naturskønhed; og han selv, han havde kun daarligt forstaaet sig paa den, selv da han var hjemme paa Landet. Han tænkte paa, hvor langt han i det hele stod tilbage i menneskelig Udvikling; hvor meget han ikke kunde, som andre kunde — det, at han t. Ex. ikke havde hittet ud af Maaden at finde Pastor Brink, var vist kun Uvidenhed om Livets al-

mindelige Praxis —; saa tænkte han paa sin Skoletid og Rektor Herbst og prøvede paa at konjugere Verbet *sum*; fra Rektor Herbst gled Tanken til Iason i Thorvaldsens Museum — underligt nedslaaet-distræt hørte han Passagerernes Stemmer oppe fra første Plads; selv disse Stemmer syntes ham at vidne om et højere Dannelsestrin og ædlere menneskelige Forholde end hans —

«Fint Vejr,» sagde Styrmanden, idet han strøg forbi.

Jakob kendte denne Styrmand; han kendte ogsaa Pladsen ved Skorstenen, hvor han havde ligget hin lange Nat.

Stemmerne løde oppe fra første Plads, muntre Ord og Latter; et elegant lille Selskab af Herrer og Damer — nu lo en af Herrerne meget højt, med en sorgløs, smittende Latter — Jakob saa' derop, blev derpaa rød i Hovedet og traadte om bag Kahythuset, saa han var i Skjul for Selskabet.

«Halløj,» raabte den, der havde let saa smittende; han var just kommen til at spilde Indholdet af et smukt lille Sølvbæger; i den anden Haand holdt han den tilsvarende Flacon.

«Der er Madeira endnu, min naadige,» sagde han og rakte det atter fyldte Bæger til en elegant ældre Dame.

«Ahrenkiel! De ryster paa Haanden» sagde en ældre statelig Herre med et Smil, der baade kunde være spøgende og misbilligende.

«Man lever maaske for stærkt — man er kun én Gang ung,» svarede Ahrenkiel.

«Nej se, Far, hvor allerkæreste!» udbrød en ganske ung og meget smuk Dame, idet hun i Ahrenkiels aabne Haandkoffert flk Øje paa et helt lille Spisestel af Sølv, svarende til Flaconen: Kniv, Gaffel, Ske, Æggebæger, Saltkar, Proptrækker m. m.

«Maa jeg spørge,» sagde den statelige Herre, let

rynkende Panden, «er hele Servicet paa Elleholm af den Slags?»

«Jeg frygter,» svarede Ahrenkiel med et lille Suk, at Baronen vil finde altfor mange Mangler paa Elleholm.»

«Blot deres Far var rask,» sagde den ældre Dame.

«Aa; Far; han pylrer nu altid —»

— Kaj Ahrenkiel var et af de smukkeste unge Mennesker, man kunde se paa; en hel Øjenlyst. Væsen og Dragt gjorde Indtryk af, at han i sin medfødte Elegance var hævet endog over Mode. Intet paa ham var lapset eller vakte særlig Opmærksomhed, alt var ligesom roligt Behag. Den lysegraa Sommerdragt sluttede godt til de velrundede Lemmer; Solen skinnede i det gule krøllede Haar.

Og dog var der noget ved hans Ydre, der for en nøjere Betragter maatte vække Beklagelse. Ansigtsfarve og -udtryk syntes en lille Smule «forlevet», Blikket var lidt flakkende, Bevægelserne lidt lade.

«Hvad mener De? Skal vi ikke gøre en lille Ronde paa Skibet?» spurgte Kaj. Han bød den ældre Dame Armen; den yngre fulgte efter ved Siden af sin Fader; hendes Øjne drælede ved Kajs Skikkelse med et vist sky Velbehag, i høj Grad yndefuldt at iagttage; den gamle Baron saa' ogsaa paa Kaj, med en pudsig Blanding af Misfornøjelse og Beundring.

Ved Nedgangstrappen fra første Plads stod Skibets Kaptajn og gjorde smilende Honnør for Selskabet, som om de begav sig paa en Udflugt fra deres rette Hjem og Rige.

«Halløj!» udbrød Kaj og gjorde pludseligt Holdt. «Hvem Fa'en — aa undskyld mine Damer — men den Fyr — den Mand — Herren der henne synes jeg, jeg k — — Jakob!!» udraabte han derpaa med umiskendelig Glæde og ilede hen til ham. «Jakob! min Ven! gamle

Dreng! — hvordan for tusind — — — Maa jeg præsentere» fortsatte han derpaa: «Hr. — hvad er du?»

«Tømrersvend,» sagde Jakob meget højt og fyndigt.

Et lille Ophold, et lille bitte — saa repeterede Kaj med noget af samme Eftertryk: «Hr. Tømrersvend Erlandsen,» seende ligesom lidt udfordrende paa sit Selskab. «Lehnsbaron Lilienfeldt, Fru Baronesse Lilienfeldt, og Frøken Baronesse Lilienfeldt. — Jakob Erlandsen er min Skolekammerat og Ven; min bedste Ven.»

Baronen trykkede Jakob i Haanden med Velvilje, Fruen hilste med Smil og en venlig Bemærkning, Frøkenen saa' paa ham med sine søde, naturlige Øjne, inden hun atter lod dem dvæle ved Kaj.

Alt dette voldte Jakob Pine: først Kajs Genkendelse og Inddragelsen i Selskabet; dernæst Mistanken om, at det fine Herskab ringeagtede ham, og endelig — da Mistanken saa øjensynligt var grundløs — Bevidstheden om at have næret den. Selve det, at han havde næret den, forekom nemlig Jakob et Bevis paa, at han stod lavere end disse Mennesker. — Men derpaa trøstede han sig med den Tanke, at Hviderne vare uendelig ældre end Lilienfeldterne, og han knejsede nok saa uforsagt.

«Skal vi saa gaa videre rundt?» sagde Kaj. «Vil De med?» sagde Baronen til Jakob.

«Jeg har kun Billet til Dæksplads,» svarede denne — «jeg er nemlig fattig» tilføjede han med en vis Trods, som han selv følte var kejtet.

Baronen studsede lidt, men Kaj lo: «Det ligner ham» sagde han. Han gik videre med Selskabet, Damerne hilsede gratiøst som før. Kaj hviskede hurtigt til Jakob: «Jeg kommer strax tilbage igen til dig.»

«Han var mærkelig,» sagde Fru Baronessen. «Jeg syntes i Grunden godt om ham.»

«Ja» sagde Baronen, men med en let Panderynkning, der røbede, at der dog var noget ved ham, han ikke havde syntes om. — «Var det Deres bedste Ven?» sagde Frøkenen. «Jeg synes uhyre godt om ham.»

— Meget snart efter var Kaj igen hos Jakob.

«Du — du — e —» begyndte han forlegent. Han fortsatte henkastende, medens han saa' ud over Vandet:

«Hør du. Kan man ikke — e —, trænger du ikke til none — saadan — Penge — eller paa anden Maade? Vi er jo dog baade Venner og Kammerater; du vilde virkelig gøre mig en stor —»

«Nej tak,» sagde Jakob med et Smil. Nu paa Tomandshaand med Kaj vaagnede atter paa uforklarlig Maade hans gamle Følelse fra Drengeaarene af i det Venskab at være den beskyttende, ikke den beskyttede.

Kaj sagde med ærgerlig Betoning: «Der er det at bemærke, at jeg aldrig nogensinde har faaet Lov at hjælpe dig med nogenting! Men du derimod mig. Det er ikke parti égal.»

Jakob vidste, at han med dette sidste mente Skoledagenes Hjælp til Lektielæsning, eller et Stikord, naar han «var oppe,» eller anden Haandsrækning, som i Skolen ydes paa Kammeratskabets Vegne. «Den gode Fyr» tænkte han.

Kaj vidste knapt, om han turde udspørge Jakob om dennes Fortidshændelser og Fremtidsplaner; han fik ogsaa kun temmelig forbeholdne Svar. Derimod var det i sin Orden, at han selv gav Besked om sine Anliggender.

Jo, han var da bleven Student — saadan —, og saa, ja — saa var han hjemme, og ellers hvor det kunde falde. Jo det er sandt, han havde da været Ruten rundt i Europa — herlig Tur, gamle Dreng, men forbandet dyr — rent forbandet.

Han strøg sig over Panden; derefter lo han.

«I Neapel — nej lad mig se, i Venedig var det, dér traf jeg disse Lilienfeldter — Lilienfeldt er for Resten en Ungdomsbekendt af Far —

— Far? Jo tak — det vil sige, Far han hænger nu altid med Hovedet; naar han bare vilde oppe sig! — — naa og det førte jo siden til en Del Omgang i Fyn og andre Steder; det er ganske herlige Mennesker rundt om paa Gaardene dér — jeg har været hjemmefra det meste af Aaret —»

«Sig mig, Kaj,» afbrød Jakob, «er du forlovet med Datteren.»

«Nej, slet ikke.»

«Om Forladelse,» smilede Jakob, «men jeg syntes virkelig, det var ligesom den unge Baronessse havde et godt Øje til dig.»

«Hm,» sagde Kaj og saa' helt ærgerlig ud. «Jeg kan sgu'tte vide, hvad Stads der er ved mig. Forbandet lidt. — Imidlertid, Mor satte igennem, at Far inviterede Lilienfeldts over til Elleholm. Det var jo ganske naturligt ovenpaa al den Gæstfrihed mod mig. Jeg skal sige dig, de gør alt for Datteren» tilføjede han naivt. — «Jo køn er kun, det skal ingen nægte, og stenrig. Men — e.» Han sukkede; saa lo han. «Næ — nu tager de en Tur rundt i Jylland, til Bangsholt og Rosendal og Vibengaard du véd, dér nordpaa, og saa ser de ind til Elleholm med det samme. — — Rosa? Jo tak. Det vil sige, det gaar snavs. Denne Brown — nej det gaar rent snavs med hele Kommersen paa «Rosalykke,» som de kalder det. — Ja det er kedeligt nok. Det er ligefrem grinagtigt, hvad de fortæller om den Menage. Brown drikker, og mer til, og som Landmand er han en Humbug. Rosa er bleven mystisk og alt saadan noget — hun render altid hen hos ham den gamle paa T —»

Her afbrød han sig pludseligt. Lidt efter fortsatte han alvorligt:

«Din Far — ja ham er det vist det samme med, men han er en fuldkommen Hædersmand.»

Det var ikke Jakob, der havde spurgt til Faderen. Derimod spurgte han nu til Grams. Da gav det ligesom et Ryk i Kaj.

«Grams? Godt,» svarede han, «rigtig godt.» Men derpaa tav han og stirrede længe og ligesom tomt ud over Havet. Det var ogsaa paafaldende, at han derpaa vendte sig om uden Hilsen og gik tavs frem og tilbage paa den anden Side af Skibet.

Men det varede ikke længe, inden han kom tilbage. Han lagde Armen om Jakobs Skulder og hviskede:

«Du — e, du! Jeg friede til Karen. Og fik Nej. Der er sgu heller ikke megen Stads ved mig.»

«Hvad for noget!» udbrød Jakob. «Det vidste — men hvor skulde jeg ogsaa — — det gør mig ondt.»

«Derfor er det, forstaar du, at jeg — e — saa daarligt kan bekvemme mig til, forstaar du, saa daarligt kan — fri til Charlotte — til hende deroppe. Skønt hun ved Gud er en sød Pige. — Men — e — men» — her brast han pludseligt i Graad — «men Karen var det mageløseste Menneske paa Jorden — — Karen var — —. Naa naa,» vedblev han og antog sin sorgløse Mine. «Schwamm d'rüber.»

— — Snart efter kom Familien Lilienfeldt til; Kaj var nu lige saa munter og leende som før.

TYVENDE KAPITEL.

De gamle Steder.

I Strandkøbing holdt Elleholms Ekvipage; Kusk og Tjener i Livrée. Vognen var den bedste af Familielandauerne, noget gammel, men kunde endnu godt gaa an. Kaj spurgte Kusken, hvorfor «de smukke brune» ikke vare for, og fik at vide, at de vare solgte til Bangsholt for et halvt Aar siden.

Vejen til Elleholm fører forbi Tvejstrupgaard og Borre; men Jakob vilde absolut ikke køre med, skønt Kaj allerede havde sat sig op hos Kusken for hans Skyld.

Strandkøbing! De gamle kendte Gader! Nørrestræde — Bagerstræde, hvor han havde boet som Skoledreng — hurtigt gennem Byen, at ingen skulde kende ham og stoppe ham og begynde at udspørge.

Her var Latinskolen. Det Vindue — dér var Rektors Kontor. Jo! — Pallas Athene stod endnu derinde over Kaminen. Hurtigt forbi.

Den gamle kendte Vej! Hækkerne, Gærderne, hvert Hus, hver Gaard — ikke megen Forandring. Hurtigt forbi. — «Rosalykke», med samt Frontispicen. Det begyndte at mørknes her, ligesom den Gang. «*Ultima progenies*» — mon der vilde komme, ligesom den Gang, er gult Punkt hen ad Vejen, som en Lue, som paasat Ildebrandslue? — hurtigt forbi, hurtigt!

Dér knejser Borretaarnet oppe paa Lyngen, med Krat omkring, forfaldent, skummelt, men dominerende Egnen og navnligt skuende trodsigt ned paa Elleholms yppige Engdrag, paa Allétræerne og det fremtittende Slotsspir.

Kommer der ikke nogen ned fra Taarnet? En ung Pige; Skridtene hurtige; dog over Bevægelsen noget

trygt, roligt, sikkert — jo det maa være — det maa være Karen —

Et Øjebliks Kamp mellem modstridende Følelser, saa staar han bag Gærdet og lader hende passere forbi.

Smuk er hun bleven. Baade i Ansigt og Figur en harmonisk, udviklet Kvinde. Stærkere, roligere, tryggere end før — og dog ganske og aldeles den samme: hans Medviderske, hans gode Fylgje. Men netop dette, netop denne Taknemmelighedsgæld, denne Afhængighed — — og nu skulde han lade sig se for hende, kommen hjem uden Ære, Stymper som før! nej nej — — det er galt nok ligeoverfor Far —

— Her er den aabne Plads, her de vilde Æbletræer, den knækkede Brøndvippe —

Et Par Slag paa den tunge Egetræsport —

«Min Søn! Min Søn!»

Han ligger i sin gamle Seng, Træbrixen — et Sengetæppe over sig, et under —, dér hvor han laa, naar han om Lørdagene kom hjem fra Skolen. Bag den tynde Bræddevæg høres endnu Mariane sendrægtigt at pusle med at lave hans Smørrebrød i Stand, thi han skal afsted næste Morgen meget tidligt, gaa til den Havn, hvor Norgesdamperen lægger til.

Triste Tanker bo i det gamle Værelse. Kommen hjem uden Ære, Stymper som før. Det første Slag i Livets Kamp tabt. — Men hvad han fortalte om sine Tildragelser, havde Far ikke ret forstaaet; havde blot betragtet ham med glædestraalende Mine og sagt: ja! ja! en smuk Yngling, en kæk Yngling —

Nu skulde han atter ud i Livet, til den næste

Kamp. Hvordan mon det vilde gaa? — Ingen Lyd i den stille Nat, uden Skraben bag Panelet af Rotter og Mus. — Hvordan mon det vilde gaa? — Og en Kvist af Æbletræet udenfor skurer uafladeligt mod Glughullets Rude. Svar dog, svar!

Ene i Verden, siger Natten. Intet Menneske staar dig nær uden denne stakkels Far, et Fattiglem. — Trist Tale fører Natten, mens Rotterne gnave og Kvisten skurer.

— Han skimter i Mørket en Skikkelse, som maa have listet sig ind, mens han blundede lidt, en høj, mager Mand, krumbøjet og svag. Manden bøjer sig over Lejet og finder Jakobs Haand. Underlige Ord hviskes gennem Mørket, Ord om henfarne Høvdinge, om Slægtens Ære og Slægtens Haab. Saa mærker han en Haand let lagt paa sit Hoved: «Gud den Allermægtigste skærme dig, min Søn, min eneste, min kække Dreng.» Jakob tager Haanden og fører den til sine Læber, den svage, magre Haand.

Den gamle har listet sig ud igen. — Men Jakobs Hjærte svulmer; ny Kraft har gydt sig i hans Aand; ny Trods mod Skæbnen, og Mandsvilje til at tage Kampen op igen. «Det skal ske,» mumlede han og knytter Hænderne. Han føler sine stærke sejge Lemmer og husker sin prøvede Arbejdsdygtighed. Han ruster sin Vilje og tænker allerede med Kamplyst paa det, der forestaar.

Jakob drager afsted i den tidlige Morgenstund. Ved Bakkens Fod vender han sig og ser paa Tvejstrup-Borre, der tegner sig dunkelt og gaadefuldt mod den halvlyse Himmel.

«Du gamle Taarn — mon du ikke alligevel er mit Livs Ulykke?»

Taarnet skuer ned paa ham med gaadefuld Fortrolighed og synes at svare:

«Din Ulykke eller din Lykke — det er ligesom du tager mig»

TREDJE DEL.

FØRSTE KAPITEL.

Mjøsund.

Byen Mjøsund ligger bred ved Elvmunding og Fjord; der er altid Sus over den af Elvfosserne, Hvin af Dampsave, Brag af faldende Bjælker og Tømmerstokke; Dampfløjten og Mænds Opsang, dertil Brusen af Banetog og Skovlen af Dampskibe; altid Lyd. Og altid Vand: Fossens hvidskummende, Elvens stridt rindende, Fjordens bredt tindrende; overalt ilende Vandmasser; ind i Gaderne, udenom Husene rinde Vandstrømme i naturlige eller skaarne Løb. Lys og Luft er der over Mjøsund; stærk, mægtig Luft. Oppe fra Fjældene stryger den ind, krydret med Duft af Fyrrenaale og vilde Blomster; fra Fløterne og Fjordens Planke-Øer stiger den i Vejret, bærende Harpix- og Vedlugt med sig. Byen er rummelig; lave Huse, mest af Træ; spredt Bebyggelse, thi der er Plads nok.

Midt i Byen ligger «Stenhus», det anseligste Hus næst Kirken, med to Stokværk. Her residerer Hr. Sigurd Resen, naar han opholder sig i Byen; Sigurd Resen, der kaldes «Kongen paa Mjøsund», fordi han er den første Handels- og Driftsherre i vid Omkreds og saa at sige bærer hele Staden. Hans er nemlig Mjøsunds Savbrug med de dertil knyttede store Institutioner: Høvleriet, Dampsnedkeriet og Skibsbyggeriet,

der tilsammen beskæftige henved 500 Arbejdere; han ejer Skibe i Havnen, Huse og hele Gader i Byen. Saa at man kan sige, at baade Vand og Land og Mennesker her ere hans. Og de mægtige Tømmer-Fløter, der Vaar og Sommer igennem drive ned ad Vanddragene og lægge sig i Fjorden som Ø ved Ø, de ere mærkede med S. R. og komme fra fjerne Skove, der tilhøre Sigurd Resen. — Men borte fra al Larmen, en Fjerdingvej op ad Bar-Elven, ligger hans Sommerbolig Nyland, et lille Palais at skue, yndefuldt hvilende i Fløjlsgræs-Plæner med store Løvtræer; omkring Parken Enge, helt smaragdgrønne, med Mylr af Køer; ogsaa gode Rug- og Bygagre; her driver Sigurd Resen et lille Landbrug; det er denne Mands Hvilestunder.

Resens Fader var kommen fra Danmark med en lille Kapital og megen Driftighed; han havde i Norge giftet sig med Datteren af en rig Odelsbonde; Sønnen Sigurd var bleven «Mjøsunds Konge». Sigurd havde taget sig Hustru af sin Faders danske Slægt, gammel københavnsk Embedsfamilie; saaledes var Huset halvt dansk, halvt norsk. Som Arbejdsherre var han rundhaandet, storstilet og omhyggelig for alle sines Vel. — Dette om Sigurd Resen hørte Jakob allerede paa det norske Dampskib; det var klart, at han maatte til «Kongen», om han vilde have Plads i Mjøsund.

— Den første Dag anvendte han imidlertid til at gaa omkring i Byen og besé de forskellige Arbejdspladser og Arbejdsarter; og ved Dagens Ende syntes det ham, at han maatte kunne udføre de fleste Arter lige saa godt som de bedste af de Arbejdere, han havde iagttaget.

Men hvor skulde han nu henvende sig. Thi Forholdene syntes saa hierarkisk indviklede; der var saa mange Formænd og Værkførere og Kontorer; heller ikke kunde han altid saa lige forstaa eller gøre sig forstaaelig for de norske Folk, han spurgte. Saa

gjorde han da det, han hele Tiden havde haft mest Lyst til, og som stemmede bedst med hans Natur: han søgte lige hen til Hr. Resen.

Efter at have tilbragt Natten i «Skipperherberget» gik han næste Dag ved Middagstid op til «Stenhus». Udenfor den høje Trappe holdt to smaa opsadlede Heste; en ung Knøs i graat Liberi var i Færd med at hæfte en Del Indkøbssager paa den ene Hests Sadel. Jakob spurgte efter Hr. Resen, men Knøsen syntes ikke at forstaa ham; saa gik Jakob op ad Trappen til en stenlagt Forhal med Døre til flere Sider. I et Hjørne af denne Hal var Telefon; i den talte en ung Pige med Guldhaar, bare Arme og lys Kjole; hun havde Straahat paa og en lille sølvduppet Ridepisk: «. . . Vi kommer, Far, vi kommer; — — som en Vind!» sluttede hun i Telefonen. Jakob tog Huen af og spurgte efter Hr. Resen. «Far?» sagde hun med nogen Forundring; derefter pegede hun med Pisken paa en af Dørene: «Der er Eriksens Kontor; Eriksen er dér.» «Jamen jeg vilde helst tale med Deres Far selv.» «Far?» sagde hun igen og saa' paa ham. «Far er paa Nyland; vil du, jeg skal ringe?» Hendes Stemme var kæk og frisk som tindrende Vand, eller som Luftning fra Fjældet.

«Sagde hun virkelig du?» tænkte Jakob og saa' ned ad sit Tøj. Derpaa knejste han og erklærede at ville tale personligt med Hr. Resen.

«Ja du træffer ham kanske i Morgen paa Kontoret her — Hejsan» det sidste var til Hestene; hun stod nu paa Gaden og lagde Næsen til deres Muler som en kammeratlig Hilsen, og hver af Hestene fik retfærdigt én Næselægning. Derpaa let op i Sadlen. «Spring saa, Blakken! — hejsan!»

Afsted var hun. Tjeneren efter, saa fort han kunde.

— — Resten af Dagen gik Jakob atter rundt og

saa' paa Arbejdspladserne; han gav sig god Tid, thi han havde nu langt større Ro og Selvtillid over sig, end da han i sin Tid gik ligedan arbejdssøgende om i København. Et og andet Sted tog han Haand i med, ligesom spøgende, og lærte af hvad han saa'.

Mod Aften hændte der ham det, at han mødte en ridende Mand, som han maatte vende sig efter og stirre saaledes paa, at Manden drejede sin Hest og stirrede efter ham igen. Manden var mørkt klædt og saa' tænksom og energisk ud, fin og alvorlig, noget nær de 40 Aar.

«Pastor Brink!», udraabte Jakob.

«Lad mig se —» sagde Manden og anstrengte sig for at erindre noget.

«Kan De huske den unge Knøs i København, som De bød Husly den Nat og som gik bort uden Farvel — Jakob Erlandsen hedder jeg.»

«Jakob Erlandsen,» svarede den anden og rynkede Panden lidt, som ved en ubehagelig Erindring.

«Ja det var forkert gjort af mig. Men i det med Politiet var jeg uskyldig.»

«Underligt nok,» sagde Pastor Brink. «Den Aften skrev jeg netop til Resen om Dem, og fik desværre Brevet afsendt; jeg gjorde mig altsaa til Nar. Og nu er De her. Var det mon sandt, det, De fortalte mig om Dem selv?»

«Ja det var. Jeg véd, jeg skylder Dem baade Tak og Undskyldning. Men» — tilføjede han med den Trang til Aabenhed, han ogsaa tidligere havde følt i denne Mands Selskab — «det værste er, at jeg kunde vist bære mig ligesaadan ad igen. Jeg er — men det er en lang Historie. Jeg hader at skylde, jeg er bange for Taknemmelighed.»

»Saa er De bange for, hvad De skulde holde af. Men det er en lang Historie, som De selv siger. —

Og nu er De her. Underligt nok. Har De Stilling eller Arbejde?»

«Jeg søger det. Jeg huskede nemlig, De havde nævnt Mjøsund for mig, og en «udmærket Ven», De havde dér. Var det Hr. Resen?»

«Ja. Fru Resen er min Søster. Jeg bor paa Nyland i Sommer. — Hvad Slags Arbejde kan De?»

«Jeg er Tømrersvend — og ellers alt muligt.»

«Alt muligt? Det var meget.» Han holdt stille paa Hesten og betragtede Jakob med umiskendelig Beundring, hans Skikkelse og Ansigt. «De skal — — nej han maa helst se Dem selv. De gør bedst i — hvor logerer De?»

«I Skipperherberget.»

«Vær der i Morgen ved denne Tid. — Naa. — Trænger De til nogen Hjælp, nu med det samme?»

«Tak, jeg kan hjælpe mig.»

«— Og De «hader at skylde», naa.» — Præsten red, men derpaa vendte han Hesten brat, red tilbage, saa' Jakob ind i Øjnene og sagde indtrængende:

«Var det sandt, alt det, De fortalte mig den Gang?»

«Ja.»

«Jeg tror Dem,» sagde Præsten og red sin Vej.

ANDET KAPITEL.

Nyland.

Næste Morgen tidligt vækkedes Jakob af Herbergets Vært, der med Huen i Haanden og en ganske ny Respekt sagde:

«Dere skull komme strax. Ragna er etter Dere med Hesterne.» Jakob vidste ikke, hvem «Ragna» var, men udenfor Vinduet hørte han En kalde: «Jakob Erling! danske Gutten! Kan du slet ikke komme dig ud af Fjærene da?» Det var Stemmen fra igaar, den, der lignede Fjældluft eller tindrende Vand.

Morgenen funklede og lyste, da han kom ud paa Gaden i en Fart. Frøken Ragna Resen sad dér tilhest, nu i thelemarkisk Nationaldragt; Guldhaaret var sat anderledes end igaar; i Haanden holdt hun istedenfor Ridepisk en nys afbrækket Vaand. Med den anden Haand holdt hun Tøjlen paa en anden opsadlet Hest, uden Rytter.

«Du skal ride med mig til Nyland og snakke med Far. Op paa Hesten, Gut!»

Idag sagde hun altsaa igen «du».

Som Dreng havde Jakob ofte redet, men mest paa Bondeøg og uden Sadel, dog havde han nogle Gange været med Kaj paa Herskabsridt.

«Ride paa den anden Side af Damen, Gutten min,» sagde Frøken Ragna overbærende; «du kender nok ikke Skikken; eller er det fordi du er dansk?»

— Nu gik det opover Vej og Sti, tilsidst Skovsti, Elven boblede og blinkede op til dem mellem Fyrrestammerne. Ragna red mest foran; Solen faldt strejfvis over den kække unge Skikkelse; hun kunde vel være en sytten Aar, men Profilen, naar hun drejede Hovedet, syntes endnu yngre. Mødte de nogen, hilstes der paa hende med Ærbødighed, som paa Mjøsundskongens Datter.

«Han Morbror Laurids snakkede om dig igaar Aftes til Far og Søte-Mor; da fik jeg Lyst selv at hente dig hjem i denne vakre Morgen. — Hejsan! Blakken min!»

«Saa har du været grumme tidlig paa Færde idag,» sagde Jakob. Han sagde «du» paa Trods.

Men dette syntes højligen at forundre hende. Hun vendte sig paa Hesten for at se paa ham. «Aa han er bare dansk,» sagde hun undskyldende. Men nu red hun hele Tiden foran og snakkede ikke mere med ham. «Skulde jeg ikke sige «du» til Fars egne Folk?» tænkte hun.

De red ind ad Nylands Haveport — Jærngitter med forgyldte Spidser —, over Grusgange forbi fløjlsbløde Græsplæner med Løvtræer i Grupper. Oppe fra den hvide herskabelige Bygning lød Klavermusik, ædle Toner. Uden for Havesalstrappen holdt Ragna Hesten an og raabte ind:

«Far! eller Søte-Mor! Her er jeg selv med den danske Gutten!» Derpaa sprang hun af; Hestene gik af sig selv om bag Huset til deres Stald. — Musiken holdt op. En Dame viste sig paa Havetrappen, en midaldrende, fin, harmonisk Skikkelse.

«Men Barn dog» — Tonefaldet var rent dansk — «og sæt du var kommen for sent til . . ., og din The, som du har løbet fra.»

«Blaase med Theen! Jeg tog Gjetemælk borte hos Skog-Kari, aldeles nymælket, aa saa rent glubende skoldende hed da!»

Fru Resen rystede svagt paa Hovedet med et lille Smil, der tillige var halvt henvendt til Jakob som en Slags Undskyldning paa Datterens Vegne.

«Naa saa De er . . .? Ja min Broder talte en hel Del om Dem — Resen er . . . Vil De maaske følge med denne Vej, siden min Datter saadan har . . .»

Hun talte douce og havde Vane at sløjfe eller underforstaa Slutningen af sine Sætninger; Tonen var venlig, dog reserveret, idet hun samtidigt betragtede ham med rolig Opmærksomhed.

Han følte sig mod sin Vilje generт og fremviste netop derfor en lidt kunstig Utvungenhed; men Fru Resen syntes at forstaa dette, thi hun lagde strax en

Nuance af større Venlighed — lidt moderligt — i sit Væsen. Hun viste ham Vej gennem flere Sale og Stuer, alle smagfuldt, tildels kostbart udstyrede; undervejs mødte de nogle Tjenestefolk og andre, som alle havde Salmebøger i Haanden og syntes at styre mod et fælles Mødested. Tilsidst stode de i en lille Stue med tarveligt brunt Tapet, lavt til Loftet og uden al Udsmykning; her sad Pastor Brink og Husets Herre og drak Morgenthe, fordybede i Samtale. Lyset faldt grønligt ind fra Haven ad Vinduet og en aabenstaaende lille Dør; Gardinet viftede frem og tilbage.

«Her er han allerede,» sagde Fru Resen. Pastor Brink nikkede venligt til Jakob; Hr. Resen kastede blot et hurtigt Blik paa ham og sagde: «Godt», hvorpaa han atter vendte sig til Brink og fortsatte Samtalen med denne. Jakob stod ved Døren, Fruen var gaaet.

— Sigurd Resen var en tætbygget Mand paa over de 60; paa det kraftigt formede Hoved bar han mørkt kruset Haar, men graaligt Skæg; faste dybe Linier om Mund og Hage, et bestemt Blik i de smaa brune Øjne, alt i alt en imponerende Mand at se.

«Hvorfor jeg da gi'r?» sagde han til Brink. «Jo, fordi Brød, Kød og Kul er godt for fattige Folk. Derfor gi'r jeg.» Han talte mest dansk, men med norsk Accent.

«Brød og Kød og Kul — ja,» svarede Brink betænksomt. «Men i mine Hænder, i vore Hænder, bliver de Penge jo anvendt til andet ogsaa, til Formaal, som De ikke synderligt . . .»

Resen afbrød ham ved pludseligt at tiltale Jakob: «Naa saa De er den sære Krabaten?»

Det gav et lille Sæt i Jakob. «Jeg hedder Erlandsen —» han tav, lidt rød i Hovedet. Resen vendte sig atter til Brink:

«Jo. Jeg respekterer netop jeres Maade. Giv dem Religion med det samme. Den blir til Brød og Kul

den ogsaa, det har jeg Erfaring for. Religion skaber ordentlige Folk. Derfor gi'r jeg til Præsterne ogsaa.»

«Ja jeg takker naturligvis for den store Gave,» sagde Brink. «Men . . .» han betænkte sig og tav.

Resen saa' paa sit Uhr og rejste sig. «Klokken er 8; vil De monstro med til vor Gudstjeneste, Erlandsen?»

— Et temmelig talrigt Personale var samlet i en stor tom Sal med blaa nøgne Vægge. Fruen spillede paa et Husorgel, hvortil alle sang et Par Salmevers, derpaa fremsagde Hr. Resen en kort fyndig Bøn; derefter sluttedes med Salmens sidste Vers. Saa skiltes man, idet Karle og Piger i Række toge Hr. Resen i Haanden med et trohjærtigt: «God Morgen, Husbond.»

Overfor en af Karlene standsede han og sagde uden at give ham Haanden: «Du var drukken igaar, Markus, hører jeg.»

Alle bleve tavse og saa' hen paa Karlen, der stod rød i Hovedet midt paa Gulvet.

«Du var drukken!» gentog Hr. Resen med forstærket Eftertryk.

Karlen vaandede sig en Stund under Hr. Resens Blik, saa bøjede han Hovedet og gik langsomt hen imod Døren; men derpaa kom han tilbage, tog Hr. Resens Haand og sagde: «Om Forladelse, Husbond.»

«Godt.» svarede denne. Nu forlode alle Salen.

— Hr. Resen havde Jakob ene i det lille tarvelige Værelse fra før. Dette kaldtes «det gamle Værelse» og var omtrent den eneste Del af Huset, der stod fra den forrige Resens tarveligere Tid, hans, der var kommen fra Danmark. Det var Sigurd Resens Kontor og Yndlingsværelse paa Nyland, og her afgjordes ofte lige saa vigtige Sager som i de store officielle Kontorlokaler paa Stenhus.

«Naa det er altsaa Dem, der «kan alt muligt», begyndte Resen, hvorved Jakob paa en ikke behagelig

Maade kom til at mindes sin Samtale med Pastor Brink. «Visselig har jeg Brug for saa'en Stor-Kar.»

«Jeg vilde helst til Landbrug.»

«De er jo Tømrer. — Nu tar jeg Dem paa Prøve og sætter Dem saa til hvad jeg vil. Gaar De ind paa det?»

«Ja,» svarede Jakob, om end ikke i en synderlig underdanig Tone. Ikke blot var han krænket over Hr. Resens Behandling af ham, men ogsaa Datterens «du» sad i ham. Dog Arbejde maatte han have, men han saa' Hr. Resen temmelig fast ind i Øjnene med det samme, han sagde «Ja.»

«Godt,» svarede denne og saa' ligeledes paa Jakob; saaledes stode de begge en kort Stund med Øjnene i hinanden, og det forekom Jakob, at der kom en skjult Humor i Resens Blik.

«Naa, kan Dere nu kende mig?» sagde denne omsider. — «Ræk mig et af de Papirerne dér fra Bunken, er De snil.»

Jakob tøvede, thi den paaviste Papirsbunke laa akkurat lige saa nær ved Hr. Resen som ved ham selv. Han maatte ogsaa bukke sig lidt, da Papirerne laa paa en Hylde under Bordet. Tilsidst gjorde han det dog.

«Tak,» sagde Hr. Resen tørt. — Det var en Blanket; han udfyldte den med nogle faa store Skrifttræk og gav den til Jakob. «Dér — nu kan du melde dig Klokken 12 paa Eriksens Kontor i Stenhus med denne Hjemmel fra mig, saa bliver du sat, hvor du skal.»

— Jakob var ikke langt fra Forbitrelse, da han gik. I Stuen ved Siden af kom Fruen ham venligt i Møde; hun havde endogsaa ladet sætte Smørrebrød for ham paa et Bord.

«Nej tak,» sagde Jakob. Det var til Hævn over Krænkelserne.

— «Blot De ikke har behandlet ham for brysk,» sagde Pastor Brink siden. «Han taaler ikke meget.»

«Saa faar han lære det. Han ligner mig, den Knægten. Jeg fik ogsaa lære bøje mig, før jeg lærte — det andet.»

«Men Ulykken med ham er, at han har lært «det andet» først. De har nok taget kam forkert.»

«Nej; er han den, han ser ud til, da liker vi hinanden inden en Maaned.»

TREDJE KAPITEL.

Indberetninger.

«Stenhus» var saaledes optaget, at 1ste Sal var Resens private Vinterbolig, men i Stueværelserne fandtes Kontorerne; nemlig ikke blot det store Hovedkontors Lokaler, hvor alt til Omsætningen og Handelen henhørende sorterede under «Prokuristen» og hans Personale, og hvor Arbejderne sjældent satte deres Ben; men ogsaa et mindre Kontor, som Resen havde udskilt fra Hovedkontoret, og som kun havde at gøre med Arbejdernes personlige Forhold og de Institutioner, Resen havde oprettet for sine Folk: saaledes sorterede Bibliotheket og Læsestuen, Lægevæsen og Hygiejnen, Foredragsvæsen og Festligheder og selve Arbejdernes Boliger under dette Kontor, der tillige saa vidt muligt vidste Besked med hver enkelt Mands private Sager. Kontoret kaldtes simpelthen «Eriksens Kontor» efter dets nuværende Indehaver; det var Resens kæreste Skabning, saasom det var hans eget Paafund og uden Parallel hos andre Driftsherrer. —

Eriksen var en dansk Mand, jævnaldrende med Sigurd Resen og hidkommen allerede med hans Fader; en graanet Skriver, hvis Hovedegenskab var Korrekthed, men som først for nyligt var avanceret til første Mand paa sit Kontor; nan yndede nok at kaldes «Kontorchef,» skønt Resen aldrig kendte ham for andet end «Eriksen», og Folkene mest sagde «Hr. Eriksen»; men selv ansaa han sin Stilling for højofficiel, ikke just af personlig Forfængelighed, men fordi Sigurd Resen for ham betød selve Staten: jo nærmere ved denne, des mere officiel.

Jakob blev strax sat til Tømrerfaget, først til at hugge Stokke, siden til forskelligt andet. Han havde altsaa, som de andre Folk, over sig sin Formand og sin Værkfører, men mærkede snart, at han blev fulgt fra Eriksens Kontor med en særlig Agtpaagivenhed, hvori hans særegne Indsættelsesmaade — fra Resen selv — var Skyld.

Der var ikke gaaet mange Uger, før Eriksen afgav Indberetning til Resen: at den nye danske Arbejder i Iver, fysisk Styrke og Haandelag til alt muligt ikke havde sin Lige, men tillige maatte det bemærkes, at han «var noget stolt.» Da Resen hørte dette, sagde han med et lunefuldt Blink i Øjet: «Aa De, Eriksen.» Men den næste Indberetning lød, at Folkene ikke ret kunde lide Erlandsen, og at denne, skønt ikke direkte opsætsig, dog med Tiden kunde blive «et farligt Element;» og nu rynkede Resen Panden og sagde: «Hm»; men om det var ad Eriksen eller Jakob, han rynkede Panden, kunde ikke ses.

Disse Indberetninger sigtede til følgende:

Forholdet mellem Arbejdere og Chef var i Mjøsund patriarkalsk. Hvis der fandtes noget af Socialisme, var det skjult og gik om i Krogene. Hvad der var af Misfornøjelse, rettedes altid mod «Kontoret» og Eriksen, aldrig mod Hr. Resen. Thi ham beundrede de; selv hans barske knappe Væsen var efter deres Hoved. De

følte sig som Børn overfor en streng, men god Fader. — Men for Jakob kom dette til at staa som blind Forgudelse, navnlig fattede han Foragt for Eriksens formentlige Kryberi; og dette forraadte sig uvilkaarligt i hans Væsen. Det krænkede ham ogsaa at blive sagt «du» til, og han formaaede ikke at lægge den Grad af ydre Ærbødighed for Dagen, som de andre bar til Skue, naar Hr. Resen jævnligt viste sig paa Arbejdspladserne. Saaledes kom det til, at han, som i København havde lagt sig ud med Arbejderne, fordi han var dem for loyal, han blev i Mjøsund ilde set af den stik modsatte Grund. De kaldte ham «Socialisten» og »Danskeren»; begge Dele var i deres Mund Ukvemsord; paa den anden Side vogtede de sig for at træde ham for nær, thi han indgød Respekt.

Ragna Resen var tidt nede paa Pladserne med sin Fader eller alene. Det morede hende at se paa alt det kraftige Liv og snakke naadigt med Folkene, der behandlede hende som en Prinsesse. Ogsaa hun sagde, som Faderen, «du» til alle Folkene, men til Jakob talte hun slet ikke. — En af de unge Kontorfunktionærer kunde skrive Vers, og ved en Arbejderfest havde denne lyrisk skildret Ragnas Fremtræden paa Arbejdspladsen, midt i det tindrende Sol-Lys, mens Tømmeret bragede og Fossen susede, hvorledes hun da forekom Arbejderne at være Stedets raadende Fe, hun, Mjøsundsprinsessen med det gyldne Haar. Ved denne Lejlighed havde Jakob ladet falde Ordet «Kryberi.» Derefter var der blevet temmeligt tavst i Stuen. Men paa Hjemvejen efter Gildet havde en Mand, de kaldte Finn Skakke, nærmet sig til ham og gjort Følgeskab.

Om denne Mand skal nu siges nogle Ord. — Tilnavnet bar han, fordi han holdt sit Hoved lidt paa Skakke eller Sned, efter Sigende — men det vedstod han ikke — som Følge af en mægtig Lussing, han en Gang i sin Ungdom havde faaet af Hr. Peder Resen,

Sigurds Fader. Han var af alle den mest underdanige af Væsen overfor Herskabet, men paa den anden Side, hver Gang Jakob havde fremkommet med noget oppositionelt, saa smilede han dertil. Han havde overhovedet vist Jakob stor Hjælpsomhed strax fra Begyndelsen af, til Exempel med Sproget, der jo i Førstningen voldte denne nogen Vanskelighed. — Det var en lang leddeløs Fyr med ludende Holdning og et Par Arme af abeagtig Længde, dertil uhyre store Hænder; han gjaldt for at have enorme Kræfter, men ringe Forstand. Til Jakob sagde han gerne Hr. Erlandsen.

Denne Finn Skakke fulgtes altsaa med ham og bad ham efter en Tids Tavshed, om han ikke vilde fortælle noget om Socialismen: han havde jo været Socialist i København. Ja nu var han det ikke mere, svarede Jakob. Finn vidste det; heller ikke han selv var Socialist i mindste Maade, Vor Herre bevares, han spurgte kun for at oplyses. Jakob fortalte da et og andet om Fagforeningerne og deres Organisation; Finn lyttede til, som om det var nyt for ham, og spurgte derpaa, om han ikke havde Lyst til at holde et Foredrag om disse Ting for Arbejderne; det vilde fornøje mange. Jakob mente ikke at være egnet til den Slags, men Finn paastod, at Folkene mente anderledes om ham; desuden var han jo en lærd Mand, vidste han. Men Hr. Resen, sagde Jakob, vilde næppe synes godt om den Ting. Finn tav en Stund, sagde derpaa blot: «Ja saa,» og talte foreløbigt ikke mere derom.

Det var den Gang. Men i den følgende Tid mærkede Jakob, at nogle af Arbejderne ligesom begyndte at holde sig til ham og gaa efter hans Ytringer, og det var altid de Arbejdere, der var noget i Vejen med fra Kontorets Side. — For Jakob stod altsaa Sagerne saaledes, at han uden at vide eller ville det gjaldt som Fører for et lille oppositionelt Parti. Finn derimod holdt sig i Baggrunden.

FJERDE KAPITEL.

«Jeg er ogsaa en af dem.»

Til Pastor Brink saa' Jakob ikke saa meget i denne Tid, som han havde tænkt sig. Men Brink var ogsaa i Norge en meget optaget Mand, skønt det skulde hedde at være hans Ferie. Han holdt ogsaa Møder og Gudstjenester for Resens Arbejdere, men til disse Møder kom Jakob kun sjældent, fordi han nemlig troede at mærke, at der udgik Tvang fra Resen i den Henseende. Men Brink besøgte ham et Par Gange paa Arbejdspladsen, og en Dag kom han for at sige Farvel; han skulde nu hjem igen til Danmark. — De talte om Resen:

. . . «Tilstaa», sagde Brink, «at det kun er fordi de andre siger saadan, at De siger imod. I Grunden er De jo enig med dem.»

«Det er jo muligt,» svarede Jakob. «Sammen med Dem bliver jeg altid ligesom blødere. Jeg véd ikke, om det er bedre; men — jeg er ked af at De rejser. De har gjort meget for mig.»

«Min Ven; det jeg har kunnet gøre for Dem, er kun halv Gerning. Arbejde — det har jeg kunnet hjælpe Dem noget til. Men alt det andet, som De trænger til — — — Erlandsen, jeg har besluttet at sige det rent ud: jeg tror, De har en hel Del Hovmod i Dem, det er det, der er i Vejen med Dem.»

«Hvad skulde jeg være hovmodig af?» svarede Jakob uden Vrede. Efter en Pavse tilføjede han dæmpet: «Jeg véd godt, hvad jeg trænger til. Kundskab, Omgang med dannede Mennesker, Opdragelse — ligefrem. Ellers kan jeg jo ikke komme frem. Han saa' til Siden med et bittert Udtryk.

«Komme frem» repeterede Brink og betragtede

ham med Sympathi og Medlidenhed. «Deres Skole — De skulde aldrig have forladt Deres Skole.»

«Det véd De jo ikke, hvorfor jeg gjorde», busede Jakob ud.

«Nej, det véd jeg rigtignok ikke. Der er altid noget dér, De skjuler for mig, vistnok noget centralt ved Deres Karakter. Som De sagtens ikke vil ud med?»

«Nej.»

«Nu ja. — Opdragelse og Omgang, sagde De. Der var dog i sin Tid omkring Dem nogle vakre og dannede Familier, som gerne vilde have sluttet Dem til sig, ikke? Gode Mennesker, som De stødte tilbage? For har jeg forstaaet Deres Historie rigtigt, saa var det altid Dem, der brød med de andre, fordi De ikke vilde modtage? Jeg kommer til at tænke paa Deres Møde med mig. Har De ikke altid haft Uretten? Pas nu paa, det ikke gaar ligesaadan med Resens.»

«Resens? — Man har sandelig ikke tilbudt mig «Omgang» dér!»

«Det siger De nu bittert, og saa har De igen Uret. Hvor kan De forlange, at Resens skulde udpille af alle deres Hundreder Arbejdere just den, som de kender mindst, og saa paa en Gang gøre ham til Omgangsfælle?»

«Ja men jeg . . .» han standsede pludseligt.

««Ja men De.» — Hvad er det egentlig, De gaar og bilder Dem ind? Er det Deres Kræfter og Haandelag?»

Jakob rystede paa Hovedet.

«De er et meget underligt Menneske» vedblev Pastor Brink. «Der er Misforhold mellem Deres Pretensioner og Deres Stilling. En Don Ranudo de Colibrados — ja De har vel læst Holberg — og saa har De ikke en Gang Ahnerne.»

«Jeg ikke?» raabte Jakob blusrød.

— Der blev en Pavse, under hvilken Brink med

Forbavselse, men ogsaa med hemmelig Beundring, betragtede det aldeles usædvanlige Udtryk, der nu var fremme hos den unge Mand, ligesom en indre Glød der forlenede hele Skikkelsen med Højhed og Skønhed.

«Ja hvad skal jeg nu tro om Dem?» sagde han uvilkaarligt.

«Tro, hvad De vil,» svarede Jakob med tilkæmpet Kulde.

«De ligner» vedblev Brink med samme hemmelige Beundring «De ligner en Hedning, en Asadyrker, eller snarere: en af dem, der «tror paa deres egen Kraft.»

«En af dem er jeg ogsaa!» udbrød Jakob vildt ubehersket. «Lad os» hans Stemme dirrede — «lad os tales ved om — 10 — om —» Men her var det, som om Stoltheden pludseligt fik sit Knæk: en mørk Skygge gled hen over hans Pande, og han bøjede Hovedet.

«Min Ven,» sagde Brink bevæget. «Hvad De end tænker paa, hvad De end har for, saa bøj Dem, lær at være afhængig, lær at kunne være taknemmelig; uden det gaar det ikke her i Verden —» han standsede, thi han følte selv, hvor matte saadanne Ord faldt nu. Ogsaa skammede han sig for sig selv: han var jo kommen som Præst, og havde han saa ikke givet sig hen i helt hedenske Stemninger? — Han egnede sig nok ikke til at paavirke denne prægtige unge Mand. En ydmygende Erfaring mere,til de mange —

Men da kom Jakob, ubevidst, til Undsætning for hans sunkne Mod.

«Nu rejser De, og jeg har slet ingen Ven i hele Verden.» Stemmen var dæmpet. «Vilde De — trods det — det — Snak, jeg sagde før — vilde De alligevel ikke — kunde De være min — min Ven?»

Saadanne Ord gad Brink høre. Han rakte ham tavs Haanden.

«Giv mig Anvisning til at læse. Jeg er saa langt tilbage i al Ting.»

«Jeg skal huske det. Jeg skal tale med Resens derom. De har Bøger for Dem, kan De tro.»

Ganske sagte lød Svaret:

«Og — og — det andet ogsaa. Jeg har for Exempel ikke været i Kirke, næsten siden jeg blev konfirmeret. Og her gaar man i Kirke som paa Befaling; det vil jeg ikke.»

«Kunde De ikke gøre det frivilligt?»

«Det véd jeg ikke. — Maaske naar De var her,» tilføjede han, idet han saa' til Siden.

— — Præsten gik. Men saa standsede han, kom tilbage og lagde Armen om Jakobs Skulder: der var noget, han vilde sige, men saa kunde han dog ikke faa det over sig. Det blev kun til et Farvel.

— «Livet faar selv lære ham det,» sukkede han, idet han fjernede sig, utilfreds med sig selv.

«Jakob saa' længe efter ham. Saa tog han atter fat med sin Sav og Øxe: Spaaner og Splinter føg om ham.

FEMTE KAPITEL.

Kontorchef Eriksen begynder ogsaa at sige «du».

Faa Dage efter Samtalen med Brink skete en af de sædvanlige Arbejds-Omflytninger, som hørte med til Jakobs Prøvetid; men denne Gang blev Arbejdet af en lidt finere Natur; noget, hvortil der hørte Omtanke og Overblik. — Allerede en Uge efter blev han kaldt op til Kontorchefen Eriksen og modtog her Ros og forhøjet Løn. Eriksen kunde ikke lide Jakob, men han

var en honnet Mand, og hvad der var Ret, skulde være Ret.

Men derefter, da dette var klaret, forandredes hans Miner, han pillede nervøst ved sin Lineal og sagde uden at se op:

«Hm. Efterat Kontoret nu har rost Dem, maa det desværre, i en anden Henseende, beklage sig over Dem.» Han saa' ned i Pulten; Erlandsens Person trykkede ham.

Eriksen havde, som sagt, været paa Resens Kontorer en Menneskealder, men hans Chefstilling var af temmelig ny Dato. Oprindeligt havde han i denne Stilling tilstræbt at efterligne Resens Væsen, men da dette slet ikke vilde lykkes (til Exempel havde han aldrig turdet sige «du» til Folkene), saa havde han siden slaaet sig paa den slebne kontormæssige Korrekthed.

«. . . beklage sig over Dem, hører De maaske.» Han skottede op og tog strax Øjnene til sig igjen.

«Jeg hører det nok, Hr. Kontorchef.»

«Man siger,» fortsatte Eriksen og blev rød, «de siger — man siger, at De er Socialist eller saadan noget».

«Saa siger man Usandhed.»

Eriksen saa' paa ham og stemmede Haanden til den oprejste Lineal som til en Støtte. «Der er misfornøjede Folk, utaknemmelige Folk, og De — De lader til at være deres Formand. Jeg vil — Kontoret vil — det vil herved advare Dem.»

«Maa jeg ikke bede Kontorchefen om positive Beskyldninger.»

Eriksen blev mere rød. «Forøvrigt — har jeg anstillet mine egne Iagttagelser. Jeg . . .» han saa' sig usikkert om blandt Kontoristerne; deres Penne kradsede ivrigt hen over Papirerne, men det forekom ham, at Nakkerne og Ryggene udtrykte Ringeagt. Han maatte vist til at antage det Resen'ske Væsen. Han samlede

derfor Mod, rømmede sig og udstødte: «Erlandsen, Deres Tone . . . Kontoret kan . . . De er advaret. Gaa!»

«Tone?» sagde Jakob og traadte to Skridt frem. — Pennekradsningen holdt paa en Gang op; der blev ganske stille paa Kontoret. Eriksen syntes, at hans Autoritet stod paa Spil: der maatte nok endnu mere Resen til:

«Du er — du er en hoven Fyr!» — Men samtidigt trak han sig tilbage til en Vinduesfordybning, medtagende Linealen, som i en Forsvarsstilling. En af Kontoristerne fniste.

«Jakob saa' paa ham med Ynk. «De skulde sige «De»; hvad man taaler af Hr. Resen, taaler man ikke af Dem.»

Dette følte af Kontoristerne som saa sandt, at en og anden af dem vovede en dæmpet Bifaldsmumlen.

«Hvad? Oprør her paa Kontoret?» raabte Eriksen, idet han vendte sin nervøse Ophidselse mod Personalet og knaldede Linealen mod Pulten. «Og De, Hr. — og De, Erlandsen . . .»

I det samme aabnedes Døren fra det indre Kontor, og Sigurd Resen gik langsomt gennem Lokalet. Eriksen forstummede øjeblikkeligt; alle stode ret op. Resen sagde ingenting, gik bare igennem til den modsat Dør, men der var ingen i Stuen, uden at han jo troede, at de smaa faste Øjne havde hvilet ogsaa paa ham.

— — Samme Eftermiddag, i Mørkningen, kom Finn Skakke til Jakob. Efter at have talt om andre Ting henkastede Finn, at der var nogle, der vilde bede Hr. Erlandsen være Bestyrer for Arbejdernes nye Læseforening; han var jo en lærd Mand. «Læseforening?» sagde Jakob. «Vi har jo baade Bibliotheket og Læsestuen.» «Ja Kontorets,» sagde Finn, «men dér maa man ikke faa de Ting, man vil have, for Eriksen. Der var nogle, som havde bedt om at holde «Socialisten»

— bare for Belærings Skyld —, men saa havde Hr. Eriksen skældt dem ud. Nu var det altsaa den nye Læseforening, nogle vilde stifte.» — Nej, det vilde Jakob ikke have noget at gøre med. — «Ja saa» sagde Finn og talte om andre Ting.

Men lidt efter: Eriksen havde nok ogsaa skældt Hr. Erlandsen ordentlig ud idag, og sagt «du». — Hvor Finn vidste det fra? — Jo, og der var mange, der undrede sig over, at Hr. Erlandsen saadan havde taalt at blive kaldt «Socialist. — Naah, ja. — Og en «hoven Fant,» det var dog et stift Stykke. — Han sagde ikke: «Fant.» — Ja det paastod de allesammen; Hr. Erlandsen havde maaske ikke hørt det, det var jo ogsaa det klogeste. — «Ja han havde nu ikke hørt det,» sagde Jakob ilter. — Naa saadan. Maaske var det ogsaa bagefter, for siden havde Eriksen da gaaet omkring og sagt meget værre Ting om ham, men det skulde Hr. Erlandsen ikke bryde sig om, for der var mange der holdt med ham. — Nej det troede Jakob nu ikke om Eriksen, for det var en honnet Mand. — «Ja saa» sagde Finn.

Men nu vilde han rykke frem med, at der var nogle, der alligevel holdt «Socialisten», saadan privat; og det var beklageligt, paa den Maade. «Hvorfor det?» spurgte Jakob; »er vi ikke frie Mænd?» Finn lod forbavset: «Frie Mænd? nej, det er vi ikke, Hr. Erlandsen.» Han lo hult og tog sig uvilkaarligt til den ene Kind; Jakob kom til at huske paa Sagnet om hans Skævheds Oprindelse og udbrød derfor: «Var jeg i Deres Sted, da havde jeg . . .;» han standsede. «Haa — Hr. Erlandsen kan nok komme i mit Sted,» hviskede Finn, og saa' uhyggelig ud ad Øjnene.

Men nu vilde han da bare sige det, at der var nogle, som paa Lørdag Aften Klokken 7 vilde holde Møde her i Skipperherberget, og da jo ogsaa Hr. Erlandsen boede her, saa mente de, det var underligt, om Hr. Erlandsen ikke kom med. — Hvad det Møde skulde

være om. — Aa, det var nok om den nye Læseforening, og saadan lidt, og saa mente nogle, man kunde vedtage at bede Hr. Resen ydmygt om lidt mere Ret overfor Eriksen. Han troede nok, de ventede Hr. Erlandsen med. — Jakob vidste ikke, hvad han skulde dér. — Nej saamæn; der var ogsaa nogle, der mente, han ikke turde. — Turde? for hvem? — Aa for Eriksen, mente de.

Fra Skipperherberget gik Finn ind i Huset næst ved; derpaa saa' Jakob ham skride over Gaden til Huset ligeoverfor; i begge disse Huse boede Arbejdere, der vare paa Kant med Kontoret. Finn talte med en Kone i Gadedøren; det kunde høres over Gaden, hvad hun sagde, men ikke hans Ord. «Kommer han Danskeren med?» sagde hun. Og derpaa: «Ja saa kommer Knut ogsaa, det er vist.»

Jakob havde først tænkt at møde, men nu efter at have hørt dette syntes han ikke, han vilde, og var ilde stemt mod Finn. Thi lovet noget havde han jo ikke.

— Dog den næste Dag troede han at læse i Kammeraternes Øjne: «Du tør ikke for Eriksen.» Da besluttede han at møde. Han vidste ikke, hvem han var mest vred paa, Eriksen eller Finn.

SJETTE KAPITEL.

Mødet.

Skipperherberget havde en større Stue, som de kaldte Salen. Her var nu en 20—30 Arbejdere forsamlede; foreløbigt sad de og drak Øl.

Alle de misfornøjede, som Jakob kendte, vare til-

stede, men ogsaa en hel Del flere. Det hele syntes længere forudberedt og lagt efter større Maal, end han havde haft Anelse om. Ogsaa dette overraskede Jakob, at man gjorde Plads for ham og aabenbart havde ventet ham, ja gik ud fra, at han var en af Hovedmændene dér. Men han stillede sig i Baggrunden og var noget ilde ved det hele.

Det begyndte med, at en lille ivrig Mand traadte op paa en Slags Tribune og bød Velkommen: det var frie Folk, der var her; frie Arbejdere i et frit Land. Derpaa oplæste han nogle Stykker af Kristiania-Socialistbladet: de almindelige stærke Fraser om Kapitalismens Aag og Arbejdernes Udbytning. Endnu mærkedes ikke noget større Indtryk paa Forsamlingen, men da hviskede Finn Skakke — som befandt sig tæt bag Tribunen — noget til en svær Fyr, som derpaa traadte op. Mælet var plumpt, og han føjede ikke sine Ord vel, men Stemmen dundrede:

«Vi vil ikje taale, at Eriksen» — strax ved Nævnelsen af dette Navn begyndte Larmen — — «ja at slik En siger «du» til os. Nys har han fornærmet en af de bedste Arbejdere — Dansker eller ikje Dansker, det er lige godt, for Ret ska være Ret — men han har skjældt ham ut for en «Fant» —, og det er en lært Mand, og slikt er en Haan, — og saa var det, om Danskeren har noget at sige os i den Anledning, for vi holder alle sammen med ham i den Sagen.»

«Danskeren frem, frem med Danskeren,» raabte man, og Jakob blev skubbet hen imod Tribunen. Finn Skakke udraabte et Hurra for ham; det blev voldsomt besvaret. Han følte sig ligesom beruset, han havde ikke haft Anelse om den Magtstilling, han indtog. Oppe fra Tribunen sagde han:

«Hvad vil I mig? — Holde Taler er jeg ikke vant til. Men Tyranni vil heller ikke jeg . . .»

«Leve Hr. Erlandsen!» raabte Finn igen, og voldsomme Hurraer fulgte.

«Ned med Eriksen!» «Leve Erlandsen!» «Ned med Eriksen!» — saaledes gik det nu Slag i Slag.

«Men hvad vil I? — dette her er der jo ingen Mening i . . .»

«Læs dette Forslag op», hviskede Finn bagved ham og rakte et Papir til ham: «Forslag og Resolution.»

«Læs det selv op,» sagde Jakob.

«Ned med Eriksen! Ned med Kontoret! Ned med Tyranniet!» lød Raabene endnu — men paa en Gang stilnede de af; ja der blev mærkeligt tavst i Stuen.

Thi Sigurd Resen var kommen til Syne. Han stod ved Indgangsdøren, bred og stærk, som til daglig, og havde sin gamle bløde Filthat paa og Egekæppen i Haanden.

Finn Skakke havde ikke faaet Øje paa ham; han raabte endnu en Gang: «Ned med Kontoret og Tyranniet!» men det sædvanlige Hurra udeblev; istedenfor lød Resens myndige Røst:

«Naa det siger du, Finn Skakke. Far min gjorde dig skæv, men jeg skal min Sjæl og Salighed sætte dig Hovedet lige igen, du — Tamp!»

Finn ligesom skuddede paa sig; han var hvid i Ansigtet og fik sit uhyggelige Blik i Øjnene.

«Og I andre!» sagde Resen noget mildere. «Jeg kender jer allesammen. Skrup havde I fortjent. Gaa hjem med Jer!»

Vanlig Ærbødighed mod denne Stemme begyndte at gøre sig gældende; denne Stemme, der endnu aldrig havde befalet forgæves. Men paa den anden Side vare Folkene ophidsede; de saa' hen til deres Førere, men mest til Jakob. Denne følte det; en stor Tilskyndelse kom op i ham, og han sagde med klangfuld Stemme fra Tribunen, hvor han stod:

«Vi er frie Mænd, Hr. Resen.»

Denne korte Ytring tog ligesom en Dæmning bort fra Lidenskabernes Strøm; det var vel den første Modstands-Ytring, nogen af de tilstedeværende nogensinde havde hørt sagt op i Hr. Resens Øjne. Nu lød det stigende rundt om: «Det er vort Møde» — «Her har De ikke noget at gøre» — «Ned med Kontoret» — «Tag Hatten af» — og endelig: «Ned med Resen!»

Denne lignede en gammel Løve, som han stod dér og bød Sværmen Trods, ene Mand imod over tredive, barsk, ubøjelig, truende. Finn Skakke syntes at juble; han anførte Korene: «Ned med Resen», «ned med Tyrannen». Men Jakob saa' paa den ene Mand; hans Hjærte svulmede af Beundring; ved hans Side skulde han have været; hans egen Stilling forekom ham falsk og flov. — Et Raseri brød løs: den svære Fyr fra før var den første, som greb et Ølkrus og kastede det efter Resen; siden fulgte flere; Flasker og Glas fløj klirrende omkring ham; nogle droge deres Knive — «Holdt!» skreg Jakob, men ingen hørte ham.

«Læs nu Forslaget op, læs Forslaget op», hvislede det bag Talerstolen; men Jakob var ilet ned, hen at bistaa den ene Mand, dele hans Lod og Kaar — da blev han ramt i Ansigtet af et Krus, der var tiltænkt Resen; han tumlede halvbedøvet mod Væggen, og som i en Taage saa' han, hvad der nu foregik:

Gamle Sigurd Resen nemlig i Enekamp med Finn Skakke midt paa Gulvet. Resen havde ham i Brystet; den anden fægtede hensigtsløst i Luften med de lange Arme og uhyre Næver. Da var det, som om Resen løftede ham og derpaa satte ham i Gulvet, saa Stuen dirrede.

Det var ogsaa ligesom gennem Taage, at Jakob troede at høre Efterklang af et «Hurra for Sigurd Resen»; han sansede dog, at han selv havde raabt med — —

Da han kom helt til sig selv, sad han paa en

Stol i Stuen, der nu var tom. Kun Resen stod for for ham.

«Kan du gaa selv, tror du?» sagde Resen.

Jakob rejste sig; der var ingenting i Vejen med ham, men Resen havde en blodig Skramme i Ansigtet og nogle Blodpletter paa Tøjet. «Men De bløder» sagde han.

«Gør ikke noget; Tøjet er gammelt.»

«Skal jeg ikke følge Dem hjem?»

«Nej.»

Der vexledes ikke flere Ord. Henne ved Udgangen laa Resens gamle Filthat; Jakob tog den op og rakte den til ham.

— Dér gik nu den kraftige gamle sin Vej ad Nylandskanten til, hvor han var kommen fra, — som om ingenting var passeret, alene og i Mørket. Jakob syntes, han aldrig havde kendt en mandigere Mand. Selv følte han sig som en Dreng, trods sine 21 Aar, og fandt, han havde spillet en daarlig Rolle i Aften.

«Hvad mon han egentlig tænker om mig? Mon han vil afskedige mig?» Jakob søgte at tilbagekalde sig hans Øjnes Udtryk, da han havde talt til ham; men huskede intet andet, end at disse Øjne vare brune, smaa og meget bestemte.

SYVENDE KAPITEL.

Jakob synes at være «færdig».

Det mærkedes de følgende Dage paa alle Arbejdspladserne, hvor mægtigt Resens — og dermed Kontorets — Autoritet var genoprettet. Jakob fik det blandt

andet at føle som en dump Misbilligelse mod ham fra det loyale Flertals Side af Kammeraterne. Men ogsaa de, der nys havde villet gøre Opposition, skyede ham nu. Til Gengæld gjorde han sig indestængt og stolt og tog i Arbejdet med trodsig Kraft — men undertiden maatte han tænke paa, om han ikke begyndte at blive umulig her i Norge ogsaa. Da kunde han komme Fortvivlelse nær, thi, om han kom væk fra dette, hvad skulde det saa blive til med Livsformaalet? Det bitre var, at Dygtighed altsaa ikke var nær nok til at komme frem i Verden. Det bitre var, at han altsaa havde en Grundmangel, som han ikke kunde rette, fordi han ikke vidste, hvorledes den skulde rettes eller hvori den bestod. Jo: «Hovmod» havde Pastor Brink sagt; «hoven» havde Eriksen sagt. Rigtigt nok vel altsaa, for Verdens Øjne; men for hans egen Forstaaelse: et tomt Ord; det var det fortvivlede. Var han af Høvdingeblod, kunde man se det paa ham, mærke det paa ham; — var det det, de mente? Nu vel, det stod ikke til at ændre.

En Ting foruroligede ham meget: at der ingen Tilkendegivelse angaaende hin Aften kom til ham hverken fra Resen eller Kontoret. Den svære Fyr fra Mødet havde faaet sin Afsked og var rejst til Kristiania; Finn Skakke var forsvunden, lusket af paa en hemmelighedsfuld Maade; ellers var ingen Forandring sket. Men paatænkte man ikke noget med ham selv?

Uvisheden blev uudholdelig. Saa gik han en Dag lige hen paa Kontoret til Eriksen:

«Hr. Kontorchef. Angaaende forleden Aften — jeg var ikke saa meget med i det, som det maaske ser ud.»

«Meget vel, Erlandsen.»

Efter et Ophold vedblev Jakob: «Hvad mener Hr. — hvad tror De, Hr. Resen mener om mig?»

«Paa slige Spørgsmaal — i denne Tone —» —Eriksen saa' overmaade kontormæssig ud.

«Tone» igen; «Tone» — aa Hr. Eriksen,» sagde

Jakob med større Bedrøvelse end Trods i Stemmen, «jeg kan ikke selv gøre for den Tone.»

Eriksen betragtede ham med Glimt af menneskelig Forstaaelse og Sympathi, men derefter, frygtende, at Personalet skulde spore ukontormæssig Svaghed, svarede han:

«Forøvrigt — Kontoret kan selvfølgeligt ikke indlade sig — — Gaa!» tilføjede han med pludseligt Resensk Væsen.

— — Da dette Forsøg paa at faa Klarhed mislykkedes, besluttede Jakob at søge selve Resen. Men da der ikke forekom Lejlighed paa Arbejdspladserne, og han paa Kontoret i Stenhus to Gange forgæves havde søgt Audiens, indlod han sig paa det for Resens Arbejdere usædvanlige Skridt at søge ham ude paa Nyland.

Her, i Familiens Skød, plejede Resen at tilbringe sine Eftermiddage og Nætter. Det var Sommer-Skikken, thi om Vinteren boede Familien mest paa Stenhus. Men ogsaa om Sommeren stod der altid opredt Seng til ham paa Stenhus, thi det kunde stikke ham at komme paa de mest uventede Tider for at tilse sine Sager i Byen.

— Iført sine pæneste Klæder gik Jakob frem ad Nylandsparkens gruslagte Gange — brede som Køreveje — op til Palæets Havetrappe. Det var i Aftendæmringen, Augustmaaneds Aftendæmring; de høje Løvtræer syntes at betragte ham med trist Fornemhed; Plænerne strakte sig i det tiltagende Mørke, uvenlige, fremmede; alt syntes at lade ham forstaa, at han ikke hørte til her. Nu lød Klavermusik, ædle Toner, og Lys skinnede fra Havesalen ud mellem Buskenes Løv; det fortalte, at der var Hjem og Lykke og Skønhed derinde — men ikke for ham.

Havesalsdørene stode aabne; men der var ingen derinde. Han gik frem i Salen, kom saa i Tanker om, at dette vist var galt gjort, gik derpaa tilbage og bankede

paa Havedøren. Da han havde banket længe og tilsidst stærkt, aabnedes en Dør indefra — Klavertonerne løde stærkere imens —

«Hvem er det dér?» spurgte en forundret Stemme; det var Ragnas.

«Jeg er Jakob Erlandsen; jeg vilde gerne . . .» men han standsede over, hvad hun nu gjorde:

Først gik hun tilbage til Døren med et uvilkaarligt «Søte-Mor!» — men derpaa, betænkende sig, traadte hun frem lige foran ham og saa' stift paa ham — hun knejsede som en Prinsesse.

«Er Deres Far hjemme?»

Hun vedblev tavs at maale ham med Blikket.

«Jeg spørger, om Deres Far er hjemme?»

Hun strakte Haanden ud og trak i en Klokkestreng. Strax efter kom en Tjener. «Poul, vis den Mand om, hvor Hus-Porten er — for en anden Gangs Skyld.» Derpaa gik hun knejsende ind.

— «Jeg skal sige Dere,» sagde Tjeneren belærende, idet han førte Jakob helt rundt om Bygningen, forbi Stalden og over Gaarden, «jeg skal sige Dere, man kommer aldrig ad Have-Vejen, uden man hører til Herskabet. — Her ringes paa.»

Jakob følte Blodet brænde lige ud i sine Øreflipper. — Det maatte altsaa være et rent forfærdeligt Anstød mod det passende, det, han havde gjort ved at gaa igennem Haven. Han maatte jo mangle alt Begreb om at opføre sig, naar Straffen var en saadan Fornærmelse. Men han havde jo ingen anden Vej kendt, var altsaa uden Skyld; hvorfor skulde han da døje denne — —

Men nu lukkedes Gaarddøren op indefra, og det uden at han havde ringet paa. Fru Resen stod der selv:

«Det var ikke Meningen» — var det første, hun sagde. Hun talte roligt og douce, men saaledes, at

man kunde mærke, det laa hende paa Sinde at gøre Uret god. «Nej det var ikke . . . jeg har ogsaa skændt paa min . . . men kom indenfor, Hr. Erlandsen.

Han stod i en stor Forhal, ledende efter Ord og inderligt ønskende at bære sig korrekt ad, idetmindste nu. Hun betragtede ham roligt. «De vilde sagtens, kan jeg tænke . . . men min Mand er ikke . . . Det er Onsdag . . .»

«Aa det er sandt,» udbrød Jakob. Han huskede nu, hvad alle vidste, at Resen hver Onsdag Aften plejede at være til Lhombre hos Byfogden, og desaarsag blev i Byen. — Men nu skød Blodet op i hans Kinder:

«Ikke hjemme? ja vel, — men det kunde hun idetmindste have sagt.»

Undertrykkende en let Panderynkning svarede Fru Resen: «Det burde hun ogsaa. Jeg maa gøre Dem Undskyldning paa min Datters . . . For Resten» tilføjede hun langsomt og ligesom gørende Vold paa sin Hensynsfuldhed, «for Resten kan De nok selv forstaa, at man imod Dem er noget . . . Naa, min Mand er i alt Fald ikke hjemme.» — Derpaa antog hun uvilkaarligt noget af den Stivhed og Kulde, Datteren havde vist mod ham.

Han sagde tøvende: «Jeg troede, det var fordi jeg saadan var gaaet gennem Haven, at De . . .»

Fru Resen kunde ikke undertrykke et Smil, og i Smilet laa der Mildhed og lidt Medlidenhed.

«Men nu ser jeg, at Hr. Resen maa have . . . Bare jeg vidste, hvordan Hr. Resen . . . derfor kom jeg.»

Hun antog atter sit kolde Udtryk:

«Min Mand har just ikke talt meget til os om . . . men vi kan dog slutte en hel Del, Hr. Erlandsen.»

«Det er ikke saa slemt, som det ser ud til, Frue.»

Hun saa' en Stund alvorligt paa ham. «Vi havde rigtignok troet helt anderledes om Dem, Erlandsen.»

Frue — De maa — De maa ikke tro for galt om mig. Jeg bær mig saa tidt forkert . . . jeg mangler saa meget.»

Nu kom den moderlige Medlidenhed tilbage i hendes Blik, kæmpende med Kulden.

«Ja sig det til min . . . Og Brink, som holdt saa stærkt paa Dem!»

— — Da Døren lukkedes, var det for Jakob, som om der lukkedes for en mildere, bedre, lykkeligere Verden.

«Dér kommer jeg aldrig» tænkte han, mens han gik hjem i Tusmørket. «Jeg er i det hele taget færdig.»

OTTENDE KAPITEL.

Ved «Resens Bro.»

I Stenhus var der Lys i Stuen, altsaa kunde Hr. Resen maaske endnu træffes — men en Forsagtheds Aand var over Jakob; han gik videre frem ad Storgaden. Dér hvor Smøgen drejer af til højre ned til Brædde pladserne ved Fjordstranden, stod en Mand og trykkede sig ind i Husskyggen. Jakob saa' ikke videre paa Manden, men strax efter at være gaaet forbi maatte han dog vende sig om efter ham; Manden var da væk. Efter at have gaaet lidt følte Jakob en underlig Uro efter at vide, om den Mand nu virkeligt var gaaet ned ad Smøgen; han undrede sig over, at en saa ligegyldig Ting kunde interessere ham, men gik dog tilbage, idet han samtidigt søgte at genkalde sig Personens Skikkelse. Det vilde ikke lykkes; og dog maatte der have været noget — — han gik nu hurtigt ned ad Smøgen.

Ved Aftentide er der meget øde nede ved Fjordstranden, et udstrakt Terræn, hvor de mægtige Brædde-stabler staa Side om Side, rækkevis og gadevis, lignende en uddød By. Om Dagen lege Mjøsunds Børn mellem disse prægtige Gemmesteder, men fra Aftenen kan her øves af de voxne meget af det, der skyr Dagens Lys. Her var det, at Stærke-Knut en Nat for fem Aar siden ihjelstak med en Kniv Byfogdens Fuldmægtig og forblev skjult i to hele Døgn, saa undløb han til Fjældet og blev først nappet Aaringer efter i Bergen.

Da Jakob kom til det Sted, hvor de første Brædde-stabler skimtedes gennem Mørket ligesom Kæmpe-spøgelser af Stabure eller Schweizerhuse, var der ingen Mening længer i at søge efter Manden. Men for at komme hjem til Skipperherberget kunde han nu lige saa godt fortsætte Vejen som vende om, thi der gik en Slags Sti helt nede langs Fjorden, og kunde han finde den og «Resens Bro», saa var det endog en Genvej.

«Resens Bro» kaldte Arbejderne og de, som ellers vare kendte dér, en simpel Træbro eller Gangbræt, der var lagt over den Arm af Elven, som munder ud ved Brædde-stablerne. Broen kaldtes saaledes, fordi Sigurd Resen selv plejede at benytte den, naar han i godt Føre og taalelig Lysning vilde skyde Genvej fra Sten-hus til visse Dele af Byen, og saaledes gjorde han gerne de Onsdag Aftener, naar der var Spilleparti hos By-fogden. En Tid havde den Bro heddet «Drabs-Broen», thi det var dér, at Stærke-Knut havde ihjelslaaet Fuld-mægtigen, men Resen havde befalet, at den skulde kaldes efter ham selv, og saaledes kaldtes den altid nu.

Jakob holdt godt til venstre og begyndte nu at kunne høre Elven; saa maatte ogsaa Broen være nær, thi paa det Sted dannede Elven Fald. Han gik og tænkte paa, hvad Stærke-Knut sagdes at have forklaret i Retten, at «han havde været ræd, at Fuldmægtigen skulde skrige, da han begyndte at løbe efter ham; men da han først

havde ham ved Broen, saa var han ikke ræd længer; dér fik Fuldmægtigen skreget saa højt han vilde: Elven skulde nok døve ham over, den.

Men nu fik Jakob uventet Øje paa sin Mand. I alt Fald var det en Mand, den Skygge dér lige foran. En lang Fyr, slentrende i Ro og Mag, ludende med Kroppen og rullende med de lange Arme — Finn Skakke med andre Ord.

Finn Skakke, som alle Mennesker troede langt af Led —

Her kom det paa en Gang over Jakob, at det jo netop var Onsdag Aften nu, Byfogdens Aften. Og Klokken? Ja Uhr ejede han ikke, men det kunde nok regnes ud, at Klokken maatte være saadan otte, halvni. Det kunde nok passe med, at Resen — jo det kunde nok passe — Og Finn, som alle Mennesker troede langt —

Aa hvad; sagtens et almindeligt Stævnemøde, naar det kom til Stykket. Den Slags var jo ikke sjælden her, i disse Sommeraftener.

Men fra Elven — der henne fra, hvor Bruset hørtes, — fra Elven lød en hel anden Tale: en Tale om overdøvede Skrig, om Knivstik, om gyngende Gangbræt, og fraadende Vand nedenunder —

Finn satte sig med Ryggen til en Bræddestabel. Jakob gjorde det samme. Der gik nogen Tid, og i den Tid forekom det ham, at Elvens Brusen voxede, voxede indtil det vilde og forfærdelige, ja at der tilsidst ingen Lyd var i hele Verden uden denne ene mægtige. Da sprang han op, svimmel og svedt; følte en vild Trang til at overdøve den Lyd med Skrig; prøve, om ikke et menneskeligt Skrig i Dødsangst vilde kunne skære igennem — — men denne Feberfølelse varede kun et Øjeblik, Elvens Brusen lød atter fjern og svag, og han følte sig atter kold og fattet. — Dér sad Finn henne,

sammenkrøben og næppe synlig. Hvad mon du nu tænker paa, Finn, er det Pigebarnet? eller —

Men den Lyd, er det Menneskeskridt? Det, der kommer fra højre, nede langs Fjordbredden, Stien altsaa — jo; Mandstrin; sindige, lidt tunge. Det sorte, dér kommer, er det et Menneske?

I samme Øjeblik rejste Finn sig; han gemte sig om bag sin Bræddestabel. — Den, der gik forbi, var Sigurd Resen, kendelig paa den Maade, han stødte Kæppen til Jorden; han passerede Jakob paa et Par Snese Alens Afstand, men Finn maatte han have gaaet saa tæt forbi, at de kunde have rørt ved hinanden.

Finn kom ud af Mørket og fulgte. Resen gik fortest, men paa en Gang satte Finn i Løb efter ham; Jakob igen efter Finn, paa en halvhundred Alens Afstand. Forholdet var dette, at Jakob kunde se Finn, men ikke Resen; denne kunde derimod sikkert ses af Finn. Nu standsede denne: dette maatte betyde, at han havde set ogsaa Resen standse, maaske beskæftiget med at finde Gangbrættet; men i samme Sekund skete det, som Jakob tænkte vilde ske: Finn drog en Kniv, den kunde kendes paa Blinket, og gik hurtigt frem. Jakob raabte ham an, paa ti Skridts Afstand, men Elvens Brusen var allerede her saa stærk, at enhver anden Lyd tabte sig. Jakob skreg endnu en Gang og var da saa nær, at han syntes, hans Aande maatte puste den anden i Nakken; strax efter fik han rørt ved hans Skulder.

Ved denne uventede Berøring gav det et Sæt i Manden; han vendte sig om og stirrede. Øjnene vare unaturligt opspærrede, Munden aaben, hele Ansigtet som fordrejet; nu begyndte han at ryste over alle Lemmer.

«Giv mig den Kniv,» sagde Jakob roligt, men Lyden hørtes ej en Gang af ham selv. Han satte sit Ansigt tæt ind i Finns og troede at se dennes Læber bevæge sig. — «Hvad har du at sige?» — Læberne bevægede sig ivrigt, men tavst. — »Kniven! Kom med

den Kniv!» Finn gjorde en lynsnar Bevægelse med den bevæbnede Arm, men lige saa lynsnart havde Jakob Greb i den og søgte nu at vriste Kniven fra ham.

De stode ved selve Brinken af Elven. Dens hvide Fraade kunde tydeligt ses under dem; men Nedskraaningen tegnede sig blot som noget sort umiddelbart ved deres Fødder, sortere end det øvrige Jordsmon. De brødes med den yderste Anspændelse, men i Tavshed; det kunde varet i Minuter, maaske ogsaa kun i Sekunder, saa havde Jakob Kniven. — Den anden stod og stirrede med et sært Grin i Ansigtet; Jakob overvejede, hvad han skulde gøre med ham. «Løb!» sagde han og gjorde en tilsvarende Gestus. Finns Skikkelse syntes at rave eller vakle; Ansigtet blev borte i Mørket; Jakob syntes, det blev borte n e d a d — — — Var det Skrig, der lød fra den hvide Fraade dér nede, dér hvor dog intet Skrig kunde høres? Han stirrede og stirrede —

Da han atter hævede Blikket, befandt han sig Ansigt til Ansigt med S i g u r d R e s e n.

NIENDE KAPITEL.

En Prøve.

Resen maatte da af en eller anden Grund have gaaet et Stykke tilbage, thi at han under hele Scenen ubemærket skulde have befundet sig i deres saa umiddelbare Nærhed, var næsten utænkeligt. Jakob gjorde en Bevægelse af Overraskelse, troede ogsaa at se noget tilsvarende hos Resen, dog var dette uvist. Efter et Øjeblik betydede Resen ham, at han skulde følge. Broen

var kun et Par Skridt borte; den gik de over; Resen først; derpaa fulgtes de ad over den øde Fjordstrand.

Da de vare komne saa langt, at Elvens Larm lød dæmpet nok til at gøre Ord hørlige, ventede Jakob forvist, at Resen nu vilde tale og spørge; men intet saadant skete, og de fortsatte Vejen i Tavshed. En Gang tog Resen en Tegnebog ud fra Brystlommen, standsede og syntes at tælle Pengesedlerne deri; dette forekom Jakob at være gjort demonstrativt, uden at han dog kunde forstaa hvorfor; derpaa gik Resen videre — En knap ti Minuters Gang fra Broen bliver Fjordstranden igen til By; det er Havnepartiet, der begynder; den første Gadelygte staar ved Bolværket. Her standsede Resen; Jakob saa' ved Lygteskæret ind i hans Ansigt. Da mødtes deres Øjne; Resens Udtryk vare uudforskeligt, Panden rynket. Han sagde:

«Denne Vej var meget øde; dog skal vi gaa den en Gang til. — Bær min Kæp.»

De vendte og gik samme Vej tilbage. Jakob tænkte, Resen muligt havde glemt noget paa Stenhus; men hvorfor han skulde gaa med hans Kæp, kunde han ikke fatte. — «Saa længe han ikke taler, taler jeg heller ikke» besluttede han.

De gik langsomt tilbage ad den øde Vej og kom til Broen. Her stod Resen stille midt paa Gangbrættet og lod Jakob komme tæt hen til sig; denne saa' ned i det fraadende Vand, Resen saa' lige ud. Efter en Stund drejede Resen sig livligt om og gjorde Tegn til Jakob om at følge. De gik nu igen tilbage den Vej, de alt havde gaaet sammen to Gange; men Resen gik nu hurtigere og ligesom muntrere end før.

Hele denne Adfærd kunde Jakob slet ikke forstaa. Han syntes, det i alt Fald var trælsk Behandling, og gik med mørk Mine og harmfulde Tanker. —

I stærk Modsætning til denne Misstemning faldt den ligefrem muntre Tone, hvormed Resen pludseligt

sagde — de vare nu atter ved Byens Begyndelse, i Omraadet af Gaslygtens Skær —:

«Men hvad vilde du saa med den Kniven, Gut?»

Kniven! — Den havde han altsaa set. Hvor meget havde han i Grunden set? Næppe det altsammen, for saa havde han ikke baaret sig saadan ad. Der begyndte at gaa en Formodning op for Jakob til Forstaaelse af Resens Adfærd. Han blegnede af Vrede, men tog Kniven op af Lommen og rakte den tavs og stolt til Resen.

Denne betragtede den ved Lygtens Skær. «F R S» læste han paa Skaftet. «Finn Regners Søn». Han gav Kniven tilbage. «Finn Regners Søn» gentog han langsomt, men udbrød derpaa: «Kast den!»

Jakob kastede den ud over Bolværket; dens Plasken hørtes i Vandet.

«Vil han ikke tale, saa vil jeg heller ikke,» tænkte Jakob og bed Tænderne sammen.

«Giv mig saa min Kæp!» sagde Resen.

Det hed sig den følgende Dag (fra Byfogdens Tjenestefolk), at Resen havde set ganske særdeles oprømt ud den Aften. Saadan sagde Arbejderne omkring paa Pladserne. — Mod Jakob vare de tilbageholdne og mutte.

En Morgen — det var et Par Dage efter — var han ikke paa Arbejdspladsen; han havde Morgenarbejde hjemme paa Herberget med noget Regnskabsvæsen. Under dette blev han kaldt op til Kontoret i Stenhus.

«Nu vil han spørge mig,» tænkte han.

TIENDE KAPITEL.

Privat og officiel.

I Forkontoret befandt sig kun Eriksen; han sad paa en høj Kontorstol og spidsede Blyant, skottede ligesom spændt til Jakob og bad ham høfligt tage Plads; Hr. Resen kom vist strax. — Lidt efter sagde han uden at se op: «Det er før Kontortid; en privat Meddelelse er tilladelig: Der er fundet et Lig igaar. I Fjordstranden udenfor Elven. Finn Regnerson.»

Jakob studsede.

«Man antager,» vedblev Eriksen, betragtende Blyantspidsen, Kontoret antager, han er gledet ned ad Skrænten; Kontoret formoder et Stævnemøde eller deslige, — gaaet omkring i Mørket — antagelig været drukken — for nær Kanten og saa videre. Det er Kontorets officielle Antagelse. Som vi altsaa nærer her».

Jakob saa' ned i Gulvet.

«Det blev udtrykkeligt konstateret ved Lægesyn — Fraværelsen af ydre Vold, mener jeg. Denne Fraværelse er — er beroligende, menneskelig talt.»

Da Jakob vedblev at tie, fortsatte Eriksen, idet en svag Rødme viste sig paa hans Kinder:

«Om det modsatte skal jeg ikke udtale mig, men kun bemærke, at ogsaa det modsatte, Ikke-Fraværelsen altsaa, i mine rent private Øjne vilde have været fuldstændig — e — beroligende. Ja sandelig,» — udbrød han med pludselig Pathos — «under disse forfær... under visse Omstændigheder, vilde jeg sagt. — Imidlertid er Fraværelsen tilstede, Hr. Erlandsen.»

Under denne dunkle Tale havde han røbet stærk indre Bevægelse, men ikke en eneste Gang set op fra sin Blyantspids.

Men nu saa' Jakob hen paa Eriksen med et eget

klart Blik, der ligesom tvang denne til at møde det. Og da han først havde mødt det, dvælede han længe derved; hans egne Øjne bleve ligesom kønnere og gladere, og tilsidst gjorde han noget aldeles uventet: han gik hen og trykkede Jakobs Haand, fast og længe.

«Dette mener jeg at have Lov til. Ikke andet eller mere, Hr. Erlandsen.» Saa satte han sig hen paa sin Stol og gav sig ivrigt til at spidse igen, indtil han opdagede, at det var et Penneskaft, han spidsede paa.

«Saa tænker jeg da i alt Fald», sagde Jakob, «at Hr. Resen ikke længer har mig . . .»

«Tys!» udbrød Eriksen forskrækket og kiggede til det indre Kontors Dør. «Hvad Hr. Resen tænker, er der ingen, som . . ., er ikke officielt. Gud bevares.» — Han gik op og ned ad Gulvet og purrede sig en Gang imellem i Haaret; han syntes baade oprømt og nervøs; Jakob havde aldrig set ham saaledes før, men kun som kontormæssig eller som Resensk. Han spurgte sig selv, om dette maaske var den rigtige oprindelige Eriksen. — Denne havde øjensynligt endnu noget at meddele; omsider sagde han:

«Her forestaar store Forandringer paa Kontoret, Hr. Erlandsen. — Ja, jeg tør nok til en vis Grad meddele mig, som Privatmand, eftersom» (han kastede et Blik paa Uret) «eftersom det næppe er Kontortid endnu — — og for Dem har jeg altid næret privat Agtelse —»

«For mig?» udbrød Jakob, der forundret mindedes hans tidligere Ord og Væsen.

«Jeg beder Dem skelne omhyggeligt mellem Kontoret og Privatlivet, Hr. Erlandsen. Dette er Privatlivet. Og — e — og, hvad Kontoret fra sit Standpunkt maaske tidligere har ment at burde — e — miskende; det kan Privatmanden med des større Glæde bagefter anerkende. De forstaar mig uden Tvivl, Hr. Erlandsen.

I alt Fald forstod denne Oprigtigheden af det Haandtryk, Eriksen atter var henne at give ham. «Dette, og ikke mere, for Øjeblikket» tilføjede han og trak sig tilbage til sin Stol.

«De talte om Forandringer, Hr. Eriksen?»

«Store Forandringer. Jeg har søgt min Afsked som Kontorchef. Hr. Resen — Gud velsigne ham, det tør jeg nok sige — Hr. Resen har skaffet mig en Stilling i Privatlivet — en smuk Stilling i et Regeringskontor i Kristiania, en rent boglig Stilling, uden Arbejdere under mig —»

«Gratulerer, Hr. Eriksen.»

De kan ikke tænke Dem, hvor min Kone og mine Pigebørn er taknemmelige. De paastaar overensstemmende, at min Natur vil egne sig for Privatlivet; jeg tror det næsten selv; hvad mener De? — Ja De har jo kun set mig som officiel Person — naar undtages denne Morgen» — han lo.

«Men vil det nu ikke falde Dem haardt at skilles fra Hr. Resen?»

Eriksen skottede til den indre Dør med en snurrig Blanding af Frygt og Hengivenhed, og sagde med sænket Stemme, der dirrede af dyb Følelse:

«Igaar, Hr. Erlandsen; igaar. Da jeg først hørte, at han havde svævet i — — men derom har jeg jo aldeles ikke Lov at tale — — jeg vilde kun sagt: da mærkede jeg først rigtigt, hvor dyrebart et Liv — —» han standsede, idet han endnu en Gang ivrigt trykkede Jakobs Haand. Han vendte Hovedet et Øjeblik og gned sig over Øjnene; men derefter udbrød han med en lyksalig Skuldertrækning, som om han smagte paa Ordet:

«Men — aa, Privatlivet!»

«— Men hvem bliver saa Deres Eftermand?»

Eriksen syntes at betænke sig. «Jo. Saavidt mener jeg at turde meddele mig. Forvalter Bolt bliver min Eftermand.

«Bolt? Er det ikke ham, der er paa Indviken?»

«Indviken, jo. — Og Indvikspladsen er den aller . . . De undskylder, Hr. Erlandsen, men her er Grænsen. Jeg var ved at overskride den. Jeg siger ikke et Ord mere.» Han betragtede Jakob med et aldeles gaadefuldt Udtryk.

— I det indre Kortor hørtes nogen røre sig.

«Tys. Nu er han der.» Han rettede sig uvilkaarligt. — Og med et let Tilbagefald til Kontormæssighed slog han bydende ud med Haanden:

«De kan gaa ind, Erlandsen.»

— — Han stod for Sigurd Resen i det indre Kontor og søgte med Holdning og Blik ligesom at holde Stand imod de kloge forskende Øjne og den Personlighed, der var bagved. Endnu vidste han jo slet ikke, hvorledes Resen opfattede hverken hans Optræden paa Mødet eller Rolle forleden Aften.

«Du Jakob Erlandsen, dine Kammerater liker dig ikke,» sagde Resen.

— Saaledes altsaa. Det værste. Han mandede sig op og spurgte mørkt:

«Skal jeg afskediges?»

Der kom Humor i Resens Blik. «Nej, men isoleres. Du trænger til Ensomhed. Du skal være min Forvalter paa Indviken.»

Jakob blev en Smule fortumlet. Dette var et Spring for ham, en stor Tillidserklæring, overraskende Forfremmelse. «Forvalter paa Indviken?»

«Gør dine private Indkøb idag, du sejler med Dampbaaden i Morgen. Instruxen faar du paa Stedet. Saa.»

Jakob vendte sig ved Døren. «Det er meget, Hr. Resen. Tak.»

«Saa» afsnuppede Resen. — Men da Jakob allerede holdt Dørlaasen, standsede Resen ham med et Vink,

gik hen i en Krog og tog sin Kæp — Kæppen fra den Nat — Egetræskæppen, som hele Mjøsund kendte:

«Dér — den kan du beholde. Til Erindring om Resens Bro. Gaa nu.»

Jakob følte sig lige saa meget hædret som ved en fyrstelig Gave.

— — Og i Forkontoret stode de nys ankomne Kontorister ret op, Eriksen blinkede og nikkede til ham (mere turde han ikke, thi Hr. Resen stod endnu i Døren), og da han kom forbi den nærmeste Arbejdsplads, rottede Folkene sig sammen og raabte Hurra for ham!

Men hjemme i Herberget laa der et Brev med sirlig Udskrift og duftende Konvolut. Det var fra Fru Resen, og da han havde læst det, blev han mild og blød om Hjærtet.

ELLEVTE KAPITEL.

Indviken.

Langs Vanddragene, der fra Mjøsunds Fjord strække sig op i Landet, ejede Resen Skovstrækninger; her fandtes Smaapladser, hvor de fældede Træstammer kastedes i Elvene og som Fløter drev ned til Mjøsund. Opsynsmændene paa saadanne Pladser toges blandt de mest betroede Folk; de kaldtes Forvaltere, og til dem sagde Resen «De.»

Men «Indviken» var endda en større Forvalterplads end de fleste andre. Her var nemlig et helt lille Savbrug: Dampsaven gik hele Dagen; store Skovstrækninger hørte til, og en fastboende Arbejdsstyrke paa 10 Mand. Her var ingen Fløtning, thi Resens egen

Dampbaad kom regelmæssigt, med Pram paa Slæb, op ad Bar-Elv og Bar-Sjø, og bragte Planker og Brædder, Bjælker og Spær tilbage til Mjøsund. — Pladsen var vel lønnet; der var mere Ansvar end Arbejde, kunde Jakob forstaa.

Han stod paa den lille Damper, der gik op ad Elven. Det var en kølig og straalende Morgen. Han tænkte paa sin Fremtid: udmærke sig, tjene Penge, og saa komme hjemme til Danmark. Saadan skulde det gaa. Et godt Skridt var allerede gjort. Hvor Elven blinker og Bredderne ere grønne i denne straalende Morgen. Udmærke sig, og saa med Tiden hjem til Tvejstrup og Faderens Jord.

— Beboelserne bleve færre; det syntes ham et ensomt Land, de sejlede igennem. Han siger det til Styrmanden; denne peger paa en Gaard hist og et Hus her og betragter Jakob som en forvænt Mand. Men da de ved Middagstid glede ind i den store Barsjø, hvor Fjældene rundt bleve truende og vilde og tilmed begrove deres mørke Spejlbilleder afgrundsdybt i det blanke Vand, da syntes Jakob, at større Ensomhed vanskeligt kunde tænkes. Men Styrmanden rystede paa Hovedet og rakte Jakob sin Kiggert, og se: højt oppe i Fjældsiderne, saa højt, at man maatte lægge Hovedet tilbage for at se dem, dér øjnedes grønne Marker med Stabure og Køer og Mennesker; det var «Fjældbejter» eller Sætre, og nede under Fjældene, gemte hist og her i Kløfterne, laa Gaardene. Nej, her var ikke ensomt. Men i den nordlige Ende af Sjøen kunde der være Tale om sligt, tilføjede Styrmanden.

Ud paa Eftermiddagen snoede Baaden sig ad Søens Bugtninger bort fra hine Kæmpefjælde og gled nu timevis mellem lavere Græshøjder, dybt hvilende i den nedgaaende Solglans, uden Dyr og Mennesker; eller mellem ubetraadte Fyrreskove uden Fuglekvidder, ja

(som det syntes Jakob) uden Susen, helt døde. Alt dette forekom ham saa aldeles forladt og vemodigt, at Tungsind var ved at komme over ham. Morgenens frejdige Forhaabninger vare borte; han tænkte nu blot paa, at hvert Slag af Hjulskovlene førte ham længere bort fra Danmark og hans Livs Maal. Baadens faa Passagerer — der var et Par Turister om Bord — stode tavse ved begge Rælinger og betragtede de glidende Græshøjder og Fyrreskove; selv i Styrmandens Ansigt syntes Stedets vemodsfulde Alvor at præge sig.

«Er dette Indviken, Styrmand?»

«Ja det er Indviken.»

En Ged hørtes bræge et Steds fra Kysten — og saa uvant var enhver Lyd af Liv fra Egnen, at alle drejede Hovederne den Vej.

«Det er Deres Gjet» sagde Styrmanden.

Nu drejede Baaden om en Odde, og man saa' Stablerne af Planker og Brædder, dernæst Pladsens røde Bygninger: det store Skur, hvori Dampsaven stod, Staburet paa sine Stolper, Folkenes smaa Boliger med Forvalterens lidt større imellem sig. Paa Landingsbroen var Flag oppe; en Gruppe Mænd, Kvinder og Børn stod og bød velkommen; alvorlige rakte de Haanden ud imod den nye Forvalter.

Baaden lod Prammen ligge ved Broen og dampede videre, thi Turisterne skulde i Land et andet Sted. Dens Skovlen hørtes længe, længe; Ekkoet gemte sig trægt mellem Højderne og vilde nødigt dø.

— Indviken var i Fest. Jakob blev af den afgaaende Forvalter buden paa Faarekød og Gedeost og en Flaske gammel Vin. Forvalter Bolt var en jovial norsk Kæmpe, snakkelysten og glad over sin Forfremmelse til «Kontorchef,» og man kunde se paa ham, at han vilde passe dér bedre, end Eriksen havde gjort.

Tre Stuer dannede Bolts Lejlighed, den, som nu

skulde være Jakobs. I alle Stuerne vare Møblerne nye og pæne. I en stod en stor Reol, fuld af Bøger:

Konversationslexikon, gode danske og norske Romaner, faglige Skrifter om alle de Virksomheder, der henhørte under Resen, ogsaa om Landbrug; historisk og geografisk Læsning, Landkort, Rejsebeskrivelser, Kunst; Lexika og Læsebøger i engelsk, fransk og tysk; endelig Bibelen og religiøse Skrifter.

Jakob betragtede denne Skat med længselsfuld Vemod. «De holder nok af Læsning, Bolt?»

«Læsning? Nej, eg liker ikje Læsning, eg.»

«Saa kanske jeg faar Lov at købe et Par af de Bøger af Dem?»

»Kjøpe de Bøkerne a meg? nej ikje en eneste en, Far min.»

Jakob saa' hen paa ham og opdagede nu, at han stod og rystede af indvendig Latter. «Hvad er der i Vejen, Bolt?»

«Aa, der er ikje noket i Vejen, heller. — Men skulde Dere ikje ogsaa ha Lyst til at kjøpe den store Reolen, eller Skrivebordet dér, eller begge de Skabene, eller alle Stolene, eller alt det fine i alle Rummene?»

«Jo — om De vilde vente lidt med Pengene, saa var der jo et og andet . . .»

«Ikje eg sælger saa meget som en Stol — — ho ho ho» (brød det voldsomt ud af ham), «for — e — skal eg sige Dere — ho ho ho ho — — det er dit alt sammen, Gut; Sigurd Resen han skike' det med den Beske'n.»

«— — Bøgerne ogsaa?» fremstammede Jakob omsider.

Bolt klappede ham beroligende paa Skuldrene. «Naa naa Far — En kunde jo nok skjønne paa Dere, at De hører til dem, der har de høje Stjerner. Ser De, hvad det er, som hænger over Deres Seng?»

Det var let at se. Et Gulduhr var det, stort,

skønt, med en tung Kæde af Guld. — Jakob havde aldrig ejet et Uhr.

«Men Dere véd ikje, hvordan det er kommet dér» tilføjede Bolt med en vis Højtidelighed. «Det er en aparte Sag med det Uhret. En meget aparte Sag.»

Han betragtede Uhret med Ærbødighed. «Men inden jeg skrider til at meddele mig, hvordan dette samme Uhr er kommet til at hænge just dér, har jeg Lyst til at sige Dere, hvoraf En strax kan skjønne, Dere har de høje Stjerner.»

«Naa hvoraf da, Bolt?»

«Deraf nemlig, at Dere har hans Kjæp. Og nu vil vi drikke hans Skaal udi Vin. Gud velsigne ham i Evighed, Amen. — Jo det saa' En strax, at det var hans Kjæp.»

— De gik i Seng, hver i sin Stue. Bolts Seng knirkede gevaltigt, da han smed sit Kæmpelegem i den. Han snakkede derefter meget og muntert ind til Jakob og sagde blandt andet:

«Naa, har Dere saa gjættet det?»

«Hvilket?»

«Uhret — korles det er kommet did?»

«Saa sig mig det.»

«Slikt roper man ikje højt. Slikt sømmer det sig at hviske sagte om.»

«Saa hvisk det.»

Men denne Hvisken var som et Løvebrøl: «Hun har sjøl hængt det op, hun, Fruen, med sin egen Haand. For hun var her iforgaars, hun, i disse samme Rum!» Saa slog han et Slag i Dynen, og dette Slag var et Punktum, thi efter at det var sagt, at Fru Resen havde været i disse Rum, var intet Ord værdigt til at siges bagefter.

— Jakob sov ikke ret meget den Nat. En Gang stod han op og listede sig ind blot for at kigge lidt i

Bogreolen. Siden laa han og regnede ud, hvordan han vilde inddele sin Tid. Der maatte blive megen Tid til Læsning. Og atter, hvordan han vilde inddele sin Læsning: saa meget til «Fagene», og saa meget til «Morskab». Til Morskab henregnede han alt om Landvæsen. — Da han endelig sov, førte Drømmen ham hjem til Jylland; han gik i Rugagre til Skuldrene, og Agrene vare hans.

TOLVTE KAPITEL

handler blandt andet om Resens gamle Kæp.

Jakob var i Savskuret tidligt næste Morgen, før der blev fyret under Dampkedlen. Snart hvæsede baade den store Ramsav og den mindre Afkortningssav; Savstokkene gled; Planker, Battens og Bords bleve til; saadan skulde det gaa hele Dagen og hver Dag undtagen de hellige. — Saa gik han ned til Prammen, hvor «Aflastningen» alt var i Gang; dér stod Bolt og inspicerede; kun det «skibsningstørre» Træ maatte lastes; Bolt viste ham de rigtige Stabler og gav Forklaring paa Lastningens Methode. Jakob tog selv fat med, men det syntes Bolt ikke rigtigt om; dog efter et Kvarters tavse Betragtning af Jakobs Færd tog han ceremonielt til Hatten og sagde: «Jau paa slikt Vis; jagu kommer Respekten da og!» — hvorefter han paa Jakobs muntre Opfordring selv smed Frakken og tog fat for at vise, at ogsaa han havde Kræfter. Da blev der Munterhed paa Pladsen; Folkene syntes, at Festen fortsattes fra igaar Aftes.

Efter denne Morgengymnastik smagte Frokosten

godt; derefter foreviste Bolt sine Protokoller og satte Jakob ind i Regnskabsvæsenet; det var ikke stort: Regnskab over Stokke, Planker, Bord og Brædder; Tømmer, Bjælker, Spær. Over Folkene og Lønningerne. Maskinen, Reparationer, Anskaffelser. De fem Heste, Gederne, Køerne, lidt Mejeri. Sygeliste. Og saa Vinterhugsten i Skoven. Stort mere var der ikke. — Medens Bolt forklarede dette og søgte at imponere med, at man her maatte være lidt af alt: foruden Handelsmand og Tømrer ogsaa Forstmand, Mejerist, Apotheker, ja Dommer og Regent — da tænkte Jakob mest paa dette: der maatte blive uhyre Tid til Læsning.

— Anden Dags Eftermiddag rejste Bolt. Ti Minuter efter at Dampbaaden var forsvunden bag Odden, sad Jakob i sit Værelse over en Bog, og vedblev dermed, saa længe han kunde se; derefter gik han ud i det frie og fortsatte Læsningen staaende paa Gruset ved Søen, hvor der var mest Lys at fange, nu efter at Solen var gaaet ned.

En svag Klokke- eller Bjældeklang: Køerne komme hjem fra Græsningen inde mellem Højderne. Jenterne kalde og tale til Dyrene, deres Stemmers Ekko lyder tilbage fra Fjældene over Søen. Hvor dog Naturen her er underlig. Eller vare Fjældsiderne ikke smilende grønne for et Øjeblik siden, og Søen blank og blaa? Nu er alting paa en Gang forandret; hvad er det, der gør En uhyggelig ved det aabne Vand og de fjerne Skove? Blive Fjældene Ens Fjender, fordi Solen er gaaet ned? Kommer der onde Magter frem over Søen, fordi Bølgerne mørknes? Bliver man fejg her om Aftenen, fordi man er ene, saa at man skynder sig ind i Stuen, smækker Døren i efter sig og hastigt tænder Lampen? Men Uhyggen synes at kigge ind ad det mørke Vindue; saa rulles Gardinet ned, og en velbehagelig Gysen griber En — Uhyggens Hygge.

Man læser, læser; Timerne gaa. Det faar dog holde op en Gang; Lampen slukkes. Ensom, ensom. «Ja men du er da ikke saa forfærdelig ensom: der er jo Mennesker omkring dig; en hel lille By» sagde han til sig selv. Nyttede ikke noget: ensom, knugende ensom. Kom Søvn, kom Drømme.

— — Denne Knugen var over ham de følgende Dage. Var det Læsningen, der var ham uvant; denne voldsomme Læsning, der begyndte ved Middag og endte ud paa Natten? Men selv syntes han, det var Naturen her, der knugede; aldrig havde han kendt en lignende Følelse.

Hver Gang han efter lang Læsning kom ud i det frie, syntes Egnen ham dobbelt ensom; selve Naturens forandrede Belysning forekom ham uhyggelig og ligesom truende ondt. Han fandt derfor paa at opslaa en Træbænk udenfor Huset til at drive sin Læsning paa; da kunde han ikke saadan overrumples af Naturen, thi den var da altid om ham. Men nu hændte ham det, at naar han saa atter traadte ind i Huset, da lukkede Stuen sig over ham som en Grav eller Kiste. Saa at han tilsidst hverken kunde være ude eller inde med Hygge, og spurgte sig selv, om han maaske begyndte at blive forrykt her.

Da han havde sagt dette, gav han sig til at le højt ad sig selv, satte Bogen fra sig, tog sin Kæp og gik ud paa Maa og Faa. Udenfor mødte han Ola — det var en gammel ugift Arbejder, en Slags Formand paa Pladsen —; denne sagde: «Er Forvalteren klejn?» «Snak, Ola» sagde Jakob. De fulgtes ad et lille Stykke, og saa længe de fulgtes ad, befandt Jakob sig vel, men saasnart han gik ene, kom den gamle Sindets Knugen igen. «Det er for galt» mumlede han og gav sig til at nynne lystigt, men Ekkoet svarede fra Skovene; saa tav han.

Der laa en lille «Myr» eller Mose inde bag nærmeste

Højde, et Bøsseskuds Vej kun fra Husene; vel en halv eller hel Tønde Land; de kaldte den «Svartmyren», og den bugnede af modne Multer i denne Tid. Dér antraf han et Par af de gifte Arbejderes Børn, men de løb, da de saa' ham, thi det var Børn forbudt at komme dér, eftersom det var et farligt Sted, og Vandet sivede mellem Tuerne. — Denne Mose gik han rundt om; dér, hvor den havde Afløb, var der temmelig brat nedad til en Dal; Vandet blev her til en lille bitte Bæk, der faldt ned som et Miniaturvandfald. Dalbunden var et Virvar af Stenblokke med frodigt grønt imellem; paa den modsatte Side hævede Fjældet sig, stort og roligt, fyrreklædt. — Nu lød Klokkeklang: Køerne kom ned fra Fjældet. «En lang Vej til Græsning» tænkte Jakob og vilde i Tanker støtte sig paa Kæppen, men den sank dybt ned i Mosejorden. Saa stak han den ned et andet Sted: og nu stødte den fast paa Grusbund. «Saa tæt ved Siden af hinanden?» tænkte han og vedblev at stikke i Jordsmonnet: snart i blødt, snart i haardt. Klokkeklangen lød. Der var kommet Liv og Spænding over ham; han maalte med Blikket Mosen og dens Omgivelser, vedblev at prikke i Jorden, afstak Grænse mellem den bløde Grund og den haarde. Saa gik han tilbage med spændige Skridt; alt Ildebefindende var forbi. «Du gamle Kæp!» sagde han, «Resens Kæp!»

Han gik ind, tog en Spade og ilede med den atter ud til Mosen. Gamle Ola stod og saa' efter ham. Ankommen til det forrige Sted begyndte han ivrigt at grave i Dybden: lutter Sand og Grus, Sand og Grus, ingen Mosegrund dér. Et Kvarterstid gravede han; da han ikke kunde se mere, gik han hjem.

«Ola! vil du spise til Aften hos mig?»

Ola strøg Huen af, gik ind til sit og kom i Jakobs Stue iført sine Stadsklæder, forundret og forlegen over den Ære. Den af Pladsens Kvinder, hvem det tilkom

at passe Forvalterens Maaltider, var ogsaa synligt forundret.

«Ola» sagde Jakob. «Véd du, hvad en Moræne-Vold er?»

«Jau — næi — ka ska eg sej? —»

«Det er ogsaa det samme. Imorgen rykker vi ud til Svartmyren med fire Mand og Spader.»

«Ja vel, Forvalter. — Hvis eg ellers tør sej noket til Forvalteren . . .»

«Vi begynder at grave Volden igennem paa langs.»

«. . . saa var det det, om ikje Forvalteren læs alt for mykje — Bolt han læst' aldri et Ord.»

«Og om fornødent, graver vi en Kanal gennem hele Myren.»

«Eg hadde en Far-Bror; han sa' al Tid, En skull ikje læs' uti andre Bøker end Biblen.»

«Næste Aar kan Mosen være . . .» Jakob standsede, som greben af en ny Idé; han saa' ud i Luften med tindrende Øjne.

Efter et Ophold sagde Ola: «Kan vi lage Myren til Eng, saa har eg gjort Forvalteren Uret; for vi har langt etter Græs.»

Jakob smilede. «Nej Ola, for alt det Grus og Sand, vi faar fra Volden, det lægger vi over Myren.»

Ola tav lidt. — «Forvalteren vil nok lage Aaker af Myr» sagde han. «Men saa truer eg igjen, at Forvalteren læs for mykje.»

— Men fra næste Dag begyndte Jakob Arbejdet ude i Svartmyren. Folkene troede, han havde en Skrue løs, thi det vidste de alle, at Korn kan ikke voxe i Sand, og heller ikke i Tørvejord; hvad kunde det saa nytte at lægge det ene ovenpaa det andet?

Men Jakob, om han end læste mindre end før, saa læste han dog hver Dag. Paa Hylden stod et Par Bøger af en Landsmand, Jyden Dalgas; det var i en Bog om de jydske Mosers Dyrkning, han fik at vide,

at der er noget, der hedder Kali, og noget, der hedder Fosforsyre, og hvad disse Ting kan være godt for.

Saaledes gik Tiden til ind i Oktober; da holdt Arbejdet i Myren op, thi Frosten kom i Jorden. Ogsaa Aflastningsarbejdet holdt op, thi Dampbaaden indstillede sine Ruter. Kun Dampsaven gik endnu som før. Og nu forestod det egentlige Vinterarbejde: Kapningen af Træerne i Skoven.

Men Omkvædet til Jakobs Tanker blev mere og mere: «Gid jeg dog havde lært Landvæsen, og det paa en rigtig Landbrugsskole!»

TRETTENDE KAPITEL.

Eftersommer paa Indviken.

Fra den Stund, Jakob havde faaet det med Mosen at tænke paa, forsvandt ogsaa hin underlige Uhygge ved Naturen; han kunde nu læse saa meget det skulde være, baade «Fag» og «Morskab», og samtidigt føle Velbehag ved Omgivelserne. Den egentlige Fortrolighed med Naturen skrev sig nok især fra det første rigtige Tordenvejr, han oplevede dér. Thi da Bulderet havde lagt sig, og det mangestemmede Ekko inde fra Bjærgene omsider døde, mens Solen brød frem efter Regnen, se, da begyndte hvide Taager at svæve over Fyrreskovene, løsne sig, deles og som Slør eller store Spøgelsefugle at flygte op ad Bjærgsiderne, gemme sig i de fjerne Fjældkløfter, atter komme frem derfra og synke eller stige — et sælsomt Spil, som Tilskuerne vanskeligt kunde trættes ved. Da vænnedes Jakobs Blik til at følge Bjærgenes Linier, fordybe sig i Kløfterne og maale

Afstandene: Naturen blev ham fortrolig og tilsidst kær. — Han fik da ogsaa Lyst til selv at opsøge og genkende de Steder, som saaledes vare blevne ham udpegede af de glidende Taager, og naar han efter saadanne Udflugter atter vendte tilbage til sin Bolig, da mærkede han, at Huset, Bænken, Broen og alle disse smaa Ting vare hans Hjem og bøde ham velkommen.

Nede ved Landingsbroen laa foruden et Par Joller ogsaa en fin lang hvidmalet Baad; den hed «Kirkebaaden». Da han den allerførste Søndags Morgen kom ud i det frie, fandt han, at Folkene uden hans Befaling havde gjort den klar og pyntelig til Kirkebesøg — det havde været selvfølgelig Skik dér under hans Forgænger og før. Nu vilde han vel ikke bryde Skikken, men delte ikke den Glæde, han saa' lyse i Mændenes og Kvindernes Ansigter, Glæden ved den forventede Sammenkomst med mange Mennesker. Thi saa underlig var han til Mode i disse Dage, at skønt Stedets Ensomhed knugede ham, saa følte han dog en endnu større Sky ved atter at skulle hensættes i en stor Menneskeskare.

Til Kirke kom man — lige som til alle andre Steder — over Søen. Kirken laa omme bag et Næs, og det var et Par Timers Roning derhen, naar ikke Sejl kunde bruges. Kirken var lille, bygget af Træ, lys med store Vinduer; firkantet Taarn med simpelt Spir; den lignede en af disse Legetøjskirker, man køber i Spaanæske sammen med en hel Legetøjsby. Udenom den laa nogle Gaarde og Huse, thi Fjældene vege her tilbage og gave Plads til Ager og Eng; her boede ogsaa baade Doktor og Landhandler; det var Indviks-Bygdens Hovedplads. — Dér mødtes Baadene fra alle de omliggende Pladser, og Mødet gik for sig med Lystighed. Men inde i Kirken var der fuldt af Alvor, men ogsaa af Fest, thi Ordet blev prædiket med Højhed, og Menneskene vidste sig nær hverandre og nær Gud. — Allerede næste

Søndag havde Jakob mere Lyst til at komme afsted; det var Menneske-Samkvemmet, der drog ham. Men denne Længsel førte siden mere efter sig, og Timerne i den lille lyse Indvikskirke bleve snart hans bedste.

Det var i det hele en mærkelig Eftersommer for ham, denne, da han paa en Gang kom under Indflydelse af tre store Opdragelsesmagter: Naturen, Bøger, Kirken. Eller hvis man vil regne som den fjerde: Ensomheden.

Det var en Eftermiddag mod Slutningen af Oktober. De stode ved Broen, Jakob og en Del af Folkene, og ventede Dampbaadens Ankomst. Der var Spænding efter den Baad i Dag, thi den skulde bringe Vinterforsyning fra Mjøsund til Stedets Behov, mangehaande Sager til dem alle og til hver enkelt især, og det kunde være lidt usikkert med Ankomsten, thi der var Isflager i Søen. Nu havde de tændt Lygten paa Bro-Enden, det var Pladsens Havnefyr, og stode tavse, lyttende og spejdende.

Da hørte de Hundeglam langt borte over Søen, og strax sagde den Mand, der stod nærmest ved Jakob:

«Det er Hunden Gram, Bolts Hund. Nu er Baaden der.»

«Saa er Bolt altsaa med Baaden!» sagde Jakob.

«Nej,» svarede Manden, «men Hunden Gram er glad i Stedet her; den vil tilbage.»

Strax efter saa's Skibslanternen. Jakob raabte: «Er Bolt med?»

Der svaredes nej, men strax efter sprang en Hund ud paa Broen, den peb som af Glæde, løb forbi dem, der stode paa Broen, og lige ind til Boligerne, kom derpaa tilbage og sprang op ad Karlene og Pigerne, men til Jakob snusede den blot. Atter løb den ind til

Boligerne, og da Jakob siden kom ind i sin Stue, fandt han den sovende ved Arnestedet. Nu saa' den paa ham med kloge og gode Øjne. — Fra den Tid fulgte den ham, og dens Selskab blev ham kært.

— Det blev sidste Gang i dette Aar, at Damperen løb an; nu begyndte Vinteren paa Indviken.

FJORTENDE KAPITEL.

Vinter paa Indviken.

Den Aarstid, hvor der ingen Saft er i Træerne, skal der skoves. Mandskabet drager ud med Øxer og Tove; da falde de udséte Fyrre og Graner, Top-Ender og Grene afkvistes, Skoven genlyder hele Dagen af Brag og Hug og Savning. Kunsten er at udsé de rette Træer, men ogsaa de rette Pladser, thi der skal helst være nogenledes jævn Sænkning, saa at Stammerne kunne bringes ned til Savbruget.

Kommer saa Sneen, da er det Tid at begynde «Uddrivningen». Heste spændes for, og Træstammerne drages af Sted som Slæder, Manden gaar ved Siden og holder Tøjlerne; forsigtig Styrer maa han være, thi det gaar snart i Stød, og snart i glidende Fart nedover. Dette er de gyldne Dage for Savbrugets raske Drenge og Piger, thi gives der dem Lov til at ride paa Stammen undervejs, da faa de Slædeture, som de ikke ville glemme hele deres Liv. Og de røde Kinder og skarpe Øjne stamme fra hine Dage, og Mandsmodet i Bryst, og den sejge Sundhed, og det at blive stærke, som Fædrene vare. — I Hvilestunden komme saa Kvinderne med Mad, og nu holde Familierne Frokost under Spøg og Mun-

terhed, siddende paa de fældede Stammer, medens Sneen falder sagteligt i den stille Skov.

Jakob tager haandfast Del i Arbejdet, men under Hvilen gaar han og ser paa de kappede Top-Ender og grubler over, om ikke alt det Ved ogsaa kunde bruges til noget. Saa tænker han paa, at Skoven paa disse Kanter er en Del udtyndet, og om ikke Resen bør købe ny Skov. Siden gaar han hjem og ser til Dampsaven og dens Værk, thi det gælder om at udnytte Stokkene og faa det meste ud af dem i alle Dimensioner. Saa er der «Stablingen» at paasé. Derpaa gaar han ind til sine Bøger; dér faar han Idé om noget, der hedder «Træmasse», endvidere om noget, der hedder «Træ-Uld»; han tænker paa de mange Top-Ender, som ligge og raadne i Skoven, og mener til Slut, det kunde være rart at faa en Maskine til at lave Træ-Uld. Han tager derpaa Egnens Landkort frem, eller gaar en lang Undersøgelses-Tur ind mellem Fjældene; skriver saa til Resen om at købe ny Skov dér og dér. Men er det Tøvejr, gaar han gerne til Svartmyren og glæder sig ved at se Vandet pible og risle: til Foraar kan der maaske være tørlagt.

Alt det er godt. Det er ogsaa godt fra den tidlige Aften at tænde Lampen og læse, Time efter Time, snart «Fag,» snart «Morskab.» Men skønt det er godt, kommer der ud paa Aftenen let Vemod og Tunghed i Sindet. Han tager Blikket fra Bogen og ser paa Hunden, der ligger ved Kakkelovnen. «Gram!» siger han, eller: «Gram, min Ven!» Den løfter lidt paa Hovedet, men kommer ikke hen til ham, thi den kender paa Tonen, at han ikke vil den noget, men blot vedligeholde Selskabeligheden.

Men en Gang kom han efter at have sagt «Gram» til at studse og derefter le højt, thi det gik nu for første Gang op for ham, at Hunden jo bar samme Navn som hans gamle Beskytter, Distriktslægen i Tvej-

strup. Medens han endnu undrede sig over, at dette ikke var faldet ham ind før, kom Gram hen til ham og saa' paa ham med sine gode brune Øjne. Da studsede Jakob for anden Gang, men lo ikke. Tværtimod sad han en Stund eftertænksom og med rynkede Bryn, skubbede derpaa Bøgerne fra sig og tog Brevpapir frem. Langsomt satte han Pen til Papiret, fjernede den igen flere Gange, og da Jenten kom med Maden et Kvarter efter, stod der endnu ikke andet paa Papiret end:

«Kære Karen!» — og Jenten fortalte ude til gamle Ola, at Forvalter saa' sint ud denne Aften.

Han rev Papiret itu, tog et nyt og skrev til andre om andre Ting, og nu gik det fort: først et Brev til en Kristiania Fabrik med Forespørgsel om Maskine til Træ-Uld, saa endnu et til en anden Fabrik med Forespørgsel om Kunstgødning; men derpaa lagde han sig tilbage i Stolen og saa' ud for sig, urolig i Sindet — —

Det bankede paa Døren, og Ola traadte ind med forlegen Holdning.

«Om eg ellers tør sej noket til Forvalteren . . .» han tav og drejede Huen mellem Hænderne, seende paa Jakob med Bekymring.

«Sig frem.»

«— saa skull' det være det, om ikje Forvalteren læs for mykje. Bolt han læst' aldri et Ord.»

«Vær du kan rolig for mig, Ola.»

Men det var Ola aabenbart ikke, for efter igen at have drejet paa Huen sagde han:

«Om eg maatte ytre noket, saa skull' Forvalteren gifte seg. Det er ikje godt at Mennesket er ene.»

Jakob var vant til hans Maade; han svarede spøgende: «Ja kunde du skaffe mig en Kone?»

«Eg ska tænk paa det» sagde Ola uhyre alvorligt og nikkede. «Men no — indtil videre — mon Forvalteren ikje — skull' vi ikje prøve aa sleppe Aslak ind?»

«Aslak — med Fēlen? hvorfor det?»

«Jau. For Opmuntring, Forvalter, og Sindets Husvalelse.»

Aslak var den Arbejder, der kunde spille Violin: hele to Stykker kunde han, det ene var en Hamborger-Skotsk; det andet en Salme.

Ola aabnede Døren, og ind kom Aslak med Violinen under Armen; man havde aabenbart haft ham staaende udenfor til det samme. Han saa' spørgende paa Ola; denne nikkede og sagde:

«Jesu, dine Vunder.»

Strax begyndte Violinen at jamre; sex Gange rev Aslak den sørgelige Melodi igennem, og hver Gang langsommere; Tonerne vare sprukne og falske. Under alt dette stod Ola med foldede Hænder og iagttog Jakobs Miner, om der ikke snart lod sig spore den tilsigtede Opmuntring og Sindets Husvalelse.

Da det hele var forbi, sagde Ola højtideligt:

«Ja, Musiken er en mægtig Trøst, naar den speles fint, som Aslak gør. — Men no er det Sengetid, og vi vil seje Godnat til Forvalteren og takke for denne Aften.»

Jakob trykkede dem begge i Haanden; de trak sig baglængs ud ad Døren.

— Han vilde le, men kunde slet ikke.

Han skrev et Brev til Tvejstrup Sogneraad; der var Penge i, samt Tilsagn om, at han for Fremtiden selv kunde sørge for sin Fader.

Hunden Gram kom hen til ham. «Gram, min Ven.» Den saa' paa ham med kloge gode Øjne — «Fylgje»-Øjne.

«Du bebrejder mig noget,» mumlede Jakob, «men — jeg kan ikke.»

— — Han drømte stærkt den Nat. Ikke om norske Fjælde og Savværker og Skove, men om en lav

dansk Lyngbakke. Han gik op ad Tvejstrup Bakke; op til det gamle Taarn. Dér kom hun forbi, men saa' ham ikke, thi han traadte til Side og følte baade Længsel og Uvilje mod hende. Han saa', hun var smuk — en attraaværdig Kvinde, ikke det halvvoxne Pigebarn, som han mest plejede at tænke sig hende. Nej, moden Kvinde, harmonisk, skøn, tryg, god; som da han sidst saa' et Glimt af hende. Attraaværdig i Legem og Aand — han vilde kalde, men holdt Stemmen tilbage, thi Uviljen var stærkere end Attraaen.

FEMTENDE KAPITEL.

Fødselsdag.

To Ting lærte han sig endvidere i den Vinter: at løbe paa Ski og paa Skøjter. Der fandtes paa Indviken et Par gamle Skøjter, efterladte af en fordums Arbejder, der havde drevet den Sport; men nu var Kunsten uddød dér paa Pladsen. Jakob tog den op og havde snart stor Glæde, naar Barsjøen var blank tillagt.

En Morgen, da han lukkede Vinduet op og saa' Søen ligge staalagtig, fristende, tog han Skøjterne — — men hvorfor var der sat Flag paa Skuret? Og pyntet med Gran? Og Folkene stode i Gruppe og hilste med særlig Ærbødighed.

Ola traadte højtidelig frem:

«Vi kjender Dagen, Forvalter, og ønsker Dokker til Lykke. Aslak! Jesu Vunder!»

Øjeblikkeligt intonerede Violinen; sex Gange gentoges Melodien, og Jakob havde Tid nok til at besinde sig: det var hans Fødselsdag; Ola maatte have faaet

det at vide fra Mjøsund, dér stod det jo i Kontorets Bøger.

«Aslak,» sagde Jakob, «i Aften skal du spille Hamborgeren! vi skal have en lille Svingom med Koner og Jenter, og . . .» han vendte sig om, thi Læberne dirrede og Øjnene dunkledes. En pludselig Følelse kom over ham — ikke af Glæde, tværtimod af Vemod, en uendelig Ensomhedshedsfølelse, underligt kontrasterende mod den sollyse Vintermorgen og det Hurra, som nu lød fra de glade Folk.

Han gik igen ind i sit Hus, og snart lød Dampsavens Hvæsen, og Hug og Brag fjernt oppe fra Skoven — det vanlige Akkompagnement til Bøgernes tavse Tale.

— Hvorledes gik det til, at han kom til at tænke paa Kaj nu. Paa Kajs Fødselsdag en Gang for mange Aar siden. Det var paa Skolen; og om Eftermiddagen skulde Kaj hjem til Elleholm, og Far og Mor, Brødre og Søstre vilde flokkes om ham, og der vilde være Gaver, og Leg, og Fryd og Kærlighed — —

Han havde ogsaa en Far. Det havde han jo dog.

Aa om der nu havde været saa meget som et Brev, et eneste fattigt Fødselsdagsbrev, fra Far eller ogsaa fra — —

Saa tog han de Breve frem, han havde faaet for over to Uger siden, da Baaden sidste Gang havde været efter Post i Indviksbygden. Det var Breve fra Kristiania, et om Træuldsmaskinen, et andet om Kunstgødning; saa var der ogsaa et Forretningsbrev fra Resen — dem læste han nu alle om igen, regnede dem som Fødselsdagsbreve — de var dog til ham!

I over to Uger havde ingen Baad kunnet komme over Søen, først for Blæsten, saa for Isen. Muligt laa der hengemt Brev til ham paa Poststuen i Bygden. Dog hvem skulde det være fra? Far skrev jo ikke; og Karen? — han havde jo ikke skrevet til hende — —

«Jøs! No løper Forvalteren!» sagde Jenten Sarah og saa' ud over Barsjøens staalblanke Flade. «Liksom en Fugl. — Han er mykje længer ute end vanligt. — No er han borte bagom Odden!» — hun saa' ængsteligt paa Ola.

«Han rejser like til Bygden» sagde denne pludseligt med Vægt.

«Er der Fare?» udbrød hun. Men han overhørte hendes Spørgsmaal og overvejede imidlertid, hvad der vel kunde drage en ung Mand til Indviksbygden, udenfor den fælles Kirkefærd eller Handelsfærd eller Postens Afhentelse, thi dette Sted stod for ham som en Hovedstad med dens Fristelser.

«Ungt Blod vil forlystes,» mumlede han og rystede paa Hovedet. — «Men det er ogsaa hans Geburtsdag,» undskyldte han.

— Da der efter tre Timers Forløb endnu intet saa's til Jakob, begyndte Folkene saa smaat at samles nede ved Søbredden og snakke om, at nogle burde gaa ud paa Isen og tage Tove og Planker med.

Ola befalede: «Træk Litl-Jollen over Isen! To Mand stø'er, og to trækker.»

Jenten Sarah begyndte at græde. «Kjære Gud i Himmelens Rige!»

Jollen var klar: fire Mænd støttede, og fem drog —

«Holdt!!» raabte Ola. To og to, som eg sa' — eller skal Bruget her lægges øde, om . . .?»

«Dér er ham sjöl — om Odden!» afbrød En.

»Kjære Gud i Himmelens Rige!» sagde Jenten Sarah; nu lo hun.

«Han drar seg langsom fram — det gaar ikje som da han rejst' ut.»

— Jakob hilste Folkene tavst, spændte Skøjterne af og gik ind til sig selv.

«Forvalteren er sint» sagde de. — Men gamle Ola rystede paa Hovedet.

Der var lystigt i det store Skur den Aften; Ramsaven var prydet med Gran, otte Tællelys tændte, og Punchen dampede paa et Skænkebord. Aslak gned Hamborgerskotsken, og skønt Folkene ikke dansede fuldkomment, saa blev der dog trampet godt og drejet rapt. Paa den Maade kunde ogsaa Jakob nok være med: han bød den nærmeste Kvinde op, det var tilfældigvis Sarah —

Men i samme Nu, Ola saa' Forvalteren danse ud, lod han Aslak intonere «Jesu dine Vunder;» det var en særlig Æresbevisning, og ligesaa, at alle de andre holdt op at danse, mens deres Herre var ude. Under saadanne Forhold opgav Jakob hurtigt ethvert Forsøg — og Ola kommanderede Tavshed til Musiken, thi nu skulde Forvalterens Skaal drikkes.

— — Medens Folkene endnu tumlede sig ude i Skuret, sad Jakob paa sit Værelse og læste om paa sit Brev. Hvor ivrigt havde han paa Poststationen grebet efter det — det var fra Danmark —, men hvor skuffet var han bleven; det var rigtignok ikke noget Fødselsdagsbrev —

Og dog kom det fra et godt Hjærte, fra den skikkelige Distriktslæge i Tvejstrup.

Først var der Kvittering fra Tvejstrup Sogneraad, samt faderlig-venlig Anerkendelse fra ham selv, med et latinsk Citat. En Meddelelse, at han, Gram, var bleven Ridder af Dannebroge, til hvilken Meddelelse var knyttet to Citater, hvoraf det ene endog syntes at være græsk. — Kaj Ahrenkiel forlovet med Baronesse Lilienfeldt, det var ikke hans (Grams) Skyld, at det havde taget denne Vending, men naar selve Karen var fornøjet, saa værs'go. Middag paa Elleholm i den Anledning, Retterne. Han (Gr.) havde udbragt «de andre Børns» Skaal, man havde komplimenteret ham for denne Skaaltale, hvis Hovedmomenter herved meddeltes. Hofjægermesteren skrantede. Paa «Rosalykke» gik det ikke godt.

Søsteren Nathalie havde maaske hidtil ikke tillagt hans offentlige Virksomhed synderligt Værd; den havde det maaske heller ikke; imidlertid havde hun dog faaet at se, at Landets Konge havde lagt Mærke til den. Et Citat om Kvinderne. Til Slut Hilsen fra Faderen (der befandt sig vel) og fra Karen. Opmuntring til et virksomt Liv. Ogsaa hans eget Liv havde været virksomt; Dekorationer og sligt ydre Væsen saa' han kun i denne Belysning. En Bemærkning om *corona muralis* hos Livius.

— Fra Karen altsaa kun en ligegyldig Hilsen. Der kom Bitterhed op mod hende; at han ikke skrev til hende og ikke huskede hendes Fødsdag, det tænkte han ikke paa.

— Det bankede paa Døren. Ola kom ind:

«Nu lægger dem seg strax, skull eg melde. Eg blæst ut Lysene for dem tilslut.»

«Ja det er godt.»

«Forvalteren var i Bygden idag?» kom det tøvende.

«Jeg var saa, ja.» — Ola drejede paa Huen og vedblev med dyb Røst:

«Der er mykje Løsagtighed paa Indviksbygden, sejer dem.»

«Saah. Det mærkede jeg ikke noget til.» — Den gamle klarede op:

«Det var et godt Ord, Forvalteren sa' no. For endda Forvalteren er kommen nerifraa Danmark, saa har eg aldri hørt Forvalteren sej' andet end det, som sandt er. — Jau det var et godt Ord, det.»

Efter en liden Stund begyndte han igen:

«Om eg maatte ytre en Mening, saa var det den, at Forvalteren lel skull gifte seg.»

Nu lo Jakob. «Hvorfor gifter du dig ikke selv?»

«Naar En er i min Alder, saa er En mestendels fritaget for det unge Blod. — Bolt han sa' mangen en Gang . . .»

«Bolt? han er jo heller ikke gift.»

«Nej for no er han i Mjøsund. Men da han var her, ytrede han seg mangen en Gang aat til meg: Ola, no trur eg heller, eg gifter meg, sa'n. — Men no er han jo i Mjøsund, han.»

«Hvor skulde man da faa en Kone fra, Ola?»

Ola gik nærmere og dæmpede Stemmen:

«Forvalteren mindes nok, han gav mig den Tingen i Kommission.»

«Kommission? — det mindes jeg dog ikke.»

«Jau. Og om eg no maa udtale meg, saa trur eg, eg har En. Sarah. — Forvalteren ska' ikje le, for Sarah er ætgod. Morfaren hendes egde Gaard i Valdres, før det gik saa, at Brændevinet tog ham. Og endda har hun et Søskenbarn, som tjener i Bispens Gaard i Stavanger.»

— — «Naa Gram, vi maa nok i Seng, vi to. Bedre at sove end at gruble. Men det Brev — det vil vi først brænde, det har ikke gjort os stor Glæde —»

Men hvad var det? Uden paa Konvoluten, helt henne i Hjørnet, stod der med fine Bogstaver:

«Jeg har alligevel ikke glemt den 15de.

F.»

Hvem tænker ogsaa paa at se Konvoluter efter?

— Han syntes med et, der ligesom blev Fest i Stuen. For dog at gøre noget i den Anledning, kom han en Extraforsyning af Mælk og Brød i Hundens Fad og saa' fornøjet paa den, mens den spiste.

Men hvad betød mon det «F.»? — Aa! «Fylgje». Han rynkede Panden, thi det Ord betød for ham Afhængighed og Taknemlighed.

Og det «alligevel» — deri laa jo Bebrejdelsers Mangfoldighed —

SEXTENDE KAPITEL.

Vil han pløje deri?

Inden Jakob havde været et Aar i sin Stilling, begyndte man paa alle Resens Pladser og i selve Mjøsund at snakke om den nye Forvalter paa Indviken, der drev Pladsen saa voldsomt op. Ikke blot gjordes det mest mulige ud af de gamle Skovstrækninger og af de nye, der købtes til. Men nu fabrikeredes der Træmasse og Træuld i stedse større Udstrækning. Blev det saadan ved, maatte Resen snart tænke paa at holde to Dampere paa Barelven og Søen. — Og der var det samvittighedsfulde ved Skovdriften i Indviken, at blev der hugget, saa blev der ogsaa plantet, saa vidt gørligt — man tænkte paa Fremtiden.

I det Ydre holdt Indvikspladsen Skridt med sin Udvikling. Det store Skur var udvidet, thi det skulde afgive Plads for flere Maskiner; nye Huse vare under Opførelse, thi der var antaget flere Folk. Og Forvalteren havde med egen Haand anlagt en pæn lille Have omkring sin Bolig med et rigtigt Lysthus i.

— Braatefjældene hedder det vide Fjældparti, der begynder strax ved Indviken og strækker sig med voxende Øde og Vildhed østpaa, indtil det sænker sig til Langdalen. Disse Fjælde ere ikke blot ubeboede, men over dem fører ingen Sti; den, der vil trænge ind i de mørke Skove, møder overalt Moser eller bratte Sænkninger. Man fandt det derfor en underlig Lyst, der i den senere Tid var kommen over Jakob til at gaa Halv- eller Heldagsture alene ind i Braatefjældet; og ikke blot en underlig Lyst, men ogsaa en uklog Handling, thi han kunde let ende med at blive borte med det samme — det sagde gamle Ola udtrykkeligt.

Det var en Sommeraften, han vendte hjem fra saadan en Tur. Han var anstrengt; Sveden perlede paa Panden. Ola kom ham i Møde, hans Mine var spændt.

«Har du igen været bange for mig, Ola? — Hvor staar det til paa Pladsen?»

«Det staar slik til, at» — Ola drog Vejret dybt — han har været her.»

«Hvem?»

Ola stirrede i Luften som efter store Syner. Omsider sagde han:

«Og han har rejst bort igjen.»

Nu saa' Jakob Folkene staa i Grupper og tale sammen. Man sporede ligesom Efterdønningerne af noget stort, der var gaaet hen over Indviken. Ola pegede ud over Barsjøen:

«Har rejst bort igjen. Mens Forvalteren var ute.»

Jakob studsede. «Mener du Resen? Har Hr. Resen været her?»

«Sigurd Resen har det, ja.»

«Var alt i — saa' han Maskinerne? — hvad sagde han?»

«Han sa, det var bra. Nej: «godt» sa'n, ikje: «bra». «Det var godt» sa'n.»

«Ogsaa om . . .»

«Jau. Det var godt altsammen. — Men saa var han ute paa Svartmyren.»

«Ha!» udbrød Jakob uvilkaarligt.

«Ikje var eg den, som førte ham did. Nej, det kunde eg aldrig ha gjort mot Forvalteren. Han gik sjøl, han.»

«Saa véd du ikke, hvad han sagde?»

«Eg maa vel vite det, for eg stod atmed.»

«Men du var jo ikke med ham!»

«Naar har Forvalteren hørt meg seje den Usandhed,

at eg ikje var med? Han befalt' meg, saa maatt' eg vel gaa. — Vil Forvalteren rettelig vite, ka han sa'?»

«Aa nej — det ligger der jo ingen Magt paa.»

«Aa nej, det gjer vel ikje det heller.» Saa tav Ola, og Jakob troede at læse en vis trist Skadefryd i den gamles Miner. De gik tavse en Stund.

«Naa?» sagde Jakob tilsidst. Da tog Ola fat med langsom og ligesom bedrøvet Stemme:

«Det var i Juni, kan os seje, saa var Myren tør. Det kan Forvalteren ikje nægte. Og det, Forvalteren la' opaa, det var Sandet og Gruset. Fem og sex Tommer over det hele — under var det Tørvejorden. «Vil han pløje deri?» sa han Resen. «Vil han pløje deri?» sa'n. Nu spør eg Forvalteren, ka skull et gammelt Menniske svare paa det? «Vil han pløje deri?» sa'n.»

«Jeg haaber, du svarede, at det vil han. Baade pløje og saa', og høste med.»

«Eg svarte det, at vi hade haft god Tørv deraf.»

«Sagde du ikke, at jeg vil pløje og saa'?»

«Eg sade det, at Forvalteren hade gjødslet saa flittigt baade med det fra Dyrene og med Savsmul og Spaaner — det tør Forvalteren ikje nægte. Herre Jesus, eg turde ikje se ham ind i Ansigte paa Forvalterens Vegne.»

«Det kunde du godt have gjort, Ola.»

«— Men saa ytrede han seg med et strengt Ord.»

«Hvad var det for et Ord?»

«Aa — der ligger jo ingen Magt paa — sejer Forvalteren sjøl.» Ola nikkede med sin sørgmodige Skadefryd.

«Nu vil jeg høre det.»

«Forvalteren kan sjøl tænke sig, korles En blev til Mode, naar Ens øverste Myndighed sjøl afgjorde Sagen. «Her kommer ingen Korn op.» Just det var Ordene. «Men» — her saa' gamle Ola sin Herre

frimodigt op i Øjnene. «Men da han hade sagt de Ord, saa tok eg Forvalterens Parti.»

«Gjorde du det?»

«Eg dristede meg nemlig paa Forvalterens Vegne og sa':

«Nej det gjer der ikje, Hr. Sigurd Resen, og hvisom at eg tør ytre meg, saa er der to Aarsager — sa' eg. Den ene er den, at Forvalteren er ung og derfor sitter og læs i Bøker, liksom vi hører, at Nutidens Ungdom henfalder til. Og det har seg slik, efter min Dømmekraft, fordi at Forvalteren ikje gifter seg. Vi har alle Ungdomsblod, undtagen at En er gammel som eg er, saa holder det aldeles op ta seg sjøl. Men alt mens det varer, Hr. Sigurd Resen — sa' eg — og En ikje gifter seg derimot, saa skal det slaa ut, det er Naturens Røst. Og somme slaar seg paa Bøker, men somme paa anden utidig Lystighet. Eg vilde no ønske, at Hr. Sigurd Resen vilde befale Forvalteren at gifte seg. — Det sa' eg.»

— — Nede i Skuret stod to Sække, og udenpaa var der skrevet: «Kainit», og «Thomas-Slagger».

«Hvem har haft de Sække aabne?» sagde Jakob.

«De Sækkene?» — Ola betragtede dem med Foragt. «Aa jau. Det var ham sjøl; han tok ogsaa noket af det og gjømte i en Æske, saa' eg.»

Men i September blev Svartmyren pløjet og besaaet med Rug. Fjorten Dags Tid efter spirede Rugen; saa kom Sneen og Frosten.

Ved Midten af næste April, da Frosten igen var af Jorden, og Sneen smeltede, kom en Morgen Jakob til Ola:

«Har du været ved Myren idag?»

«Nej. Det kunde eg aldri bære over meg at gjere mot Forvalteren, at krænke ham slik.»

«Det er raadnet, Ola, gaaet væk, — væk altsammen» sagde Jakob roligt.

«Ja» svarede Ola flegmatisk. Derefter løftede han Øjnene og sagde med oprigtig Bedrøvelse:

«Men eg har det, som sørgeligere er, at melde. Sarah — hun har no ta't han Aslak imens.»

Jakob lo højt. — «Nu pløjer vi strax Myren op, Ola.»

«— Og det kan nok ikje gjeres om med de to, etter som eg hører.»

«— Og lægger Vaarsæd istedenfor.»

«— Forvalteren skull ta't hende, da eg sa' det.»

SYTTENDE KAPITEL,

hvori Jakob sætter Vand paa til Toddy.

Ovenfor er sagt, at Indviken kun havde Forbindelse med Omverdenen ad Barsjøen. Denne og Barelven danne et Dalføre, der i hele sin Længde er skilt ved uvejsomme Fjælde fra et paralleltløbende Dalføre, der hedder Langddal. Denne er bred og har mange Bygder; igennem disse gaar Telegraf fra Mjøsund, ligesom der ogsaa er anlagt en privat Jærnvej. Sigurd Resen havde ogsaa i Langdalen Pladser og Besiddelser — Jærnvejen opretholdtes for en Del ved hans Trafik — men mellem hans Besiddelser i Langdalen og dem i Bardalen var ingen Forbindelse.

Den Jærnvejsstation i Langdalen, som laa nærmest

ved Indvikspladsen, hed Uledal og var i lige Linie ikke stort mere end en halv Mil fjernet derfra, men i Praxis var der over en Dags Rejse, thi vilde man fra Uledal til Indviken, maatte man først paa Jærnvej til Mjøsund, og derfra med Damper op ad Barelv og Barsjø. — Stationsforstanderen paa Uledal havde en Gang sidste Efteraar truffet Jakob i Mjøsund, da denne var paa Vinterindkøb dér; han var en selskabeligt anlagt Mand, der led under sin Ensomhed; til Jakob havde han sukket over, hvor rart det kunde være, om to i Virkeligheden saa nære Naboer kunde forsøde deres Ensomhed ved jævnlig Aftentoddy og et Slag Kort.

Jakob havde et eget Blink i Øjet, da han svarede: «Ja hvis jeg kunde spille Kort, var der vel ikke noget i Vejen.»

«Braatefjæld er i Vejen,» svarede Stationsforstanderen.

— Men en Eftermiddag i næste Forsommer staar Jakob i Stuen i Uledal og siger:

«Nu kan jeg spille Kort, Hr. Forstander.»

«Menneske, hvor kommer De fra? De var jo ikke med Toget.»

«Jeg skulde indbyde Forstanderen hjem til Indviken til den Toddy; Vandet bliver sat paa om to Timer.»

Thi Jakob havde fundet Vej over Braatefjældet; gjort Sti derover. Dette havde været et Aars hemmelige og ensomme Værk. Kort og Kompas, men mest Udholdenhed. Hvor ofte havde han mærket Tærne med Kridt og maattet slette Mærkerne ud, fordi den Retning viste sig umulig. Hvor ofte havde han lagt Brædder eller lavet Stenbro over Mose og Vandløb, baade paa fejle og rigtige Steder. Hvor ofte var han bleven skuffet.

Men nu var han fremme. Og nu kunde en rask Mand, der ikke var altfor bange for at klavre lidt her

og gøre et lille Spring der, nu kunde en saadan godt gøre Turen paa to Timer ved at følge Jakobs Mærker. Og med Tiden kunde der jo blive banet ordentlig Vej —

«Dette vil blive til stor Nytte for Hr. Resen,» sagde Forstanderen, da han gik efter Jakob paa den nye Sti. «Thi hans Anordninger og ligesaa Spørgsmaal og Svar vil nu kunne naa Indviken paa Sjettedelen, ja Tolvtedelen, af den Tid, der før krævedes. — Men hvad er det for særegne Mærker og dybe Huller i Jordsmonnet, De har sat med visse Mellemrum?»

«Hm — man faar i sin Ensomhed Lyst til en lille Passiar med en nær Nabo, saa — lingeling — hallo —»

«Telefon! — Telefon mellem Uledal og Indviken! Hr. Erlandsen, dette er stort. Resen — Resen vil kunne sidde i sin Stol i «Stenhus» eller Nyland og snakke med Indviken!»

«Hør nu, Forstander. Resen maa ikke vide noget af dette, før Tingen er i Orden».

«Det er umuligt. Jeg skal nok tie, men Teknikerne eller hvad de hedder, de som skal sætte det op — der rører sig jo ikke en Kat ud af Mjøsund, uden at Resen véd det.»

«Aa — vi vil selv prøve at sætte denne lille Ting op.»

ATTENDE KAPITEL.

Reparation paa egen Haand.

Resen sidder paa Nyland i sin Families Skød, det er en Dag i August, omtrent ved Middag, saa kommer Telegram fra Uledal:

«Forvalteren paa Indviken melder, at der er gaaet Brud paa Træuld-Maskinen; om han skal sende til Mjøsund eller selv risikere Reparation?»

«Dette er underligt», siger Resen. «Telegrammet er fra Uledal, Erlandsen maa altsaa være paa Uledal.» — Resen telefonerer til Telegrafstationen i Mjøsund, at man skal telegrafere til Uledal, at Erlandsen maa reparere, om han skønner at kunne. Men derpaa siger han: «Dette er mere underligt, jo længere jeg tænker derpaa, thi om Erlandsen er i Uledal, hvorfor telegraferer han da, naar han nødvendigvis maa komme til Mjøsund, før han er hjemme igen?» Og lidt efter: «Nej, det er rent mærkeligt, thi om Erlandsen er paa Uledal, da har han nødvendigvis først været i Mjøsund, og da havde han søgt mig.»

— Næste Dag, nøjagtigt samme Time, sidder Resen paa Nyland og faar atter Telegram fra Uledal:

«Forvalteren paa Indviken melder, at Reparationen er lykkedes.»

Resen siger: «Dette er ganske ubegribeligt, thi om Erlandsen er paa Uledal idag og var der igaar, da kan han ikke have repareret Maskinen i Mellemtiden, eller vide, om den er repareret af andre. Resen rejser sig, han er helt bleg: «Erlandsen kan ikke være paa Uledal, altsaa er Forstanderen dér selv bleven afsindig og drister sig til at drive Gæk med mig.» Han gaar til Stalden, tager en Hest og rider sporenstregs til Mjøsund.

Ankommen til Telegrafstationen afsender han til Uledal:

«Hvorledes hænger dette sammen?»

Men Familien paa Nyland havde set, hvor ophidset Resen var. Ragna havde strax efter Faderen sat sig paa en Hest og redet efter ham. Hun kom til Telegrafstationen, lige som Faderens Telegram var afsendt. Hun sagde:

«Far, Erlandsen maa være gaaet over Braatefjældet.»

Han saa' paa hende uden at sige noget. I det samme kom Svartelegram:

«Saaledes, at Maskinen er i Stand.»

Resen huggede Knoerne i Disken og raabte ind i Hullet:

«Hvor er Erlandsen, den Satan — telegraférdet!» Den unge Mand, der sad indenfor Hullet, indvendte med ængstelig Stemme, at slige Ord ikke vare tilladte efter Loven — om ikke den liden Satan'en kunde stryges.

«Om saa Kongen selv af Norge-Sverige stod hos med alle sine Love — saa skal ingen Ting stryges af hvad jeg har sagt.» — Den unge Mand telegraferede.

Det varede noget med Svaret. Resen sagde: «Rid hjem, du Ragna.» Denne tænkte nu, at Faderen vilde gøre det: at blive i Byen i Nat og tage med Morgentoget til Uledal. — Men nu kom Svaret:

«Erlandsen er paa Indviken, men den Anden i Mjøsund.»

Dette fandt Resen at være det frækkeste, der endnu var budt ham. Han vendte sig brat og gik ud af Stuen; nu tænkte Regna, at han vilde gøre noget større end det, hun først havde tænkt, hvad dette saa end var. Hun saa' ogsaa, at den store Aare over Øjenbrynet svulmede, da turde hun ikke forlade ham. «Mand», sagde hun hurtigt til den første Person, de traf udenfor Stationen, «tag de Hestene og sæt ind i Stenhus.» Manden tog Huen af og gjorde som befalet; Ragna gik efter sin Fader.

Denne var ved Jærnvejskontoret og bestilte Extratog strax til Uledal. Da han vendte sig, saa' han Ragna, men sagde ingenting.

Snart efter fore de begge i én Waggon til Uledal. Ragna spejdede, om den store Aare var der endnu; dette var ikke let at se, for han havde sat sig i Hjørnet med Hatten over Øjnene.

— Men i Løbet af samme Eftermiddag var der Travlhed paa Uledal Station. Man improviserede en Æresport og sligt, thi Forstanderen var klog og formodede, at Resen efter dette vilde komme selv med Morgentoget. Lignende Anstalter traf man i Indviken, thi ingen kunde vide, til hvilken af de to Resen vilde komme; kun var man vis paa, at til en af dem vilde han.

Men da Uledalsmanden saa' komme et utidigt Lokomotiv med én Waggon efter, da gik han ud paa Perronen, og Assistenten syntes, han var noget usikker i Minen.

Hr. Resen traadte ud; Ragna bagefter. Han saa' den paabegyndte Æresport og sparkede til den, saa den faldt. Forstanderen stod tavs med Hatten i Haanden og et usikkert Smil; med den anden Arm pegede han paa en Stang, hvorfra Traade gik ind i Stationsbygningen, og andre Traade til et afkvistet Grantræ, der stod i Vest for Stangen, og saaledes videre i vestlig Retning.

Resen betragtede dette med stærkt rynkede Bryn. Ragna sagde:

«Far, denne Telefon har Erlandsen sat.» Resen vendte sig barsk til hende:

«Torsk, tror du ikke, jeg har Øjne?» — og disse vare de første Ord, der vare talte dem imellem paa Rejsen.

NITTENDE KAPITEL.

En stor Dag paa Indviken.

Men i de to paafølgende Timer var Pladsen Indviken i nervøs Spænding. Thi Forvalteren havde telefonisk modtaget fra Uledal:

«Han er her, og vil komme til Dem ad Stien.»

Nu skulde altsaa Festen gaa an. Ved den sidste Telefonstang, dér hvor Resen maatte komme frem, dér var Æresporten rejst med Flag og Gran og Stedets Blomster. Og i Forvalterens Lysthus tilsaa Ola og Jenterne et dækket Bord, hvis Lige aldrig havde været set i Indviken. Alt, hvad spiseligt Stedet kunde præstere i Kød-, Smør-, Mælke- og Ostefaget, var sat paa. Og Brød og Kagesorter, bagte paa Stedet. Bringebær, Multebær, Kirsebær og Ribs. Kaffen kunde skaffes frem paa Bordet ved første Signal. Men allerstørst var det, da Forvalteren fremdrog Champagne — han havde altsaa forlængst hemmeligt haft alt dette for Øje.

Og Aslak gik og øvede sig paa begge sine Melodier, indtil han visseligt kunde dem —

«Hys!» befalede Ola — han fik just Øje paa noget, der kom frem inde mellem Træerne. «Nu tier du, Aslak!» — For han syntes, at «den store Stilheten» var det højtideligste nu.

«For Gud Herren!» hviskede Ola. Prinsessen er med!»

— Først skred Sigurd Resen frem, langsomt, støttende sig haardt til en Kæp; den gamle graa Filthat paa, og en daglig Hjemme-Jakke. Ligesaa var Ragna i Hjemmedragt, men i Farver og Former, som hendes eget Sind havde indgivet hende; over det dejlige Haar bar hun en blaa Hue. — Under Æresporten modtoges de af Jakob og alle Folkene, Mænd og Koner og Jenter; alle i bedste Puds; Jakob endog i sort, og hvidt Slips.

«Denne Deres Gang ad den nye Vej, Hr. Resen, er Vejens rette Indvielse» sagde Jakob.

Nu faldt Aslak ind med Violinen, men han var saa forfjamsket, at han blandede Satser sammen af begge sine Melodier.

Ragna saa' Jakob frit i Øjnene og sagde alvorligt:

«Jeg vilde ogsaa med, for at se Dem.»

Efter disse Ord mærkede han en Hede strømme til Hovedet og fandt ikke et Ord til Svar.

Man gik til Bords i Lysthuset: Resen, Ragna og Jakob.

Resen sagde ikke meget, og det var ikke godt at se paa ham, hvorledes hans Sindsstemning var.

Jakob hævede Champagneglasset og sagde: «Til Ære for Mjøsundskongen og Mjøsundsprinsessen.» Resen drak, men svarede ikke paa Skaalen. — Ragna saa' paa Jakob: «Nej Erlandsen, sort Kjole og Slips det klæder ikke Dem; De burde gaa i Fortids Høvdingedragt, med Sværd eller Øxe.» Da mærkede han igen en Hede i Hovedet og var stærkt fristet til at røbe sig for hende, at han virkeligt var af Fortids Høvdinger, men saa tænkte han, det maatte være Vinen, der gjorde ham ør, og tvang sig til at tie. Desto mere paafaldende var det ham, da hun derpaa sagde: «Jeg selv er af Høvdingeæt, ja af Kongeæt — min Fars Mor stammede fra Harald Haarfagre.» Jakob saa' paa hende, og da Solen i det samme faldt paa hendes Haar, flimrede det for hans Øjne.

— Hr. Resen rejste sig fra Bordet, de andre ogsaa, og Aslak sænkede Violinen i samme Nu.

Derpaa gik de omkring og besaa Bygningerne, Dyrene, Maskinerne og alt det nye. Folkene fulgte de to med Øjnene; de vidste, at deres Forvalter paa en Maade havde drevet Gæk med den mægtige, og de frygtede, at dette vilde komme ham dyrt at staa. Kun ét kunde antageligt redde ham, nemlig om alt blev befundet fuldkomment fejlfrit. Hr. Resen sagde lidet, og dette lidet hverken paa venlig eller barsk Maade; deraf følte de sig trykkede, men paa den anden Side gav Jakobs Øjne dem Mod.

Ovenfor er fortalt, at han havde lagt Vaarsæd i sin Mark, nemlig Byg i den ene Halvdel, Havre i den

anden. Denne Sæd var kommen op i rette Tid, og nu prangede den lille Ager i fuld bølgende Høstpragt.

Resen strakte sin Kæp ud over Ageren og sagde: «Kornet dit kom dog op.»

«Ja,» svarede Jakob, «alt gaar ikke altid, som Hr. Resen spaar.» Men som for at formilde det overmodige ved Ytringen tilføjede han: «Dette er ellers en Ubetydelighed at nævne og kun gjort for min Morskab; om Gavn derved kan der ikke være Tale.»

Ragna faldt ind: «Der er Gavn ved Exemplet.»

«Rigtigt,» svarede Resen, «men der er ogsaa Exempler til Ugavn, nemlig at drive Gæk med sine overordnede.» Ved dette saa' han paa Jakob; denne trak uvilkaarligt Brynene lidt sammen.

— Ad Aften hørtes Skovlene af Damperen, der var paa Retur hjem til Mjøsund; med den vilde Gæsterne afsted.

Men endnu en Gang gik Sigurd Resen ud og saa' paa Kornmarken.

«Jeg skønner, at det, du gør for din Morskab, det gør du bedst, Jakob Erlandsen.»

«Hr. Resen har Ret, Landbruget ligger mig i Blodet. Dog tror jeg ikke, jeg har vanrøgtet Indvikspladsen heller.» — Efter en kort Pavse sagde Resen:

«Monstro Ola kan skøtte Pladsen fra næste Vinter? Den er i sig selv ikke svær.»

Et Øjeblik troede Jakob, at dette var Straffen. «Skal jeg afskediges?» spurgte han haardt.

Der kom Humor i Resens Øjne. «Du skal paa Landbrugsskolen «Fram» ved Mjøsund, did vil jeg sætte dig.»

Det svimlede for Jakob, først af ikke rigtigt at forstaa Ordene, derpaa af strømmende Glæde. Og enten det nu var Vinen eller overvættes Taknemmelighed, der greb ham, saa gjorde han en Bevægelse efter Resens Haand som for at kysse den; men strax angrende

en saadan Blødhed opgav han hin Bevægelse paa Halvvejen og knejsede istedenfor saa urimeligt værdigt, at Ragna stak i at le.

Nede ved Damperen sagde Ragna: «Saa kommer De i Vinter tit til Nyland.» Blot disse Ord, og han mærkede atter Heden i Kinderne. Han var ikke vant til Vin, heller ikke til fagre Kvinder.

— — Men ude paa Søen lo Resen højt til sin Datter og sagde: Jeg gjorde dem alle svært rædde, jeg.» Og han lo rigtigt godt.

«Næppe gjorde du Jakob Erlandsen ræd!» svarede Ragna.

«En Gang fik jeg ham dog nær til» sagde Resen.

«Dette var en stor Dag» sagde Ola; han kom hen til Jakob, der endnu stod paa Broen og troede at høre Dampbaadens Skovlen, skønt det var altfor længe efter, til at dette var muligt. Ola var lidt «ustø» i Mælet, thi han havde faaet af Champagnen:

«Om eg turde ytre meg, saa — eg vilde spør — spør hvad Forvalteren staar og speklerer over, just her ved Sjøen.»

«Aa ikke videre, Ola.»

«Det var slemt. For eg hade en Far-Bror. Han sa' al Tid, at ungt Folk... Eg meinte nemlig, at Forvalteren stod her og speklerte paa at gifte seg og den Slags . . .»

«Ola skal gaa i Seng.»

«Eg ska saa . . . Ellers har eg at melde det mykje glædelige for Forvalteren, at hun Sarah, og saa Aslak med Felen, de er bleven uforlikt, de vil ikje ha hverandre no.»

«Gaa nu, Ola.»

«— saa at al Ting er jævnet og beredet af Gud Herren sjøl, om da vi Mennisker ikje sjøl forsømmer Stunden, som sket er før. — Ja ja. Og god Nat da. Og Tak for alt godt.»

— — Men Jakob blev staaende endnu nogen Tid i den lyse Augustaften og saa' over Søen i den Retning, Baaden var gaaet.

Hunden Gram kom og berørte hans Haand med Snuden. Han bøjede sig halvt ubevidst og klappede den. «Gram, min Ven.»

Men da hans Blik efter at have strejfet Hundens atter hæftede sig paa Søen og Kysternes dunkle Konturer, da syntes disse ham i dette Sekunds Mellemtid at have undergaaet en besynderlig Forvandling:

Thi det gamle fjendske, fremmede, truende, fra de første Dage her, det var kommet igjen. Vand og Luft, Fjæld og Skov syntes at sige til ham med grumt Eftertryk: «du hører ikke til her.» Han vendte sig til Hunden som til en Kammerat i stor Forladthed, ja som til et Minde og et Pant om noget forbigangent, hvor han hørte hjemme — «Gram, min Ven!»

Men det varede kun et Øjeblik, denne besynderlige Fornyelse af Naturens Trusel. — Den blanke Sø smilede til ham, som om det andet kun havde været en lunefuld Spøg, og de tavse Skove hyllede sig i Sommeraftenens venlige Fred.

Han gik hjem med Sindet fyldt af denne Dags store Glæde, Løftet om at komme paa Landbrugsskolen. Og i hans Øre klang muntert mellem hinanden snart Sigurd Resens barske Mæle, og snart Ragnas Stemme, frisk som tindrende Vand eller Luftning fra Fjældet.

TYVENDE KAPITEL.

Farvel til Indviken.

Gamle Ola havde fortrukne Miner, da han ved Broen i Spidsen for hele Indvikens Befolkning bød Jakob det sidste Farvel med Aarets sidste Dampbaad. Sarah græd, men gik saa hen ved Siden at Aslak. Denne spillede Hamborgerskotsken af alle Livsens Kræfter, mens Dampbaaden gled afsted. De røde Huse, Savskuret, de store Brædestabler, selve Broen og den hvide Kirkebaad — alt blev mindre, og nu lukkede Odden for det alt sammen. Nu kom det Sted, hvor han havde plejet at bade sig i de varme Sommerdage; Klipperne omkring, Græsslettens Hældning, Stenene, selv Jordsmonnets mindste Udformning var ham hjemlig som Tingene i Ens Værelse. Her var det, han tog den store Gedde i Søen. Og her havde han en Gang ligget og læst Jonas Lies «Den Fremsynte»; just paa den Tue dér havde hans Hoved ligget... Men nu forsvandt ogsaa det; han vendte sig brat, knejsede og saa' stift den anden Vej, frem over Forstavnen.

«Hr. Erlandsen stirrer» sagde Styrmanden; det var den samme, han i sin Tid var sejlet ud med.

«Jeg? — aa jeg tænker paa,» svarede Jakob halvt distræt, «jeg tænker paa, at Danmark maa ligge just i den Retning.»

«Ho — jeg mente, De ikke saa' længere end efter Mjøsund, Hr. Erlandsen. Til Danmark kommer De saagu næppe» tilføjede han med et megetsigende Smil; men derpaa, med forandret Betoning: «uden paa Besøg, selvfølgelig!» Mandens Tone var i det hele forskellig fra forrige Gang; saadan, som Folk tale til opgaaende Storheder, hvilke de have kendt i de ringere Dage.

Jakob hørte næppe efter, men stod og betragtede Kysterne i Kiggerten. «Hvor her er tæt og godt bebygget» sagde han.

«Hæ — paa Udturen fandt De hele Tiden, at her var ensomt, mindes Hr. Erlandsen nok.»

«Hvad var det, De sagde før om Danmark?» sagde Jakob pludseligt og tog Kiggerten fra Øjet. «Hvorfor skulde jeg ikke komme til Danmark — om jeg da vil?»

«Men det vil Hr. Erlandsen nok ikke,» svarede Styrmanden dæmpet og smilende. «Chefen bliver ældre — eneste Datter — frelst hans Liv og slikt noget...»

«Hvad mener De egentlig?» afbrød Jakob meget skarpt, men tilføjede strax med stolt Kulde: «aa det kan være det samme, hvad De mener.»

«Det kan det, Hr. Erlandsen,» svarede Styrmanden irriteret. «Men naar hele Mjøsund snakker om, at De er udsét til at være Inspektør paa Nyland til at begynde med, saa tænkte jeg, jeg ikke var for simpel til at sige det heller, jeg.» Han smækkede Kiggerten i og gik sin Vej.

— Hunden Gram stod i Bagstavnen med Forbenene paa Rælingen, peb sagte og stirrede ud. «Gram!» kaldte Jakob. Men Hunden lød ikke eller hørte ikke, peb blot stærkere og stirrede tilbage over Stavnen.

ET OG TYVENDE KAPITEL.

Vinterkursus.

Jakob var Elev ved Vinterkursus'et paa Landbrugsskolen «Fram», der laa en Mils Vej udenfor Mjøsund. Han modtoges og behandledes som Resens Protegé og

som En, der var bestemt til noget stort, men snart retfærdiggjorde han denne extraordinære Stilling ved sin virkelige Overlegenhed.

Ofte red eller gik han til Besøg hos Resens, i Begyndelsen altid indbuden, siden ogsaa uindbuden. Her blev han delagtig i det rige, storladne Liv, hørte og saa' meget, der tjente til Udvikling og Opdragelse, lærte baade af Bøger, Kunst, Musik og fremfor alt af Mennesker. Thi der kom mange højtdannede, ogsaa fornemme, Personer i det Resenske Hjem.

Denne sociale Afslibning berørte dog ikke Kærnen i ham. Ja han stillede sig til den ligesom med et vist indre Forbehold, en tavs Selvbevidsthed, der prægede sig i hans Væsen og i alt Fald befriede ham fra at synde i Retning af Underdanighed. Det modsatte kunde undertiden hænde, især i Begyndelsen. Fru Resen sagde det til ham, men paa en moderlig og fin Maade: «De tror vist, at Folk ser ned paa Dem, Erlandsen, deri ligger det; men virkelig fornemme Folk er ikke . . .» Da smilede han indvendigt og tænkte paa sit «Hvide»-Blod, men Bemærkningen hjalp dog. — En anden Gang sagde hun: «Havde De ikke Lyst at lære at danse; det hører sig dog. . .» Strax tænkte han paa de gamle Høvdinge, sine Forfædre, det var latterligt at tænke sig dem danse. Men alligevel tog han sig en ugentlig Time hos en Danselærer i Mjøsund.

Ejendommeligt var Forholdet til Ragna. Lige fra første Færd syntes hun at vise ham Stivhed og Fjernhed, tvært imod, hvad han kunde have ventet efter hendes Ord i Indviken, og han skyndte sig at besvare hendes Væsen paa lignende Maade. Saaledes gik de og maalte hinanden, og ofte mødtes deres Blikke spørgende og bestandigt mere fjendtlige, som om den ene altid ventede paa et Opgør eller Forklaring fra den anden. Ved denne Lejlighed lærte han sig selv ind i den Kunst, som sømmer sig for fornærmede Kavallerer,

nemlig paa en Gang at være yderst uvenlig og yderst høflig mod en Dame; han fandt et vist bittert Velbehag i dens Udøvelse og troede sig allerede temmelig fuldkommen deri, da han en Dag bragtes ud af sin Vildfarelse og det blot ved at opdage et pludseligt muntert Glimt i hendes Øjne — et af de Humor-Blink, han kendte saa godt fra hendes Fader —; dette Glimt følte han som et stort Nederlag og trak sig forbitret tilbage fra Værelset uden det sædvanlige ceremonielle Buk. Men nu saa' hun efter ham med klare tankefulde Øjne; Humoren var forsvunden.

Siden den Dag skyede han hende. Men paa den anden Side maatte han altid tænke paa hende, og allermest hjemme i sit Værelse paa Skolen. Der var det ved hende, at alt, hvad hun sagde og gjorde, kom uventet; hun lignede ingen anden Kvinde. Og saa var hun jo saa urimelig dejlig!

TO OG TYVENDE KAPITEL.

Det store Bal.

Ud paa Vinteren kom det store aarlige Bal paa Stenhus.

Ad Jærnvej, tilsøs og tilvogns stævnede al Omegnens Elegance til Stenhus; det var en Begivenhed, hvis Rygte bares om Maaneder før og efter i hele den Del af det søndenfjældske.

«De skulde dog . . .» sagde Fru Resen til Jakob. «Nu kan De jo danse.»

«Meget daarligt, forsikrer jeg.»

«Saa kan De jo se paa. Unge Mænd har godt af. . .»

Han skottede til Ragna og troede at læse Ringeagt i hendes Øjne. Mon hun tænkte, han var bange? Bange for ikke at komportere sig?

Saa tog han imod Indbydelsen.

— Mangen En lagde Mærke til den unge Mand, som ikke dansede, men stod saa ensomt henne i Vinduesfordybningen og saa' paa. Ikke blot fængslede Skikkelsen ved sin slanke Kraft og ligesom fysiske Elegance, men ogsaa fandt man noget usædvanligt i Ansigtstrækkenes Energi, der nu tilmed forhøjedes af et vist trodsigt Udtryk. Han syntes med sin Høvdingemine at ville være bedre, mere Mand, end alle de dansende Kavallerer — lod ogsaa til at være det. Og naar man saa forhørte sig om hans Forhold — det, han havde været, og det, som Rygtet udpegede ham til at ville blive —, saa steg han yderligere i Interesse.

Dog de ganske unge, de egentlige Baldamer, havde mest kun Øje for dansende Kavallerer. Da Cotillonen kom, og Herrerne begyndte at modtage Dekorationer, da syntes Jakob, at hans Stilling blev rent utaalelig, thi han vilde komme til at staa smykke- og hæderløs mellem lutter sløjfeprydede Kavallerer, disse pjankende Ubetydeligheder, disse Svæklinge, hvem han vilde purre om, to ad Gangen, om det skulde være. —

Han saa' Fru Resen hviske til en ung Dame, en Slægtning af Huset, og pege paa ham. Damen smilede og nikkede, nærmede sig saa med en Sløjfe i Haanden. Han forlod Balsalen; dekoreres paa Naade vilde han dog ikke. Fruen sagde: «Nu skulde De netop blive, Erlandsen, det kunde jo dog være . . .»

Men han gik langsomt gennem nogle Stuer, hvor de ældre ikke-dansende sade i Grupper og samtalede. Mon de saa' efter ham, mon de fandt ham kejtet, mon de kunde se, at han ikke var vant til Selskabssale — — aa gid man stod ude i den vilde Fyrreskov med Øxen

i Haand — eller ude paa Lyngen med Spade eller Plov — eller man øvede noget andet stærkt — ja stærkt eller stort — blot bort fra dette intetsigende —

Der var en stenlagt Hal, taalelig dunkel og for Øjeblikket menneskeforladt; dér stod han og trommede paa Ruden, i Tankerne langt borte fra hvor han var. Men denne samme Hal skulde dog blive ham uforglemmelig ved, hvad der nu skete.

Ragna traadte hen til ham, Ragna i Festens Glans, Mjøsundsprinsessen selv — lige fra Dansen og Herrernes tilbedende Omsværmen opsøgte hun i det ensomme Værelse ham, til hvem hun næppe havde talt, næppe set hele Aftenen; nu stod hun dér — tavs og alvorsfuld rakte hun ham sin Sløjfe.

«Er De maaske ogsaa sendt af Deres Moder — som en Naade?» spurgte han.

Uden at vredes svarede hun: «Jeg — blive sendt?»

«Saa har De selv haft Medynk med mig?» fortsatte han spottende.

Hun betragtede ham med klare tankefulde Øjne. «Jeg er den eneste hjemme, som ikke har givet Dem noget til Tak for det, De gjorde den Gang for Far — denne Sløjfe er min Gave.» Hun fæstede den paa ham med en saa umiskendelig Betydningsfuldhed, at den i Sandhed føltes af ham som en Prinsesses Gave, en Orden, et Ridderslag. Og desuagtet spottede han endnu en Gang: «Saa De har virkelig haft Medynk med mig?»

Hun tav, men blev staaende hos ham. Selve hendes Tavshed føltes som en Dom over taabelig Tanke og Tale.

«Tak for Deres Sløjfe,» sagde han derpaa — men jeg danser jo ikke.»

Igen gik Tavshedens Dom over det fade og flove. Thi der var Betydning og Alvor over dette Øjeblik, det følte han. En ham selv uforklarlig Angst eller Beklemthed begyndte at komme over ham.

«Hvad vil De, jeg skal sige, Frøken Resen? Hvor-

ledes vil De, jeg . . . Jeg føler det virkelig som en stor Hæder, det, De har gjort.»

«Ja, Erlandsen, jeg hædrer Dem — Mænd som Dem hædrer man —, men» (tilføjede hun med stigende Kraft) «men jeg bøjer mig ikke, nej, jeg bøjer mig ikke for Dem, hvor stærk De saa er. Aldrig.»

«Har jeg da villet bøje Dem — jeg — Dem?»

«Jeg har troet det — hele denne Vinter igennem.»

«Da har jeg troet, at De vilde bøje mig.»

Hun tav lidt. «Vi er nok lige stærke, vi.» Ogsaa han tav en Stund.

«Der kan ikke være nogen Sammenligning, Frøken Resen. Jeg, Deres Faders Arbejder, en fattig —» — han standsede, thi atter følte han, at saadanne Ord ikke vare paa deres Plads.

Ogsaa vedblev hun, som om de vare usagte:

«Jeg vil, at De ikke hæver Dem over mig, som De hæver Dem over alle andre. Jeg vil kendes af Dem for Deres Lige. For det er jeg, Jakob Erlandsen.»

Den stolte Naivitet, hvormed hun altsaa udnævnte sig til den første blandt Kvinder, ligesom ham til den første blandt Mænd, svarede fuldkomment til noget i hans egen Natur. Han grebes af en mægtig Styrkefølelse, beslægtet med Lykkefølelse. Det ligesom brusede i Bryst og svimlede i Hoved.

«Godt. Saa er vi Venner, Frøken Ragna, vi to.»

«Ja» svarede hun med et stort klart Blik og gav ham Haanden.

Mens han holdt den i sin, gik et Billede gennem hans bølgende Fantasi: En fattig, kæmpende Svend, en ædelbaaren Yngling i fortvivlet Strid med Alverden — og se, pludseligt vender Lykkens Gudinde sig til ham og byder ham Haanden!

Hun betragtede ham tavs, uden Rødmen og uden Sky. Ja, hun var Lykken selv, Lykkens straalende Gudinde, der paa sin Flugt var kommen ham nær, den

kæmpende Svend. Der var ingen Mening i dette, uden en: at han da greb Lykken, inden den forsvandt! Med Brusen og Svimlen i sin Hu sagde han:

«Og det Venskab mellem os — hvad betyder det?»

Hun tog Haanden tilbage, men vedblev at betragte ham, uden Rødmen og uden Sky. Men for ham var det, som om tusinde Røster, fra hans brusende Hu, fra selve det sydende Blod, raabte til ham: Grib Lykken i Flugten! den stærke griber, den fejge forsager! Grib Lykken, Mand! — Og han gentog, næsten bydende:

«Og hvad betyder det saa, det Venskab mellem os?»

Endnu tav hun lidt, saa svarede hun langsomt og med stort Alvor:

«Alt betyder det, — kun ikke, at De nogensinde maa bøje mig, Jakob Erlandsen!»

«Ragna — jeg elsker Dem!»

Næppe havde han sagt disse Ord, før midt i Lykke-Svimlen hin uforklarlige Angst eller Beklemthed fra før kom op i ham. Der var ogsaa en anden Ting, der brød den tidligere Stemning, en lille Ting kun, men lige saa uforklarlig: før havde han ikke lagt Mærke til, at der hele Tiden var blevet spillet inde i Dansesalen, eller rettere: de brusende Toner havde været ham som et ubevidst Akkompagnement, en Slags naturmæssig Ledsagelse til hans Følelser og Ord. Men nu, paa en Gang, hørte han Melodien; ja Harmonierne og Tonerne traadte frem for ham med Enkeltvirkninger, der paa en ubehagelig Maade tolkede Angst eller Beklemthed.

Men dette var jo taabeligt, maatte nedkues med det samme. Han gentog:

«Jeg elsker Dem, Ragna. — Og De?»

Midt igennem Enkelttonerne klang hendes Svar: «Jeg véd det ikke, jeg liker ikke det Ordet, «elske». Jeg véd slet ikke, hvad det betyder. Men jeg vil gerne være hos Dem altid. Jeg kunde ikke tænke mig andet

end være her hos Dem hele Livet, Jakob Erlandsen. Det maa vel være Kærlighed, ikke?»

«Saa tilhører vi da hinanden.»

«Ja. Ja. Paa lige Fod. Som Venner.»

«Som Mand og Hustru.»

«Ja. Ogsaa det. Men som Venner, som Venner, husk det, du Jakob Erlandsen.»

— Lykken var greben. Lykken var hans.

«Se ikke paa mig med det Blik, det er saa — saa blot sejrrigt. Du vil til at bøje mig, likvel, det begynder du med. Nej det er koldt, det ligner en — Herre, det ligner ikke en Ven.»

Han bøjede sig til hende for at kysse hende, men saa vendte hun sig fra ham:

«Nej, nej — aa for altings Skyld ikke det — aldrig det, aldrig.»

«Men det hør sig til, Ragna.» sagde han (og atter med hin Følelse af at tale fade Ord).

«Hør nu, Gutten min.» Hun saa' ham ind i Øjnene og var bleven meget bleg. «Om du bare aldrig vilde — heller ikke det med Ring og sligt noget. Jeg liker det ikke, jeg hader det. Slig er jeg nu. Aa du vilde staa stor for mig! — Saa da heller det kolde, det sejrrige, du, saa blir du saa stærk for mig. Liksom jeg ogsaa, paa mit Vis!»

«Men det er bare ikke Kærlighed, Ragna!»

«Jo vist er det. Det er Kærlighed det, at være rigtig Venner, rigtig! Alt det andet — alt det — ja alt det, de skriver de tykke Bøgerne om — det kalder jeg bare stort Sludder fra Romanerne, vil hverken vide eller kjende noket af, mærk dig det, Gutten min! Herre du store Gud da! hvorfor kan to Mennesker dog ikke være Mand og Kone, uden — uden at være Venner, ja just bare Venner, i Liv og Død!»

Han smilede lidt over hendes Heftighed. «Ja men,

Ragna, det er dog ikke blot i Romanerne, men i Livet selv . . .»

«Livet!» — hun afbrød ham. «Men dig vil jeg just have ganske anderledes end alt i Livet, forstaar du —»

Men paa en Gang kom det Resenske Træk, dette frembrydende Humor-Glimt i Øjet:

«Staar han ikke dér saa betuttet, den Gut. Nu er jeg slet ikke bange for dig længer.» Og hun gjorde nu det, at hun kyssede ham, og lo dertil.

«Paa det Vis, skal jeg sige dig!»

«— Aa at skulle ind nu, til alle de Smaakavallererne! Nej det er rent umuligt at danse nu!

Jeg har i Grunden altid hadet at danse. Det er igen noget af dette — uf! dette simple!»

TRE OG TYVENDE KAPITEL.

Efter Ballet.

Ballet var forbi, Gæsterne tagne hjem.

Fru Resen sad paa en Stol, træt, overvældet af, hvad hun nu havde faaet at vide. Ragna stod og holdt hende i Haanden; Jakob lidt derfra.

«Søte-Mor. Glad er du ikke, Søte-Mor!»

«Nej, glad er jeg ikke. Jeg kender ham jo ikke saadan. Hr. Erlandsen, De faar undskylde, at jeg ikke saadan lige strax. Resen!»

Thi Manden var kommen ind. «Resen —»

Men før hun kunde faa sagt noget, havde Jakob talt:

«Hr. Sigurd Resen! Jeg har bejlet til Deres Datter og faaet ja.»

Resen saa' skarpt fra den ene til den anden, sagde saa:

«Erlandsen, du rider hjem. I andre gaar i Seng, til Ro med jer. Alt dette er ugjort.»

«Ak, min Ven,» sagde Fru Resen. «Det kan ikke blive ugjort . . . der blev nok lagt Mærke . . . imorgen er det over hele . . .»

«Hah!» Aaren paa hans Pande svulmede mægtigt, og mægtig var Røsten, da han udslyngede:

«Saa har du, Jakob Erlandsen, pinedød nok vidst, hvad du gjorde!» Han havde taget fat i en Stoleryg; Stolen knækkede under Taget.

Ragna slap sin Moders Haand, stillede sig tæt foran Faderen og sagde, seende ham lige i Øjnene:

«Der løj du, Far. Det var jeg, der vilde ha Gutten. Det var jeg, der friede.»

«Nej, det var mig,» sagde Jakob.

Da glattedes den svulmende Aare. Men de Glimt, der viste sig i Øjnene, lignede endnu smaa barske Lyn.

Fru Resen sagde dæmpet: «Saa skal du ogsaa huske den Dag, da han reddede dit . . .»

«Aa hold jeres Mund med den «Redden-Liv». Altid skal jeg høre denne ynkelig usle Affæren. Erlandsen er den eneste, der ikke har revet mig den i Næsen. Han regner Tingen for det, den er.»

Der blev en Pavse, saa sagde Resen igen:

«Sligt hænds. Den ene Mand tar den anden. Saa'n gaar'et. Ingen stor Sag den.»

Ragna vilde tale, men Resen vendte sig brat til sin Hustru:

«Nej, skal jeg sige dig, Mor, hvad du heller skal komme med for en anden Gang? «Indviken» skal du sige. «Indviken», sig det.»

«Indviken da». Hun smilede mildt.

«Dér kom Ordet. Gaa hen og tak din Mor, Ragna. Du med, Jakob Erlandsen. — Saa, nu er I forlovede. Og nu til Ro, alle her i Huset!»

Jakob gaar op og ned ad Gulvet i sit Værelse. Natteridtet har ikke beroliget det, der bruser i Brystet, svimler i Hovedet. Snefaldet har ikke gjort Panden kold. Er det Champagnens Dunst, der endnu svirrer i Hjernen? Paa Ballet mærkede han dog ikke videre til det.

Hunden Gram ligger i Kakkelovnskrogen; han holder følgende Tale til den:

«Gram, vi har grebet Lykken. Gram, vi staar ved Maalet. Alle disse Aar, Gram, er snart forbi. Vi har været usle, Gram, langt nede har vi været. Din Herre har sultet; ligget paa Gaden har den sidste af Hvideslægten, været i Politiet. Men han har kæmpet, har endelig kæmpet sig frem. Om ikke mange Aar køber han den gamle Jord tilbage til Slægten. Bor og bygger i Danmark paa Slægtens Grund; rig; Herre, hvor han er født til at være Herre.

Hund, du ser sært paa mig — forstaar du da ikke, det ikke er for at spise og drikke, man løfter den gamle Slægt? Oprejsning, Hund! Den gamle Far derhjemme, Hund! Ting, du ikke forstaar, fordi du er Plebejer.

Køter, hvad mener du med de Øjne? Har jeg maaske selv trængt mig frem? Holdt hun ikke selv af mig? Mener du, jeg ikke elsker hende? Eller gjorde jeg maaske ikke Nytte nok for ham paa Indviken? Svar Køter! Og vil gøre Nytte for ham paa Nyland? Og blive en god Mand og god Svigersøn for dem?

Djævel af en Hund! Hvad stirrer du efter med de Øjne? Mener du, det var for Pengenes Skyld? Hvad, Djævel?»

— Gram har rejst sig; forskræmt og uhyggelig; saadan har dens Herre aldrig talt til den. Børsterne paa Halsen rejse sig; den dirrer paa Krop og Ben, knurrer ad sin Herre.

«Naa saaledes, du Djævel!» Han tager en Stok

fra Krogen. Hunden lader høre et kort Glam og stirrer vildt paa ham.

Men Jakob tager sig til Panden. Saa knækker han Stokken.

«Gram, din Herre beder dig om Forladelse. Han har ikke kunnet tage imod Lykken saadan paa en Gang; han var jo aldrig vant til den. — Gram, jeg maa ogsaa have drukket for megen Vin. Jeg skammer mig for dig.»

Hundens Børster vare atter faldne; den stod nu med Snuden til hans Haand, som den plejede.

Han talte dæmpet til den: «Jeg véd nok, Gram, hvad du nu mener. Dine Øjne ere kloge og gode. — Jo, jeg skal nok gøre det godt igen. Imorgen skal jeg skrive til hende, stol paa det.

«Saa — læg sig. God Nat, Gram — min Ven.»

— Men sove kan han ikke. Alskens Billeder svirre rundt i hans Hjerne, især saadanne Billeder, som han vilde tilbagemane. Ogsaa Gram ligger uroligt, en Gang imellem knurrer den smaat. Det er ogsaa næsten daglyst i Værelset.

Han rejser sig brat i Sengen, thi det har begyndt at klinge for Ørerne, det Resen havde sagt: «Saa vidste du pinedød ogsaa, hvad du gjorde.» — Hele Tiden havde det ligget og mumlet, men det var jo til at bortvise; lumpen var har jo ikke, vel? lumpen var han jo ikke? Men nu har det begyndt at klinge og raabe for ham, vil ikke holde op: «Saa vidste du pinedød ogsaa, hvad du gjorde.»

Han ser paa Uhret; Klokken er 7; først Klokken 9 begynder Skolen.

Han klæder sig paa, tager en Hest og rider i strakt Karriere til Stenhus.

«Joh — Hr. Resen er oppe — men —»

«Jeg skal tale med ham.»

— «Hvad nu?» siger Resen barsk; han sidder ved Regnskaber i det indre Kontor; graa vatteret Jakke, Tøfler.

«Hr. Resen. Da jeg friede til Deres Datter, kan det godt være, Deres Rigdom ogsaa havde at gøre med min Handling. Jeg véd det ikke, husker det ikke. Det er bedst at sige, som det er.»

Han saa' op fra Papirerne, sindig, morgen-nøgtern, ligesom graa i Ansigtet.

«Du husker det ikke, véd det ikke. Og den Snak kommer du og forstyrrer mig med.»

«Tingen skal ikke synes bedre for Dem, end Tilfældet maaske er.»

«Tilfældet maaske er» — «synes bedre for Dem» — Enten holder hun af dig, eller ogsaa holder hun ikke af dig, der er ikke flere «Tilfælde». Nu holder hun jo af dig, saa er den Snak forbi.»

«Jeg har nemlig god Brug for Rigdom.»

«Den faar du jo ogsaa — bliv mig saa fra Livet.»

Jakob red hjem.

— En Time efter sagde Resen ved Thebordet:

«Kone. Jakob Erlandsen er en bra Mand.

FIRE OG TYVENDE KAPITEL.

Brev til Karen.

Kære Barndomsveninde!

I Aaringer har du ikke skrevet til mig — nu, det er jo ogsaa min egen Skyld, i alt Fald vil jeg ikke komme med Bebrejdelser; du vidste jo ogsaa, at jeg nogenlunde blev holdt à jour fra anden Kant med Tingene hjemme i Tvejstrup. Dog af en «Fylgje» at være —

Ja husker du — jeg husker det nu saa tydeligt — den Høstdag hjemme paa Tvejstrupgaard, midt paa Dagen

var det, din Fader og du var kommet kørende til os, du og jeg havde været inde i Hindbærrene under Faders Gavlvindue (husker du de Hindbær?). Derpaa gik du og jeg op til Taglugen over Laden, og dér gjorde jeg dig til min fortrolige i mit Livs Formaal, dér blev du min «Fylgje», det gik helt højtideligt til, paa Børns Vis; jeg véd ikke, om du har glemt den Dag; jeg har nu altid husket den.

Siden har du ved mange Lejligheder virkeligt vist dig som en trofast Fylgje for mig; jeg har maaske ikke altid paaskønnet det, som jeg burde, og din aarelange Tavshed har maaske været Straffen derfor, som jeg ogsaa ofte har følt temmelig stærkt i min store Ensomhed, men jeg vil ikke komme med Bebrejdelser.

Tværtimod vil jeg nu vise, at jeg endnu stadig i dig ser min trofaste Veninde, og dette Brev er skrevet for at gøre dig til, hvad en ret Fylgje bør at være, nemlig den første fortrolige ved Vendepunktet i mit Liv.

Vid nemlig, at jeg igaar blev forlovet med Ragna Resen.

Hun er dejlig. Jeg véd intet at sammenligne hende med uden med Havet selv. Naar ser man Havet ens? Derfor gaar ogsaa hendes Sinds Bølger som det dybe, stærke Havs Bølger; i Forhold til hende ere andre Kvinder at ligne med almindelige graa Indsøer uden Liv og Bølgegang. — Nu har jeg delt min Glæde med dig.

Sig til Fader, at hun nedstammer fra Harald Haarfager; smil ikke, thi du véd, i hvor høj Grad det vil glæde ham.

De tunge Aar er forbi, Karen. Som du véd fra din Fader, er det Meningen, at jeg efter Kursus'et paa Landbrugsskolen skal styre Resens Landvæsen paa Nyland. Hvor længe, véd jeg ikke; dog er min Fremtidsbane klar: jeg vil om ikke mange Aar komme hjem til Danmark med min Hustru; bygge og bo paa den

fædrene Gaard, opfylde alt det, jeg som Dreng drømte om, mit Livs Formaal, Karen!

De tunge Aar er forbi, sig det til Fader. Sig, at den Tid kommer, da han skal bo hos sin Søn og eje Ættens hele gamle Grund.

Og, Karen! gaar det som jeg ønsker, da maa du ikke mangle i vor Lykke, jeg kan kun tænke mig vort Hus med dig; du skal være Husets trofaste Fylgje, som du var min.

Din Ven

Jakob.

— Doktorfamilien i Tvejstrup sad ved sædvanlig Posttid i Dagligstuen, drak Kaffe og spiste Klejner til. Karen læste roligt sit Brev, meddelte de andre Nyheden og gik saa op paa sit Værelse, medtagende Brevet.

«Det skær mig i Hjærtet for hende» sagde Tante Nathalie.

«Aa, tror du da, hun endnu tænker paa ham?» sagde Doktor Gram.

«Hun tænker ikke paa andet.»

«Det er din Skyld,» sagde Broderen af gammel Vane.

«Jeg vil gaa op til hende.»

«Bliv derfra, Nathalie.»

Men Tanten gik alligevel ovenpaa og lyttede udenfor hendes Dør, seende ned til Broderen, der stod ved Trappens Fod og saa' op paa hendes Ansigt. Begge havde løftet Pegefingeren i Vejret; begge saa' i lige Grad bekymrede ud. De lignede hinanden nu.

«Det er taktløst af dig at forstyrre hende» hviskede Doktoren, men raabte i det samme højt op ad Trappen:

«Vil du ikke have dine Klejner ind, min Pige?»

«Tak, det vil jeg gerne.» — Han saa' lettet paa Søsteren; de gik begge ned.

— — Der svirrede et Ord rundt i Karens Hjerne, Ordet: «Fylgje». «Var det at være «Fylgje»? Skal jeg være hans Fylgje — saadan?»

Hun hadede nu det Ord; før havde hun elsket det.

Det stod for hende nu, at hun elskede Jakob med en Kvindes højst mulige Kærlighed. Havde det før staaet saadan for hende? hun vidste det ikke.

Han havde før saaret hende, længe og ofte og haardt — nu kom Naadestødet.

Hun lagde Hovedet paa Armen, men græd ikke, nej; maatte bare ordne alting i Tanken, hvad der egenligt var sket.

Han havde forlovet sig, havde han maaske ikke Lov til det?

«Husker du; jeg husker det saa tydeligt.»

Som om jeg var den, der glemte; og han huskede!

«Husker du» igen; — aa det er skammeligt med dette «husker» — — «jeg véd ikke, om du har glemt den Dag» — jeg glemme, jeg glemme! Nej han glemmer!

Og saa Bebrejdelser — Bebrejdelser fra ham, til mig!

Og «den almindelige graa Indsø» — det er mig! det er mig! — Jakob, hvor kunde du nænne!!

Der var ingen Graad, der var ingen Hulken; Far og Tante kunde jo staa ved Døren og høre. Og desuden: hvad var der at klage over? Han havde jo Lov at elske, hvem han vilde!

Hun læste Brevet igen for at modtage alle de Stik i Hjærtet en Gang til. Men mod Slutningen rejste hun sig pludseligt op, rød i Kinderne og med et lynende Blink i Øjnene (Jakob vilde ikke have kendt hende, uden hvis han huskede hin Dag i Arrestlokalet):

«Og saa skal jeg være «Fylgje i Huset» — Tante for Børnene, mener han — «Tante Karen» — «gamle Tante Karen» —

Det gjorde ondt i Halsen, det, at hun ikke maatte

græde, og Hovedet blev saa tungt. Saa tog hun en Svamp og trykkede det kolde Vand paa Panden.

«Det værste bliver at svare ham — for ellers kunde han jo tro — aa lad ham tro, hvad han vil!!» Hun knyttede Hænderne. Men derpaa blev hun ganske stille:

«Bare hun maa være god, aa bare hun maa være god!» mumlede hun.

— — «Nu gaar hun ud» sagde Tante Nathalie, seende ud ad Dagligstuevinduet.

«*Fiat justitia, pereat mundus*» sagde Doktoren, fordi han ikke vidste noget andet at sige.

«Hun gaar til den gamle paa Taarnet. — Aa Peter, bare den Stakkel kommer over det!»

«Snak, der er jo ingen Sne idag.»

«Jeg mener Kærligheden.»

«Naa; saa tal forstaaeligt — Aa, hun er en kraftig Natur.»

«Det er ikke let for en Kvinde at komme over den første Kærlighed!»

«Gu er det let. Vil du nu ogsaa lære mig, hvad Kærlighed er?

«Aak, Peter!»

FEM OG TYVENDE KAPITEL.

William Erlandsen bejler for sin Søn.

Gamle William Erlandsen boede godt paa sit Taarn, det vil sige, saa godt som han ønskede det i denne Verden. Derfor var det ikke muligt at faa ham ud

derfra, skønt mange øvede Pres paa ham, thi Taarnet var faldefærdigt. Hans Opholdsrum var dog, trods Skrøbeligheden, bragt i den bedst mulige Stand, og selv blev han passet godt, for saa vidt Penge fra Sønnen i Norge, og Karens datterlige Omhu, kunde gøre det. Fra «Sognet» var han helt frigjort, undtagen at selve Taarnet jo endnu ejedes af det.

Erlandsen var glad nu og stolt over Sønnen. De sparsomme Efterretninger fra denne plejede at meddeles ham gennem Assessoren eller især Karen; at Sigurd Resen kaldtes «Mjøsundskongen», havde han navnligt bidt Mærke i; det blev til, at hans Søn «tjente hos en Konge»; Indvikspladsen blev en «Forlening»; og nu af den tiltænkte Stilling paa Nyland fik han ud, at den var en Slags «Jarleværdighed». Han begyndte endog at tale om «min Søn, Norges Jarl.»

— «Karen!» siger Erlandsen, saa snart han hører hendes Trin paa Stigen. «Jeg ønsker at sige nogle Ord, og beder dig ikke afbryde mig. — Karen, min Datter,» tilføjer han med en festlig Gestus, og iagttager Virkningen af dette Ord i hendes Miner. «Sæt dig, min Datter, og hør.»

Hun var altfor glad ved Udsættelsen af sit Ærinde, satte sig og besluttede, at Mellemtiden skulde være Hvile: slet ikke tænke, saa længe han talte. Blot hvile.

«Mit gode Barn. Damen har sunget; og skønt du ikke tror synderligt paa hende, er det dog dig angaaende.

Hm. Jeg har fundet i Suhms Historie af Danmark, i den første Tome, at den berømte Konge Gram, kaldet Gram med Guldkølven, kom til Danmark Aar 220 efter Kristi Fødsel og stiftede et Rige i Jylland. Af Grunde, som jeg ikke ønsker at anføre for en ung Pige, bliver det antageligt, at han efterlod sig talrige Efterkommere dér, hvilke sandsynligvis bare Navnet Gram.

Den lærde Historiker Hans Gram var ogsaa en Jyde og formodentlig af samme Slægt.

«Kære Pige, de Gram'er er af den ædleste Byrd. Jeg undrede mig meget, da Kongen slog din Fader til Ridder; nu ser jeg, Kongen har kendt Sammenhængen. Karen, du er jævnbyrdig med os Hvider, ja rimeligvis vor Frænke, thi Hviderne vare indgiftede i alle de store Ætter.

Min kære Frænke. Du har alt i en Aarrække været som en Datter for mig — Gud lønne dig — vær det nu i Virkeligheden. Ofte har jeg ønsket, at en Forbindelse var mulig, nu er den det: Jeg bejler til dig for min Søn.»

Dette blev sagt med højtidelig Tone og en vis Ceremoni. Karen maatte smile midt i sin Traurighed.

«Kære Fader. Tak. Men han har selv bejlet til en anden og faaet ja — her er Brevet derom.»

«Ha» sagde Erlandsen og læste.

Snart efter gav det et Sæt i ham. «Ragna? — det er jo Mjøsundskongens Datter?»

«Ja.»

«Da blev den gamle saa altereret, at han i nogen Tid ikke var i Stand til at læse Brevet til Ende. «Kongens Datter!!» mumlede han, rejste sig, satte sig, rejste sig atter og gik op og ned ad Gulvet. «Kongens Datter!!» — Derfor sang altsaa Damen!»

Han standsede foran Karen og betragtede hende med Godhed og Medlidenhed.

«Elskede Barn. Din Skæbne gaar mig til Hjærtet. Dog, du deler kun Lod med saa mangen anden. Højere Hensyn — du indsér sikkert, det maa saa være.»

Og ligeoverfor den aandssvage gamle Mand undsaa Karen sig ikke for at vise sine Taarer. Hun græd ved hans Bryst, som om hun delte hans Tanker, og han hendes. Han klappede hende ømt paa Hovedet og søgte at trøste hende.

Men snart fo'r han op. «Harald Haarfagers Æt! Eneste Datter! Arver Riget! — Ja!» udraabte han i Begejstring, «vor gamle Slægt er oprejst. Min stærke Søn, du har hævet Hvidernes Hus af disse Aarhundreders Fornedrelse!

O Emma, min arme Emma, om du havde oplevet dette!»

SEX OG TYVENDE KAPITEL.

Hunden Gram.

Fra Sommerens Begyndelse boede Jakob paa Nyland som «Inspektør» over Resens Landbrug. Ragna var i Kristiania hos Slægtninge dér; til Vinter, hed det, skulde Brylluppet staa i Mjøsund.

Men ud paa Sommeren kom hun en Gang i Besøg for nogle Dage; Fru Resen havde skrevet til hende, at Faderen led ved hendes Fraværelse.

Med en underlig Beklemthed eller Angst imødesaa Jakob hendes Ankomst. Og, da hun med stormende Il havde kastet sig til Fars og Mors Bryst — Resen stod tilsyneladende ubevæget, næsten barsk, men Hænderne dirrede —, saa forekom det Jakob, at et Skær af samme Angst var over hendes Pande, da hun endelig rakte ham Haanden.

Hun saa' ikke saa frejdig ud som før, var ogsaa bleven blegere — Kristiania-Luften maaske.

— Nede i Mjøsunds indre Havn laa Indviks-Damperen, parat til at afgaa. Dette Sted og denne Tid havde de unge forlovede valgt til Maalet for en Spadseretur; de stode sammen og saa' paa Travlheden; Jakob

med mange Minder og Tanker. Hunden Gram stod ved hans Side og havde Forpoterne paa Bolværket, den tudede ud mod Dampbaaden.

«Hvad tuder den Hund slig for?» sagde Ragna. Men Gram saa' i det samme paa sin Herre og tudede meget stærkt; derpaa, da Landgangen blev kastet væk, og Skibet begyndte at fjerne sig, gjorde den et vældigt Spring og kom om Bord.

Der stod en Mand ved Siden af dem; han sagde til Jakob: «Jeg kender Hunden Gram; den er glad i Indviken og vil tilbage.» — Kaptajnen paa Skibet raabte, idet han lettede paa Kasketten: «Vil De, jeg skal lægge ind igjen, at De kan faa Deres Hund?»

«Nej» sagde Ragna. Men fra Skibet glammede Hunden og gemte sig ind under Bænkene. Jakob sagde: «Den er tro mod sin Jord og sit Land. Den er født i Indviken, og sagtens dens Forfædre i mange Led. Farvel, Gram, min Ven.»

— Da Baaden var borte, blev der ensomt paa Stedet. De satte sig paa en Bænk og saa' ud over Havn og By. Thi herfra, som fra et Midtpunkt, saa' man al Mjøsund og hele dens brogede Liv til Lands og Vands; alle dens Livs Lyde bares frem, Brag af faldende Bjælker, Hvin af Dampsave, Mænds Raab og Opsang, strid Rislen af rindende Vand, Sus af Fosser. Men trindt om Havn og By hvilede de fjerne Aase og Skove: Naturens store Stilhed laa som en Ramme, helt omsluttende Byens lille Larm.

Paa hans Pande var kommet et mørkt Træk, mørkt eller spændt; det holdt sig hele Tiden, mens han sad tavs og betragtede de kendte Horizonter.

Ragna sagde pludseligt: «Ja, jeg forstaar den Hunden.» Og lidt efter: «Ellers skønner jeg, at det, du nu sidder og rynker Panden over, ikke blot er Hundens Tab, men noget dybere bag ved. Skal jeg prøve at sige, hvad du tænker paa?»

«Ja hvis du kan» sagde han og vedblev at stirre.

Hun svarede langsomt og ligesom med dømmende Eftertryk: «Du tænker paa det, du ikke har Lyst at sige til mig og Far; dog maa du en Gang.»

Han udbrød: «Men er du Tankelæser, Ragna?»

«Aa ja; i dine Tanker kan jeg nok læse; de er slagne og lige, som de danske Sletter; men du kan ikke læse i mine Tanker; de er mere bratte, Jakob.»

Han syntes ikke rigtigt om denne Sammenligning. «Nu, saa sig mig, hvad jeg tænkte paa» sagde kan kort.

«Dette,» svarede hun med det forrige dømmende Eftertryk, »dette, at det gaar dig som Hunden Gram: du maa til Slut til dit Fødeland og blive dér, thi det er din Natur. Og dernæst tænkte du paa det forfærdelige: at faa det sagt til mig og Far.»

«Du læser godt» sagde han efter nogen Betænkning. «For Resten, hvad det «forfærdelige» angaar, da er det vel ikke saa «forfærdeligt», at en Hustru følger sin Mand?»

Ragna tav længe, saa sagde hun: «Jeg tænkte altid om dig, lige fra den første Tid — — ja slig som du var og saa' ud, saadan ser den Mand ud, som har lagt et Maal for sit Liv og vil naa det. To Ting hører til en Mand: Maalet maa være stort, og Viljen maa aldrig bøjes. Slig en Mand saa' du just ud til at være. — Senere tænkte jeg ogsaa en Ting til: men hans Maal ligger ikke i Norge. Du har aldrig indviet mig deri, og jeg har heller ikke spurgt dig, Vennen min.»

Han svarede: «Hver har sit, som man gemmer. Lykkes ikke saadanne Gerninger, saa er det bedre, at der ikke har været talt om dem.»

Han følte, at nu, da disse «Gerninger» vilde lykkes — og det ved hendes Hjælp —, nu var det meningsløst at holde hende udenfor sin dybeste Fortrolighed —

men han kunde ikke tale derom: hans Natur var derimod.

Ragna sagde uden Krænkelse over hans Undvigelse: «Lykkes vil disse Ting, siden det er dig, der foretager dem. Og just det liker jeg hos dig, at der er noget i dig, En ikke kan trænge ind i.»

«Før sagde du, at mine Tanker var som den lige Slette.»

Hun tav lidt; men derpaa — afvigende fra den rolige og tankefulde Tone, hvori hun hidtil havde talt — udbrød hun pludseligt med Angst: «Jeg véd det ikke. Jeg véd det ikke!» Saa uvilkaarligt kom dette Udbrud, og et saa uforklarligt Spring i Tankegangen viste det, at han et Øjeblik forvirret betragtede hende.

«Hvad er det, du ikke véd?» spurgte han, men tilføjede — uventet endog for ham selv, og med en Angstfølelse vakt ved hendes —: «Er det maaske — om du elsker mig eller ikke?» Saaledes klang hans Spørgsmaal, men det sande Spørgsmaal, som i dette Øjeblik ubevidst rørte sig i ham, var et andet, det nemlig: «Elsker jeg hende eller ikke?» — og Angsten lignede en ond Samvittighed.

«Nej, Vennen min, ikke det. Det tænkte jeg ikke paa. Og — og — jeg vilde virkelig være hos dig al Tid; det maa vel være Kærlighed, ikke? — Som Venner, rigtige ejegode Venner. Hvorfor skulde det ikke være det, de kalder Kærlighed?

— Men kunde du tænke dig, aa kunde du tænke dig — mig være andre Steder end her? Mig — i Danmark?»

«Hvorfor skulde jeg ikke tænke mig det? — hvis du da holder af mig» sagde han endnu roligt, men med en svag Rødme paa Panden.

«Kunde du» vedblev hun, idet hun saa stift ud i Horizonten, «kunde du bøje din Vilje og dit Maal, og blive her i Norge altid? — Aa det er forfærdeligt,»

afbrød hun baade sig og ham, «for hvis du er slig en Mand, at dit Maal og Vilje lader sig bøje, saa er du jo ikke den, jeg troede — — og min Kærlighed til dig er saadan, at den vil dø, naar du ikke længer er stor for mig, helt urokkelig stor. Saa synker du, saa bliver du som andre, saa dør min Kærlighed.» Hun betragtede sin højre Haand; han syntes, hun saa paa den Finger, hvor Forlovelsesringen skulde sidde. Men der var ingen Ring; hun havde altid forsmaaet dette Tegn.

«Det er vanskelige Vilkaar, Ragna.» Han lo tvungent. «Bliver jeg i Norge, saa vil du ikke elske mig længer; og rejser jeg til Danmark og mit Maal dér, da vil du nok elske mig, men ikke blive min Hustru og følge mig — — er det ikke Nonsens?»

Ragna tav.

Han gentog: «Er det ikke Nonsens, Ragna?» Han havde rejst sig.

Hun tav endnu, og intet kunde stærkere have opflammet hans Vrede end denne Tavshed. Nu vilde han sætte alt paa ét Kort — men samtidigt med Forbitrelsen opsteg en lammende Skræk: det var jo selve »Lykken», der var ved at glide fra ham, Livets Formaal, alt! Turde han saa vove alt nu? Var det ikke bedre at vinde Tid?

Men i det samme mødte han hendes Blik; det forekom ham dømmende, gennemskuende, foragtende den Halvhed, han stod paa Nippet til at vise. Da var det, han alligevel satte alt paa ét Kort og sagde:

«Nu skal du vælge mellem mig og Norge. Aldrig bøjer jeg mit Livs Maal.»

«Godt» sagde hun med Begejstring. «Slig skal en Mand være. — Og saa tænker jeg, jeg vælger dig!»

Saa havde han da vundet denne Sejr, atter fængslet «Lykken». Men han saa' ikke det Træk af Sørg-

modighed, der drog over hendes Aasyn strax efter at hun havde valgt ham istedenfor Norge.

«Nu har du igen det sejrrige i Øjet, Jakob.»

— Livets Lyde have lagt sig til Tavshed omkring dem; Savenes Hvinen, Mændenes Raab, Dampfløjterne, Hjulenes Snurren og Skorstenenes Pusten, alt tier. Kun ikke Fossefaldet og Elvens stride Il.

Hun staar lænet til Bolværket, Blikket er paa de fjerne Aase og Skove, dér hvor Horizonten staar mest skarp og klar mod den blegblaa Aftenhimmel. Det slaar ham, at ogsaa hendes Skikkelse, skønt skarpt og klart nok tegnet mod Baggrunden, dog i ikke ringere Grad end Fjældaasene hist synes at smelte sammen med Naturen og udgøre en Del af den. Saaledes kunde en Maler tænke sig denne Egns Alf eller personliggjorte Væsen staaende i en mystisk tête à tête med selve den Natur, hvoraf hun selv kun halvt er løsreven.

«Jeg véd det ikke, jeg véd det alligevel ikke!»

«Hvad staar du nu og hvisker til Bjærgene og og Elven — du underlige Pige?»

Hun rystede sagte paa Hovedet og vedblev at stirre.

«Og hvad tænker du mon paa?»

«Aa, paa Hunden Gram — den har ogsaa faaet to Naturer — Stakkel!»

SYV OG TYVENDE KAPITEL.

«Lykken.»

«Nu?» sagde Sigurd Resen, han saa' op fra sine Protokoller, Pennens Kradsen over Papiret holdt op. Det var i «det gamle Værelse» paa Nyland; dér hvor

Jakob havde haft det første Møde med sin Chef. Lyset faldt grønligt ind fra Haven ad Vinduet og den aabentstaaende Dør; Gardinet viftede i Morgenvinden, som den Gang.

«Nu?»

«Hr. Resen. Jeg er kommen for at tale med Dem om vor Fremtid — Ragnas og min.»

«Fremtid? Den ligger da lige for, den.»

«Det gør den, Hr. Resen, takket være Deres...» Han standsede; «Godhed» vilde han ikke sige; han kunde ikke tale som en Klient til sin Velgører. «Takket være den Lykke, jeg har opnaaet. Men...»

Resen havde atter set ned i sin Protokol, som om alt dette forekom ham overflødig Snak; ved Ordet «men» saa' han op.

«Men vi skulde jo aftale — — De skulde jo underrettes om, hvad jeg har — — En Gang maa vi jo skilles — nogle Aar, mere eller mindre —»

«Skilles??»

Jakob forbløffedes ved Tonen. Den syntes at vise ham, hvor langt Resen var fra at tænke sig Fremtiden, som den vilde blive. Han samlede al sin Fasthed; Retten havde han jo paa sin Side.

«Ja, Hr. Resen. Jeg havde haabet, at De i alt Fald tænkte Dem som en Mulighed, hvad der for mig altid har staaet som Vished.»

Resen strøg sig over Panden, kastede derpaa et pludseligt skarpt Blik paa Jakob og udraabte:

«Skilles? Mener du det, at jeg er gammel? Snart skal dø? Er det mine Dispositioner med jer, du mener?»

Denne Misforstaaelse havde Jakob ikke tænkt sig. «Nu fornærmer De mig groft» sagde han.

«Naa. Det ligner dig heller ikke. Men saa kan du jo tale ordentligt, uden de mange Omsvøb. Jeg agter for Resten ikke at dø saa snart, kan jeg sige dig.» Han lo kort, med en formildet Barskhed.

«Der er ingen, der har talt om Døden. Jeg . . .»

«Og mine Dispositioner med jer,» afbrød han — haardnakket i den en Gang fattede Tankegang, og udtalende Ordet «Dispositioner», som om det var en Gentagelse af noget, den anden havde sagt — «saa lyder de saadan: Alt, hvad mit og Mors er, blir Ragnas og dit. Det er let at huske, mener jeg.»

Det var Jakob umuligt at tale i dette Øjeblik. Thi det var ham umuligt at se andet i Resen end netop sin «Velgører», den store højsindede Velgører; og de eneste Ord, der laa i hans Sind, Ord af uindskrænket Hengivenhed, dem kunde han ikke faa over Læberne.

«Naa, naa,» vedblev Resen, i hvis Stemme Bryskheden paa en pudsig Maade brødes med noget uvant blidt. Det var, som om noget i ham, noget fintfølende, tog Jakobs Tavshed for Tak og vilde komme dennes Selvhævdelse til Hjælp, men noget andet i ham demonstrerede mod saadan Blødhed. «Naa, naa. Din og min Status var jo ikke saa forskellig endda, Gut. Du trængte til en Stilling, men jeg trængte ogsaa — jeg har jo ingen Søn. Det kan nogenledes balancere.

«Jeg har jo ingen Søn» gentog han, idet han strøg Haanden over sin Pande, men strax derefter saa' paa Jakob med et Blik, der trods al vanemæssig Haardhed dog tydeligt sagde: Men nu har jeg faaet en i dig, og det en dygtig Søn.

Og jeg — tænkte Jakob — ikke blot berøver ham denne Søn, men ogsaa hans eneste Datter!

Endvidere syntes han at læse i dette Blik: Og denne Datter er mit Liv!

Derfor tog han skamfuld Øjnene fra den gamle Mands Ansigt, thi hvad der lige til nu havde forekommet ham som hans selvfølgelige Ret, begyndte paa en Gang at tage sig helt anderledes ud —

«Naa, hvad vilde du mig saa?» udbrød Resen med den gamle Utaalmodighed.

«Jeg maa — jeg maa — tænke mig lidt om» sagde Jakob i en ubeskrivelig Sindstilstand.

«Værsgo. — Jeg synes, du er et godt Vrævl.» Og strax efter hørtes Pennen hen over Papiret.

Jakob satte sig i en Stol og søgte at samle Tankerne. Det vilde ikke lykkes: først fangedes de af det brune Tapets Mønster; saa, da han med Vold tog Øjnene derfra, optoges hele hans Interesse af Spurvenes Leg i Havegangen udenfor Døren; tilsidst maatte han følge Gardinets viftende Bevægelser, det og ikke andet. Resens Pen kradsede roligt, forretningsmæssigt; Jakob kendte den Lyd som noget, han havde kært.

Han rejste sig og gik ud i Haven; Resen mærkede det ikke.

«Men hvad er jeg da for et Menneske. Har jeg da lige til nu ikke set, at det var utaknemmeligt, helt umuligt? — Ja, saa ligger det altsaa lige for, som han sagde.»

Det, der «laa lige for», der var altsaa at blive. Et Liv i Rigdom og Virksomhed, Storhed, Anseelse, Lykke. Lykken var bare i Norge, ikke hjemme — det var det hele.

— «God Morgen, Erlandsen! Befinder De Dem ikke . . . De ser saa . . .» spurgte en blid Stemme. Det var Fruen, hun gik Morgentur i Haven.

«Aa undskyld — jeg saa' Dem slet ikke. Jeg? jo tak, kære Frue.»

«Men hvorfor gaar De Deres Vej — skal vi følges lidt ad?»

Hun lod til at have noget paa Hjærte, som hun daarligt kunde komme frem med. — Nu saa' han ogsaa Ragna, men denne fjernede sig hurtigt; hun lod til at have fulgtes med Moderen; underligt da, at hun netop nu gik sin Vej —

Fru Resen og Jakob gik tavse ved hinandens Side;

over hans Sind kom en ejendommelig Ro, som altid i hendes Selskab. Men han var langt henne i Tanker; paa en Gang saa' han sig spørgende om og kaldte:

«Gram!» — hvorpaa han hurtigt tilføjede: «Aa tænk, hvor jeg er distræt.»

«Det plejer De ikke at være — er der noget . . .»

Da han tav, vedblev hun:

«Vi gaar alle og bliver saa nervøse i denne Tid — alle undtagen Resen.»

Han forstod hende ikke, hørte maaske knapt efter, heller ikke saa' han op, saa han kunde bemærke det bekymrede Udtryk, hun havde.

Lidt efter sagde han: «Deres Broder, Pastor Brink, kommer han ikke i Aar?»

«Jeg tror ikke — men hvor kommer De til at tænke . . .?»

Den gamle Følelse, den i nele hans Liv tilbagetrængte, men overfor enkelte Mennesker frembrydende Følelse: trods al Selvstændighed dog at være den trængende — rent menneskeligt at trænge til en andens Vejledning, Raad, Godhed —

Den gamle Følelse: aa, jeg skulde haft en Mor, en Far, en Ven — den gamle Følelse: ensom, ensom, hjælpeløs i Grunden —

«Bare De kunde sige mig,» sagde han helt barnligt, «bare De kunde raade mig, hvad jeg egentlig skal gøre.» En lille Bevægelse med Haanden fra hans Side, maaske ganske uvilkaarlig, gjorde, at de tog hinanden i Haanden. Det kom saa ligefrem. Som Moder og Søn: hendes Haand var den beskyttende, og det milde Smil viste, at hun var sig det bevidst og fandt det naturligt saaledes.

«For jeg staar saadan, at der er kun tre Ting, jeg kan gøre — og de er alle tre umulige. Først tænkte jeg — i lang Tid var det min Mening — at tage Ragna med mig til Danmark. Men det er Forræderi mod Hr. Resen — mod jer her.»

Hun nikkede, men tog ikke Haanden ud af hans.

«Saa er der at blive her. Fru Resen, jeg fristedes før, jeg var under Fristelse, men — jeg kan ikke. Bliver jeg, saa er det ogsaa Forræderi, Forræderi mod mig selv — men det er saadan lang Historie; De kan næppe forstaa det.

«Nej det kan jeg rigtignok ikke — De har noget, som . . .? Ragna har vel Deres Fortrolighed?»

«Nej.»

«Ikke det?» — Nu drog hun sin Haand ud af hans; lempeligt, ikke stødende. «Ja saa.»

— Saa er der det tredje, jeg kan gøre.»

Der blev Tavshed. Ingen af dem gjorde en Forandring i Stilling eller Mine; ikke en Gang Blikkenes tilfældige Retning forandredes.

«Gaa min Vej. Og være min egen Lykkes Smed, ligesom før — Men det kan jeg heller ikke, for det er jo ogsaa Forræderi — mod hende.»

Han ventede maaske paa Svar, paa Raad. Men istedenfor sagde hun blot: «Ja saa» — og derpaa kom der et Suk, ikke længer et bekymret; snarere lød det som et Lettelsens Suk, et stort Lettelsens Suk.

«Kære Erlandsen; se nu paa mig: I har aldrig elsket hinanden, saadan; ingen af jer. I har bare troet det.»

«Heller ikke hun?» udbrød Jakob. Det kom saa overordentligt naivt, dette «heller ikke», saa røbende naivt, at Fru Resen kom til at le en Smule. Men umiddelbart derefter skjulte hun sit Ansigt i Lommetørklædet og græd.

«Om Ragna har jeg nok længe kunnet mærke . . . jeg har været meget bedrøvet derover. Nu ser jeg det ogsaa om Dem — egentlig først nu — men det er ogsaa ganske klart. Aa Gud ske Lov.»

Hun tørrede Øjnene og rettede sig til sin sædvanlige Dame-Holdning:

«Vi skylder Dem alle saa . . ., og med Broen, De véd . . . det er jo alt det, som Ragna har forvexlet . . .»

Han følte med umiddelbar Forvisning, at det forholdt sig saaledes. Og hvad der især gjorde, at han optog denne Forvisning, var den mægtige Sjælelettelse, den bragte ham; som en Befrielse fra denne underlige Angst og onde Samvittighed.

Det var derfor næsten en Overflødighed for ham selv, at han spurgte;

«Har hun sagt det til Dem?»

Og da hun havde svaret: «Ikke just med Ord» — da var det kun en mandlig Forfængelighed, at han mente sig forpligtet til i en krænket Tone at sige:

«Saa vil jeg dog først høre det af hende selv.»

«Ja det er rigtigt. Forøvrigt er der jo Tid nok til at tale . . . Nu vilde jeg blot udtrykke vor Beklagelse over . . ., ja det er en Sorg for os, hvis vi skal skilles; men det andet var jo meget, meget værre, ikke sandt?»

Han faldt paa at sige:

«De tror da vel ikke, at jeg gjorde det for — Pengenes Skyld?» Tonen svarede til Ordene; hun overhørte hin, men ikke disse, da hun svarede:

«Vi er fuldkommen overbeviste om, at det — i alt Fald ikke var Dem bevidst, kære Erlandsen.»

Atter umiddelbar Forvisning om, at det forholdt sig, som hun sagde. Ærlig, hel Sandhed baade i Dadelen og i Undskyldningen. Han svarede sagte:

«Jeg kender saa daarligt mig selv. Jeg staar saa langt tilbage i Menneskelighed, i Dannelse, i . . . Og nu skal jeg igen kastes ud, helt forfra . . .»

«De kan nok tænke, at Resen, som skylder Dem saa meget, skal finde noget . . . Ja men hvorfor kan De ikke blive paa Nyland, og være — Søn for os, og Broder for hende?»

«Nej, Nej. Danmark. Danmark.»

Hun sukkede, som om hun slet ikke forstod dette. — «Dér sidder ellers Ragna, maaske er det bedst, at jeg . . .»

Men Ragna havde set, at Moderen vilde gaa. «Nej Søte-Mor — bliv hos os! — aa bliv!» Hun var kommen hen til dem; meget bleg, ikke som den gamle frejdige Ragna.

Fru Resen saa' paa ham, som om hun vilde sige: Behøver De mere Vidnesbyrd?

— Han stod og tænkte, hvem der burde begynde. Den, der havde Skylden for dette, burde vel begynde. Maaske var det hende; men maaske ogsaa ham selv —

«Aa Ragna» sagde han tilsidst. «Er det siden igaar, al den Forandring er kommet med os?»

Hun saa lynsnart op paa ham; derefter paa sin Moder — et langt dvælende Blik. I Moderens Øjne læste hun alt; hele Sagen, alt det passerede læste hun dér. Saa knugede hun Hænderne sammen; en fin Rødme, ligesom en Lysning, gik over hendes Ansigt:

«Tror du, Vennen min, tror du nu, du kan undvære mig — til — til Kone? Tror du nu ogsaa det?»

Hvis han havde tænkt paa at straffe hende med formel Opførsel eller Kulde eller Vrede, afvæbnedes han aldeles ved den Klang af yndefuld Medlidenhed og tillige af uberørt Barnlighed, hvormed hun sagde dette. Han svarede:

«Ja — hvis De — nej hvis du bliver ved at være Ven med mig.»

Hun straalede over hele Ansigtet: «Der hører du selv, Mor! Ven — Ven — det er det allerbedste, det er!» — Til ham rakte hun Haanden og trykkede den haardt:

«I Liv og Død, du, Gutten!»

«Ja men jeg rejser til Danmark, Ragna.»

Hun nikkede alvorligt. «Jeg véd det. — Søte-Mor, det kan ikke bli anderledes. Søte-Mor, jeg rejser ikke

til Kristiania igen — den sodede By! Blir her hos jer. Vil ikke gaa Glip af en Dag.» Hun lo — som Luftning fra Fjældet, eller tindrende Vand.

«Men til Danmark kommer jeg mange Gange, og sér til dig — og du ogsaa her op! Om du gifter dig dér nede — det gør slet ikke noget — min ejegode Ven!»

— «Nu er det bedst, vi alle sammen gaar ind til Far» sagde Fru Resen.

OTTE OG TVVENDE KAPITEL.

Færdig i Norge.

«Nu igen! — og flere til! Hvad vil I?»

Fruen gik lige til Sagen. «Der er det, Resen, at de unge — de er blevet enige . . . De vil ikke være Mand og Kone, Resen.»

Han skrev færdig den Sætning, han var begyndt paa; Pennen kradsede over Papiret. Selve Tavsheden gav Meddelelsen Eftertryk. I hans Aasyn var ingen Forandring at se.

Nu lagde han Pennen fra sig og betragtede den ene efter den anden med sine smaa Øjne. «Var det det, du vilde før, Jakob?» spurgte han skarpt.

«Nej —»

«Hvad vilde du da?»

«Det hele har forandret sig siden. Den Gang vidste jeg ikke alting.»

Han vendte Hovedet langsomt til Datteren. «Er det dig, der er Vejrhanen?»

Hun saa' ham paa sin kække Maade ind i Ansigtet. «Ja Far, det er mig, der er Vejrhanen.»

«Nej det er mig» sagde Jakob.

Nu først saa' Resen paa sin Kone. «Og du, Mor, hvad er saa du?»

Hun svarede ikke, med stod blot og undrede sig over, at ingen vred Aaresvulmen over hans Øjne vilde vise sig.

«Hvornaar blev I Uvenner?» — han vendte sig brat til de to.

«De er ikke Uvenner, Resen, de er Venner som før. — Men de elsker ikke hinanden, saadan.»

«Saadan! Saadan!» abede Resen. «Har man hørt Mage til Pjank! — Ragna, liker du Gutten eller liker du ikke Gutten? Det er da simpelt, det!»

«Jeg liker ham, lige saa meget som jeg liker dig, Far — næsten. Men . . .»

«Saa gift dig, i Pokkers Skind!»

«Gifter jeg mig med dig da?»

Resen brummede.

«Der ser du. Saadan er det just akkurat med Jakob. Saadan er det med alle dem, jeg liker. Men jeg liker ikke at gifte mig, Far, der har du'et.»

Han gjorde en Trækning i sit Ansigt, der syntes at udtrykke modstræbende Billigelse. Han lo endog sagte, og Latteren betød: Ret saa, min Pige, du er Sigurd Resens Datter.

«Det skulde du helst sagt ham strax.»

Jakob faldt ind: «Det sagde hun ogsaa — i Grunden. Det var mig, der ikke forstod det.»

«I Grunden» brummede Resen. — «Naa. Faar jeg saa være i Fred.» Han lavede sig til at fortsætte sit Arbejde, som om intet videre var passeret. Men pludseligt standsede han:

«Stop. — Du Erlandsen, det blir et svært Tab for dig. Dog skal jeg forsørge dig bra her paa Nyland,

i din Stilling. Og vil du gifte dig en Gang, saa har vi jo Plads nok i Huset. Naa. , Nu kan du gaa.»

«Nej, Hr. Resen» sagde Jakob dæmpet, men fast. «Det gør mig ondt at maatte sige det. — Jeg er Dem saa uendeligt . . ., men det er min Mening at forlade Dem og Norge. Ikke strax. Men naar De har fundet en god Afløser efter mig. Maaske ad Aare.»

Fru Resen hviskede angst: «Det var galt af Dem, Erlandsen.

«Det var rigtigt» sagde Ragna.

Resen saa' op, uforstaaende. Han strøg sig langsomt over Panden, mente at komme til en Forstaaelse og antog et Udtryk af let Misbilligelse:

«Sige saa'n noget — naa det hører kanske til Ceremonierne, naar man har slaaet op. Det er vel det, de kalder «Finfølelse». Mor, er det «Finfølelse», det Passiar her?»

«Det er Alvor, Hr. Resen, og det bliver saadan.»

Resen saa' paa ham, og Udtrykket undergik en mærkelig Forandring. Nu var Vredes-Aaren kommen; Fru Resen iagttog med Angst, hvor mægtigt den svulmede.

«Sig det en Gang til!»

«Jeg rejser til Danmark, dér er mit Maal.»

Resen tav lidt, saa kom pludseligt hans Tordenrøst: «Fruentimmerne ud af Stuen!!»

«Resen — husk paa Indviken!» sagde Fruen med indtrængende Stemme, idet hun langsomt rejste sig.

Ragna sagde: «Jakob — husk paa, det er Far!»

«Ut med jer!!!»

— Nu var de ene to. Resen sad; den anden stod frit midt i Stuen.

«Saa du siger op altsaa, du Jakob Erlandsen?»

Det blev ikke til en Ordstrøm; men Tavsheden syntes mere frygtindjagende end alle Ord. Jakob fornam denne Knugen ved at være under Sigurd Resens Vrede,

men han holdt tappert Stand mod den mægtige Pande og de gnistrende Blik.

Fremdeles ingen Ord; men under Tavsheden syntes Jakob at læse i Sigurd Resens Ansigt en lang Tale, tydeligere end Ord; det, han her fik at høre, lød:

Hjælpeløs Stakkel var du, da jeg antog dig. Uden mig: Sult. Mit Brød, min Naade, min Gunst. Hævede dig over mine andre Folk. Satte dig paa en stor Plads, gav dig al min Tillid. Gav dig saa Skole og Lærdom. Hævede dig endnu højere. Og løftede dig tilsidst op til min Side, til Arving af det store Hus. Alt dette gjorde jeg under én Forudsætning. Ved alt dette var der en tavs Overenskomst. Det var meningsløst ellers alt. — Den Overenskomst har du brudt, Jakob Erlandsen.

Imod denne Tale havde han kun dette at opstille, som han tavst svarede med:

Jeg har dog vel gjort Fyldest, Sigurd Resen. — Og saa dette andet: Hvorfor jeg maatte til Danmark, kunde du aldrig i Evighed have forstaaet. — Og han krydsede standhaftigt med sine graablaa Øjnes hvasse Klinge Sigurd Resens mørktgnistrende Blik.

Men den gamle Mands Læber vare graahvide, og det vibrerede om Munden i Smerte. Denne Mund, disse Trækninger havde ogsaa Ord at sige til Jakob, tavse Ord:

Jeg havde ingen Søn. Jeg mente, du skulde være det. Du var det. Nu er jeg igen en sønneløs Mand, det har du forbrudt, Jakob Erlandsen. — Og imod disse Ord havde Jakob intet Svar; han sænkede for første Gang Blikket.

«Du siger op altsaa, Jakob Erlandsen!» sagde Resen, og der syntes at være gaaet en rum Tid fra da han sagde det samme før.

«Ja men ikke strax — ad Aare!»

Overhørende eller foragtende Svaret pegede Resen paa en trykt Dampskibsliste, der hang paa Væggen.

«Giv mig den.» — Den hang lige nær dem begge; Jakob rakte ham den, idet han mindedes det lignende lille Træk fra deres første Møde i selvsamme Værelse.

«Dampskibet til Danmark gaar om tre Dage» sagde Resen. De kan hæve Fjerdingaars Gage fra nu paa Kontoret. Gaa.»

Jakobs Kinder blussede ved denne Afstraffelse. Mest følte han næsten dette «De»; det var det store Skel, den uigenkaldelige Vrede.

«Jeg hæver kun til Dato, Hr. Resen.»

«Gaa!!»

— — Resen tog strax til «Stenhus» og residerede dér alene; i de tre Dage satte han ikke sine Ben paa Nyland. Det vidstes, at saavel Fruen som Frøkenen havde været i Mjøsund for at formilde ham, men forgæves. Tonen paa Stenhus var trykket, skønt alle søgte at være naturlige. — I de tre Dage havde Jakob forøvrigt ikke Tid til private Betragtninger; al hans Kraft gik med til Stillingens Afvikling, Redegørelser og Dispositioner. Fra «Kontoret» meddeltes ham telefonisk, at han i alle Sager havde med det at gøre, ikke med Hr. Resen.

NI OG TYVENDE KAPITEL.

Om Bord.

Paa Bryggen havde en lille Skare af Arbejderne fra Mjøsund forsamlet sig, nogle af Jakobs fordums Kammerater, men deres Holdning var forlegen, thi at

demonstrere for ham nu var at trodse Sigurd Resen. Dog toge de alle Huerne af, da Damperens Hjul begyndte at dreje sig, og han saa' mange venlige Ansigter blandt dem. — Der kom en Mand ilende ned paa Bryggen, en halvgammel mager En, han fægtede med Armene og svedte for at vinde frem. «Skal De med?» raabte Styrmanden. «Nej» raabte Manden forpustet — — «hvor er De? naa dér! Aa Gud, Hr. Erlandsen, hvilken Forandring!» — Jeg hørte det lige — aa Gud, Hr. Erlandsen, Dem, som jeg altid har næret saadan — i Privatlivet især — Og De, som endogsaa reddede . . .»

«Far vel, kære Hr. Eriksen!» raabte Jakob.

Endnu raabte Eriksen, men Stemmen blev utydeligere: «Ogsaa fra min Kone og Pigebørnene — aa vi har det saa godt nu — Gud være med Dem — —« Jakob kunde se, at han tørrede Øjnene; derpaa, at han saa' sig sky om, aabenbart bange for Resen —

Skibet glider ud af Havnen. Men paa den allerydeste Molespids staar en Mand og en Kvinde. Manden har en Violin i Haanden, og som Skibet glider forbi, hæver han Violin og Bue paa det højtideligste: Hamborgerskotsken! — Jenten ved hans Side græder. Da mærker Jakob, at det ligesom prikker inde bag hans Øjne og strammer i Ansigtsmusklerne. Endnu en Stund kan han se Aslak Spillemand staa paa Molespidsen og gnide paa Felen.

Skibet er ude. Fuld Fart allerede, dobbelt Bølgekam for, bred Skumstribe bag. Men hvad er det for en lille Toaares-Jolle, de stryger forbi? Kun én er i Baaden, en ung Jente, hun ror den selv, hvid Kjole, blaa Hue, Sol over hende. Jenten rejser sig i Baaden, svinger med Huen: det lange gyldne Haar lyser. «Jeg skal nok komme til Danmark — mange Gange!» raaber hun og ler, mere høres ikke, thi Baaden er nu langt bag — — Jakob mærker en Blænden for Øjnene; han

ser tilfældigvis op paa Kommandobroen: Kaptajnen staar med Kasketten i Haanden og ser forundret-ærbødig ud.

— Nu blaane Bjærgene bag ham, de mindskes og forsvinde i Horizonten som en Drøm. Som en Drøm ligger Norge bag ham, og ligesaa Aarene, han har tilbragt dér.

Fint Vejr over Skagerak. Ved Solnedgang møder man Damperen fra Danmark; man kipper Flag for hinanden. «Der er maaske Bud og Brev ogsaa til mig — vidste I, jeg er her!» tænker Jakob rent i Forbigaaende.

Han gaar op og ned ad Dækket.

Atter et Afsnit. Atter en slagen Mand. Enhver Kamp, enhver Dygtighed altsaa frugtesløs. Kan der være noget om det med Skæbnen, at «Skæbnen forfølger En?» Eller hvor ligger min Grundfejl, at jeg ene aldrig kan vinde frem?

— Og hvad nu? Ja hvad nu?

En stor Træthed griber ham. Styrmanden træffer ham sovende, udstrakt paa den haarde Træbænk, Hovedet paa Armen. «Var det ikke ham, vi sejlede op med for tre Aar siden? Saadan et Ansigt glemmer man ikke let.» Og han henter et Tæppe og breder ud over ham.

Men Jakob drømmer, at han staar ved Foden af det gamle Taarn hjemme paa Tvejstrup-Bjærge. De true ad hinanden, han og Taarnet. «Du Borre! du er blevet mit Livs Ulykke!»

«Du skulde taget mig fornuftigere» svarer Borretaarn.

FJERDE DEL.

FØRSTE KAPITEL.

Paa halv Stang.

En Maanedstid før de sidst fortalte Ting hændte det, at der var fin Begravelse i Tvejstrup Sognekirke.

Paa halv Stang, du store Flag over Elleholms Haveplæne! Thi Klokkerne kime i Kirketaarnet. Halv Stang paa «Rosalykke», halv Stang hos Sognefogden, halv Stang over Gaardene trindt om, thi Hofjægermester Ahrenkiel var en god Mand.

Ring, ring, Klokker, mens Følget tager Plads i den stille Kirke. Enken, alle Børnene, den nærmeste Familie. Sogneraadet, Herredsfoged, Amtmand, Amtsraad, Omegnens Honoratiores, Vennerne. Sognepræsten, flere andre Præster i Ornat. Sortklædte Bønderfolk, helt ud paa Kirkegaarden, thi Hofjægermesteren var en god Mand. Ring, I Klokker, ring, mens Blomsterkransene dufte sødt, og hele Kirkerummet er opfyldt af Vellugt.

I Blomster paa Kistelaaget! skjul og gem det, der er under eder. Træk eders rige Kaabe over det, thi kun nogle faa Tommer under eder, kun en tynd Fjæl imellem — — for Guds Skyld, dejlige Blomster! drag Kaaben tæt; og duft, o Roser, duft!

Og lad der være Lyd omkring det. Klokkeklang,

Orgelbrusen, derpaa Præstens Røst. Festlig Lyd, døvende Lyd, Lyd altid. Thi, sæt at der blev Stilhed i Kirken, stille om Kisten, helt gravstille — saa man kunde høre det — lægge Øret til den tynde Fjæl og opfatte derindefra det lønlige Arbejde, som visseligt allerede har begyndt — — for Guds Skyld: Lyd i Kirken! Orgel, stem i!

Og derpaa — bær det nu ud af Kirken, sænk det fra Lyset, kom Jord paa, mere Jord — glat saa Jorden, læg Blomster over, Blomster, mange Blomster. Glem det saa. Vogt dig for at tænke paa det. Vogt dig om Dagen: ved Bordet, Arbejdet, Fornøjelserne. Men vogt dig mest om Natten, thi du kunde da i Angst slaa dine Øjne op og finde Mørket ligt et tilspigret Kistelaag, med tung Jord over.

For Guds Skyld, tænk aldrig derpaa!

ANDET KAPITEL.

Efter Middagen.

— «Se nu en Gang, Doktor Gram» sagde Kaj Ahrenkiel. Det var efter den store Begravelses-Familiemiddag; man spadserede i adstadige Grupper rundt i Parken og prøvede at bevare det triste Præg, som Lejligheden krævede; men Maden og Vinen virkede i modsat Retning. — Kaj var i Hast kaldt hjem fra Fyn, hvor han havde været hos sine tilkommende Svigerforældre, Lehnsbaron Lilienfeldt.

«Se nu en Gang, Doktor, jeg vilde sgu gerne tale lidt Alvor med Dem. De har jo kendt min Familie i — ja hvor længe kan det nu være —»

«Aa det kan være en — e — — Nathalie, hvor længe kan det nu være, at — naa hun er væk med Provst Glud — ja det er en hel Mængde Aar, *multis annis*, Tidens Ablativ. Nej De, jeg maa nok sig «Kaj», Dem har jeg altid holdt af.»

«Det er ogsaa det, jeg stoler paa. Se Dem en Gang om; alle de, der spadserer dér, Familie og alting, af dem er der ikke én, jeg vilde gaa til om et godt Raad. Dem, Gram, har jeg Tillid til.»

«Kære unge Ven —»

«Ikke fordi jeg regner Dem for videre begavet eller den Slags — undskyld, ja De maa virkelig undskylde, man véd ikke altid hvad man siger, ved saadan en sørgelig Lejlighed — naturligvis er De en lærd Mand og alt saadan noget, men det egentlige ved Dem er det, at vi allesammen godt kan lide Dem —»

«Jeg be'r, Hr. Ahrenkiel. Hm.»

«— Nej se Dem nu en Gang om, dér gaar Holger, dér gaar Peter, dér gaar de andre henne; alle mine Brødre, de er gaaet i Hundene allesammen, mer eller mindre —»

Assessoren saa' sig om: alle de spadserende vare elegante, men ingen smukkere og elegantere end netop Hofjægermesterens Børn. «Sikke Snak» sagde han derfor.

«Det er Fanden tage mig Sandhed — undskyld — men hele Familien er til Rotterne. Der er ikke én, ikke én, som kan tage Gaarden. Nu har de sat mig til det, ved det at jeg faar de Penge med Charlotte — — hun er sandfærdig en nydelig Pige, rigtig nydelig; men — e — hun — Karen —»

«Tal nu ikke om det,» sagde Assessoren, der selv var bleven vemodig. «De véd nok, det var ikke mig, det strandede paa.»

«Nej det ved Gud det ikke var.«

«Hun selv vilde ikke; og hendes Tante» — til-

føjede Assessoren med vredt Eftertryk — «hendes Tante holdt med hende, da det kom til Stykket.»

«Deres Datter havde Ret — hvad skulde hun med saadan en som mig — der er ved Gud ikke megen Stads ved mig —»

«Lad nu disse gamle Erindringer fare, min unge Ven, Kaj —»

«Schwamm d'rüber, — ja og nu — hvad var det vi talte om—»

«Lehnsbaron Lilienfeldt»

«— Ja — det vil da sige om Charlotte — nej hvad var det nu? — jo, de vil allesammen have, jeg skal tage Gaarden her . . . den er uhyre forgældet, aldeles uhyre, forsikrer jeg Dem; skal jeg? sig mig det, Gram!»

«De skal — naturligvis skal De tage Gaarden. De faar jo en svær Masse Penge med Deres tilkommende.

«Ja men det er netop det» — Kaj begyndte at tale uhyre højt — «jeg maa sgu sige ham det — jeg mener hendes Gamle —, saa maa han og Svigermoder om'ed med Charlotte; jeg nænner det ikke; Fa'en tage mig, jeg kan ikke bedrøve hende. For hun holder virkelig af mig, og er saa nydelig . . .»

«Hvad er det, De maa sige til Deres Svigerfader Lehnsbaronen?»

«Mor vil ogsaa blive ilde ved det, men det faar ikke hjælpe. For naar en Mand ikke elsker en Pige — for Pokker, der er dog endnu noget, der hedder ren Kærlighed — — jeg kunde naturligvis godt gaa hen og gifte mig med hende og faa en Masse Penge, men det var snavs gjort af mig, hvis jeg gjorde det —»

«Vil De da hæve Forbindelsen — har De da betænkt — —»

«Jeg vil sige til den Gamle». (Atter hævede Kaj Stemmen.) «Svigerpapa», vil jeg sige, «Charlotte maa

have en bedre Mand, bed hende om Forladelse fra mig, gid det maa gaa hende godt.» Det vil jeg sige. Han kan i Forvejen ikke udstaa mig, saa det gaar nok.»

«Men den unge Dame — Skandalen —»

«Gram, der er ikke nogen Stads ved mig. Doven og forkælet fra Barnsben, en frygtelig Gæld, og ogsaa noget med Fruentimmer desværre, og alt saadant noget — for Pokker, det kan jeg da ikke staa og ramse op for Charlotte, hun skal da i alt Fald holdes pletfri — som en Due —»

Atter maatte Kaj standse.

«Hm» mumlede Assessoren beroligende.

«Men til hendes Gamle kan jeg sige det, han kender mig i Forvejen — Halløj, der har vi Brown, og Konjaken. Doktor, skal De ikke ha en lille Konjak til — det er Holger og ikke Brown, der har skaffet den, saa den er god nok — Farvel Brown; jeg snakker med Doktoren, ser De —

Nej jeg skal sige Dem, Gram — — Véd De, at Brown og hele Tvejstrupgaard — Rosalykke kalder de den nu, jo jeg skal love for det — hele Kommersen er i Kløerne paa Hansen? Nej hvad vi talte om, jo det var om Gaarden her — hvad skal jeg gøre? For Pengene med Charlotte, ser De nok, de gaar sig en Tur.»

«— Kaj! De er alligevel en ædel ung Mand.»

«— Jeg ædel? ha ha ha ha — ja De er sgu god. — Nej raad mig nu med Gaarden.»

Efter nogen Betænkning svarede Doktoren: «Jeg synes, De skulde tage den alligevel. Den er jo i sig selv udmærket, den maa kunne bære Gælden.»

«Det kunde den maaske ogsaa. Naar jeg bare var dygtig, og havde rigtig Lyst. Jeg forsikrer Dem for. jeg har ikke Lyst til nogen Verdens Ting.»

«De skal mande Dem op.»

«Det faar jeg vel. Nej — bare der var Krig et

Steds, at de kunde slaa mig ihjel. Eller Duel, jeg kan godt fægte. Men hvem Fa'en skal jeg fægte med? Der er ingen Mennesker, som har fornærmet mig. Naa De synes altsaa, jeg skal beholde Gaarden. — Herre Gud, dér var Fars Vindue, han holdt altid Gardinet nedrullet, for han kunde ikke lide at se paa Rosalykke. Nu hører man aldrig hans Violoncel mere; Herre Gud, Doktor. Far var en god Mand. Og han spillede saa nydeligt, synes De ikke?»

Nu begynder Parken at affolkes, Herskaberne køre hjem; Præsterne siger det sidste Trøstens Ord til Hofjægermesterinden, Tusmørket lægger sig under Poplerne og Ellene og de store Kastanjer.

«Kaj,» siger Rosa, «Brown er saa underlig.»

«Mener du, han er fuld?»

«Nej ikke blot det» — hun gyser — «men det er ligesom der forestaar noget ondt — Kaj, jeg er saa ulykkelig.»

«Stakkels Pige.»

«Kaj — hvis der skulde komme noget — maa jeg saa flygte over til dig paa Elleholm.«

«Flygte» — ja du kan jo godt komme over og bo. Men hvad skulde der komme? Mener du, han vil begynde at prygle dig?»

«Jeg véd ikke.» Den stakkels Rosa græder bittert.

«Aa sikke noget. — Brown er, som man tager ham. Kan du ikke trøste dig med din Dagbog og det du sidder og skriver op?»

«Aa Gud, min Dagbog. Han tramper daglig paa den og paa mit Hjærte.» Hvis jeg ikke maa bo hos dig, saa griber jeg til Flugten — ud i den vide Verden.»

«Se og hold det ud. Ellers kan du jo godt komme, vi kan jo sige til Folk, det er paa Besøg; han vil vist ikke hente dig.»

TREDJE KAPITEL.

Krach'et.

Den sindige Maade at «flygte» paa, som Kaj havde foreslaaet sin Søster, passede ikke for dennes romantiske Natur; tværtimod foretog hun opsigtsvækkende Forberedelser og lod falde forblommede Ytringer af højstemt Indhold, saa at Tyendet og ellers hele Egnen var forberedt paa, at en af Dagene vilde Fruen paa Rosalykke flygte efter alle Kunstens Regler.

Men Brown gik og lo i Skægget.

«Brown, du véd, jeg taler aldrig til dig.»

«Saa meget des bedre, min Pige.»

«Men nu — nu vil jeg tale!»

«Spiller ingen Rolle, min Dukke, tal du bare.»

«Brown, du har systematisk knust et Kvindehjærte.»

«Mon det?» siger Brown og løfter Ølkruset op til sine Læber.

«Du er — aa Brown! — Men véd du, hvad den stakkels lille Fugl gør, naar en — en — Flodhest uden Følelse lægger sig i dens Rede?» — Véd du det?»

«Hvor sku' jeg vide det fra? Det maa være mest svært for Flodhesten, synes jeg. — Ahh» — han satte Kruset fra sig og smadskede.

«Brown, naar du om føje Tid ser dig om i disse

Stuer, og Tomheden gaber dig imøde, da vil du sige: «Jeg har forskertset alt — o det er for silde!»

«Hør lille Ven, vil du ikke heller ta' dig en Øl med, af Hansens Aftapning, at svale dig paa.»

«Oh — Brown!»

— Der havde været et Par Dage, da Brown ikke gik og smaalo; nemlig lige efter at den afdøde Hofjægermesters forstyrrede Formuesforhold var blevet bekendt, og han havde set, der ingen Penge var til ham. I de Dage havde han været slem, bandet og drukket overmaade. Men snart syntes han at genvinde sin sædvanlige Flegma og drak kun sine sædvanlige Øller. Da var det ogsaa, han begyndte at gaa omkring og smaalé i Skægget.

Men Omegnen ventede Krach'et fra Dag til Dag. Man blev formelig utaalmodig paa Rosa over, at det trak ud. Da kom Krach'et, men paa en uventet Maade.

Det blev nemlig Brown, der stak af.

En Aften, da Rosa kom hjem fra Elleholm, var Brown væk og blev væk med det samme. Der laa et Brev med hans flydende Forretningshaand og flotte Sving ved Navnet:

«Elskede!

Jeg er kun taget til Amerika for at starte et større merkantilt Foretagende, som foreløbig er en Forretningshemmelighed, men hvis Realisation er fuldstændig sikret. Danmark bliver i Længden for smaatskaaret for et mere vidtskuende Forretningsblik, dog kan jeg udtale, at jeg om flere eller færre Aar — om Gud vil — atter agter at indfinde mig ved den hjemlige Arne. Huset overlader jeg med fuld Tillid til min elskede Rosa, og vil Du finde en passende Del efterladt af de rede Penge, af Sølvtøjet etc. Vær saa venlig at hilse de kære Familiemedlemmer, særlig den dyrebare Hofjægermester-

inde; det Bind Prækener af Pastor Bavelse, hvori hun og jeg begge fandt saa megen Opbyggelse og som jeg lovede at skænke hende, overdrager jeg Dig at effektuere hende tilsendt sammen med mine ærbødigste Forsikringer!

Til Slutning endnu en Omfavnelse fra

Din trofaste Ægtemand

Sylvester Brown.

P. S.

Min Adresse er det mig af Forretningshensyn umuligt at opgive for Tiden.»

— Rosa styrtede over til Kaj og græd i hans Arme. En Del af Taarerne flød maaske af Skuffelse over at hun var forekommet i den Flugt, der havde tegnet saa romantisk.

— Men henne i Tvejstrup-Kros Kælderstue sad Gæstgiver Hansen og demonstrerede for det krosøgende Publikum om den sidste store Skandale paa Rosalykke. Samtidigt plirede han imidlertid polisk med de smaa Øjne og tørrede sig under Næsen. Ligesaa plirede Gæsterne og smaagrinte, thi de vidste alle, at Brown havde gaaet aarevis hos Hansen og laant Penge, at Rosalykke var prioriteret op til Skorstenen, at Fru Rosa umuligt kunde rejse Renter til December Termin — og at det vilde blive en brillant Forretning for Hansen.

Men Hansen sad og demonstrerede om Familielivet og det slette Exempel, de store gav.

FJERDE KAPITEL.

Fait accompli.

Gamle William Erlandsen residerede imidlertid nok saa stolt paa sit kære Taarn. Men siden i Vinters begyndte dog «Damen» vel tidt og højt at synge for ham. Og hver Gang Blæsten drog hen over Tvejstrup Bjærge, dirrede Taarnet, Tagsten ramlede ned, og selve Murværket begyndte at give sig. Lausens Afstivning, jo Tak! — en Morgen efter en Uvejrsnat fandtes Taarnets ene Side helt forskudt og ligesom udbovnet. Men samme Uvejr havde blæst en Mølle helt om og revet Rosalykkes lille Frontispice ned og gjort en Del andre Ulykker, saa det gamle Taarn havde endda staaet sig bedre end mangen moderne Bygning: Erlandsen var stolt derover.

Gæstgiver, Sogneraadsmedlem Hansen havde sine plirende Øjne ikke blot paa Rosalykke, men ogsaa paa Tvejstrup Borre. Hint var hans sikre Bytte, og om Borre nærede han stadig den Anskuelse, at en Filial-Beværtning maatte kunne drives med Held paa dette Udsigtssted. Saaledes genoplivede han sine gamle Planer, men paa en anden og simplere Façon end før. Ved at opsnappe forskellige Ytringer af mandlige og kvindelige Turister var han kommen til den Anskuelse, at selve det faldefærdige var Ruinens Hovedtillokkelse; jo mere i Grus, des mere «romantisk», thi Turister havde alle mer eller mindre en Skrue løs. Saa meget des bedre: man blev fri for de Omkostninger og Vrøvlet med Afstivning. Bare lade det ramle ned af sig selv. Indtil videre en Beholdning af Bajere op i selve Taarnet, og nogle Bænke og Borde omkring paa Pladsen; naar Taarnet saa faldt, smækkede man et Træskur op og fortsatte Udskænkningen derfra.

«Vil du leje Taarnet af Sognet?» spurgte Tømrer Lausen.

«Hys,» sagde Hansen, «det er bedre at lave et fedt Akkumplí.»

«Et fedt Akkumplí?? — ja det er vel bedre.»

Hansen grinede, og Lausen saa dum ud. De var hemmeligt Uvenner for Tiden, thi Lausen holdt paa, at Taarnet under alle Omstændigheder burde afstives (nemlig af ham selv).

«Hvad Saten mon han mener, den Svinehund?» mumlede Lausen for sig selv.

Men da havde Hansen allerede købt Borretaarnet af Sognet, selve Taarnet og en Tønde Land rundt omkring det, mest Lyng, for 40 Kroner. Hansen var jo almægtig i Sogneraadet.

Det næste var at faa den gale Erlandsen og gamle Mariane flyttede: for Mariane var der jo Plads paa Fattighuset, og Erlandsen maatte komme an, hvor han kunde: han var jo ikke paa Sognet mere, og havde en rig Søn.

Gæstgiver Hansen var den dannede Mand: han ønskede ikke at behandle William Erlandsen som forhenværende Fattighuslem; tværtimod tog han en Klædesfrakke paa — ikke just den nye «rigtige», men den «forrige», den til Visiter i Mørkningen — den børstede han og tog paa og begav sig til Taarnet.

«Hvem dér?» raabte Erlandsen, da han hørte ukendte Trin op ad Stigen.

«De kender mig vel nok, Hr. Erlandsen, sagde Hansen med taalelig Høflighed til at begynde med, idet han tog Plads i det mærkelige Rum, Erlandsen kaldte sin Stue. «De har det ellers ganske hyggeligt her. —

De ligger i Kakkelovnen om Sommeren, ser jeg. Naa, det er jo heller ikke Sognets Penge.» Han talte meget højt, som man taler til døve; han mente, at saadan talte man ogsaa til gale. Ligeledes pegede han med Fingeren, ligesom til Vejledning, mens han talte.

«Jeg har den Ære at . . .?» spurgte Erlandsen, der endnu ikke havde sat sig.

«Det er sgu mærkeligt, Erlandsen. Jo jeg er Gæstgiver Hansen, Sogneraadsmedlem. Hør go'e Mand,» vedblev han, idet hans Blik gik omkring i Værelset, ledsaget af Pegefingeren, og særligt dvælede ved de talrige Udskæringer af Vaabenmærket: Skraabjælker og Hjælm. «I Deres egne Stole kan De snitte saa meget det skal være, men no'en af Stolene er Sognets, og i Væggene skal De la vær at snitte, for det er mine.»

«Hvorledes mener De?« spurgte Erlandsen ganske uforstaaende.

«Jo det er det, jeg kommer for at meddele Dem. Jeg har køft Taarnet.»

«Købt Taarnet? Hvilket Taarn, min Herre?»

«For Fa'en, dette her Skidt, vi sitter i. Jeg mener» — vedblev Hansen en Smule paavirket af den andens uforandret ceremonielle Væsen — jeg mener, at jeg har købt Tvejstrup-Borre af Kommunen. Det er mit, Hr. — e — Erlandsen. De maa absolvere Dem herfra» (han pegede paa ham). «Naturligvis med Varsel og saa videre. Mariane eller hvad hun hedder maa tilbage paa Gaarden, men De har Deres Frihed, Hr. — e — Erlandsen.»

Denne strøg sig om Ansigtet. Han tænkte sig om, og efter nogen Tid gik det op for ham, at den arme Mand var forrykt og maatte behandles derefter.

«Ah. Ja saa. Jeg har min Frihed, og Mariane maa tilbage paa Gaarden. Ja saa. Ja naturligvis.» Han havde hørt, at Blidhed og Snakken efter Munden var den bedste Behandlingsmaade overfor gale.

«Naa» raabte Hansen, ret fornøjet over at finde Erlandsen saa fornuftig. «Skal vi sige pr. Exempel imorgen otte Dage, saa rykker De ud af Kassen her. De har sgu'tte meget at flytte med, hi hi. — Skal vi sige det?»

«Ja lad os sige det, gode. Naa saa De er Gæstgiver Hansen fra Tvejstrup; jeg erindrer Dem nok, De gjaldt den Gang for en særdeles kløgtig Mand — — hvad De selvfølgelig er endnu, selvfølgelig» skyndte han sig at tilføje.

Hansen fandt noget ligesom respektstridigt i Erlandsens Ytring, men skrev det paa hans Forryktheds Regning og sagde konverserende (ved Raab):

«Sønnen har nok gjort sine Sager godt dér i Norge, hører jeg» (han pegede i den Retning, hvor han tænkte sig dette Land ligge).

Williams Øjne lynede af Stolthed: «Min Søn Jarlen? — ja.»

«Jallen, Jallen, ja. Hi hi hi. Ja han skær den sgu godt. Men hvorfor kalder De ham «Jallen» — hi.»

«Fordi han er det. Norges Jarl, Hr. Hansen. Men hvorfor peger De saadan med Fingrene?»

«Norges . . . hi hi hi. Den er meget godt.» Derpaa anslog han en gemytlig Tone, og idet han daskede Erlandsen paa Skulderen, raabte han:

«Hvem skulde sagt, at Sønnen til — — ja, det forstaar sig, De er jo kommen af bedre, men Sogne-Lem var De sgu —»

Erlandsen rykkede sig uvilkaarligt tilbage. Men Medlidenheden fik Overhaand over Uviljen, og, sigtende til den andens uafladelige Raaben og Pegen, spurgte han:

«Er Deres — e — Tilfælde forbundet med store Smerter? De burde raadspørge — jeg vil sende Dem min Borglæge, Herr Peder Gram, Ridder af Dannebroge, en yderst duelig Mand —»

«Aa hold nu op med det Sludder,» afbrød Hansen, der fandt, at nu havde han vist Høflighed nok. Han rejste sig for at gaa. «Saa fortrækker De altsaa inden imorgen otte Dage, for — skal jeg sige Dem — saa begynder vi at rytte Bulen. Den er ogsaa livsfarlig at være i, skal jeg sige Dem.»

«Ganske rigtigt, rytte . . . rytte. — Mariane! en Lædskedrik til en fremmed — De drikker nok lidt Vin og Vand? det vil berolige Dem.»

«Saa rytter vi Bulen» repeterede Hansen ikke uden Ondskab, erindrende sig den Folkefest, da William Erlandsen havde traadt hans Planer i Vejen. «Vi skal nemlig have en Beværtning her, til Bajere og Sodavand og Smørrebrøer. Naa adjøs, Erlandsen. Og ikke snitte!»

— «Det var næsten for svært for mig» tænkte Erlandsen, da Hansen var gaaet, og tørrede Sveden af sin Pande. «Og han gjaldt i sin Tid for en kløgtig Mand, erindrer jeg; nu er han en Ruin, hm hm. — Mariane, de vil nok rive Borgen ned!» smilede han spøgende.

«Ja Gud give til Gud, de vilde det!» gnavede Mariane.

«Og sætte dig ind paa Fattighuset!»

«Gud ske Lov da; dér har man det allenfals bedder end som her.» Hun havde gaaet sin Vej for længe siden, hvis det ikke var for den Løns Skyld, Jakob udbetalte hende gennem Karen.

Erlandsen lo, og drak Vinen.

FEMTE KAPITEL.

Sort Forræderi.

Da William Erlandsen ikke gjorde den ringeste Mine til at flytte, skønt den ene Person efter den anden i den følgende Tid indfandt sig og gjorde ham Forestillinger, begærede Hansen tilsidst Herredsfogdens Hjælp til en formelig Udsætning.

Inden det kom saa vidt, besluttede Assessor Gram at forsøge Overtalelse endnu en Gang. Han vilde gaa diplomatisk tilværks, ikke slaa paa Hansens Ejendomsret, men paa, hvad der maatte kunne gøres indlysende selv for Erlandsen: det ligefrem livsfarlige ved at bebo en Bygning, der truede med at ramle sammen fra Dag til Dag.

Gram modtoges med et «Hvem dér?» bag den lukkede Lem; den var i de sidste Dage altid lukket.

«Ah — Dem, kære Borglæge — behag at træde ind. Ja, Tiderne kræve Forsigtighed. Jeg anmoder Dem om for Fremtiden at bruge» — her dæmpede Erlandsen Stemmen til en Hvisken —» at bruge Feltraabet: «Borre». «Borre», min gode Læge, vil strax bringe Vindebroen op — jeg mener aabne Borglemmen. Jeg skal betro Dem: der er Oprør i Gære; man forbereder en Overrumpling af Borgen, tror jeg.»

Gram kastede et forbavset Blik rundt i Rummet, thi hvad han saa', var i høj Grad skikket til at vække Forundring. Langs Væggen var opstillet en Del Stokke og Medestænger, tilspidsede som Spyd; ligesaa nogle Buer af Asketræ og Sejlgarn, en hel Bunke Pile med Sten eller Søm i Enden, Slynger af den Slags, som Drenge kaste Sten med, et Par Køkkenøxer, nogle Jærnstænger og meget andet. Midt paa Gulvet sad Mariane og tudede over det Arbejde, hun var sat til,

idet hun møjsommeligt skar Skaftet løs af en vældig Vandstøvle; med det tilsvarende, allerede afskaarne, Skaft var selve Erlandsen sysselsat, idet han med et Søm borede Huller deri og trak disse igennem med stærkt Garn.

«Hvad er dog alt dette?» udbrød Assessoren.

«Mit Arsenal!» svarede Erlandsen smilende, men ikke uden Stolthed. «Se!» — han spændte sit Læderstykke om sig, saa det lignede et Brystharnisk.

«Du gode Gud» mumlede Assessoren.

Mariane saa' op med hjælpeløse Blikke, som om hun vilde sige: Ja der kan De se, hvordan jeg har det.

Assessoren skred til Sagen.

«Her blæser oppe, Hr. Erlandsen. — Væggen er jo styrtet ind dér. De fryser ligefrem.»

«Her er en fortræffelig Temperatur!» svarede Erlandsen med Eftertryk, mens hans vide Slobrok flagrede om de tynde Ben. — «Mariane!» udbrød han med et hurtigt Sideblik. «Mariane, hørte du Feltraabet? — Jeg skal sige Dem» henvendte han dæmpet til Gram, «jeg befrygter Forræderi indenfor Borgens egne Mure. — Hørte du Feltraabet?»

«Nej de' ve' den søde Gud, saadden noued véd A mæ fri for.»

«Nu kære Borglæge,» vedblev Erlandsen beroliget, «hvorledes befinder Deres Datter sig, vor højsindede Karen? — jeg savner hende.»

«Tak, meget godt. Hm. De bliver rent ud sagt syg her. Som Deres Læge . . .»

«Mit Helbred har aldrig været stærkere.» Lidt efter udbrød han ligesom med et Ryk: «Ha!» og betragtede Doktoren skarpt.

«Desuden ramler hele Historien en skønne Dag sammen. Det gør det, Hr. Erlandsen.»

Denne havde rejst sig op: «Ja saa. — — Hr. Læge. Tør jeg bede Dem se mig fast ind i Øjnene. —

Doktoren, der virkeligt følte noget som daarlig Samvittighed i dette Øjeblik, flakkede lidt med Øjnene.

«Jeg ser, Hr. Doktor og Ridder af Dannebroge,» sagde Erlandsen uhyre koldt, «jeg ser paa Deres Pande de dunkle Træk af Brøden — — oh dette smerter mig — saa gammel Troskab!! Jeg vilde holde det for en Umulighed. Svar mig uden Omsvøb: tilraader De mig at forlade denne Borg?»

«Kære bedste Ven — ja. Det vil sige — — jo vist maa De væk; det er livsfarligt at blive. Kom og bo hos mig, jeg tilbyder Dem en midlertidig . . .»

«Det er nok!» afbrød Erlandsen med en stolt Gestus og funklende Øjne. Han sænkede Hovedet som i Smerte, derpaa sagde han med et bittert Smil:

«Og hvor meget har man budt Dem i Løn for dette Forræderi — Hr. Ridder?»

«Aldeles intet, forsikrer jeg Dem,» svarede Assessoren paa en Maade overrumplet; han var, trods al Bevidsthed om Erlandsens Vanvid, i dette Øjeblik ikke langt fra at føle sig som en lumpen Forræder.

«Jeg kunde,» vedblev Erlandsen med en af Indignation dirrende Stemme, «jeg kunde lade Dem sænke i Borgens dybeste Fangehul paa Grund af dette sorte Forræderi — De har gaaet ud og ind her, næsten som en Ven; De har nydt vor Fortrolighed; De har spist vort Brød . . .»

«Nej det har jeg sgu ikke!»

«Hvad?» tordnede Erlandsen. «Lever De ikke? Spiser De ikke — De og Deres? Er De ikke trivelig, rund og fed som en Munk? Hvad? er der nogen af mine Embedsmænd, Vasaller ellet Fæstere, der spiser andet Brød end mit?»

«Nej holdt» begyndte Assessoren, fortørnet især over Sammenligningen med en fed Munk, men standsede ved at Erlandsen, helt graahvid i Ansigtet, raabte med frygtelig Røst:

«Mariane! — Fængselsnøglerne!» Samtidigt nærmede han sig Assessoren paa en virkelig faretruende Maade. Der var vel ikke megen fysisk Kraft i den gamle Skikkelse, men der syntes at være Energi nok. Assessoren veg henimod Lemmen, men Erlandsen stillede sig i Vejen for ham. «Nævn, hvem der har underkøbt dig» sagde han.

«Nej» svarede Doktor Gram; han følte sig mer end halvvejs inde i en Roman, som en Person deri, og det ikke den Person, der har rent Brød i Posen — men dog som En, der selv i Farens Stund ikke forraader sine Medsammensvorne. «Nej» sagde han med taalelig fast Stemme.

«Godt» sagde den altid ridderligt tænkende Erlandsen. «Dette Afslag gør Dem for saa vidt Ære. — Nu vel. Deres Udsagn behøves heller ikke. Jeg véd, hvem Hovedmanden er: Ahrenkiel, vor Nabo paa Elleholm, Arvefjenden.»

«Ahrenkiel er jo død.»

«Er han det? — ja det er jo sandt.» Han strøg sig over Panden. «Det var Guds Dom. — Nu vel, De vil ikke kunne skade mig. Gaa.»

Assessoren aandede friere, da han gik ned ad Stigen. Midt paa den vendte han sig og sagde blødt: «Kære Erlandsen, gamle Ven. Vi maa ikke skilles som Uvenner.» Der var Taarer i de gode Øjne.

Erlandsen svarede: «Peder Gram. Der bor endnu en Rest af Godhed for Dem i mit Bryst. De er vildledt; vend om til Deres Pligt.»

«Det skal jeg nok,» svarede Doktoren, hvem det nu blot var om at gøre at vinde Erlandsens Venskab tilbage, «vist skal jeg det; giv mig blot Deres Haand, vi har været Venner i mange Aar, Erlandsen; vi kan ikke skilles saadan.»

«Vel, Peder Gram, jeg vil ikke nægte Dem min Haand. Dog vid, at jeg fra i Dag forandrer Feltraabet;

Vindebroen vil ikke sænke sig for Dem ved Raabet «Borre», thi De er en yderst svag Karakter og let at tage ved Næsen.»

Denne sidste Bemærkning ændrede Assessorens Sindsstemning. «Saa? Mener De det? Da skal jeg være Mand for at faa Dem flyttet, Fanden gale mig, *mehercule*, og det bliver med Magt . . .»

«Mariane!» — Erlandsen opløftede sin Røst til et Brøl. «Mariane! Forfølg ham! Indbring ham død eller levende!» Han ilede selv ned ad Trapperne efter ham, og Doktoren blev af sin Fantasi atter bragt dybt ind i Romanen, saa livagtigt, at han faa Sekunder efter befandt sig langt fra Borretaarnet, ude paa den sikre Landevej.

Dér vaagnede han af sin delvise Hypnose, standsede, gned sig i Hovedet og mumlede: «*Prostitui, prostituisti, prostituit.* Hvad skal jeg nu sige til Nathalie.»

Men oppe i Taarnværelset sank Erlandsen sammen paa sin Stol og holdt begge Hænderne for Ansigtet.

«Mariane» sagde han klagende. «Jeg har mistet en Ven. Mine Undergivne falde fra mig. Vær du mig tro.»

«De va møj bejer for mæ aa slipp hæfræ, inden de' falder nør øver mæ.»

«Mariane, jeg vil fordoble din Løn.»

«Ja naarensti Herren vil sej de te Frøken Karen, saa'n a Jen haar noued aa hold se te.»

SJETTE KAPITEL.

Damen kommer til Syne.

Næste Nat, langt over Midnat, vækkedes gamle Mariane ved at Erlandsen bankede stærkt paa hendes Dør og kaldte hende ved Navn.

«Saa, no goer de galle Spitakel igen rundt aa rommestier. — Hva' æ'ed?»

«Mariane! Tag noget Tøj paa dig.»

«At dov Vor Herre har skaut Folk saa tovle. — Hva' æ'ed? De ka da itt væh de hie Dahm' igen, for der æ jo ingen Blæst.»

«Mariane, jeg har set hende.»

«Derfor ska De da itt vaagn Folk, som sover.»

«Ingen maa sove nu. Dette angaar Slægten; ingen, som har Slægten kær, kan sove nu. — Skynd dig!»

Mariane mumlede for sig selv, at hun blæste «Slægten» et Stykke, men var dog alarmeret ved den sære Højtidelighed i Erlandsens Tone.

«Hun er deroppe. Hun synger ikke, men ser paa mig. Følg med op i Arkivet.»

«Gud Fader bevars, hiel der op, hva sku de nøtt te?»

«Du har tvivlet om hendes Tilværelse; nu fordrer jeg, du selv skal se hende. — Jeg vil desuden forvisse mig, ved andres Øjne, at dette ikke er et Blændværk for mig alene. Skynd dig.»

— «De' ramler nier om mæ, aahlsammen» De passerede den Stige, der førte op til «Riddersalen». I Riddersalen var alt stille. Ikke et Vindpust fra Glughullerne. Erlandsen holdt et tændt Lys; det flimrede ikke en Gang. «Videre!» sagde Erlandsen. Hun saa' nu ved Lysskæret, at han var meget bleg. Han var rigtignok altid bleg, men denne Bleghed var paafaldende.

«Ska vi længer op — u ha, nej.»

De krøb op ad en Stige endnu — han foran med Lyset —, gennem det med Støv og Spindelvæv belagte Brædde-Skelet op til det af Mariane endnu aldrig betraadte Rum, «Arkivet».

Det var et cirkelformet Bræddegulv lige under den spidse Taghat. Der stod et Par gamle Trækasser med falmede Papirer i, nogle tomme Boghylder eller lignende; ellers intet. Gulvet gyngede under En; Taget var fuldt af Huller; hvor Gulvet hvilede paa det ydre Murværk, var der adskillige Luftaabninger, nogle frembragte ved Nedstyrtning, medens andre tydede paa, at Taarnet i Fortiden havde været uden Taghat og krandset med Murtinder.

Da Erlandsen var kommen helt op, men Mariane kun havde sit Hoved over Gulvet, standsede han og hviskede andagtsfuldt:

«Se!»

Hun saa' sig angst om. Og dér — i en af Luftaabningerne — —

Det var ikke det ringe Skær fra Tællelyset, der viste Mariane Synet, men den blege Reflex fra den mathvide Himmel udenfor, en tilsløret Maanes Nat.

Det var akkurat saa mørk, at Tingenes Omrids og Farver udviskedes, at Størrelse og Afstand blev ubestemmelig, men Tingene selv saa's. Og dér, i selve Luftaabningen, næsten dækkende den, saa's utvivlsomt en Skikkelse. Dunkel, vag, ubestemt — den kunde ligne en siddende Kvinde i mørk Dragt, Overdelen af en ubevægelig siddende Kvinde. Det, der forfærdede ved Skikkelsen, var Øjnenes Liv i Modsætning til den ubevægelige Figur: Øjnene vare vidt spærrede, aarvaagne og opmærksomt rettede paa Erlandsen.

«Jøss» mumlede Mariane og klamrede sig fast til Stigens øverste Trin. «La vos go nier.»

«Ser du nu Damen?»

«Aa Herre Jemini, la vos komm nier aa i Seng.»

Men Erlandsen holdt Lyset højt og begyndte med fast Stemme følgende højtidelige Tiltale:

«I Guds Navn. — Jeg er her og venter. Hvo Du end er — hvis Du er Slægtens Genius, da tal! jeg skælver ikke.»

Skikkelsen rørte sig ikke, men dens Øjne blinkede tydeligt, med et besynderligt Udtryk af mystisk Viden.

«Er Du den, som fra umindelige Tider har varslet for denne Slægt og vist Dig for mine Forfædre ved deres Skæbnes Vendepunkter?

Varsler Du muligt min Død? Tal, Genius! jeg frygter ikke Døden.»

Skikkelsen syntes at løfte Fligene af sit mørke Slør eller at bevæge Armene. Erlandsen forsatte:

«Døden? hvad skulde jeg vel frygte af den? Jeg, en nedbrudt gammel Mand; jeg, en . . .» (her dirrede hans Stemme svagt og fik en uendelig vemodig Klang) «jo jo jo, jeg ved det helt vel, Drengene raabe det jo efter mig, «den gale Erlandsen», jo jo . . .! — Døden? Velkommen Død! Hjærtelig velkommen, du evige Fred! Fred i min Herre og Gud!»

Han gjorde en knælende Bevægelse; Lyset, han holdt i Haanden, dalede langsomt, og de paa Væggene tegnede Skygger af Genstande syntes at faa Liv, rejse sig fra Gulv til Tag og lytte —

«O min Herre og Fader i Himlen! ydmygt, ydmygt haaber jeg paa din Fred! Amen i Jesu Navn, Amen.»

Lyset hævede sig atter, Skyggerne glede langsomt ned ad Tag og Vægge og lagde sig til Hvile. — Erlandsen tiltalede igen sin Genius:

«Men naar mit stakkels Legeme er blevet Støv og Muld, o da vogt min Dreng, min eneste, Slægtens sidste! Min stærke, dygtige Søn! Han faa min Part; hvad jeg ikke naaede i Livet, det naa han; hvad jeg

en Gang haabede, det fuldføre han! — Tal, kære Genius, tal!»

Men Skikkelsen løftede tavs sit Slørs Flige: og med de aarvaagne kloge Øjne rettede paa Hvideslægtens sidste Høvding veg den lydløst tilbage og ligesom udviskedes; derpaa føltes et køligt Pust vifte gennem Rummet, som af et aandeagtigt Vingeslag; hvor Skikkelsen havde dvælet, skimrede nu den mathvide Himmels blege Skær ind.

— «Mariane!» sagde Erlandsen, «du og jeg vil bede i denne store Stund.»

«Jøss nej, la vos bare sie aa komm nier aa i Seng.»

— — Mariane trak Dynen op over Hovedet og laa og stønnede efter den Tur. Men snart mærkede hun den sædvanlige beroligende Virkning af Sengevarmen og mumlede:

«Hun var vist ilyvel itt stort andet end som en almindele Uhl.»

SYVENDE KAPITEL.

«Sejr for Hviderne!»

Næste Formiddag skete der udenfor Tvejstrup-Borres Port det, at Herredsfogdens Fuldmægtig tilligemed en Politibetjent til deres store Forbavselse fandt sig adgangsformente og tilmed bittert haanede af William Erlandsen, der fra et Glughul tilraabte dem, at de vilde blive beskudte, i Fald de vedblev at hamre paa Porten, og at her gjaldt hans Lov.

Landslovens Hævder begav sig derefter til Sognefogden i Tvejstrup og rekvirerede Mandskab. Ogsaa ønskede Herredsfuldmægtigen i Betragtning af de særlige Omstændigheder Distriktslægens Nærværelse; men denne var kørt i Praxis.

Rygtet om disse Begivenheder satte Tvejstrup By i den stærkeste Bevægelse. Ikke blot alt hvad der var af Gadedrenge, men ogsaa voxne Personer af begge Køn ledsagede den afdragende Armée for at bivaane et Felttogs spændende Scener. Tre haandfaste Mænd udgjorde den aktive Hær, hvis taktiske Ledelse betroedes til Politibetjenten som den egenligt krigskyndige, dog at Herredsfuldmægtigen — en ung Mand, uhyre echaufferet og opfyldt af Embedsalvor — forbeholdt sig den mere politiske Overledelse.

Byens Sympathi var nu ingenlunde udelt paa Landslovens Side. Navnligt blandt Gadedrengene paavirkedes mange af Erindringen om Æblerne oppe i Borghaven, og lagde sig paa Sinde, hvor uendelig megen Sjov de vilde miste, om den gale Erlandsen kom væk fra Taarnet. Livlige Tilraab af ikke ublandet smigrende Indhold ledsagede derfor Armeen paa hele dens Marsch gennem Byen og op over Bakkerne.

— Paa modsat Side var man ligeledes i Færd med at træffe krigerske Foranstaltninger. Advarslen var kommen gennem nogle venskabeligsindede Drenge, der havde skyndt sig op til Taarnet for i Tide at være paa selve Krigsskuepladsen. Mariane var sendt op til det allerøverste Stokværk som Taarnvægter og Spejder; Erlandsen selv stod i Riddersalen ved et Glughul og vedligeholdt Forbindelsen med hende ved Raab.

«Ser du dem, Mariane?»

«A sier ingenting uden de forbandet Dreng', som stoer aa æder æ Ævler.»

«Lad dem det, det er vore Venner. — Er Skyde-

skaarene sete efter? Valslyngerne paa Plads? Ha!» (Han befandt sig øjensynligt i sit Es).

«No kommer der nowe Folk nier fra æ By; Jøss, sikken Mase!»

Og i samme Øjeblik stak Erlandsen Fanen ud gennem Glughullet. Fanen var et Stykke Sirtses Stolebetræk, hvorpaa der i sin Tid af Karen var broderet Skraabjælker og Hjælm; nu var det taget af Stolen og hæftet paa en Stang.

«Drenge!» raabte Erlandsen, der i denne Krise udfoldede Talenter baade som Kriger og Diplomat. «Drenge! vil I kæmpe for mig, saa er mine Æbler eders for bestandigt!»

«Hurra for Erlandsen!»

«Træk jer da ind i Taarnet, vel forsynede med Skyts!»

«Hurra!» — dette var en storartet Leg, aldrig i deres Liv havde de leget saadan en Røversoldat. Grusbunkerne under Taarnet afgave et uudtømmeligt Forraad af Kasteskyts; andre foretrak at benytte Æblerne; derpaa bleve Drengene af den krigskyndige Borgherre anbragte ved Skydehullerne.

Pladsen foran Taarnet var imidlertid bleven fyldt med Folk. — Politibetjenten beordrede Holdt; Herredsfuldmægtigen traadte frem af Skaren og nærmede sig Taarnet —

«Feltraab?» raabte Erlandsen ud af Glughullet.

Fuldmægtigen standsede.

«Tilbage!!» raabte Erlandsen igen. «Tilbage, eller det gælder Livet!»

Fuldmægtigen syntes raadvild — og strax efter susede den første Salve ud fra Skydehullerne; Fuldmægtigens Hat trillede hen ad Jorden, og han selv trak sig ilsomt tilbage.

«Hurra for Erlandsen!» — hvorpaa ogsaa Folkene udenfor begyndte at raabe Hurra, le og huje. Politi-

betjenten opløftede sin Røst: «I forbandede Drenge — I skal —»

«Hurra for Erlandsen! Hurra!»

Men nu rykkede Armeen frem. Heftigt beskudte lykkedes det Angriberne at komme ind under Muren, hvor de af alle Kræfter dundrede løs paa Porten med Næver og Stokke. Men da ogsaa Øxers dumpe Slag og derefter de gamle Egeplankers Knasen begyndte at genlyde i Taarnets Indre, da hørtes Erlandsens Kommandorøst oppefra:

«Mariane! Vand! kogende Vand over dem!»

Dette Raab havde en øjeblikkelig Tilbagevigen over hele Linien til Følge; Salver fra Skydehullerne forfulgte de vigende, og atter rystedes Luften af Hurra, Latter og Hujen.

Kommandorøsten oppefra lød paany:

«Udfald!!» — og ud styrtede Drengene, vilde, forpustede, med blussende Kinder — aldrig i deres Liv havde de været med til saa kongelig en Leg. Men efter Drengene stavrede en gammel Kvinde møjsommeligt ud; hun græd: «A har ved Gud aalle tint aa hælde Vand aa æ Polleti, aalli i Evighed har A tint aa skolde nouen — aa no goer A mi Vej fra de Dævels Minnisk!»

— Marianes Frafald gav Angriberne Modet tilbage. Atter dirrede Taarnet under Øxens Slag; Portens Egeplanker brasede sammen, Trappen besteges, den lukkede Lem sloges itu —

Erlandsen stod deroppe midt paa Gulvet, en krigersk Fortidsskikkelse. Udstafferet med alskens barnagtige Genstande til at forestille Sværd, Harnisk, Skjold og Hjælm var Skikkelsen dog for den tænksomme lagttager langt snarere tragisk end latterlig, og der var sand Pathos i hans truende Blik og Holdning.

De indtrængende nærmede sig den gamle Mand, idet de med en vis Forsigtighed søgte at komme ham paa Livet, for saa lempeligt som muligt at bringe ham

ud — da en besynderlig Lyd, begyndt allerede efter Ituslagningen af Portens faste Planker, tog en uhyggelig Overhaand og fik dem alle til at standse:

En vedholdende Nedraslen inde i Murværket, først paa bestemte Steder, saa overalt omkring, fra oven nedefter, voxende til en nedvæltende lavineagtig Lyd, nu forbunden med Knagen og Bragen og tilsidst med Gyngen af Gulvet og Sænkning af den ene Ende af dette —

Et pludseligt stærkt Bulder, Rummet opfyldt af Støv: den ene Side af Taarnet, dér, hvor Stenene i Forvejen havde forskudt sig, var styrtet ud; fra oven væltede store Murmasser ned over det Hul, der var dannet. Taarnet havde ikke kunnet taale Øxeslagene.

Angstraab, Flugt, Trængsel paa Stigen for at komme væk.

«Kom med, Erlandsen, det gælder Livet!» — En vilde slæbe ham bort, men Erlandsen stødte ham voldsomt fra sig.

Nyt Bulder, Knagen af Bjælkeværket, store Stykker af Gulvet faldt ned. Gennem Bulderet hørtes Erlandsens Stemme, hoverende, jublende:

«Sejr! Sejr for Hviderne!» — og gennem Støvskyen skimtedes den forvildede Skikkelse med løftet Sværd.

Den møre Stige gik itu under de nedstormende; dog slap de alle levende ud, om end ikke alle uden Skrammer.

De stode udenfor og raabte op efter ham. Under uregelmæssige Ophobninger af stadigt nedfaldende Murmasser brast den ene bærende Bjælke efter den anden. Tilsidst væltede den endnu opstaaende Murside ned, næsten paa én Gang, begyndende fra neden, dragende alt med, hvad der var ovenover, knusende Gulvlag og alt i Vejen kommende Træværk, absolut dødbringende for alt levende, der kom under dens Vægt.

Saaledes faldt det gamle Borretaarn — en brat

Død, en stolt Død. Kun noget af Skelettet stod oprejst tilbage midt i Grusbjærget. Og som Borretaarnet, saaledes faldt ogsaa dets sidste Høvding — en brat Død, en Krigerdød, Død under Sejr.

De grave længe i Grusbjærget, en hel Dag, og finde omsider det, som de lægge i Kiste og bære til Kirke. De Tvejstrup Kirkeklokker ringe atter; der er Blomster i Kirken — Karens Blomster —, og mange Folk. Der er Kaj og Rosa fra Elleholm, der er alle Grams. Der er Gæstgiver Hansen og andre af Sognets Spidser. Det viser sig nu, at William Erlandsen var en meget kendt Mand, og paa sin Vis ansét: gammel Rod i Befolkningen, og den mærkelige Livsførelse. Men Kirkestolen nærmest ved Kisten, den er tom, thi han havde ingen Slægt; da sætter Karen Gram sig stille over i den, hun sidder med bøjet Ansigt under hele Gudstjenesten. — Nu hviler William Erlandsens Levninger i Graven, ved Siden af Emma, hans Ungdoms elskede. Folk kommer til den Grav med Blomster; det hændes, at de staa længe ved den; gamle Folk tale til hverandre om, at William og Emma var det smukkeste Par i hele Egnen, de tale om deres triste Tilværelseskamp paa Tvejstrupgaard, om hans forrykte Idéer, om hendes Slid for Huset, om hvordan de undertiden «trak Vejret lidt», om Død og Sindsforvirring og Tvangsauktion og Fattighus — om Jordelivets mangfoldige Trængsler for alle og enhver —

«Af Jorden skal du igen opstaa,» siger Præsten.

Men langt derfra, midt ude i Kattegat, haster et Dampskib mod Nord. Ved Solnedgangstid møder det Damperen fra Norge og kipper Flag for den; men det Dødens Bud og Brev, det bærer fra en ung Pige til en ung Mand i Norge, drager frugtesløst videre.

OTTENDE KAPITEL.

„Slet ingen.“

Der kom i den tidlige Morgenstund en ung Mand ind paa Tvejstrup-Kro og forlangte at tale med Gæstgiver Hansen. Han bar en Vadsæk, saa' dødelig træt ud og havde et forvildet Udtryk, som om han lige i Øjeblikket var bleven overrasket af en overordentlig Smerte eller Ulykke.

Hansen studsede ved Synet af Manden og traadte et Skridt tilbage: var det William Erlandsens Genfærd? William Erlandsen fra da han var ung?

«Kan De — Værelse — foreløbig — jeg vil bo her.» Han kastede sig i en Stol og lukkede Øjnene.

Efterat Hansen havde genkendt Manden, gennemgik hans Opførsel tre hurtigt paa hverandre følgende Stadier. Første Stadium (med Tanke bagved: er den Stymper nu kommen tilbage): «Næh — Jakob! saa min Sandten!» Andet Stadium (efter vaagnende Erindring): «Stor Ære, Hr. Erlandsen — Hotellet her til Inspektørens ærede Disposition — forvisset om reel Behandling —». Tredje (efter ny Erindring, med pludselig Forsvinden af det fedtet-underdanige Kroværte-Grin): «Ak, ak, Hr. Erlandsen, denne triste Begivenhed — Deres dyrebare Hr. Faders . . .

— Ja, Hr. Inspektøren er vel underrettet?»

Jakob drejer sig nervøst paa Stolen. «En Mand, jeg mødte, har . . .»

«Og Begravelsen, som desværre allerede . . .»

«Jeg vilde gerne være alene nu.»

«Saa forstaaeligt, saa forstaaeligt, Hr. Inspektør. — En lille Frokostbøf med Spejlæg? Vi er berømte for vores Bøf. Og en Lysholmer — fra Norge, Hr. Inspektør, hi hi — ak ja, ak ja . . .»

— Jakobs Ankomst rygtedes næsten øjeblikkeligt i Byen. Det sørgede Hansen for: at «den rige Inspektør Erlandsen» vilde bo hos ham, var en Reklame for Tvejstrup Hotel.

Næsten hele Dagen tilbragte Jakob ene paa sit Værelse, med Undtagelse af et Besøg paa Kirkegaarden. Rystelsen over, hvad han denne Morgen havde set og hørt, gjorde ham ude af Stand til at tænke og lægge Planer, og dog sad han og manøvrerede med Fremtiden og med de omtrent tusind Kroner, han havde med sig fra Norge, opsparede og i Honorar —

Men det, han havde set og hørt denne Morgen — Borretaarnet ikke til mere, Far død —

Far død. — Ensom, ganske ensom. Nu har jeg slet ingen.

«Jakob!!» lød det henne fra Døren — og hun laa med Hovedet paa hans Knæ, grædende og ikke tænkende andre Tanker end hans Tanker, og ikke sørgende anden Sorg end hans — saaledes som hun havde haft for Skik hele Livet igennem —

Og dog kunde han gentage, idet han med Haanden mekanisk strøg hendes Haar: «Nu har jeg slet ingen» — og den Tilføjelse, han gjorde: «. . . undtagen dig» — havde ikke den Klang, at den kunde formilde det smertevoldende ved hans første Ord til hende.

Hun rejste sig og overvandt sig til at sige:

«Du har dog En: Ragna i Norge!»

«Det er — det er ogsaa forbi, Karen.»

«Hvad siger du? Forbi?»

Han nikkede.

«Holdt I — holdt I ikke af hinanden? Holder du ikke af hende?»

«Jo — men ikke paa den Maade. Vi er rigtig gode Venner, men det er forbi.»

Hun drog Vejret dybt — flere Gange —, og det varede noget, inden hun sagde:

«Bliver du? eller . . .»

«Ja.»

Hun søgte ligesom at stryge den Rødme bort, der mod hendes Vilje pressede sig op i hendes Kinder. «Er du . . .?»

Han vidste, at hun vilde sige: «. . . fattig igen» eller noget lignende; derfor svarede han:

«Ja, Karen, jeg er ude af det igen.» Og vidende, at hendes næste Spørgsmaal vilde blive: og hvad for Planer har du nu? — og atter det næste: Maa jeg ikke hjælpe dig? — føjede han til paa sin gamle haarde Maade:

«Nu skal du ikke spørge mig mere.»

Hun saa' ligesom tomt ud i Rummet, enten grublende paa noget eller ogsaa aandsfraværende:

«Nej — nu skal jeg ikke spørge dig mere.» Og lidt efter: «Du skulde dog bo hos os.»

«Nej» svarede Jakob. «Men besøge jer skal jeg nok.»

«Ja ja da.»

— — Men hjemme i Doktorhuset sad de to gamle og ventede Jakobs Visit.

«Hvor er Karen?» sagde Assessoren.

«Det har jeg saamæn ingen Anelse om» svarede Tanten — ikke ganske overensstemmende med Sandheden.

Efter en Stund sagde han: «Jeg er glad over, det er forbi med de Følelser.»

«Hvad for Følelser?»

«Karens, naturligvis. Hedder hun maaske ikke Karen?»

«Ja det er ikke altid godt at vide, hvad du mener.»

«Ikke godt at vide? — har jeg maaske fler Døtre end Karen? Aa den Logik, Nathalie!»

Hun sagde i en bedrøvet Tone, og ligesom talende til sig selv: «Det er godt, du tror, det er forbi. Ja det er godt, du tror det, Peter.» Hun vidste helt vel, at han ikke troede det.

«Jeg tror det, fordi jeg véd det. Jeg gaar ikke omkring i en Døs, jeg iagttager og gør Slutninger...»

«Aa Herre Gud, Peter.»

«Hvad gjorde jeg i Formiddags, da vi først hørte det? Jeg iagttog hende: «nu vil det vise sig,» tænkte jeg. Og ganske rigtigt: ingenting viste sig, ikke Spor af den Slags hos hende. Og jeg plejer sgu dog at have Øjnene med mig.»

«Aa Herre Gud, Peter.»

Han lettede sig forbitret i Sædet og saa' til sin Kontordør, den, han i gamle Dage plejede at gaa ind ad og smække i efter sig. Men nu var han ældre og mageligere: han nøjedes med at se paa Døren, naar han var vred.

— Karen kom hjem. Hun berettede kort, hvad hun vidste, ogsaa det med Forlovelsens Ophør, og gjorde sig al Umage for at synes jævn og rolig —

Saa gik hun hen til Klaveret, valgte Haydn, begyndte paa et Stykke, slog pludseligt om til et andet, skiftede igen, fandt ikke Ro i noget. Under dette sad de to gamle og sendte hinanden bekymrede Blikke. — Omsider kunde Doktoren ikke længer tilbageholde de Trøstens Ord, som laa ham paa Tungen:

«Saa kan du jo faa ham endnu.»

«Hys, Peter!» — Men henne fra Klaveret kom

der en skærende Akkord, og Tonernes urolige Jagen passede slet ikke for den ceremonielle gamle Komponist med sin livsalige Sindsligevægt.

NIENDE KAPITEL.

En Beslutning.

«Jakob! min Søn!»

«Ja, Far!»

Han satte sig over Ende i Sengen, fortumlet og svimmel. Det var livagtigt, klang endnu i hans Øren. Far havde kaldt. — Hvor lyst det var! Hvad mon Klokken var? Uhret stod. — Endnu halvt under Indflydelse af Hallucinationen sad han og lyttede, om Stemmen maaske vilde gentage sig. Saa gik han hen og rullede Gardinet op. Det lyse var Maaneskin.

Han følte sig svimmel, som en træt Mand føler sig efter en kort og tung Søvn. Ingen Lyst til Søvn mere, men til Luft. Han klædte sig paa og gik ud i Maaneskinnet.

Den lyse Nat lokkede ham længere ud, end han havde tænkt, og uden ret at vide af det befandt han sig paa Tvejstrup-Bjærge, paa Vejen op til Borre. Lange maanelyse Vidder laa under ham, et endeløst Land, med mange spredte Hjem. Disse Hjem — alle, alle fremmede for ham — alt vildfremmed dér, hvor alene i hele Verden hans Hjem var!

Ja her laa Borre-Ruin, hans sjunkne Skæbne, Slægtens Skæbne. Maaneskinnet fladt hen over Grusdyngerne, de gamle Træer knækkede —

Disse Murbrokker, dem havde han elsket! Og

endnu — hvorfra denne vanvittige Umulighed af at løsrive Sjælen fra dette Forbandelsens Sted?

Skulde jeg virkeligt være en vanvittig Mand, ligesom Far?

«Far, Far, stakkels forvildede Aand, færdes du maaske her i denne sørgelige Nat? Far, Far, tal til din Søn!»

Dødelig Tavshed, ensformigt fladt Maaneskin, Grus, knækkede Træer, fjerne fremmede Hjem, dødelig Tavshed.

Han, der ikke kendte til Frygt, blev bange. Mon det arvede Vanvid vilde komme over ham i denne Stund og paa dette Sted? Han veg, han fjernede sig, vilde bort — men kunde ikke, maatte blive. Og da han atter hævede Blikket i den gamle Retning, da forekom selve Lysningen ham at have undergaaet en sælsom Forandring i disse Sekunder. Thi Luften omkring ham, og mest over Grusdyngerne, syntes ham at være svanger og mættet med Skikkelser, graane af skyggeløse Skikkelser — de henfarne Slægters Aander — Sjælene af dem, som i gamle Dage havde hersket paa denne Borg, Stamfædrene, hvileløse omsværmende deres sjunkne Hjem —

«Jakob Hvide Erlandsen, rejs vor Borg og Slægt!»

I hans smertefyldte Sjæls Dyb lød Svaret: «Jeg kan jo ikke; I ser jo, jeg kan ikke» — men Skyggerne syntes at bølge tættere, mere krævende, mere uafviselige:

«Jakob Hvide Erlandsen, rejs vor Borg og Slægt!»

Af Smerten, der lidende bøjer sig under Umulighedens Tugt, avles hos den stærke en Fortvivlelse, der rejser sig mod selve Umuligheden, og af Fortvivlelsen atter en Vilje, der endog vil overvinde den. Et Sted i Sjælen suendelige Verden, dér hvor Bevidsthedens Riger begynde at formørkes ved Nærheden af Vanvidets dunkle Egne, i dette Grænseland udspringer en Viljens Kilde,

der giver Kræfter til at trodse selve Umuligheden. Af denne dunkle Kilde øste Jakobs Sjæl i dette Øjeblik. Han strakte sin Haand ud mod Skyggerne, som til Løfte og Svar, og mumlede: «Ja, jeg skal gøre det.»

Men lange Toner begyndte nu at dirre gennem Luften. Det var Klokkeslagene fra Tvejstrup Kirke-Uhr. Maanen var blegnet, Dagens Lysning kom svagt frem i Øst. Naturen havde skiftet Farve, var ligesom graanet. De lange Toner dirrede. — Han vendte sig mod Lyden; drog Vejret; lettet og befriet følende den mystiske Nattestemnings Bortdragen, men bevarende den i dens Dunkelhed fødte Vilje og Beslutning.

— — I samme tidlige Morgenstund stod Hansen i Skjorteærmer udenfor sin Dør, beskæftiget med at ave en sølle Dreng, der fejede Trappen. Ved at se Jakob, der kom hjem udefra, begyndte han at smidske til ham, idet han samtidigt gav Drengen nogle forstærkede Afskedsknubs:

«Saa tidligt ude, Hr.—e—Hr. Inspektør? Saa kan man da vide, Hr. Inspektøren har sovet godt? Ja man sover storartet i Hotellets Senge.»

«Hansen, jeg hører, De har købt Borretaarnet?»

Hansen tav og gned sig paa Benet. Naar man ikke havde Gavn af at sige noget, saa var det altid bedre at tie stille. Men saa syntes han, Jakob begyndte at se bøs ud; saa var det vel klogere at sige det.

«Jo — ja. Jo jeg har køft det, Hr. Erlandsen.»

«Vil De sælge mig det igen?»

«Sælge?» Hansen begyndte at plire med Øjnene. «Der er en Tønde Land til.»

«Lyng.»

«Ja, rigtigt, Hr. Erlandsen, Lyng.»

«De gav 40 Kroner, vil De sælge det for 100?»

«Nej hør, Hr.—e— Inspektør, vi venter os anderledes Avance af det Sted.»

«200?»

Hansen betragtede ham en Stund, sagde saa med Overlæg (idet han samtidigt drog sig et Skridt tilbage): «De véd vel nok, vi skal ha Beværtning dér, Bajere og Sodavand og Smørrebrøer. Vi venter os rigtig god Avance.»

Jakobs Øjne lynede mørkt. «500 Kroner.»

«Hm. Pladsen er steget svært, siden Taarnet ramlede ner. Ja De behøver inte at se saadan paa mig, for siden at Taarnet ramlede ner, er Pladsen been meget mere romantisk, og jo mere romantisk en Plads er, jo mere Bajere bier der immer drukket, ekcetera. Men jeg vil gøre det for 900, kontant.»

«Det er omtrent hvad jeg ejer og har.»

Naa saa det er omtrent hvad De ejer og har, hi hi hi. — Nej saa begynder vi i næste Uge paa Beværtningen. Øller, Vander med Mildning, Smørr . . . .»

«Jeg køber Borre — — De Usling!»

Hansen trak sig tilbage for en pludselig Bevægelse af Jakob, men det var blot, at denne gik ind i sit Værelse. Hansen saa' efter ham:

«Han er rent sprøjtende gal, lisom Fa'ren.» Derpaa, betænkeligt: «Sku' der virkeligt være no'ed om'ed, at han er been en Lus igen — det er sgu tænkeligt nok —»

Han besluttede at undersøge den Sag. Men de 900 Kroner fik han samme Dag. Jakob var Ejer af Borres Grushob og Lyngen deromkring.

TIENDE KAPITEL.

Det nye Tvejstrup-Borre.

«Saa begynder vi tredje Omgang,» sagde Jakob, han huggede for første Gang Spaden i sin egen Jord.

Han var deroppe hver Dag, skar og gravede. Tydeligvis agtede han at forvandle Lyng til Ager eller Have, og leve deraf i Fremtiden. Midlertidigt paatog han sig alskens tilfældigt Arbejde, han kunde faa fat i hos Bønderne i Omegnen — men aldrig paa Rosalykke (der forøvrigt laa næsten fuldstændigt hen), eller paa Elleholm. Derimod skyede han ikke at besøge Kaj eller Grams om Aftenerne, og lod da frimodig og vel til Mode. — Oppe paa sin Jord havde han lavet sig selv en Slags Hytte; op til en Murrest af Borretaarnet havde han tømret og klinet tre Vægge til og et Tag; han købte Seng, Bord og andre Ting; boede saa deroppe; hans Føde var den mest nødtørftige. Hen ad Efteraaret købte han Kakkelovn og satte den op; vilde altsaa bo der ogsaa om Vinteren! Nu vidste Hansen, at han virkelig var «en Lus», og titulerede ham «Hr. Jakob» eller endog «Jakob»; Egnens Folk betragtede ham dels med Beklagelse, dels med Beundring.

Da Frosten kom, og han ikke mere kunde grave i sin Jord, tilbragte han hele Dagen omkring paa Gaardene, snedkererende, høvlende, gørende alskens Nytte for ringe Løn. Om Nætterne var han hjemme i sin Hytte; faldt der Sne omkring, skovlede han den væk og lavede Vej.

En Dag gik han ind til Strandkøbing og lige op paa sin gamle Skole. Rektor Herbst var der endnu, han var falden meget af og kendte ikke Jakob. Denne spurgte, om der ikke var nogle Drenge, han kunde læse lidt privat med, han kunde lidt Latin.

«Latin? — det ser De mig ikke meget ud til, højstærede.»

«*Ultima progenies antiqvæ gentis Hvidorum*» svarede Jakob.

«Hvor staar det?» spurgte Rektoren og spidsede Øren.

«Ja det er nok ikke fra Guldalderen, Hr. Rektor.»

«Saa duer det ikke. — Men jeg synes skam, jeg kender Dem. Hvad hedder De?»

«*Pugiles in jactandis cæstibus ingemiscunt, non qvod doleant animove succumbant, sed qvia . . .*, Hr. Rektor.»

«Nu kender jeg dig, det er Erlandsen i femte. — Ja det tog en sørgelig Ende. Og du, som kunde være blevet . . . ja ja, for saa vidt. Der kan du nu selv se.»

«Jeg vilde gerne have et Par Privattimer i Hjemmene.»

«Ja vi har jo none Klodrianer, i første, dem har vi altid.» (Til en Discipel, der var kommen ind): «Aa gaa op og hent mig Mortensen og Schou — og tag Blumenthal med, den Drønnert . . .» Saa kan du jo gennemgaa Forchhammer med dem, skønt du fortjener det ikke.»

— Siden sad Jakob de fleste Eftermiddage i Strandkøbing i private Hjem og gennemgik Lektier med Sinkerne, og havde nu — med det andet Smaaarbejde — nok til Føde og Klæder. Men hver Aften gik han hjem til Tvejstrup og sov i sin Hytte.

ELLEVTE KAPITEL,

hvori den kanarigule gør sin sidste Tjeneste.

En sen Eftermiddag hen i Februar sad Jakob i Dagligstuen hos Grams. Der var ingen andre i Stuen end han og Tante Nathalie, de passede hver sit; hun syede, og han læste i den lokale Avis. Doktoren, der skulde køre i Praxis, var ude med Karen i Forstuen for at faa Kavajen hjulpen paa, men lidt efter hørtes hans Skridt oppe paa det store Loft, et Sted, hvor han ellers aldrig plejede at komme.

Karen kom ind: «Du skal se, han leder efter den.» Tante Nathalie lyttede ængsteligt efter Skridtene ovenpaa; de vedbleve at lyde; endeligt standsede de, som i en fjern Krog. «Gud, nu finder han den!»

Og lidt efter stormede han ind ad Døren, højrød i Hovedet af Vrede og Anstrengelse, bærende en stor Bylt eller Pakke af noget, der syntes en Gang at have haft en kanarigul Farve og været Klæder.

«Naa saa det mente du, Nathalie! I Dueslaget!! — Men nu skal jeg — — ja undskyld, gode Jakob, men det er ikke første Gang, at hun — — først vilde hun brænde den, men den futtede bare; saa begravede hun den, men jeg gravede den op igen; hun har ogsaa en Gang druknet den, men den flød ovenpaa — — saadan et herligt Stykke! Skære den itu tør hun dog ikke,» tilføjede han med et vildt Blik. «Naa — puh — Gudskelov. Jeg syntes nok, Duerne har været noget urolige i de sidste Uger. Puh. Det havde sgu givet Kanarifugleunger og ikke Duer til Sommer, ha ha ha. Men nu skal jeg gemme den; jeg køber en Kiste til den alene og tager Nøglen til mig. *Clavis*, *messis*, *navis*. Sig nu til Pigen, hun skal skylle den af.

«Det er da ikke din Mening at . . .»

«Gud er det saa. Mit bedste Stykke, et helt Unicum, klædeligt, praktisk, tjenligt baade til — — hør Jakob, er den ikke klædelig?»

«Jo» svarede Jakob. Over denne uventede Tilslutning blev Doktoren yderst henrykt. «Ser I allesammen! de virkelig praktiske Folk, de holder med mig! — Og rasende billig har den været, jeg har selv . . .»

Jakob sagde «jo» til det altsammen, og fra denne Stund fattede Assessoren virkelig Godhed for ham.

Men ingen (uden Karen) havde lagt Mærke til hans besynderligt fraværende Væsen, hvorledes alle hans «jo»er havde været rent mekaniske, og han havde sine Øjne i Avisen. Nu rejste han sig og tog brat Afsked.

Karen greb Avisen — — dér stod det, dér, imellem Retsavertissementerne — — Tvangsauktionen!

— Det var jo gaaet, som alle ventede. Rosa Brown havde ikke kunnet udrede Renterne til Hansen sidste Termin; nu mente han, Tiden var kommen.

Rosa-Lykke, forhen Tvejstrupgaard, var i sig selv en god Ejendom, om end nu i længere Tid ganske vanskøttet. 150 Tdr. Land, hvoraf Halvdelen god Ager; 11 Tdr. Hartkorn; i sin Tid taxeret til 90,000 Kroner. Brown havde paa forrige Tvangsauktion faaet den paa Bud 55,000, og bestredet Udbetalingen ved Svigerfaderens Penge. Nu stod Sagerne saadan, at Browns Gæld til Kreditforeningen var 30,000, men til Hansen var han efterhaanden kommen til at skylde 20,000 med Aagerrente.

— Der kørte en Mand og en ung Dame i langsom Skridtgang op ad den Vej, der fra Elleholms-

kanten fører til Tvejstrup. Han styrede en gammel Hoppe for en gammel Gig og var i det hele taget god at kende, skønt Voxdugskappen med tilhørende Kasket langtfra længer luede som en Sol.

«Jeg gør det ikke,» sagde Assessoren med barsk Bestemthed — ganske umotiveret, thi der havde, i alt Fald paa denne Tur, ikke været noget paa Tale om, hvad han skulde gøre eller ikke gøre.

«Jeg véd det nok, Far.» Derefter nogen Tids Pavse.

«Stroppen, Karen!» Hun stoppede den ned, men strax efter sprang den i Vejret, stridigere og haardere end nogensinde før.

«Det gjorde du skidt.» — «Nu Kasketten!»

— Ved Indkørselen til Tvejstrupgaard stode en Del Folk; de lettede paa Huerne for den afholdte gamle Doktor og hans Datter.

«Hvad staar I dér og venter efter?»

«Auktionen, Hr. Assessor.»

«Auktionen?? Ja saa.» Han kastede et mistænksomt Blik til Karen. — «Det var mærkeligt, saa det skulde passe, at du netop vilde ha' mig ud paa den Tid. — Hyp!»

I dette Øjeblik gik en Mand gennem Flokken ind i Auktionsgaarden. En ung, slank og meget smuk Skikkelse, men noget bøjet nu, sky og ligesom febrilsk i sin Gang, eller snarere saaledes, som man tænker sig En handle under Suggestion. Alle saa' efter ham; En sagde: «Hva vil han her?» En anden: «Hys — han kan vel ikke blive derfra.»

Karen trykkede sig pludseligt op til sin Fader og hviskede med smertefuld Inderlighed: «Gør det, Far!»

«Galskaber. — Nej — Hyp!»

Da greb Karen i Hestens Tøjler og tvang den til at staa.

«Gør det, Far!» Tonen var ikke længer bedende, snarere fortvivlet.

«Nej, siger jeg, nej.»

Da sprang hun ned fra Vognen og lod den gamle sidde med Tømmerne i Haanden, betuttet, ængstelig og vred.

— Auktionen holdtes i en af Stuerne paa Tvejstrupgaard. Der var ikke mødt ret mange, den eneste virkelige Liebhaver mentes at være Gæstgiver Hansen.

Denne begyndte med at byde 31,000; det var jo Kreditforeningens Penge. Tømrer Lausen bød derpaa over, men blot for at drille, thi til 50,000 var det jo Hansens egne Penge. Da 51,000 var naaet, optraadte uventet en Spekulant fra Strandkøbing og bød over; denne og Hansen bød saa hinanden over med ganske smaa Differenser. Hansen naaede de 55,000 og svor saa en kraftig Ed paa, at han ikke var gal at gaa højere; den anden tav ogsaa.

«55,000 er buden!» sagde Auktionarius og hævede Hammeren. «Første —

Ingen højere — — 55 — — anden — —»

Hammeren var løftet højt. «Anden — — og — —»

«56,000» lød det fra en Krog i Stuen. Stemmen var vel kendt — den lød som selve William Erlandsens, opstaaet fra de døde for at forsvare sin Fædrenegaard.

Der blev Stilhed i Stuen. En Sympathi gik gennem alle disse Bønders Hjærter, en Sympathi for selve dette: at forsvare sin Fædrenegaard. Alle vidste, at Jakob Erlandsen var penge- og kreditløs nu; de regnede dette Bud for Ufornuft eller endog for en Slags arvet Vanvid. Men disse Bønder havde dog i dette Tilfælde en dump Sympathi selv med Ufornuften og Vanvidet, og der var stor Stilhed i Stuen.

Hansen brød denne Stilhed ved at slaa en Latter op — en plebejisk Latter — og at sige overlydt:

Han har ingenting — han er en Lus.»

«Stille!» raabte Auktionarius. — «Hr. Erlandsen, har De nogen Kautionist?»

Stilheden var atter meget stor. Der var Medlidenhed at se selv i Auktionarius' Ansigt.

«Har De nogen Kautionist, Hr. Erlandsen?»

Jakob ligesom vaagnede af en Døs, saa' sig forvildet om og tørrede sin Pande. «Jeg? Kautionist? — Nej.»

Da slog Hansen igen sin Latter op, den klang stygt i den store Stilhed. Hammeren var atter løftet —

«Jo, jeg!» lød det; det var en Kvindestemme, vibrerende, brudt, med Fortvivlelse i, frembaaren i uoverlagt Impuls.

Hammeren havde langsomt sænket sig. Hansen var glorød i Ansigtet; efter en kort Betænkning, om han skulde grine paany, valgte han at gaa hen til Auktionarius og hviske noget til ham.

Auktionarius spurgte venligt: «De er næppe fuldmyndig, Frøken Gram? — 25 Aar?»

Hun saa' spørgende paa ham, spørgende og dybt bedrøvet: «Nej, jeg har ikke helt fyldt 25 Aar.»

«Ja, men det har sgu jeg!» lød en buldrende velkendt Røst helt henne fra Indgangsdøren. «Jeg siger god for Jakob!» — Dér stod den gamle Assessor; alt sad forkert paa ham, Kasket, Kappe og det hele, Snesjap og Mudder i alle Folder, en latterlig Skikkelse; men det syntes Bønderne ikke, de udbrøde i et uvilkaarligt Hurra.

Auktionarius udraabte: «Altsaa: 56,000 — første — »

Hansen plirede stærkt med Øjnene, han var ikke længer rød i Ansigtet, men graa. «100 Kroner til» hvæsede han.

«57,000, Fanden ta' mig!» raabte Gram overlydt. Han svedte stærkt.

«57 er budt — første — anden — og — tredje.» Hammeren faldt.

Karen kastede et Blik efter Jakob, men denne var skjult bag nogle Mænd.

— Han stod ude ved Giggen, gjorde Doktoren. «Rent pinende galt, rent bestialsk;» — han tørrede Sveden af sig, hvorved hele Ansigtet fik sorte Striber paa tværs. Men Øjnene lyste alligevel lykkeligt.

Hun kastede sig om hans Hals: «Saa gjorde du det alligevel, Far!» Ned ad hans Kinder trængte sig nu Taarer, saa at sorte Længdestriber føjede sig til dem paa tværs. «Ja, Gud være . . . Rent bestialsk, min Pige, *bestiolas qvasdam nasci ait Aristophanes*, puh.»

En nærmede sig og bad, om Assessoren ikke vilde gaa ind og se til Erlandsen, han var daarlig.

De kom ud igen med ham. «Han er bare lidt besvimet — hør Karen, knib dig op i Vognen bagved, vi maa køre hjem til os med ham.»

Undervejs sad Doktoren og mumlede Talstørrelser og gav ondt af sig. — — «Nathalie, han skal i Seng i den grønne Stue og ha' Kamélthe, naar han — Nathalie» — han smed Voxdugsdragten af sig og slængte den hen ad Gulvet — «nu sidder jeg net i det. Men hvem har gaaet og intrigeret derfor? Ti stille! — — jeg har altid kunnet se det paa dig.»

Tante Nathalie, der af Karen hurtigt havde faaet Underretning om Auktionens Resultat, svarede:

«Det var smukt — det var rigtigt gjort af dig, Peter.»

«Smukt?» Ja det manglede bare, at det ikke var «smukt». Men den Smukhed bliver mig dyr, jo du har sgu været mig en dyr Søster, *Eriphyle auro viri vitam vendidit, tanti qvanti pluris og minoris*, naa, naa, saa, saa, nu kan han jo gaa selv — bare i Seng med sig

— — og nu vil jeg sgu ha no'en Mad — men det har du vel heller ikke sørget for, Nathalie?»

— — Nu sov Jakob allerede fast og godt inde i det grønne Værelse.

«Men hvordan kom det egentlig, at du besluttede dig, Peter?»

«Hvor skulde jeg vide det?»

— Men hvis der gives Engle, ikke blot saadanne, der optegne vore Handlinger og Ord, men ogsaa saadanne, der notere disse Handlingers og Ords allerinderste Motiver (dette maa da være ret nogle smaa malitiøse Satirikere af Engle!), og hvis der en Gang histoppe forundes os den Fornøjelse at kigge lidt i hverandres Evigheds-Karakterbøger, saa vil man maaske finde i Assessorens Bog følgende Anmærkning, skreven af en malitiøs lille Englehaand:

«24 Januar Kl. 12, 30 Minuter 4 Sekunder: I dette Øjeblik hører Peter Gram sin Datter tilbyde ovenomtalte Kaution; han er meget ærgerlig over denne Dumhed og beslutter at lade hende i Stikken. — 12,30 Min. 5 Sek.: Han har set ned ad sin Voxdugsdragt og er derved kommet til at tænke paa, at Jakob Erlandsen forleden roste samme. — 12,30 Min. $5^{2}/_{3}$ Sek.: Formedelst denne latterlig forfængelige Tanke beslutter han at komme Jakob til Undsætning og paatager sig Kautionen. (Han siger endda «sgu», dog dette sorterer under min Kollega Ordenes Engel, som jeg haaber ikke har glemt at notere det).

Anbefales til Oversidden 1 Himmeltime = 20,000 Menneskeaar.

Leptognus, Motivernes Engel.»

Og saa vil man maaske alligevel ved Slutningen af dette Karakterbog-Blad finde skrevet, med en mægtigere og større Haand:

«Peter Gram, opflyttet i næste Klasse.»

— Men foreløbigt stod samme Peter Gram, ivrigt iagttagen af den mest satiriske af alle de smaa Motivernes Engle, og flængede egenhændigt den gule Dragt sønder og sammen med en stor Forskærerkniv.

«Se saa, Nathalie, nu har du faaet din Vilje i alt. Den — den var mig kær som en» — ratsch! — ratsch!

«Men Gud, Peter — jeg har jo ikke — nu maatte du saa gerne have beholdt den, det gør mig virkeligt saa ondt —»

«Naa saa det gør det dog! Ratsch! værsgo, paa Møddingen med Stumperne — Ak!»

Tante Nathalie saa' ulykkelig ud.

— Men den lille Engel lo højst maliciøst og sluttede sin Depeche.

TOLVTE KAPITEL.

Assessorens sidste Fadaise.

Jakob slap alligevel ikke saa hurtigt over sit Nerveanfald, som Doktoren havde troet. De sidste Tiders Sindsbevægelser havde gaaet dybere, end nogen (undtagen Karen) anede, og den allersidste uventede Vending havde virket som en Rystelse. Han holdt Sengen et Par Uger, saa begyndte de legemlige og aandelige Kræfter at vende tilbage, og det med den energiske Voldsomhed, der var hans Natur egen.

I Førstningen havde det været hans udmattede Sjæl nok at hvile i den Tanke, at han nu var ført frem mod sit Livs Formaal; de sig optaarnende Vanskeligheder vilde han opsætte at tænke paa, til han blev stærk; da skulde han vel nok komme over dem. Hovedhvilen var at vide sig i Besiddelse af Tvejstrupgaard,

og imens kom Nerver og Tanker i velgørende Ro ved magelig Sysselsættelse med de smaa Ting, der omgave ham. Han følte sig med Nydelse ret som et Barn igen, glædede sig over, at det var det samme Værelse, han en Gang som Dreng havde ligget i, ligeledes som Rekonvalescent; kendte Tingene igen, Skilderierne, Møblerne, den lille grønne Natlampe —

Men da Kræfterne kom — de føltes næsten som Bølgeslag over Krop og Sjæl —, da tænkte han kun paa at tage fat igen, en næsten ustyrlig Lyst til at tage fat paa Tvejstrupgaard, en Længsel efter at slide, producere, bringe i Vejret, betale af —

«Vente nogle Dage endnu,» sagde Assessoren. «Spise, min Gut, spise. Og gaa sig en Tur, og tænke paa ingenting »

Det sidste Raad gik nu ikke mere. Hovedet var allerede fuldt af Regnskaber, Salg, Laan til at komme over de første Terminer, osv. Han begyndte at blive hed om Ørerne. Kreditforeningens Penge, og derefter Grams! — — Naa, bare ud og begynde! Der skulde fæstes Folk, der skulde gøres Vinterarbejde, der skulde rives ned og bygges op.

Tante Nathalie gjorde i denne Tid en Bemærkning om ham. «Han er bleven elskværdig,» sagde hun. Derved mente hun, at han uden Forbehold havde udtalt sin Taknemlighed for den givne kraftige Haandsrækning; det var ikke længere hans gamle mutte «Tak», der viste Pine ved at være den modtagende. Thi denne Gang havde Velgerningen været for stor; naar han én Gang havde modtaget den, var der jo dernæst ikke andet for end at være taknemlig, og det for Alvor.

Vel strittede det gamle Hovmod imod, men Pastor Brinks Ord den Gang: «Lær at modtage, lær at være afhængig» — over denne samme Text havde selve Livet nu holdt en saadan Fyndprædiken for ham, at han maatte lytte.

Hvor var det ogsaa muligt andet end elske disse Mennesker, af hvem han for Tiden var afhængig. End røres over deres Godhed og Omhu. End beundre Barndomsveninden, hvor smuk og kvindelig og ham saa trofast hengiven. Thi skønt hun rigtignok nu ligesom holdt sig lidt fjern, hvor havde hun dog ikke nys kastet sig i Brechen for ham!

Assessoren havde imidlertid gaaet omkring i sine egne Tanker. Disse drejede sig siden hin Auktionsdag afvexlende om to Ting, og tilsyneladende med samme Styrke om begge: de mange Penge, han havde sat i Vove, og Datteren, hvis Følelser havde røbet sig saa eklatant.

— En Morgen, mens Jakob endnu laa i sin Seng, hørte han Slutningen af en Samtale inde fra Nabostuen, hvor Gram og hans Søster allerede sade ved Thebordet.

«Nu kan det ikke nytte noget længer. Jeg er hendes Far.»

«Saadan noget gør man nu en Gang ikke, Peter.»

«Ikke? — Vil du maaske lære mig Takt og Menneskekundskab?»

«Vil du da prostituere os allesammen?»

«Ja. — Det vil sige, jeg er en Handlingens Mand, som du véd, eller burde vide. Der er for lidt Fløde i. Naar jeg har spist dette Birkesbrød op, gør jeg Ende paa Sagen. Jeg vil ikke se hende henvisne.«

«Jeg beder dig indstændigt —»

«Du har aldrig holdt af hende. Det er godt, hun har en Far. Nu tager jeg Tyren ved Hornene, *dixi et liberavi.*»

Han sparkede Stolen tilbage, gjorde nogle unødigt støjende Skridt og rev Døren op til Jakobs Værelse — et undertrykt Forfærdelsesskrig lød fra Tante Nathalie —

«Gomoren. — Naa. Tungen? saadan. Pulsen? ogsaa godt. Det vidste jeg. Ja saa lader jeg dig løbe i Dag. Hm.»

Jakob mærkede, at han bag sin Friskfyragtighed skjulte Forlegenhed. Hin var mest beregnet for Søsterens Øre derinde. Nu tav han lidt, tørrede sin Pande og talte i en ganske anden Tone:

«Hør Erlandsen, der er noget, jeg gerne vilde — hvordan er'ed, siger jeg du eller De? det er ikke om Forretninger, det har De ikke godt af at tænke paa endnu. Du, om Forladelse.

Det er noget — noget rent menneskeligt, *nil humanum a me alienum puto*, De er jo selv Latiner. Puh. Alle Hansens Penge har jeg allerede betalt til ham, med paaløbende — Udbetalingen ogsaa, med Auktionsomkostninger — det er mange Penge, Erlandsen, Regnskabet er her, Gud véd, hvordan det skal gaa baade med Renter og Kapital, du milde Gud —»

«Jeg haaber ikke, Hr. Assessor, at De —»

«Ja det er slet ikke derom, jeg . . . Skødet er ogsaa i Orden, det skal blot skrives under — — men jeg forbyder dig som Læge at tale om Forretninger, Dem, om Forladelse. Min Rente kan vi sætte til 4 pCt., de to første Terminer kan vi lade den løbe paa . . .»

«Det er endnu mere ædelmodigt,» svarede Jakob bekæmpende en Følelse af Ubehag, og erkendende, at dette maatte høre med til Velgerningen, om den da skulde være en Velgerning.

«Saa klarer De Dem vel, du, mener jeg. Aa Herre Jemini. Hvorfor beholdt De ikke hende, den norske Arving? — det vil sige, fra én Side set. Jeg — jeg — jeg nærede en Gang visse gyldne Drømme, kort sagt — for at gaa lige *in medias res* — en Yndlingstanke. De véd nok, hvad jeg mener.

«Nej jeg forstaar Dem ikke.»

«Jo, Kaj. Men det fik min kloge Søster naturligvis forpurret, véd De.»

«Jeg forstaar Dem slet ikke.»

«Herre Gud, Jakob — min Datter» — han standsede pludseligt, stærkt bevæget — «min Datter, denne søde, yndige, gode . . .» Bevægelsen overvældede ham. «Du — De — hvorfor frier du ikke — hun — hun — elsker dig jo —»

«Kære Hr. Gram! —» Jakob satte sig med et Sæt oprejst i Sengen.

«Jakob! vidste du det ikke? Fra Barndommen af og til dette Øjeblik!»

«Kære Doktor — — men det var jo som Søster, en trofast, opofrende Søster uden Lige . . .»

Doktoren rystede stærkt paa Hovedet. I sin Forvirring og Betagethed mumlede han ubevidst: «*nubo*, *nupsi*, *nuptum*, tredje, ægter en Mand» — men greb sig i det, rejste sig op og antog paa en Gang et verdensmandigt Væsen (der skulde udelukke enhver Mistanke om Flauhed ved Stillingen):

«Men nu, min kære Ven, nu ønsker jeg — min Takt byder mig at afbryde denne Samtale. Jeg maa afvise flere Spørgsmaal fra Deres Side. Ogsaa jeg besidder Stolthed. Blot dette til Undsk — til — e — Vejledning: Pligter som Fader — siden det ikke blev Kaj — eneste Barn — Fremtidslykke —»

Han gik hen mod Døren, standsede, tog et Par Skridt, standsede igen og sagde, med Ryggen vendt mod Jakob:

«Pengespørgsmaalet. Det vil jo falde bort af sig selv — i saa Fald» —

Men som for atter at udslette denne sortie vendte han sig, med Haanden paa Laasen, og sagde med sin myndigste Lægestemme:

«Og fremfor alt bør du strengt undgaa alle Sindsbevægelser.»

Og efter saaledes at have lettet Jakob Overholdelsen af denne Lægeordre forlod han ham. Han krydsede lidt om i Stuerne for at undgaa Nathalie, der i Stilhed gik og vred sine Hænder. Men hun fo'r lige paa ham:

«Du leder da vel ikke nu efter Karen?»

«Jo, jeg leder netop efter Karen. (Hvilket dog ikke var sandt).

Da gjorde Fortvivlelsens Angst hende genial:

«Du burde i alt Fald sige til hende, hvad du har gjort.»

«Sige det til hende? Er du gal? Har du slet ingen Takt? Sige det?»

Tante Nathalie sukkede lettet.

TRETTENDE KAPITEL.

Hos Ahrenkiels.

Jakob flyttede strax til Tvejstrupgaard. Et enkelt Værelse var foreløbigt hans Beboelse; alt øvrigt, ude og inde, var at ligne ved Khaos. Men det viste sig snart, at dette Khaos havde faaet en organiserende Sjæl, og i det uhyre Virvar sporedes snart paa alle Punkter en mægtigt arbejdende ordnende Vilje.

Arbejdet var hans Natur, hans Lyst, og Arbejdet var paa Fædrenegaarden.

Under disse Omstændigheder opsatte han at bejle til Karen. Thi vel havde han besluttet at gøre det, men han afholdtes stadigt, snart syntes han af Taktfølelse, snart af Arbejdet.

— En Eftermiddag kom Kaj Ahrenkiel ridende over til ham.

«Du staar og ser paa min Ri'hoppe. Ja det er snart den eneste Luxushest, vi har tilbage paa Elleholm. Det staar skildt hos os, véd du nok. Næh — jeg rodede i Kælderen, og saa finder jeg sgu et Par Flasker Champagne — det var egentlig noget af det første, jeg foretog mig, for jeg blev sgu saa morderlig fornøjet, da jeg hørte, du alligevel havde faaet Gaarden — — Hør, Rosa er helt glad over den Udgang, for hun hadede den Gaard, det gjorde Far ogsaa, han rullede altid Gardinerne ned. Jeg skal hilse dig fra hende, det skal jeg virkelig. Nabo» tilføjede han gemytlig og slog Jakob paa Skulderen.

«Næh det var den Champagne. Den er ikke fra Browns Tid, den har jeg maattet hælde væk; det er af den gamle; der var ikke nogen, der vidste, den var der; en hel Opdagelse. — Nok om'ed; jeg sidder saa alene hjemme i Aften, for Mor er til Præstemøde eller hvad det hedder, og Rosa er til en Bazar eller saadan noget i Strandkøbing. Saa tog jeg og red over til Grams, de kommer allesammen, Karen ogsaa — naa. Jeg sagde, vi skulde drikke din Skaal i Anledningen. Kommer du saa?»

— — Stuerne paa Elleholm vare triste nu. Det var, som om den Stilhed, der havde hersket dér siden den gamle Hofjægermesters Død, havde taget paa selve Stuerne. Malerierne og Kobberstikkene, der tidligere havde præsenteret sig helt fornemt, saa' nu ret dagligdags ud. Papirerne i flere af Stikkene vare sunkne, saa at en Del af Bagklædningen saa's; Rammerne vare ormstukne, det havde man aldrig lagt Mærke til før. Med Stole og Møbler var det ligesaadan; man saa' nu, at de ikke vare finere end for Exempel hos Grams.

Kaj syntes at ane sine Gæsters Indtryk.

«Det er Far, der er borte. Det er ligesaadan ude, i Haven og Staldene og alle Steder. Naa, Schwamm

d'rüber. Og lad os saa drikke vor kære Nabos Skaal. Han skal leve!»

Det var rørende at se det gamle Skolekammeratskabs Aand saa lyslevende i Kajs Ansigt. Jakob betragtede ham med sit gamle Udtryk af ufrivillig Medynk.

«Naa,» sagde Assessoren, idet han velbehageligt tømte sit Glas, «det maa jeg skam sige, det er *intima nota Falerni*, man kan sin Ovid, hvad, I to gamle Latinere! haa haa haa.»

«Ak ja,» sagde Kaj. «Det var de Dage. Man var glad den Gang. Hør skal vi mindes vor Rektor — Minerva paa Kakkeloven — ak ja.»

Pingvi Minerva, haa ha, *Gallia est omnis* —»

«*Divisa in portes tres*,» fortsatte Kaj, «*qvousqve tandem*, ok ja, ok ja. Gu hvor fik jeg Klø den Gang — om Forladelse Frøken Karen, men det var ved Gud i Himlen lykkelige Dage.»

De saa' nu, at Kaj sad og græd. — Han var i det hele taget svækket.

Der blev en lidt pinlig Pavse.

Karen gav sig til at spille paa Flygelet. Det gamle Flygel! Tonerne løde lidt slidte og dumpe — det havde man aldrig lagt Mærke til før; Hofjægermesterens elegante Flygel! — men saa anslog Karen til Gengæld saa fint og blødt og hjemligt, at der kom ligesom Stil over det igen, gammel Stil fra Hjemmets gode Tid.

Jakob sad imens og betragtede hende. Musiken havde han ikke megen Forstand paa, men han følte, at der fra hende gennem Tonerne udgik en Strøm af Godhed og Skønhed. Medens han betragtede hende, skottede Assessoren igen til ham, men Tante Nathalie passede igen paa sin Broder.

Kaj havde skjult sig i en Vinduesfordybning.

Da Karen havde spillet færdig, gik hun hen til Kaj og talte med ham.

— «Synes De virkeligt?» sagde Kaj oplivet. «Det siger Mor ogsaa altid.»

«Ja, oprigtig talt. Det vigtigste er, at De holder af hende.»

«Ja det ved Gud jeg gør. Men Charlotte er altfor god; hvem kan være tjent med mig!»

«De kan jo rette Dem, Kaj.»

«Rette mig? — Hør Frøken Karen, jeg faar ordentlig Lyst til at blive en bedre Mand, naar De siger det. Jeg tror ved Gud, jeg tager og skriver til hende.»

«Nej vent nogen Tid og prøv, hvad De duer til.»

Assessoren raabte fra den anden Ende af Stuen: «Frisk Mod, Ahrenkiel.»

«Vi maa nok hjem nu,» sagde Tante Nathalie.

«Aa bliv til Rosa kommer — eller Mor» bad Kaj. — «Eller til der kommer en Konjak, ovenpaa al den Vin?»

«Ingen Konjak!» sagde Karen, og Gæsterne gentoge hendes Ord i Khor.

«Bien — Ingen Konjak!» raabte Kaj ud. «Bare Kaffe, Stine.» Han saa' helt stolt ud.

«Hør» sagde han og saa' aabent fra den ene til den anden. «Hvis det bliver til noget med mig og Charlotte, saa vil Svigerfar have, vi skal bo paa Bonderup, for at han ligesom kan have os under Opsigt — meget naturligt fra hans Side set. — Men — e — hør, Kaffen smager egentlig meget finere uden den Konjak — nej hvad jeg vilde sige, det nager mig alligevel noget med Elleholm, for ingen af mine Brødre kan tage Gaarden; og holde Forvalter og den Slags — — nej det er snavs —

Halløj, vil De virkelig afsted? — Ja saa siger jeg ned om Kaleschen.

— — «Det er jo et dejligt Vejr og Maaneskin,» sagde Assessoren; «nu kører min Søster og jeg, saa kan s[illegible] to unge gaa.»

«Det er der ingen Mening i, Peder.»

«Ingen Mening?? Gu hvor man kan mærke, du kun er et Fruentimmer — kør saa.»

FJORTENDE KAPITEL.

Den sidste Fornærmelse.

— — «Den gode Fyr!» sagde Jakob lidt efter. De havde gaaet nogen Tid tavse. Forholdet mellem dem havde hverken denne Aften eller i lang Tid været helt utvungent.

«Ja, Kaj er et godt Menneske.»

«Véd du, det kostede mig Overvindelse at sidde dér og drikke hans Vin. Det er ligesom et Forræderi. Naar man dog har de Tanker.»

«Det kan jeg nok forstaa», sagde Karen, glad over hans Meddelsomhed. «Men det maa dog en Gang komme saadan, og jeg tror, det er bedst for ham ogsaa.»

«Det haaber jeg ogsaa. Men hør, naar han selv saa daarligt kan tage sig af Gaarden, saa undrer jeg mig lidt over, at han aldrig har — der var jo Anledning nok, før jeg fik Tvejstrupgaard at gaa helt op i.»

«Det ligger i, at han ikke kan tænke sig at staa over dig.»

Det var underligt for ham, saa hun hele Tiden gik og forstod hans Tanker. Ligesom i gamle Dage, helt søsterligt. Og saa vide, at Forholdet dog var helt forandret, at hun elskede ham, og blot ventede paa hans Ord! — Nu var Stunden der. Men dette, at den var ham paatvungen af Gram . . .

«De Ahrenkielere hænger dog ved deres Gaard» vedblev han.

«Ja — det er «Arvefjenden», lo hun.

«Naa saa det kan du huske?»

Hun tegnede med Fingeren i Luften. «Her ligger Elleholm, og her Tvejstrupgaard. Men i gamle Dage gik jeres Jorder helt heromkring, Ahrenkielerne har taget det altsammen fra Hvideslægten.»

«Hvor du dog husker!»

— De mødte en let lille Vogn; det var Fru Rosa, der agede hjem fra Bazaren i Strandkøbing. Hun lod Kusken holde og vinkede ivrigt med Arm og Muffe: «Endelig ser jeg Dem, Hr. Erlandsen! Aa kom helt hen — nej hvor De er bleven mandig, der er dog ikke noget som mandig Skønhed, jeg siger det ligefrem. God Dag, lille Karen — ja De har nok allesammen været hos os, jeg mødte de andre — Gud nu husker jeg: jeg har saadan længtes efter at takke Dem, De søde, saa storartet De optraadte forleden paa Auktionen, alle Mennesker paa Bazaren talte derom, hver paa sin Maade, Hansen var der ogsaa; men jeg siger . . .

«Aa ti dog stille, Fru Rosa!»

«Jeg siger: det var stort af Dem; akkurat saadan kunde jeg have baaret mig ad, den Gang jeg elskede Brown, men Hansen ser det nu anderledes. Alligevel er der meget godt ved Hansen, han skal blot hæves, jeg talte saamæn meget med ham. — Og Deres Far!» (henvendte hun sig pludseligt til Jakob i en klagende Tone) «saadan en Ven jeg mistede i ham, ja det var en sand Adelsmand, Adel i Kofte! Det er i de lavere Lag, man finder dem, gid man nu blot kunde hæve Hansen — — Naa jeg sidder og snakker, man har saa meget paa Hjærte, og I vil nok helst være ene, og saadan en Romantik, naar Maanen skinner — —»

«Saadan et Pjattehoved» sagde Jakob, da Vognen var kørt. Men nu saa' han, at Karen gik og græd heftigt. Da standsede han og sagde:

«Den Hansen — det simple Bæst — jeg skal

prygle ham, ja jeg skal! Saadan En forstaar ikke andet Sprog.»

Hun var vedbleven at gaa roligt frem. Som om hun ikke havde hørt ham, sagde hun, idet hun tørrede sine Øjne: «Saa, nu er det ovre. Nu er vi snart hjemme.»

Hun var endnu lidt foran ham, da han følte, at nu maatte Ordet siges.

«Karen, hør paa mig. Du, som har gjort det for mig — Karen, vil du — jeg beder dig, om du vil være min Hustru?»

Hun sagtnede ikke sine Skridt — jo, maaske et ubevidst Sekund —, men hun drejede Hovedet lidt til højre og venstre, som om hun uvilkaarligt søgte Støtte, et Sted, hvor hun kunde sidde, kunde hvile. Han ilede til og lagde hendes Arm under sin. Saaledes gik de nogle Øjeblikke; hun som i Drømme, saa gjorde hun sin Arm fri med et Ryk.

«Karen, jeg elsker dig —»

Hun stod og saa' paa ham med løftet Hoved. Der var ikke Spor at se af, at hun havde grædt. Øjnene funklede i det blege Ansigt, som Maanelyset faldt lige paa. Det var slet ikke den Karen, han kendte.

«Det kommer rigtignok uventet. Jeg véd ikke en Gang, om jeg har hørt rigtigt.»

«Du, som har været min trofaste Veninde, vil du nu ogsaa være min Hustru?»

«Saa svarer jeg af velberaad Hu: Nej.»

«Nej? — jeg maa have hørt . . . svar mig igen —»

«Nej og atter nej!»

Var noget i Verden uventet, var noget i Verden et pludseligt, uimødesét, lammende Knæk for hans Stolthed, saa var det dette. Ikke en Gang at Stoltheden fik Tid til at reagere; han sagde stammende:

«Jeg troede, du el . . ., jeg troede, du —»

Hun svarede med en Fatning, der gjorde hende

fuldstændigt overlegen, imedens dog en fin Rødme bredte sig over hendes Ansigt:

«Ja, min Ven, det nytter ikke at skjule det, hvorfor skulde jeg det: jeg har holdt af dig altid, altid, Jakob — uendeligt.»

«Hvorfor vil du da ikke . . .»

«Fordi du ikke har holdt af mig! Fordi naar jeg ser tilbage paa det altsammen, saa ser jeg ikke uden Krænkelser og Forbigaaelser uden Tal, jeg skulde være som en Hund for dig — ved Gud, jeg ønskede næsten ikke andet end at være din Hund —, og jeg taalte det, jeg taalte det — men nu, efter denne sidste Fornærmelse — det er jeg for god til!»

«Sidste Fornærmelse?» sagde han helt fortumlet.

«Komme og fri — af Taknemlighed!! — — Nej mange Tak, jeg kan godt gaa det sidste Stykke Vej alene —

— — Hun fandt de to gamle i Dagligstuen. De saa' begge paa hende, Tante Nathalie hurtigt, Doktoren længere.

«Ja saa gaar vi i Seng,» sagde Tante Nathalie.

«Nej, endnu ikke,» sagde Doktoren.

Karen gik omkring og vidste ikke, hvad hun skulde gøre for at lade rolig.

«Jeg kan maaske spille lidt for jer, inden vi skilles» — hun gik ligegyldigt hen til Klaveret.

«Nej» sagde Doktoren. — Hun begyndte alligevel at spille. Grieg's Berceuse, opus 38, den med de lange Toner, der sendes fra Li til Li gennem blaanende Højder, som stille Ætherens Fugle med lange hvide Vinger, navnløse Længselsfugle midt hen mellem Himmel og Jord.

«Hvad er det dog for et græsselig sørgeligt Stykke, du spiller?» sagde Doktoren.

FEMTENDE KAPITEL.

Billeder, Stemmer og Drømme.

Jakob ligger søvnløs i sin Seng. Stærke, brogede Billeder drage forbi ham, et for et, hurtigt skiftende, alle paakaldende hans anspændte Opmærksomhed.

Han ser en halvvoxen Dreng, opfyldt af en mystisk Idé og uhyre Stolthed. En halvt latterlig Skikkelse, men dog er denne Latterlighed Grundlaget for den Vilje, der endnu driver Værket. — Men se! Ved Siden af Drengen staar en halvvoxen Pige, beundrende, troende affordret af ham at indvie sit Liv til ham, ikke til sig selv. «Det har hun ogsaa gjort,» siger han til Billedet.

Han ser en ung Knøs, en rasende, ophidset til Forbrydelse; Tændstikken holder han til det tørre Bjælkeværk for at sætte Ild paa Gaarden — hun nærmer sig, og Tændstikken falder ham af Haanden. «Det frelste hun mig fra,» siger han til Billedet.

Han ser den samme Knøs sidde paa Restaurationstrappen, forkommen af Sult og Fortvivlelse. Men i Pakken finder Knøsen Guld, den unge Piges hemmeligt sendte Spareskillinger; hun mætter ham med Mad og Drikke. — Og lidt efter, i «Gæstgiverskens» uhyggelige Stue, er det hendes søde Ansigt, der fra det fjerne holder Urenheden borte og forvandler den til menneskelig Godhed.

Og i den stygge Arrest træder hun ind, bringende Haab og bydende Hjælp — den unge Mand afviser hende koldt, brutalt.

Mange Billeder skifte derpaa, et efter et. Men i dem alle er der en kold, hoven, egenkærlig Fyr — hjærteløs baade i sin Tavshed og i sine Meddelelser. Og i dem alle er der højsindet ung Pige, som samtidigt øver daglig Barmhjærtighedsgerning mod en gammel ensom Mand,

Faderen til den kolde hovne Fyr, hvem hun længes efter.

Undertiden er det ogsaa, som om Stemmer lyde til ham i denne vaagne Nat. Det er paa Skibet «Jotnia»; Kaj Ahrenkiel siger: «Jeg har friet til hende — og faaet Nej.» — «Det er for min Skyld» siger han til Billedet og vender sig uroligt i Sengen. Han kaster sig fra Side til Side, men Billederne mylre, hvor han vender sig.

Et Auktionslokale, en ung Pige, raa Ansigter og raa Latter omkring hende. Men den unge Pige, fortvivlet bringende den fortvivlende Hjælp, træder frem og siger: «Jo — jeg.» — Han rejser sig i Sengen og siger til Billedet: «Gud velsigne dig, Gud velsigne dig!»

Billederne tabe sig omsider i Nattens Mørke; hans Hoved er faldet tilbage paa Puden til tung Søvn.

Men hvad der oppe i Norge undertiden var en kær vaagen Drøm for ham, den Drøm drømmer han nu i den tunge Søvn:

Han sidder paa Tvejstrupgaard, kommen hjem fra Norge, Ragna er hans Hustru, Gaarden hans med Ære og Rigdom. Ragna er hans Hustru, men i Børnestuen sidder Karen og fortæller de Smaa Historier, dækker dem til og er hyggelig og rar, den gode «Tante Karen». — Dog, hvad der den Gang, i de vaagne Drømme, syntes ham saa naturligt og kært, det er nu, i den tunge Søvn, blevet rent forkert, unaturligt og kvalfuldt —

Med en Stønnen er han vaagnet og sidder oprejst i Sengen. Han sunder sig lidt og føler sig lettet over, at det kun var en Drøm. — Nu maa han kunne sove igen.

Nej: et Billede kommer, ligesom gemt til allersidst i Rækken for ret at brænde sig i ham. En Kvinde med løftet Hoved, Maaneskin er over de skønne Træk

og i de funklende Vredesøjne. Han lytter, og véd, hun vil tale retfærdige Ord, føre tugtende Tale, og han vil tie dertil og ydmyge sig, fordi hendes Vrede er retfærdig. Men — hvor underligt — ikke kommer der i denne Drøm tugtende Tale fra hendes Læber, ikke ét Vredens Ord hører han, skønt han lytter nøje; kun dette ene:

«Jeg har holdt af dig altid, altid, Jakob — uendeligt!»

Da fatter han en mægtig Glæde, den er som et Brus, som en Bølge, der griber ham — derefter som et Lys, der varmer og vedvarer.

— Og nu op til Arbejde, Gut, til Arbejde!

Samme Morgen gaar der en Dreng fra Tvejstrup-strupgaard op til Doktorhuset med et Brev:

«Du havde Ret i alting. Men hvis du tror paa min Anger, saa tro ogsaa paa min Kærlighed. — Jakob.»

Drengen vender tilbage til Tvejstrupgaard med et et andet Brev:

«Jeg vil være, som før,
din Søster Karen.»

Om Formiddagen, efter denne Brevvexling, sidder Karen og spiller ved Klaveret, og det just hin samme Berceuse af Grieg, den med de lange lyse Toner, der sendes fra Li til Li: de fjerntflyvende Fugle svømme i den blaa Æther, under dem er Jorderigs grønne Sletter, over dem er Solen, den skinner paa deres lange hvide Vinger. — Assessoren hører adspredt paa og siger: «Hvad er det for et muntert Stykke, du spiller, det er bedre end det igaar; ligesom det kunde være en Triumfmarsch.»

Og paa Tvejstrupgaard, lige i det værste Slid, staar

Jakob og læser Karens Brev. Han siger til sig selv: «Ikke mere, end du har fortjent!» — Men midt i Smerten over, hvad han har forspildt, er dog hint Glædens Lys ikke slukt, det som varmer og vedvarer.

Men nu — arbejd, min Ven, arbejd!»

SEXTENDE KAPITEL

Terminer.

Og aldrig havde de Tvejstrup Bønder set Mage til Arbejde, som udfoldede sig paa Tvejstrupgaard i den følgende lange Tid. Saadan en Snarraadighed i Planlæggelserne, Omtanke i Gaardstyrelsen, personlig Læggen sig i Tøjet. Hvad der skal gøres og lades, hvad der skal købes og sælges, hvor der skal spares og hvor der skal ødsles — alt ufortøvet bestemt, energisk udført, og altid det rette truffet. Se den nye Længe rejse sig fra Dag til Dag, og den gamle rives ned; Plovene synes at skære Mulden skarpere og rappere her end paa de andre Gaarde, Arbejdsvognene at køre hurtigere ud og ind. Ikke at Arbejdsmandskabet var saa overmaade talrigt, men Ejerens personlige Exempel elektriserede Folkene. Hvil paa Minuten, tage fat igen paa Minuten — dovne Arbejdere skyede Tvejstrupgaard, men Egnens dygtigste søgte dertil og fik høj Løn; det blev en Ære at tjene dér. — Og de Tvejstrup Bønder mindedes den halvvoxne Knøs, som i William Erlandsens Dage ene havde stræbt at holde det synkende Hjem oppe. Mon det vilde gaa bedre nu? Der syntes jo at være en Skæbne over den Gaard, at den ødelagde sine Ejere. Og nu tilmed købt uden Kapital!

Men trodsende Tvejstrupgaards Skæbne, med bydende Holdning og energiske Bevægelser, spændstig og slank, brunet i Huden af Vaarluften, færdedes Jakob i Arbejdets Midte som dettes stærke drivende Kraft, fra den aarle Morgen til Aften. Eller han var paa Indkøbs- eller Salgsrejse til Strandkøbing; eller han arbejdede med Regnskaberne i sit Værelse. Dette Værelse, hvor det knirkede bag de nypaasatte Tapeter, hvor der ingen Skilderier var og næsten ingen Møbler, hvor den haardtredte Seng modtog den første Morgensol gennem de gardinløse Vinduer, og hvor det nykøbte Væggeuhr tikkede med haardt Ekko.

En Aften i Skumringen, da han kom hjem fra Strandkøbing, mødte han udenfor selve Indkørselen Gæstgiver Hansen. Denne hilste ikke, men trak et ondskabsfuldt svedent Grin op. Da Jakob traadte ind i sit Værelse, fandt han det forvandlet: der var kommet Gardiner for Vinduet, et Par Skilderier og en rar Lænestol, i Karmen stod et Par Urtepotter, og Uhret tikkede helt hjemligt. I det samme kom han til at huske paa Hansens Ansigtsudtryk, han gik strax ud efter ham. Hvad de to talte sammen om derude i Skumringen, fik ingen dødelig nogensinde at vide, men Jakob kom hurtigt meget tilfreds tilbage, og siden den Aften var Hansen altid yderst imødekommende mod «Hr. Proprietæren», ligesom han ogsaa gik med hoven Kind nogen Tid efter.

Men allerede samme Aften besøgte Jakob Grams til The; dette gentog sig ikke saa sjældent, Tante Nathalie fandt ham elskværdig, og Assessoren sluttede af Karens naturlige Væsen, at «Følelserne» vare forbi.

— Svanger Vaartaage ligger over Tvejstrupgaards Agre; det gror stærkt i den bovnende Muld. Tæpper, straalende grønne, udbredes over alle Jorderne, og alt i Maj bølger Sæden i Vinden som en Sø.

Hver Aften, naar han strækker de sundt værkende Lemmer paa den haarde Seng og mærker, at han er træt i Krop og Hoved -- træt ikke til Ubehag, kun til Hvile --, da lader han hint varmende stadige Lys brænde for sig en Stund, og han tænker, at som det er med Grøden paa hans Jorder, med Vækten i Haven, med Bygningerne, med Stuerne, saaledes er det ogsaa med den Glæde, han gemmer i sit eget Sind — ikke færdig, men løfterig, ung, og fremad, fremad.

Han kom over Juni Termin, vel ikke uden Vanskelighed, men over kom han. Renterne til Gram maatte løbe paa, som aftalt var. — Og Gaarden producerer, der sælges Tørv og Hø, Ost og Mælk, Lam, Grise, Æg, Kyllinger; Sæden modnes, den kommer smukt i Hus, en rig Høst: han vil ogsaa komme over December Termin. Men Renterne til Gram faar dog atter denne Gang løbe paa, thi Anskaffelserne og Forbedringerne har kostet overordentligt; derfor maa disse Renter løbe paa, nu for sidste Gang, som aftalt var.

Saa kommer han ogsaa over December Termin. — Og efter den Vinter kommer paany Tiden, da svanger Taage ligger over Tvejstrupgaards Agre, da grønne Tæpper udbredes over dem, og da de begynde at bølge som Sø i Brise. En løfterig Fylde! Og Staldenes brølende eller brægende Bestand lover baade Trivsel og Øgning, Livet øges i Hønsehus og Andegaard, de kølige Mælkekældere fyldes af Bøtter og Oste.

Men til den Termin, som forestaar, skal Grams Renter betales, og det for 3 Halvaar, med Rentes Rente, og dertil et vist Afdrag paa Kapitalen, som aftalt. Foruden Renten til Kreditforeningen, og hvad der ellers kan være.

Skovene løves og Luften bliver lind. Naar Dagen vaagner, er det med Kvidder og Fløjt op under Sky, og naar den gaar til Hvile, er det med Duft af Hø og Blomster og sommerlige Drømme — en sød Rus for unge Hjærter, og selv for de gamle en mild Bevægelse. Men for Jakob er alt dette kun et Vidnesbyrd om, at Juni Termin staar for Døren.

Juni Termin for Døren. Men Gaarden producerer, og Høsten tegner godt. Der sælges Tørv og Hø, Ost og Mælk, Lam, Grise, Æg, Kyllinger. Nødvendige Regninger betales, for andre skaffes Henstand. Det er jo muligt, det kan gaa. Naar han om Aftenen gennemgaar Regnskab og Chancer, synes han stundom, det kan gaa, men stundom, at det ikke kan. Han fordobler sit Arbejde og sin Aarvaagenhed; Tvejstrupgaard bliver et Særsyn i Virksomhed, dens Husholdning et Særsyn i Økonomi. Folkene ere endnu ikke trætte, men kunne begynde at blive det, og Jakob synes hyppigere og hyppigere, at det ikke kan gaa. Men Grams Penge skulle skaffes; selv om Gram endnu en Gang vilde give Henstand, kan den ikke modtages; det er en Æressag at staa ved Aftalen.

Der bliver altsaa Tale om Indskrænkning af gode og nyttige Indkøb til Gaardens Drift, om midlertidig Standsning af nødvendige Ombygninger, ja selv om Afhændelse af nys købt Inventar og Besætning. Ogsaa om Laan til Aagerrente; lige meget; disse Penge skulle betales.

Gæstgiver Hansen begynder igen at gaa forbi Tvejstrupgaard og grine svedent, naar han møder Jakob. Ja han begynder endog at tiltale denne; han synes forblommet at antyde Villighed til Pengelaan.

Jakob gennemgaar Regnskaber og Chancer, og finder nu, at det ikke kan gaa.

Han lader spænde for til Strandkøbing, gaar til Banken, gaar til sin Købmand, gaar til andre Folk:

nogle ville nok laane ham, men hvad Sikkerhed kan han stille? Paa Hjemvejen holder han mod Aften ved Tvejstrup Kro; han lader Hansen kalde ud til Vognen og meddeler ham dér, at han gaar ind paa 10 pro Cent. Paa 12 pro Cent. Paa 15. Hansen griner, betænker sig, spørger om Udfaldet af Turen til Strandkøbing, betænker sig igen, lader sin Haand, som tilfældigt, glide frem og tilbage over den Kind, som før var hoven, og opstiller slutteligt et Regnestykke, hvorefter Jakob faktisk vil komme til at svare 25 pro Cent. Jakob tier, han er hvid i Ansigtet og vaad over Panden; nævner tilsidst, med dæmpet Stemme, lidt lempeligere Vilkaar. «Nej» siger Hansen. Han plirer fælt med Øjnene og tilføjer: «De sku' heller — De har jo Tilhold endnu hos Assessorens — hæ — vil den gamle ikke af sig selv, saa har De vel endnu en vis Ingflydelse hos den onge — hi hi hi —» Men derpaa bryder han af, thi han tror at se Jakobs Haand nærme sig Pisken. Hun gaar grinende ind og lukker Døren.

Det med Pisken var dog Hallucination; ikkun skælvede Jakobs Hænder lidt, idet han atter greb Tømmerne. Han kørte langsomt frem; Hovedet ludede, han tænke paa Regnskaber og Chancer. Tømmen var drivende vaad, dér hvor han holdt den.

«Hyp» sagde han pludseligt, løftede Hovedet og ligesom rystede sig. «Saa sælger vi Sæden paa Roden, og Tyren — og — — Hyp! — Prrr!» — han kørte ind i sin Gaard.

SYTTENDE KAPITEL,

hvori Jakob afhænder sin gamle norske Kæp.

«Hvor staar til her hjemme, Anders? Og hvad er det for et Køretøj, der holder for Døren?»

«Vi har stuert Besøj,» siger Karlen Anders, der synes noget altereret. «Stuert Besøj, endda han hverken har Handsker eller Cilinder — no sidder han hiel rolle i Herrens Stow og vente.»

«Nu kommer jeg,» siger Jakob, men gaar først til Hestestalden, derpaa ser han ind til Køerne; Anders gaar efter ham hele Tiden.

«Hvorfor tror du, det er stort Besøg?»

«Jow det æ let nok aa mærk, for de var grow, hu han ku exercie me vos aahlsammen, snart var 'ed mæ, snart var 'ed æ Forkaahl, snart noun ow æ Piger; der var it de Stej, hu han it var, aa vil' se o, huddeh de var holdt. «Godt» sa han, og vel var de for vos, te han sa «godt». A tink, te han hør saa'n te æ Øver-Landvæsen. — Men no sidder han møj rolle og wente.»

«Over-Landvæsenet?»

«Jow saa'n noued ved Befalingen. Haad' A it sjel sjet ham søw den Kaal med Flæsk i, saa haad A taxier ham te Menister.»

«Fik han Kaal?»

«Jow da æ Klok var tolv, saa sa han, te han var swolten. Men A skjældt osse døjte paa Trine bawetter. «Var de nowed aa gi sodden Jen — Kaal?» sa A, og skjældt.»

«Hvorfor skjældte du? havde vi da andet?»

«Nej. Men hun ku' da gied ham ingenting; de var da finere. — Men da han had faaet æ Kaal i sig inde paa Herrens Stow, véd Herren saa, hva han sa?»

«Hvad da?»

«Godt!» sa han. Og det var li'som en Lettelsens Sten for mig, paa Herrens Vegne. — Og Klokken fire spiste han Mellemmad. Men udenlands æ han, for naar han snakker, saa riwer og synger han i 'ed. A tink, te han æ Bornholmer. Æ Forkaahl sa, te han haad' fritte ham grow ud om æ Termin, og aahl ajer Ting.»

«Nu gaar jeg op» sagde Jakob.

— Paa Jakobs Bord laa en graa blød Filthat, og i Stolen sad en kraftig, gammel Mand, der ikke rejste sig op, men lo lunt og længe, da han saa', at Jakob ikke kunde komme til Mælet.

«Tak for Maden, du. Den Kaalen var jo bra nok.» Han lo.

Det løb næsten rundt for Jakob. At have selve Sigurd Resen siddende her i sin Stue!

«Jeg kom i Morges fra Mjøsund, og sejler i Nat videre fra Strandkøbing. Jeg tar til København og vel videre, Forlystelsestur. Saa jeg kører omlidt; lad spænde for nu! — Ja din Gaard fik jeg da set, Jakob Erlandsen.»

Dette, at Sigurd Resen havde lagt Vejen om ad Jylland for at se til ham! Saa havde han da endnu sin store Godhed for ham, og alt det onde var glemt!

Nu talte de om Fru Resen og Ragna; disse havde mange Hilsener til Jakob. Det var deres Agt næste Sommer, hele Familien Resen, at tage en stor Rundtur i Evropa, de vilde ogsaa næste Aar lægge Vejen om ad Jylland. «Vi tænker at huses her et Par Dage; du har jo Plads nok, ser jeg.»

Dette, at Familien Resen vilde være hans Gæster! — Men uvilkaarligt udstødte han et Suk, thi Juni Termin randt ham i Hu — og hvordan sad han mon i det næste Sommer —

Resen betragtede ham skarpt. «Saa'n Ture tænker

vi for Fremtiden ret jævnligt at gøre. — Jeg agter nemlig med Tiden at sælge alt i Mjøsund, og kun beholde Nyland. Indviksplads en har jeg alt solgt.»

«Indviken? — solgt?»

«Indviken har jeg alt solgt, med alle Skovene dertil. Jeg har tjent stort paa den.»

Jakob mærkede, at der i Tonen laa en Erkendelse af hans egen Delagtighed deri.

«Meget er der tjent» vedblev Resen og saa' skarpt paa ham. — Jakob svarede, at han jo havde faaet sin Tak baade paa den ene og paa den anden Maade.

Resen strøg sig over Ansigtet. «60,000 er der tjent.» Da studsede Jakob og stod længe eftertænksom, men sagde intet.

«Nu» — sagde Resen og rejste sig op. «Jeg ser, der er spændt for.» Han lod Blikket løbe rundt i Værelset. Det standsede i Krogen bag Sengen. «Jeg ser, du har min Kæp endnu. Det var en god Kæp. Jeg har ingen saa god haft siden.»

«Ogsaa jeg holder af den, kan De vide.»

«Vil du skille dig ved den?»

«Nødigt — men vil Hr. Resen, saa er den Deres igen.»

Og Resen tog sin gamle Kæp, satte Filthatten paa Hovedet og gik til Vogns. Han sagde ikke mere, trykkede Jakobs Haand og saa' barsk ud. Omkring dem stode nogle af Tvejstrupgaards Folk, alle Mændene holdt Huerne i Haanden. Jakob bad hilse, saa kørte den gamle.

— Inde i Værelset laa paa Bordet en temmelig stor brun Karduspapirs-Pakke, omvunden med Sejlgarn og forseglet med mange Laksegl; Resen maatte have glemt den. Men udenpaa var skrevet med Resens mægtige Bogstaver: «Tilhører Hr. Proprietær Jakob

Erlandsen til Tvejstrupgaard.» Og nedenunder, med endnu vaadt Blæk:

«Betaling for Kæppen.»

Indeni var der 30,000 Kroner i norske Statsobligationer.

— — Den Nat sov Jakob ikke meget; det lidt, han var borte, var han i Indviken og hersede med Tømmerstokke, en umaadelig Masse Tømmerstokke, og de halve var retfærdigvis hans. Ellers laa han vaagen og tænkte, at Juni Termin var en af de glædeligste Opfindelser, Mennesker havde gjort. Saa laa han og tænkte skarpt paa det Tal 30,000, og da han havde fundet ud, at det retfærdigvis var akkurat det halve af 60,000, sov han glad ind igen.

ATTENDE KAPITEL.

Fyraften!

Det er næste Formiddag. Jakob staar paa Marken i Skjorteærmer og læsser Hø paa Vognen, han langer det op med Magt og Voldsomhed; Manden deroppe kan næppe følge med. Da Læsset er fuldt, køres det bort; Jakob tager en Rive og hænger i med den, begiver sig saa hen til en anden høstende Gruppe — da hører han Trin lige bag sig.

«Karen!!»

«Naa her fandt jeg dig. — «Hvor du slider i det!»

«Aa ja — men det er jo fornøjeligt. Sikket Hø i Aar!»

— Hun undrer sig over, hvor fornøjet han ser

ud. Hun kan heller ikke lade være at tænke, hvor godt han ser ud. Det samme tænker han af al Magt om hende, og saadan staa de to og se paa hinanden, indtil de begge tage Øjnene til sig. Der gaar en let Sky over hans Pande, men den fortager sig strax, og hun undrer sig mest af alt over, hvor fornøjet han ser ud.

Thi al den Juni Termins Kvide, han havde gennemgaaet i denne Tid, den havde hun i sit Sind lidt og følt med ham. Spændingen, Beregningerne og Chancerne — dem havde hun hjemme hos sig haft sin ubemærkede Del i. Og nu maatte det jo være paa det allerværste med ham — og se, hvor fornøjet han saa' ud!

«Der er noget, jeg vilde sige» begyndte hun med en Del Besvær.

Han skottede til hende, rev Hø af Rivens Tænder, strøg den langs Jorden, tog mere Hø af, og skottede til hende.

«Far véd jo — vi véd jo allesammen — hvor udmærket du driver Gaarden — og hvor du — fortjener, at det — at det — gaar godt med dig.»

Endnu stod han tavs og pillede ved Riven.

«Og vi mener, at naar du bare kommer over denne ene Juni Termin — — Far er jo saa sikker paa sine Renter senere hen —»

Dette sidste var nu ikke ganske sandt. Egentlig talt var det komplet usandt; Assessoren var netop yderst bange for sine Renter, og for Kapitalen med, og havde ofte til sin Familie forbandet den Dag, da han satte Penge i Tvejstrupgaard. Han profeterede hver Dag, at nu vilde Jakob komme og bede om Henstand denne Termin ogsaa, og han svor paa, at han i saa Tilfælde vilde sige nej, men Damerne vidste (lige saa godt som han selv), at han vilde sige ja. — «Havde han kommet og friet,» brummede han til sin Søster, «saa var det en anden Sag, og det hele faldet i Orden.» «Men

hun elsker ham jo ikke længer,» sagde Tante Nathalie med Listighed. «Gu gør hun saa!» svarede han.

— Men nu stod Karen og talte Usandhed:

«Far siger, det er den naturligste Ting af Verden, at du lader denne sidste Gang gaa over — du skal bare — henvende dig til ham derom, det siger han.»

«Nej. Jeg vil holde Aftalen.»

«Ja, men det kan du jo ikke —» udbrød hun smerteligt bevæget. «De siger, du saa maa sælge Kornet paa Roden, og — — hvordan skal det saa gaa — —?»

«Æren er mere værd en Kornet paa Roden.»

«Aa den «Ære», den «Ære»!» — Hun saa', at ogsaa han var stærkt bevæget, men der var et Glimt i hans Øje, som hun ikke kunde forstaa; det stod i altfor stor Modstrid mod hans fortvivlede Forhold. — Hun havde taget Plads paa en lille Bunke Hø, som han havde sammenskrabet til hende. Nu, efter at der en kort Tid havde hersket Tavshed mellem dem, rejste hun sig. Hun saa' usikkert paa ham, og sagde:

«Jakob — du sagde den Gang, at du — du holdt af mig.»

Han saa' ud i Horizonten og svarede langsomt:

«— og du svarede, at du ikke vilde have mig.»

Hun rystede paa Hovedet, som om dette var Sagen uvedkommende; gentog blot, halvt hviskende:

«Du sagde, du holdt af mig?»

«Ja Karen, det sagde jeg, og det siger jeg, og det Ord vil jeg sige til min sidste Stund, men . . .»

Hun løftede Fingeren, som om dette «men» ikke burde fortsættes — og med taarefyldte Øjne og et stort, lykkeligt Smil rystede hun paa Hovedet ad ham:

«Du vil altsaa ikke modtage de . . . de . . .»

«Nej, Karen» — han smilede, og hun forstod ikke det Smil.

«*Vil* ikke?»

«Nej.»

«Ja — saa — saa er der jo ikke andet for, end at du tager mig istedenfor!» — Hun lo og græd paa en Gang, havde ubevidst bredt sine Arme lidt ud og stod foran ham i Hengivelsens henrivende Forvirring.

Han kastede Riven — dens lange Skaft tegnede en smuk Bue mod Himmelen — og med et Suk af Jubel sluttede han hende i sine Arme.

Og der var den Forskel paa denne Frierscene og paa alle andre honnette Frierier, hvis Historie nogensinde er meddelt af romantisk-tænkende Autorer, at de andre foregik uden synlige Vidner, denne ene under Iagttagen af talrige Øjne. Man har Løvhytter, man har Nøddehække, eller Skovens dunkle Ly, eller dog et Blomsterkabinet ved Siden af Selskabssalen, eller man har den stille Indsø med Baaden, der kun rummer de to — skønt det med Baaden synes noget at mangle Garanti mod Tilskuere paa Bredderne —; men her foregik Tingen midt paa den aabne nøgterne Høstplads, med alle Jakobs Arbejdere som aabenbare Vidner. Nu: den for historisk Sandhed begejstrede Læser kan aldrig være sikker paa Autorernes Ord over, hvad der virkeligt er blevet sagt og gjort i hine Løvhytter; men her er det umuligt at lyve: først kastede han Riven, derpaa sluttede han hende i sine Arme; saaledes gik det historisk til.

Og da hun endeligt gjorde ham opmærksom paa denne Offentlighed, da foretog han sig en endnu større Taabelighed: han løftede hende op paa sin Arm og bar hende hele Høstpladsen rundt, til alle de arbejdende Grupper af Mænd og Kvinder, idet han overalt raabte med Triumf: «Folk! her ser I min Brud!»

Og Folkene, der vare meget klogere end baade han og hun, og som i lange, lange Tider havde været sikre paa denne Udgang, de svang Huerne og grinte festligt, hvor Jakob kom frem med sin Brud.

Da Triumfgangen var forbi, og han stod midt paa sin Marks Højdepunkt, holdende hende i Haanden, raabte han med Stentorrøst:

«Folk! Fyraften fra Klokken 12 idag — Fridag over hele Linien!»

«Hurra for Husbond og hans Brud!»

«Lars! spring ind og spænd for til min Købmand i Strandkøbing — der skal købes gammel Vin til Folkene — over hele Linien!»

«Hurra! længe leve!»

En Mand nærmer sig, Gæstgiver Hansen, han har Hatten i Haanden og smiler overmaade:

«Næst at gratulere Proprietæren og Frøkenen — men ku' Hr. Proprietæren ikke ved denne Lejlighed lisaagodt ta' den Vin hos mig? Direktør Brown —»

«Nej saa tør jeg ikke,» lo Jakob.

Hansen grinte meget fiffiigt: «Jamen Hotellet har ogsaa et andet Mærke, som Direktøren ikke kendte.»

«Ja ja da — for gammelt Bekendtskabs Skyld, Hansen — saa tager vi det, som Direktøren ikke kendte.»

NITTENDE KAPITEL.

Historien ender dér hvor Far og Mor plejede at tale sammen.

— — De følges ad hjem til Assessorens, de to.

«Dine Øjne er saa smukke!» siger han.

«Synes du?» — Lidt efter tilføjer hun med et lille Smil: «Skade blot, at de er brune!»

«Hvorfor det? — Tværtimod!»

«Jo for alle de rigtige Høvdinge-Ætter har lyse Øjne; de andre er af Trælle-Æt, véd du nok.»

Han ler. «Naa saa det kan du ogsaa huske!»

«Men saa vil jeg dog sige dig, at din Far til Slut fandt ud, at «de Gram'er» er lige saa gamle som Hviderne selv!»

«Nej virkeligt!» svarer han i en Tone, der ikke er fuldt saa spøgende som hendes Bemærkning — — «ja Far, han havde Ret i mange Ting.»

— — Nu træde de over Lægeboligens Tærskel. Assessoren ser paa dem, raaber saa pludseligt:

«Nathalie! Hvem fik saa Ret?»

Derpaa i et Slags apoplektisk Glædesanfald: «Der ser I alle sammen: *Ab esse ad posse esse valet conseqventia*, Livius, nej Ovid, nej Naso — Naso, Gudskelov for Ens Latin, haa haa haa. Hvor er Karen, naa dér, ja naturligvis. Min søde Pige!»

Og senere hen siger han til Jakob, idet han slaar ham paa Skulderen:

«Naa, gamle Latiner — paa den Maade slipper du bedst fra dine Rentepenge, det ka du nok li', hvad?»

«Nej fy, Peter,» siger Tante Nathalie.

«Hvad? er han ikke min Svigersøn? *adulter*, *gener*, *socer*, *liber*, *liberi* samt dem paa *fer* og *ger* — —»

Men da er det, at Jakob tager en Pakke frem af Brystlommen og siger: «Undskyld, kære Svigerfader, her er baade Renterne og hele Kapitalen — tusind Tak for god Hjælp!» Og han fortæller dem Historien med Indviken og Sigurd Resen, til alles Forbløffelse.

Og da er det, at Karen, idet hun møder hans Blik, genkender just hint Glimt i Øjet, som hun i Morges slet ikke kunde forstaa. Dette Glimt siger til hende, saa godt som Ord: «du troede, du var den stærkeste den Gang, men jeg var det alligevel!» — Saa ler hun, og synes godt om, at han var den stærkeste.

— — Derfor er det, da hun siden følger ham paa Vej hjem til Tvejstrupgaard — Dagen gaar til Hvile med Duft af Hø og Blomster og sommerlige Drømme, en sød Rus for unge Hjærter — derfor er det, at han siger til hende, saa alvorligt, saa ydmygt:

«Men du er den bedste, og jeg er dig slet ikke værd.»

Det er muligt, at en Tanke om de mange Aars Forurettelser og om Skyggesiderne ved hans Karakter gaar igennem hendes Sind, thi hun tier.

«Du er den bedste af os to,» gentager han.

«Det véd jeg ikke noget om,» svarer hun stille — «jeg véd kun det, at jeg elsker dig.»

Men her er det, at en ærlig Autor tier. Thi hvor skulde han kunne vide, hvad de videre sagde eller gjorde; der var jo ingen Vidner under de stille, gamle Landevejspopler langs Fædregaardens Længe, dér hvor Far og Mor i gamle Dage havde plejet at spadsere Arm i Arm i de svale Sommeraftener, naar de «trak Vejret lidt» og talte om bedre Tider.

TYVENDE KAPITEL.

Efter Historiens Slutning.

En Sommerdags Middag kommer en Mand vandrende op ad Tvejstrups Bakkekam. En midaldrende Mand; noget tænksomt, fint, over ham; giver sig bedre Tid end en almindelig Turist. Han betragter fornøjet det frodige Landskab nede i Dalføret til højre for ham: tætstaaende Kornagre, saftige Enge, Lunde af Popler og Elle, og imellem disse: Taget og Spiret af en Herregaard. Han kommer op i Lyngregionen, og nu aabner sig til venstre en Udsigt af vidt forskellig Karakter: selve den store mørkt-alvorlige Lynghede. Han indaander med Velbehag den stærke Højlandsluft, men standser forundret ved paa en Gang at befinde sig i et nydeligt Haveanlæg. Revne Gange, Blomster, Buske, og til Siderne Bede med Køkkenurter — alt dette her oppe midt i Højlyngen. I Havens Midte et rummeligt Lysthus af besynderlig Originalitet: lave vilde Æbletræer — nu i fuld Blomsterpragt — overhvælve og beskygge et Rum, hvis Bagside er en ældgammel Mur-Rest af røde Munkesten. Ved Lysthuset en Grusdynge, som en lille Høj, overgroet med Vinka.

Her sidder en Dreng paa Hug, en prægtig Fyr paa 7—8 Aar; han bygger med Alvorsmine et Lege-

tøjs-Taarn op af gamle Mursten, som han fremdrager af Grusdyngen.

«Du er dygtig» siger den fremmede efter en Tid lang at have betragtet Drengen, der ingenlunde lader sig forstyrre i sit Arbejde. «Men hvad er det for en Have?»

«Det er vores Have — men du maa godt gaa i den.»

«Hvor bor du?»

«Vores gamle Gaard ligger dér nede, og den nye dér» — han peger paa Herregaardens Spir — «men du maa godt se paa den.»

«Og hvad hedder du?»

«William Hvide Erlandsen — ligesom Bedstefar hed.»

«Og din Far?»

«Far? Kender du ikke Far?»

Den fremmede ser længere paa ham, studser over Ligheden og siger: «Jo. Din Far var min Ven. Hils ham og sig, at den Mand, som skal være jeres ny Sognepræst, glæder sig til at bo nær ved jer.» «Skal du være vores ny Præst, saa hedder du Pastor Brink,» siger Drengen og bygger fort.

«Hvad er det, du bygger paa?»

«Det er Bedstefars Taarn; jeg leger «at rejse Hvideslægten».»

Den fremmede studerer Drengens Ansigttræk: de synes at love Faderens fulde Energi og Viljesstyrke, men tillige en større sjælelig Finhed, en fuldkomnere Aandens Kultur til sin Tid. «Der hører nok tre Generationer til at naa rigtigt op» mumler han.

Drengen har imidlertid rejst sig og betragter med spændt Alvor sin Taarnbygning, der nu har naaet en vis Højde. Ogsaa den fremmede bliver interesseret deri. Ingen af dem har derfor lagt Mærke til, at en smuk,

endnu ung Dame er kommen ud fra Lysthuset og har stillet sig hen til dem. «Dit Taarn staar ikke rigtig godt, det vakler», siger den fremmede.

Men imens har Damen bøjet sig, taget en stor Mursten og lagt den varligt paa rette Plads, saa at Taarnet nu staar sikkert.

«Det er Mor,» siger Drengen.